

MINISTERUL ENERGIEI

**STRATEGIA ENERGETICĂ A ROMÂNIEI 2025-2035,
CU PERSPECTIVA ANULUI 2050**

CUPRINS

CUPRINS	2
INTRODUCERE	1
I. VIZIUNE	3
II. PRIORITĂȚILE, POLITICILE ȘI CADRUL LEGAL EXISTENTE	9
Nivelul european	9
Nivelul național	15
III. ANALIZA CONTEXTULUI ȘI DEFINIREA PROBLEMELOR	18
Contextul global	18
Transformări geopolitice ȘI DE SECURITATE	18
Transformări economice	18
Transformări tehnologice	19
Sectorul energetic național	20
Producția de energie ELECTRICĂ.....	26
Transportul și distribuția energiei	33
Consumul energetic	36
1. SECURITATE ENERGETICĂ	42
Exploatarea zăcămintelor de resurse primare pentru menținerea unui nivel scăzut de dependență energetică și pentru siguranța în funcționare a sectorului energetic	42
Importurile și exporturile de energie	43
Capacitatea de stocare a energiei și sistemele de rezervă	46
Capacitatea de interconectare transfrontalieră a rețelelor de transport de energie	47
Infrastructura critică	50
Lanțul de aprovizionare pentru infrastructura critică din energie.....	52
2. Energie cu emisii scăzute de carbon	53
Emisiile de gaze cu efect de seră în sectorul energetic.....	53
Ponderea SRE în consumul de energie	54
Echilibrare și stocare	55
captarea, stocarea, transportul și utilizarea Carbonului.....	56
3. Eficiență Energetică	58
Energia termică	59
4. Acces fizic la energie pentru toți consumatorii și accesibilitate financiară și competitivitate economică a energiei	61
Accesul la energie electrică.....	61
Accesul la gaze naturale.....	61
Accesul la energie termică	62
Accesibilitatea financiară și competitivitatea economică a energiei	62
Consumatori industriali.....	64
Consumatori casnici	65
5. Piețe de energie eficiente	68
6. Digitalizare, dezvoltarea rețelelor inteligente și securitatea cibernetică	74
IV. OBIECTIVELE GENERALE ȘI SPECIFICE	76
OG 1. Securitate energetică	76

OS 1.1. Diversificarea surselor de aprovizionare cu resurse energetice primare	77
OS 1.2. Reducerea sau eliminarea dependențelor de resurse energetice primare din import	77
OS.1.3. Menținerea unui MIX energetic diversificat și a adecvanței sectorului energetic	78
OS 1.4. Asigurarea stocurilor energetice și a sistemelor de rezervă	78
OS 1.5. Creșterea capacităților de interconectare tranfrontalieră a rețelelor de transport de energie	79
OS 1.6 Protecția infrastructurii critice	81
OS 1.7 Întărirea lanțului de aprovizionare pentru infrastructura critica din energie	81
OS 1.8 Legiferarea angajamentului României de a garanta securitatea energetică a Republicii Moldova.	82
OG 2. Energie cu emisii scăzute de carbon	82
OS 2.1 Reducerea emisiilor de GES și noxe în sectorul energetic	82
OS 2.2 MIX energetic diversificat și echilibrat	86
OS 2.3 Stocare energie electrică	91
OG 3. Eficiență energetică	91
OS 3.1. Abordarea integrată a sectorului de încălzire și răcire centralizată a clădirilor, cu coordonarea proiectelor de investiții pe întreg lanțul valoric	91
OS 3.2 Diminuarea pierderilor de energie din rețelele de transport și distribuție energie	92
OG 4. Acces fizic la energie pentru toți consumatorii și Accesibilitate financiară și competitivitate economică a energiei	93
OS.4.1. Accesul la energie electrică pentru toți conusmatorii	93
OS 4.2. Creșterea gradului de racordare a consumatorilor casnici și industriali la rețeaua de distribuție a gazelor naturale	93
OS 4.3. Îmbunătățirea accesului la energie termică în sistem distribuit sau individual	94
OS 4.4. Asigurarea accesibilității costurilor pentru consumatorii industriali	94
OS 4.5. Asigurarea accesibilității costurilor pentru consumatorii casnici	95
OG 5. Piețe de energie eficiente	96
OS 5.1 Reducerea poverii de reglementare pentru sectorul energetic	96
OS 5.2 Asigurarea unei piețe echitabile și împiedicarea abuzurilor	96
OS 5.3 Creșterea concurenței pe piețele interne	96
OS 5.4 Dezvoltarea capacității administrative a Statului de guvernare a sectorului energetic	97
OG 6. Digitalizare, dezvoltarea rețelelor inteligente și securitatea cibernetică	100
OS 6.1 Implementarea contoarelor inteligente	100
OS.6.2 Dezvoltarea și Integrarea Sistemelor SCADA și IA	100
OS.6.3. Asigurarea Securității Cibernetică	101
OS.6.4 Susținerea educației și promovarea cercetării științifice	101
V. PROGRAME	101
Fondul pentru Modernizare	101
1. Securitate energetică	103
P.1.1. Diversificarea surselor de aprovizionare cu resurse energetice primare	103
P.1.2.1. Punerea în valoare de noi zăcăminte de resurse primare pentru menținerea unui nivel scăzut de dependență energetică și pentru funcționarea în siguranță a SEN	103
P.1.2.2. Restabilirea unui ciclu nuclear complet în România	Error! Bookmark not defined.
P.1.3. Menținerea unui MIX energetic diversificat și a adecvanței sectorului energetic	103
P.1.4 Asigurarea capacității de stocare de energie și a sistemelor de rezervă și monitorizarea stocurilor de siguranță ale sectorului energetic	103
P.1.5. Creșterea capacităților de interconectare a rețelelor de transport de energie	104
P.1.6. Protecția infrastructurii critice împotriva atacurilor fizice, informatice și a calamităților	106
P.1.7. Realizarea de investiții pe întreg lanțul de aprovizionare pentru infrastructura critică din energie	107
P.1.8. Legiferarea angajamentului României de a garanta securitatea energetică a Republicii Moldova..	Error! Bookmark not defined.
2. Energie cu emisii scăzute de carbon	108

P 2.1.1 Co-finanțarea noilor capacități de producție SRE din PNRR și FM, inclusiv prin CfD	108
P 2.1.2 Co-finanțarea proiectelor de CCUS din FM. Programul cheie 7	111
P 2.2.1 Înlocuirea capacităților de producție de energie electrică pe bază de cărbune cu capacități noi pe bază de gaze naturale	111
P 2.2.2 Dezvoltarea capacităților de producție a energiei din surse nucleare, biomasă, hidroenergetice, hidrogen și geotermale	112
P 2.4 Dezvoltarea capacităților de stocare a energiei electrice	114
3. Eficiență ENERGETICĂ	115
P 3.1.1 realizarea de noi investiții integrate în Sisteme de Alimentare Centralizate cu Energie Termică: producător de energie termică – transport și distribuție.	115
P.3.1.2 Sprijinirea cogenerării de înaltă eficiență prin scheme de sprijin de tip bonus și co-finanțarea de investiții, în producția în sistem de cogenerare, stocarea energiei termice și în modernizarea rețelelor de termoficare	115
P.3.1.3 Sprijinirea introducerii utilizării de gaze verzi și/sau a pompelor de căldură industriale	Error! Bookmark not defined.
P.3.2.1 Îmbunătățirea calității REȚELELOR DE TRANSPORT ȘI DISTRIBUȚIE A ENERGIEI	116
4. Asigurarea accesului fizic la energie pentru toți consumatorii ACCESIBILITATEA FINANCIARĂ ȘI COMPETITIVITATE ECONOMICĂ	117
P.4.1. Investiții pentru extinderea accesului (distribuit sau individual) la energie electrică	117
P.4.2. Programul Național de Investiții Anghel Saligny (gaze naturale)	118
P.4.3. Investiții în soluții alternative și sustenabile de încălzire pentru gospodăriile care nu pot avea acces la sisteme centralizate	118
P.4.4 Investiții în soluții centralizate locale în localitățile mici pentru gospodăriile individuale care utilizează sisteme de încălzire pe bază de biomasă	Error! Bookmark not defined.
P.4.5. Menținerea și/sau extinderea măsurilor de compensare a costurilor energetice pentru consumatori industriali	119
P.4.6. Consumatori casnici	119
5. Piețe de energie eficiente	121
P.5.1. Reducerea poverii de reglementare pentru sectorul energetic	121
P.5.2. Măsuri pentru asigurarea unei piețe echitabile și împiedicarea abuzurilor	121
P.5.3. Măsuri pentru creșterea concurenței pe piețele interne	122
P.5.4.1. Măsuri pentru îmbunătățirea capacității Statului de reglementare în domeniul energiei și de implementare a politicilor publice	122
P.5.4.2. Măsuri pentru îmbunătățirea capacității Statului de guvernare corporativă și eficientizarea activității economice a companiilor energetice cu capital de stat	122
6. Digitalizare, dezvoltarea rețelelor inteligente și securitate cibernetică	124
P.6.1. Introducerea sistemelor de măsurare inteligente	124
P.6.2.1. Implementarea conceptului „Smart energy transmission system” în domeniul sistemelor centralizate de încălzire și răcire	124
P.6.2.2 Digitalizarea stațiilor de transformare și soluții privind controlul rețelei de la distanță - integrare stații în SCADA	125
P.6.3.1. INTERCONECTAREA REȚELELOR ȘI SISTEMELOR INFORMATICE ALE COMPANIILOR DIN SECTORUL ENERGETIC NAȚIONAL LA PLATFORMA DE CLOUD GUVERNAMENTAL, ÎN CONDIȚIILE OUG 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice	Error! Bookmark not defined.
P.6.3.2. Înființarea de către toate companiile din sectorul energiei a unui Computer Security Incident Response Team (CSIRT) și a unui Security Operations Center (SOC), scalate în funcție de nevoi și de obiectul de activitate	Error! Bookmark not defined.
P.6.3.3 Înființarea unui Security Operations Center (SOC) sectorial în domeniul energiei, din care să facă parte toate persoanele juridice de drept public și privat din sectorul energetic	Error! Bookmark not defined.
P.6.5. Măsuri pentru susținerea educației și promovarea cercetării științifice în domeniul energiei	125
VI. REZULTATELE AȘTEPTATE	127

R1. Securitate energetică	127
R.1.1. Reducerea dependențelor de un număr mic de actori externi și creșterea numărului de surse de aprovizionare pentru combustibili fosili	108
R.1.2. Reducerea sau eliminarea dependențelor de resurse energetice din import	128
R.1.3. Menținerea unui MIX energetic diversificat și a adecvănței sectorului energetic ...	Error! Bookmark not defined.
R.1.4. Menținerea capacității de stocare a energiei și sisteme de rezervă la un nivel satisfăcător	128
R.1.5. Realizarea proiectelor de interconectare a rețelelor de transport de energie	129
R.1.6. COnsolidarea siguranței infrastructurilor critice în energie	129
R.1.7. Consolidarea Un lanțului de aprovizionare consolidat pentru infrastructura critica din energie	129
R.1.8 Întărirea angajamentului de asigurare a securității energetice pentru Republica Moldova	Error! Bookmark not defined.
R2. Energie cu emisii scăzute de carbon	130
R3. Eficiența energetică	132
R.3.1.1.1 Optimizarea și atingerea sustenabilității a sistemelor de încălzire centralizată	132
R.3.1.1.2. Crearea de sisteme noi centralizate de încălzire – răcire eficiente (de bloc, cartier, cvartal, localitate)	Error! Bookmark not defined.
R.3.1.2 Optimizarea și modernizarea cogenerării prin Investiții Strategice	132
R.3.1.3 Atingerea țintelor obligatorii de SRE în consumul de energie aferent sectorului de încălzire & răcire	Error! Bookmark not defined.
R.3.2 Reducerea semnificativă a pierderilor de energie și a pierderilor masice în rețele de transport și distribuție energie termică.	133
R4. Asigurarea accesului fizic la energie pentru toți consumatorii și ACCESIBILITATE FINANCIARĂ ȘI COMPETITIVITATE ECONOMICĂ A ENERGIEI	133
R.4.1. Acces Universal la Energie Electrică	133
R.4.2 Acces generalizat la rețeaua de gaze naturale	134
R.4.3. Acces îmbunătățit la energie termică în sistem distribuit sau individual pentru gospodăriile care nu pot avea acces la sisteme centralizate	134
R.4.4. Menținerea competitivității consumatorilor industriali	135
R.4.5. Reducerea la jumătate a numărului gospodăriilor afectate de sărăcie energetică până în 2032, comparativ cu nivelul anului 2022	Error! Bookmark not defined.
R5. Piețe eficiente de energie	135
R.5.1. Un mediu de reglementare eficient, transparent și prietenos pentru companiile din sistemul energetic	135
R.5.2. O piață echitabilă pentru toți participanții	136
R.5.3 O piață internă concurențială	137
R.5.4.1. Performanță în reglementare și implementare a politicilor publice în sectorul energetic	137
R.5.4.2. Performanță în guvernare corporativă și eficientizarea activității economice a companiilor energetice cu capital de stat	138
R6. Un sistem energetic optimizat, eficient, rezilient și transparent	139
R.6.1. Un sistem performant de educație și cercetare științifică în domeniul energiei	139
VIII. INDICATORII	140
1. Securitate energetică	140
2. Energie cu emisii scăzute de carbon	141
3. Eficiență energetică	142
4. Asigurarea accesului fizic la energie pentru toți consumatorii și ACCESIBILITATEA FINANCIARĂ A ENERGIEI	142
Consumatori industriali	143
Consumatori casnici	143

5. Piețe eficiente de energie	143
5.1. Reducerea poverii de reglementare pentru sectorul energetic	143
5.2. O piață echitabilă pentru toți participanții	144
5.3. O piață internă concurențială	144
5.4.1. Performanță în reglementare și implementare a politicilor publice în sectorul energetic.....	145
5.4.2. Performanță în guvernare corporativă și eficientizarea activității economice a companiilor energetice cu capital de stat	145
6. Un sistem energetic optimizat, eficient, rezilient și transparent	146
6.4. Un sistem performant de educație și cercetare științifică în domeniul energiei	146
<i>IX. PROCEDURILE DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE</i>	147
<i>XI. INSTITUȚIILE RESPONSABILE</i>	148
<i>XII. IMPLICAȚIILE BUGETARE ȘI SURSELE DE FINANȚARE</i>	151
<i>XIII. IMPLICAȚIILE ASUPRA CADRULUI JURIDIC</i>	152
ABREVIERI	153
STRATEGIA ENERGETICĂ NAȚIONALĂ 2025-2035, CU PERSPECTIVA ANULUI 2050	1
ANEXA 1: PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI energetice naționale ..	1

INTRODUCERE

Strategia Energetică a României 2025-2035, cu perspectiva anului 2050 este un document programatic care definește viziunea și stabilește obiectivele fundamentale ale procesului de dezvoltare a sectorului energetic. De asemenea, documentul indică reperele naționale, europene și globale care influențează și determină politicile și deciziile din domeniul energetic.

Viziunea Strategiei Energetice a României este de creștere a sectorului energetic în condiții de securitate, sustenabilitate, creștere economică și accesibilitate. Dezvoltarea sectorului energetic este parte a procesului de dezvoltare a României. Sectorul energetic trebuie să asigure disponibilitatea fizică neîntreruptă a produselor și serviciilor energetice, la un preț accesibil pentru consumatori.

Având în vedere imperativul securității energetice, în care sectorul energetic se confruntă cu provocări semnificative ce derivă din fluctuațiile pieței și vulnerabilitățile regionale cauzate de războiul provocat de invadarea Ucrainei de către Federația Rusă și, implicit, de poziția geostrategică a României la granița de est a Uniunii Europene, este necesară construirea unui sector energetic rezilient, capabil de a reacționa prompt și eficient în contextul oricărui tip de criză, pentru a garanta aprovizionarea continuă și sigură a energiei.

Mai mult, securitatea energetică a României este indisolubil legată de cea a Republicii Moldova. Sectorul energetic național trebuie să aibă capacitatea de a asigura întreaga necesitate a Republicii Moldova, pe perioadă nedeterminată, sub orice circumstanță. În acest context, România aspiră să consolideze profilul țării de pilon regional al securității energetice.

România are avantajul unui mix energetic diversificat, iar menținerea acestuia are un rol important în asigurarea funcționării sigure și stabile a Sistemului Electroenergetic Național, în special în asigurarea rezistenței în fața unor crize energetice.

În acest context, România dispune de resursele naturale, financiare și umane necesare modernizării sectorului energetic, în linie cu obiectivele comunitare privind atingerea neutralității climatice în orizontul anului 2050, iar acesta trebuie să fie pregătit să susțină transformarea economiei în ansamblul său, precum și îmbunătățirea calității vieții.

Ca stat membru al Uniunii Europene, România este ferm angajată în îndeplinirea țăintelor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a eficienței energetice în toate sectoarele.

Prioritizarea obiectivelor într-un context deosebit cum este cel dat de criza energetică, coroborat cu procesul de tranziție energetică, în vederea atingerii țăintelor ambițioase de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, impun necesitatea de a identifica cele mai bune soluții pentru a asigura complementaritatea dintre: asigurarea accesibilității prețului energiei și a competitivității economice; tranziția treptată de la utilizarea combustibililor fosili la surse de energie regenerabilă și/sau cu emisii scăzute de carbon, utilizând gazul natural drept combustibil de tranziție; dezvoltarea capacităților de stocare; îmbunătățirea eficienței energetice; extinderea duratei de viață a zăcămintelor mature de țiței și gaze sau exploatarea unor noi zăcăminte în vederea diversificării surselor de energie din producție indigenă; întărirea rețelelor de transport și distribuție de energie, inclusiv prin interconectări cu țările din jur; încurajarea creșterii consumului intern în condiții de eficiență energetică; realizarea unei

piețe competitive și performante, care oferă consumatorului un rol central; flexibilizarea rețelilor și creșterea numărului de participanți, inclusiv prosumatori.

Strategia Energetică este elaborată în acord cu cadrul legislativ de la nivelul UE în domeniul energiei și schimbărilor climatice prezentat, precum și cu documentele programatice din domeniu adoptate la nivel național, precum Strategia pe termen lung a României pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră - România Neutră în 2050 (STL) , sau cele în curs de revizuire și adoptare, precum Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 (PNIESC), care trasează traiectoria pentru dezvoltarea sectorului energetic la orizontul anului 2030, cu perspectiva anului 2050. La elaborarea prezentei Strategii au participat în mod activ membrii Consiliului Onorific pentru Energie, un organism independent, onorific și consultativ, care reunește specialiști români de vârf din domeniul energiei. Membrii Consiliului sunt numiți prin ordin al Ministrului Energiei și reprezintă diferite organizații neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme.

Aceștia au adus experiența și cunoștințele acumulate în mediul privat, universități și centre de cercetare, pentru a contribui la elaborarea noii Strategii Energetice a României 2025-2035, cu perspectiva anului 2050, având un rol consultativ în conturarea acestui document strategic.

SCHIȚĂ

I. VIZIUNE

Viziunea Strategiei Energetice a României este de dezvoltare a sectorului energetic în condiții de securitate, accesibilitate și sustenabilitate, asigurând competitivitatea economică și un loc central pentru consumator, ținând cont de țintele climatice ale UE pentru 2030, 2040 și 2050.

Dezvoltarea sectorului energetic este o componentă fundamentală a dezvoltării în ansamblu a României. Sectorul energetic trebuie să asigure disponibilitatea fizică neîntreruptă a produselor și serviciilor energetice, la un preț accesibil și urmărind dezvoltarea durabilă. România dispune de resursele naturale, financiare și umane necesare modernizării sectorului energetic, iar acesta trebuie să fie pregătit să susțină transformarea industriei și a agriculturii, a economiei în ansamblul său, precum și îmbunătățirea calității vieții, atât în mediul urban, cât și în mediul rural.

Strategia Energetică se concentrează pe un sector energetic diversificat, care produce energie din surse regenerabile și cu emisii scăzute de carbon, prin procese cu înaltă eficiență energetică, asigurând o tranziție graduală, echitabilă, accesibilă atât fizic cât și din punct de vedere financiar, oferind premise pentru competitivitate economică. Gestionarea sectorului energetic trebuie să se desfășoare în cadrul unor piețe de energie eficiente, care să valorifice beneficiile noilor tehnologii și ale digitalizării, asigurând funcționarea sigură și stabilă a SEN.

În acest context și luând în considerare obligațiile României, ca stat membru, de a elabora, raporta și actualiza Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 și de a elabora Strategia pe termen lung a României pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, în conformitate cu prevederile Regulamentului 2018/1999, apare necesitatea elaborării unei strategii energetice pe termen mediu, cu viziune până în anul 2050, anul atingerii neutralității climatice.

Îndeplinirea viziunii și a obiectivelor trebuie să țină cont de o serie de principii care trebuie îndeplinite simultan:

- Prioritizarea securității de aprovizionare și a capacității de răspuns la crize;
- Dezvoltarea sectorului energetic pe principiul eficienței și raționalității economice;
- Echitate economică și socială pentru regiuni și oameni;
- Atingerea neutralității climatice până în 2050;
- Crearea unei piețe de energie libere, competitive și antreprenoriale;
- Neutralitate tehnologică și exploatarea tuturor resurselor energetice care pot contribui la reducerea emisiilor și întărirea lanțului de producție;
- Dezvoltarea sectorului de stocare a energiei electrice și termice;
- Consolidarea lanțului de aprovizionare (supply chain) dedicat industriei energetice;
- Dezvoltarea economiei circulare (spre exemplu prin utilizarea energiei rezultate din procese industriale în sisteme eficiente centralizate de încălzire și răcire).

Astfel, viziunea Strategiei Energetice a României se bazează pe atingerea a șase obiective generale care structurează întregul demers de analiză și planificare pentru perioada 2025-2035, și cu perspectiva anului 2050 și pe implementarea programelor prioritare pentru îndeplinirea

obiectivelor și țințelor stabilite, pe întreg lanțul sectorului energetic. Măsurile, investițiile și politicile pentru atingerea obiectivelor strategice vor fi stabilite prin PNIESC.

Obiectivele Strategiei Energetice sunt:

1. Securitate energetică
2. Energie cu emisii scăzute de carbon
3. Eficiență energetică
4. Acces fizic la energie pentru toți consumatorii și accesibilitate financiară și competitivitate economică a energiei
5. Piețe de energie eficiente
6. Digitalizare, dezvoltarea rețelelor inteligente și securitate cibernetică

Obiectivul 1: Securitate energetică

Potrivit Programului de guvernare 2023-2024 „Viziune pentru națiune”, o nouă politică energetică națională este necesară în contextul european recent și, în acest sens, asigurarea securității energetice reprezintă obiectivul esențial, în acord cu contextul european al unei viitoare piețe integrate.

La nivel regional, dar și național, independența energetică trebuie să fie noul obiectiv strategic, în condițiile în care România își propune să transpună și să aplice Pactul verde european (Green Deal), strategiile, planurile și legislația acțiunilor-cheie aferente prin elaborarea și implementarea unui Pact verde pentru România, care să particularizeze obiectivele europene la realitățile și posibilitățile naționale, astfel încât noul cadru de dezvoltare justă și durabilă să asigure o tranziție ecologică eficientă economic, suportabilă social și axată pe competitivitate și inovație.

România consideră siguranța aprovizionării cu energie din producție internă un obiectiv primordial pentru asigurarea securității energetice naționale, cu menținerea unui mix energetic diversificat la orizontul anului 2035, ținând cont deopotrivă de obiectivul de decarbonizare a sectorului energetic, precum și de asigurarea flexibilității și adecvanței sale. Astfel, România vizează inversarea dependenței de importuri de energie până în 2035 prin intensificarea proceselor de electrificare, demararea de noi exploatari de resurse energetice primare și diversificarea tehnologiilor folosite în producerea de energie.

Sursele de energie regenerabilă, deși esențiale pentru tranziția ecologică, au și caracteristici de intermitență. În situații de criză, pot exista perioade în care producția de energie din surse regenerabile nu este suficientă pentru a satisface consumul intern, astfel, pentru a asigura securitatea energetică națională, sunt necesare surse de producere a energiei în bandă, precum gazul natural și energia nucleară, pentru a asigura flexibilitatea și adecvanța SEN.

În acest context, gazul natural va fi utilizat ca și combustibil de tranziție, jucând un rol vital prin capacitatea acestuia de a răspunde rapid la variațiile cererii. Totodată, sursele cu emisii scăzute de carbon, precum energia nucleară, vor contribui semnificativ la creșterea producției de energie electrică fără emisii de gaze cu efect de seră. De asemenea, stocarea energiei în baterii, hidrocentralele cu acumulare prin pompaj și hidrogenul vor juca un rol esențial pentru creșterea flexibilității și echilibrării SEN, având capacitatea de a oferi servicii de reglaj primar, secundar și terțiar.

De asemenea, pe lângă asigurarea resurselor primare și producerea energiei, este esențială încurajarea creării și dezvoltării lanțului de aprovizionare care să asigure necesarul de materiale și echipamente pentru implementarea investițiilor planificate în documentele programatice la nivel național.

Strategia subliniază importanța cooperării regionale, în special pentru construirea de noi linii de interconectare, precum și cooperarea cu alte state în alinierea politicilor la nivel european. România trebuie să integreze piața de energie electrică a Republicii Moldova în cea națională și europeană. De asemenea, România este și va fi parte din proiectele și inițiativele regionale-cheie, vizând atât infrastructura de transport a energiei electrice, cât și a gazelor, un accent deosebit punându-se pe implementarea și finalizarea proiectelor de interes comun (PCI).

Din perspectivă regională, Strategia reiterează importanța interconectărilor aflate în construcție în Europa Centrală și de Sud-Est. Acestea contribuie la dezvoltarea piețelor de energie și a mecanismelor regionale de securitate energetică, în conformitate cu regulile comune ale UE. Interconectarea sistemelor de transport gaze naturale și de energie electrică ale României cu cele ale Republicii Moldova reprezintă un obiectiv strategic al celor două țări. De o mare importanță este și dezvoltarea interconectărilor cu Ucraina, Ungaria, Bulgaria, Serbia, Azerbaidjan, Georgia, Grecia și Turcia. Astfel, România se poate evidenția ca furnizor regional de securitate energetică.

Obiectivul 2: Energie cu emisii scăzute de carbon

Decarbonizarea sectorului energetic reprezintă o acțiune urgentă și necesară pentru a atinge obiectivele asumate de România în domeniul energiei și schimbărilor climatice, care impune o transformare a sectorului energetic prin creșterea securității energetice, sprijinirea dezvoltării economice, incluziune socială, crearea de locuri de muncă și asigurarea unui preț al energiei echitabil și accesibil pentru consumatori.

România și-a asumat o reducere cu 89% a emisiilor de GES în sectorul energetic în 2035, respectiv de 99% la nivelul anului 2050 comparativ cu nivelul emisiilor GES înregistrat în anul 1990.

În ceea ce privește ponderea SRE în consumul final brut de energie, România și-a asumat o pondere de 41,1% în 2035, respectiv 86,1% în 2050. Țintele vor fi îndeplinite, în principal, prin creșterea capacității instalate de producere a energiei din surse eoliene, solare, hidroenergetice și geotermale, utilizarea gazelor verzi (biometan, hidrogen, metan sintetic, etc.), precum și prin electrificarea parțială a sistemelor de încălzire și răcire.

Pentru atingerea obiectivelor și țăntelor stabilite, procesul de eliminare treptată a combustibililor fosili solizi din mixul energetic reprezintă o acțiune necesară, astfel România a stabilit anul 2032 ca termen pentru dezafectarea capacităților de producere a energiei pe bază de huilă și lignit.

Odată cu creșterea capacităților de producere a energiei electrice din SRE, stocarea energiei în baterii, hidrocentrale cu acumulare prin pompaj și hidrogenul vor juca de asemenea un rol esențial pentru creșterea flexibilității și echilibrării sistemului electroenergetic, având capacitatea de a oferi servicii de reglaj primar, secundar și terțiar.

Extinderea sectorului nuclear național, cu construcția de noi unități de scală mare și reactoare modulare de mici dimensiuni (RMM) până în 2035, va contribui semnificativ la creșterea

producției de energie electrică cu emisii scăzute de carbon, precum și la asigurarea unor noi soluții de alimentare cu energie în noi aplicații industriale.

Îndeplinirea obiectivelor de decarbonizare se va realiza în strânsă corelare cu necesitățile economice, sociale și de securitate, asigurându-se o disponibilitate continuă a energiei, inclusiv în situații de stres ale sectorului energetic, la prețuri accesibile pentru populație și companii. Așadar, reducerea capacității de generare pe bază de cărbune se va realiza într-un ritm care nu aduce atingere imperativelor economice, sociale și de securitate energetică.

Obiectivul 3: Eficiență energetică

Îmbunătățirea eficienței energetice (EE) de-a lungul întregului lanț energetic, inclusiv producția, transportul, distribuția și utilizarea finală de energie, va genera beneficii pentru mediu, va reduce emisiile de gaze cu efect de seră, va îmbunătăți securitatea energetică, va contribui la atenuarea sărăciei energetice și va duce la o creștere a competitivității activității economice la nivelul tuturor sectoarelor economiei.

Astfel, la orizontul anului 2035, cu perspectiva anului 2050, pentru a îmbunătăți semnificativ eficiența energetică la nivel național Strategia propune următoarele:

- *Eficiența operațională:* optimizarea proceselor de producție, transport și distribuție a energiei pentru a minimiza pierderile și costurile; utilizarea tehnologiilor și practicilor avansate pentru a îmbunătăți eficiența centralelor electrice, a rețelelor și a altor infrastructuri; realizarea lucrărilor de întreținere și modernizare pe baze predictive și inteligente a echipamentelor și sistemelor din sectorul energetic, în special a celor critice;
- *Eficiența resurselor:* În contextul resurselor naturale finite și având în vedere că resursele energetice sunt concentrate geografic, sectorul energetic trebuie să se concentreze pe utilizarea eficientă a acestor resurse. Aceasta include extracția și utilizarea eficientă a combustibililor fosili, precum și dezvoltarea și utilizarea resurselor de energie regenerabilă, cum ar fi energia solară, eoliană și hidroelectrică, respectiv al gazelor verzi (biometan, hidrogen, metan sintetic, etc.).
- *Eficiența energetică în utilizarea finală:* promovarea eficienței energetice în rândul consumatorilor – atât industriali, cât și rezidențiali – este un aspect critic. Aceasta implică încurajarea utilizării aparatelor electrocasnice eficiente din punct de vedere energetic, îmbunătățirea izolației clădirilor și promovarea practicilor care reduc consumul de energie.
- *Eficiența costurilor:* Eficiența este strâns legată de rentabilitate. Aceasta implică asigurarea faptului că serviciile energetice sunt furnizate la cel mai mic cost posibil, păstrând în același timp calitatea și fiabilitatea. Eficiența costurilor înseamnă, de asemenea, prioritizarea investițiilor în tehnologii și proiecte care oferă cea mai bună rentabilitate a investiției în timp.

Obiectivul 4: Asigurarea accesului fizic la energie și accesibilitate financiară și competitivitate economică

Un aspect cheie al echității în sectorul energetic este asigurarea accesului universal la energie consumatorilor casnici și industriali. Acest lucru este deosebit de important în regiunile defavorizate, unde o parte semnificativă a populației ar putea să nu aibă acces la serviciile

energetice de bază. Eforturile de extindere a accesului la energie trebuie să fie incluzive, vizând comunitățile defavorizate și marginalizate, atenuând în același timp sărăcia energetică.

Echitatea prețurilor la energie implică asigurarea faptului că serviciile energetice sunt accesibile pentru toate segmentele societății și pentru toate sectoarele economice. Aceasta poate include implementarea de programe de subvenții pentru gospodăriile cu venituri mici, întreprinderi mici și mijlocii, respectiv industriile energo-intensive considerate strategice, precum și proiectarea unor structuri de prețuri care să țină cont de diferite niveluri de consum și de capacitatea de plată.

Este de așteptat ca implementarea unui program național comprehensiv de identificare țintită și sprijinire pentru consumatorii vulnerabili, precum și implementarea măsurilor de eficiență energetică, să îmbunătățească semnificativ capacitatea consumatorilor vulnerabili de a-și asigura nevoile energetice.

Obiectivul 5: Piețe de energie eficiente

Prin pachetul de reforme recent adoptate la nivel european, consumatorii din întreaga UE și implicit din România vor putea beneficia de prețuri mai stabile la energie, de o mai mică dependență de prețul combustibililor fosili și de o mai bună protecție împotriva crizelor viitoare.

Elementele cheie ale acestui pachet, ce urmează a fi transpuse sau implementate la nivel național vor trebui să asigure:

- Prețuri la energie mai stabile și mai previzibile, asigurând în același timp funcționarea eficientă a pieței și evitând denaturarea pieței comunitare;
- Mai bună pregătire pentru crizele viitoare
- Protejarea și consolidarea rolului consumatorilor
- Asigurarea securității aprovizionării

În acest context, consumatorul va fi împuternicit ca actor central al piețelor de energie, capabil să își gestioneze propriul consum, să își producă propria energie sau să facă parte dintr-o comunitate de energie.

Eforturile României de a crește ponderea surselor de energie regenerabilă, de a spori eficiența energetică, de a consolida rețelele și de a adopta tehnologii moderne și digitale, cu scopul final de a furniza energie sigură, accesibilă și curată pentru o economie națională competitivă, necesită un mediu instituțional puternic și un cadru de guvernare corporativă potrivit. Prezentul document propune modalități de consolidare a instituțiilor, îmbunătățire a guvernării corporative a companiilor energetice de stat, consolidarea cadrului de reglementare, precum și alinierea politicilor și reglementărilor naționale la cadrul UE.

Consolidarea guvernării înseamnă, de asemenea, promovarea transparenței și asigurarea faptului că politicile sunt implementate în mod eficient. Instituțiile robuste, guvernarea corporativă solidă a companiilor de stat și cadrul legal transparent și previzibil sunt cruciale pentru dezvoltarea durabilă, deoarece creează un mediu în care creșterea economică, bunăstarea socială și sustenabilitatea mediului pot fi urmărite într-un mod echilibrat și echitabil.

Organismele de reglementare din sectorul energetic trebuie să opereze imparțial și echitabil, aplicând regulile și standardele în mod consecvent tuturor participanților. Aceasta include

procese echitabile de acordare a licențelor, alocarea imparțială a resurselor și tratamentul egal al tuturor companiilor energetice. O astfel de imparțialitate este crucială pentru menținerea încrederii și stabilității pe piața energiei.

Obiectivul 6: Digitalizare, dezvoltarea rețelelor inteligente și securitatea cibernetică

Datele constituie în prezent un activ al companiilor din sectorul energetic, care trebuie valorificat pentru a genera un serviciu energetic performant. În toate sectoarele de activitate, de la extracția petrolului la furnizarea energiei electrice, termice sau gazelor naturale, se acumulează volume enorme de date, care trebuie să constituie baza viitoarelor decizii. Aplicarea algoritmilor de analiză a datelor, capabili să transforme datele mari în date inteligente, inclusiv inteligența artificială (IA), vor dobândi un rol decisiv în toate segmentele lanțului de aprovizionare al energiei.

Soluțiile digitale pentru monitorizarea și controlul sistemelor, integrate în toate segmentele sectorului de energie electrică, termică și gaze naturale (producere, transport, înmagazinare, distribuție, furnizare și utilizare), vor facilita implementarea măsurilor pentru creșterea eficienței energetice, sporirea flexibilității sistemului, prioritizarea producției și a consumului de energie curată și optimizarea consumurilor la utilizatori. Digitalizarea permite implementarea unor funcții de tip rețele inteligente la nivelul transportului și distribuției de energie electrică, dar și la cel al utilizatorilor.

În România, introducerea sistemelor de măsurare inteligente (SMI) și a contractelor de energie electrică cu prețuri dinamice reprezintă un pas înainte semnificativ pentru modernizarea infrastructurii energetice. Contoarele inteligente permit monitorizarea și gestionarea în timp real a consumului de energie electrică, permițând consumatorilor să ia decizii mai informate și să-și optimizeze modelele de consum de energie electrică. Acest fapt nu doar că permite consumatorilor să preia un control mai mare asupra costurilor cu energia, dar sprijină și o utilizare mai eficientă a electricității.

Contractele de energie electrică cu prețuri dinamice, asociate cu contoarele inteligente și SMI, introduc o structură flexibilă de prețuri care variază pe parcursul zilei. Aceste contracte încurajează consumatorii să-și planifice activitățile consumatoare de energie în perioadele în care cererea de energie electrică este mai scăzută, de obicei în afara orelor de vârf. Procedând astfel, consumatorii pot beneficia de prețuri mai mici la energia electrică, reducându-și valoarea facturilor la energie și contribuind la stabilitatea generală a rețelei electrice. Acest model dinamic de prețuri aliniază consumul cu oferta, făcându-l mai sustenabil din punct de vedere economic și ecologic. Pe măsură ce România continuă să investească în aceste tehnologii, este de așteptat ca atât SMI, cât și contractele de energie electrică cu prețuri dinamice să joace un rol esențial în promovarea eficienței energetice, reducerea emisiilor de carbon și creșterea rezilienței infrastructurii energetice.

II. PRIORITĂȚILE, POLITICILE ȘI CADRUL LEGAL EXISTENTE

NIVELUL EUROPEAN

Cadrul legislativ european în domeniul energiei și climei a creat contextul pentru asumarea unor angajamente de către statele membre care să conducă la îndeplinirea obiectivelor comunitare.

Prin adoptarea în anul 2015 a Acordului de la Paris și asumarea angajamentelor rezultate de către statele membre semnatare, la nivelul anului 2019 a intrat în vigoare al patrulea pachet energetic al UE – Energie Curată pentru Toți Europeanii, care a pus bazele Pactului Ecologic European – Green Deal în anul 2020.

Pachetul legislativ a reflectat strategia pe termen lung adoptată la nivelul EU, în sensul unei reforme substanțiale a cadrului legislativ în domeniul energetic care să permită finalizarea implementării celui de al Treilea Pachet Energetic, ce a avut ca scop redesenarea pieței energiei din UE prin facilitarea tranziției de la un sector energetic bazat pe combustibili fosili către unul decarbonizat, și a reprezentat totodată un pas important în implementarea strategiei privind Uniunea Energetică. Pachetul a fost format din opt acte normative care acoperă eficiența și performanța energetică, energia regenerabilă, proiectarea pieței de energie electrică și sistemul de guvernanță pentru uniunea energetică și acțiunea climatică.

Prin cele 5 dimensiuni principale ale Strategiei privind Uniunea Energetică: securitate energetică, decarbonizare, eficiență energetică, piața internă a energiei, cercetare, inovare și competitivitate, Uniunea Europeană a stabilit obiective privind energia și clima la nivelul anului 2030, după cum urmează:

- Obiectivul privind reducerea emisiilor interne de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% până în 2030, comparativ cu 1990;
- Obiectivul privind un consum de energie din surse regenerabile de 32% în 2030;
- Obiectivul privind îmbunătățirea eficienței energetice cu 32,5% în 2030;
- Obiectivul de interconectare a pieței de energie electrică la un nivel de 15% până în 2030.

Al cincilea și ultimul pachet energetic al UE, *Pregătiți pentru 55*, publicat în anul 2021, a actualizat ambițiile europene în materie de climă, stabilind un obiectiv de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 55% în anul 2030, raportat la nivelul anului 1990, urmând ca la nivelul anului 2050 să se atingă neutralitatea climatică la nivel european și astfel Europa sa devină primul continent neutru din punct de vedere climatic.

Pachetul legislativ *Pregătiți pentru 55*, elaborat pe o bază analitică comună în centrul căreia se află modelarea sistemelor energetice, cu stabilirea țintelor pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, a surselor regenerabile de energie și a eficienței energetice, a condus la stabilirea noilor ținte comunitare.

Astfel, au fost asumate noi obiective climatice care acoperă toate sectoarele-cheie ale economiei:

Revizuirea Directivei UE privind eficiența energetică

- Noua Directiva privind eficiența energetică stabilește un obiectiv principal de eficiență energetică de 11,7%, susținut de un mecanism de guvernare puternic.
- Directiva prevede o obligație medie anuală de eficiență energetică de 1,49%, cu o creștere graduală și cu includerea elementelor suplimentare de flexibilitate (economii de energie realizate prin aplicarea schemei EU ETS inclusiv pentru clădiri și transporturi, măsurile EPBD și cele temporare adoptate în perioada de criză energetică din anul 2022).
- În sectorul public, ținta de eficiență energetică este de 1,9% (conform abordării generale), cu posibilitatea ca statele membre să excludă apărarea și transportul public.
- Cu privire la sistemele eficiente de încălzire și răcire centralizată, cogenerarea de înaltă eficiență poate fi luată în calcul în definiția unui sistem DHC eficient până în anul 2045. De asemenea, gazul natural poate fi utilizat în instalații noi sau re tehnologizate până în 2030. În anexa III privind criteriile pentru cogenerare, pragul de emisii de 270 gCO₂/kWh se va aplica pentru instalații existente de la 1 ianuarie 2034, ca element suplimentar de flexibilitate.
- ***Revizuirea Directivei UE privind energia din surse regenerabile***
 - Ținta globală a UE pentru ponderea SRE în mixul energetic până în 2030 este de 42,5% (cu o contribuție suplimentară indicativă de 2,5%), pentru atingerea țintei de 45%
 - *SRE în Transporturi*

Ținta globală de promovarea SRE în transport se poate calcula în 2 moduri:

- ca și reducere de emisii - ținta privind reducerea nivelului de emisii de gaze cu efect de sera este de 14,5% în 2030;
- sau ca pondere SRE - ținta alternativă privind ponderea SRE în transport este de 29%.

În transport există și un obiectiv comun care înglobează 2 tipuri de combustibili utilizarea hidrogenului/RFBNO și a biocombustibililor avansați. Textul final aprobat stabilește un obiectiv comun/țintă de 5,5% în 2030. Din acest obiectiv de 5,5%, cel puțin 1% trebuie să fie reprezentat de H₂/RFBNO.

- *SRE în Industrie*

Ținta pentru ponderea SRE în industrie a crescut de la 1% pe an la 1,6% pe an ca medie în perioadele 2021-2025 și 2026-2030.

Ținta pentru hidrogen regenerabil în industrie este de 42% în 2030 și 60% în 2035.

Directiva prevede un element de flexibilitate prin care statele membre își pot reduce ținta de hidrogen regenerabil în industrie cu 20% în următoarele 2 condiții:

- *nivelul contribuțiilor naționale la ținta UE atinge nivelul așteptat*
- *ponderea H₂ din surse fosile nu poate depăși 23% în 2030 și 20% în 2035.*

Această condiție introduce implicit un stimulent pentru dezvoltarea de H₂ din surse cu emisii scăzute de carbon.

- *SRE în Clădiri*

Ținta pentru ponderea SRE în sectorul clădirilor la nivelul UE se menține la 49%.

- *SRE în sectorul de încălzire și răcire*

Creșterea medie anuală a ponderii SRE în sectorul încălzire și răcire este de 0,8% în perioada 2021-2025 și 1,1% în perioada 2026-2030.

- ***Impozitarea energiei***

Propunerea legislativă privind impozitarea produselor energetice și a energiei electrice urmărește:

- alinierea impozitării produselor energetice și a energiei electrice la politicile UE în domeniul energiei și climei.
- menținerea și îmbunătățirea pieței interne a UE prin actualizarea domeniului de aplicare al produselor energetice și a structurii ratelor, precum și prin raționalizarea utilizării scutirilor și reducerilor fiscale de către statele membre
- menținerea capacității de a genera venituri pentru bugetele statelor membre

- ***Sistemul UE de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS)***

Reprezintă principalul instrument folosit de UE pentru reducerea emisiilor. De când a fost introdus în 2005, emisiile de gaze cu efect de seră de la nivelul UE au scăzut cu 41%. În decembrie 2022, Consiliul a ajuns la un acord provizoriu cu Parlamentul European, acord ce include o sporire a nivelului general de ambiție la 62%, comparativ cu obiectivul de 61% propus de Comisie.

Reformarea EU ETS prevede:

- extinderea la emisiile generate de transportul maritim
- reducerea mai rapidă a certificatelor de emisii în cadrul sistemului și eliminarea treptată a certificatelor gratuite pentru anumite sectoare
- implementarea Schemei de compensare și de reducere a emisiilor de carbon pentru aviația internațională (CORSIA) la nivel mondial prin intermediul EU ETS
- majorarea finanțării pentru Fondul pentru modernizare și Fondul pentru inovare
- revizuirea rezervei pentru stabilitatea pieței
- crearea unui nou sistem de comercializare a certificatelor de emisii, denumit ETS 2, separat de EU ETS existent. Mecanismul ETS 2 va acoperi emisiile de CO₂ generate prin eliberarea pentru consum a combustibililor utilizați pentru ardere în sectorul clădirilor, al transportului rutier transportul rutier și în alte sectoare (în principal industria mică, care nu este acoperită de EU ETS existent).

- ***Fondul social pentru climă***

Are scopul de a aborda problema impactului social și distributiv al noului sistem de comercializare a certificatelor de emisii asupra sectoarelor clădirilor și transportului rutier. Fondul urmărește să ofere măsuri de sprijin și investiții gospodăriilor, microîntreprinderilor și utilizatorilor de transport vulnerabili. Fondul însumează 72 mld. EUR din bugetul european pentru perioada 2025-2032 și are drept obiectiv mobilizarea de resurse suplimentare din bugetele naționale până la un total de circa 140 mld. EUR.

- ***Mecanismul de ajustare a carbonului la frontieră (CBAM)***

Are obiectivul de a asigura – în deplină conformitate cu normele comerțului internațional – faptul că eforturile UE de reducere a emisiilor nu sunt neutralizate de o creștere a emisiilor în afara granițelor sale prin relocarea producției în țări din afara UE (unde politicile aplicate pentru combaterea schimbărilor climatice sunt mai puțin ambițioase) sau prin creșterea importurilor de produse cu emisii ridicate de dioxid de carbon. CBAM este conceput pentru a funcționa în paralel cu sistemul EU ETS, precum și pentru a reflecta și a completa rolul acestuia în ceea ce privește mărfurile importate. CBAM va înlocui treptat alocarea cu titlu gratuit a certificatelor EU ETS.

- ***Emisiile și absorbțiile care rezultă din exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură***

Regulamentul privind exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultura (LULUCF) stabilește un angajament obligatoriu pentru UE de a reduce emisiile și de a spori absorbțiile în sectoarele exploatarea terenurilor și silviculturii. Noile norme stabilesc ca obiectiv un volum mai mare de absorbții nete de gaze cu efect de seră, și anume de cel puțin 310 mil. tCO₂-eq. Pentru fiecare stat membru sunt definite obiective naționale obligatorii.

- ***Obiectivele de reducere a emisiilor ale statelor membre***

Regulamentul privind partajarea eforturilor, modificat ultima dată în 2018, stabilește obiective anuale obligatorii pentru statele membre în materie de emisii de gaze cu efect de seră în sectoare care nu fac obiectul sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii (EU ETS) sau al Regulamentului privind exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultura (LULUCF). Printre aceste sectoare se numără: transportul rutier și transportul maritim intern, clădirile, agricultura, deșeurile, industriile mici

Noile norme vor majora obiectivul de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul UE de la 29% la 40% până în 2030, comparativ cu 2005, în sectoarele în cauză. De asemenea, ele vor actualiza obiectivele naționale în consecință.

- ***Standardele privind emisiile de CO₂ pentru autoturisme și camioane***

Autoturismele și camioanele emit 15% din totalul emisiilor de dioxid de carbon din UE. Propunerea introduce obiective progresive pentru autoturisme și camioane de reducere a emisiilor la nivelul UE până în 2030 și ulterior, inclusiv un obiectiv de reducere cu 100% până în 2035 pentru autoturismele și camioanele noi.

- ***Infrastructura pentru combustibili alternativi***

Principalul obiectiv al propunerii de regulament privind infrastructura pentru combustibili alternativi este de a asigura faptul că cetățenii și întreprinderile au acces la o rețea de infrastructură suficientă pentru reîncărcarea sau realimentarea vehiculelor rutiere sau a navelor cu combustibili alternativi.

Noile norme vor permite sectorului transporturilor să își reducă în mod semnificativ amprenta de carbon. Aceste norme stabilesc o serie de obiective pentru 2025 sau 2030, printre care:

- vor fi instalate stații de reîncărcare pentru autoturisme și camioane la fiecare 60 de km
- începând cu 2030, vor fi instalate stații de realimentare cu hidrogen care deservește atât autoturisme, cât și camioane în toate nodurile urbane
- utilizatorii de vehicule electrice sau pe bază de hidrogen vor putea plăti cu ușurință la punctele de reîncărcare sau de realimentare

- ***Combustibili de aviație durabili***

Combustibilii de aviație durabili (biocombustibili avansați și e-combustibili) au potențialul de a reduce în mod semnificativ emisiile aeronavelor. Cu toate acestea, acest potențial este în mare parte nevalorificat, deoarece acești combustibili reprezintă doar 0,05% din consumul total de combustibil din sectorul aviației.

Propunerea ReFuelEU în domeniul aviației urmărește să reducă amprenta de mediu a sectorului aviației și să permită acestui sector să ajute UE să își atingă obiectivele în materie de climă.

- ***Combustibili avansați în transportul maritim***

Obiectivul propunerii privind utilizarea combustibililor din surse regenerabile și cu emisii scăzute de carbon în transportul maritim FuelEU este de a reduce intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră generate de energia utilizată la bordul navelor cu până la 80% până în 2050, prin promovarea utilizării de către nave a combustibililor mai ecologici.

- ***Reducerea emisiilor de metan în sectorul energetic***

Metanul ocupă locul al doilea în rândul celor mai importante gaze cu efect de seră după dioxidul de carbon. Propunerea de regulament privind reducerea emisiilor de metan în sectorul energetic obligă sectoarele gazelor fosile, petrolului și cărbunelui să își măsoare, monitorizeze, raporteze și să aplice măsuri de reducere a emisiilor de metan.

Propunerea de regulament reprezintă primul act legislativ adoptat la nivelul UE cu scopul de a reduce emisiile de metan din sectorul energetic și a urmat Strategiei UE privind metanul, adoptată în anul 2020.

UE și SUA au lansat Angajamentul mondial referitor la metan în cadrul Conferinței ONU privind schimbările climatice, COP26. Peste 150 de țări au semnat angajamentul cu scopul de a reduce emisiile de metan cu 30% până în 2030.

- ***Performanța energetică a clădirilor***

Clădirile reprezintă, la nivelul Uniunii, 40% din energia consumată și 36% din emisiile directe și indirecte de gaze cu efect de seră legate de energie. UE lucrează la revizuirea Directivei privind performanța energetică a clădirilor, astfel încât clădirile din UE să devină mai eficiente din punct de vedere energetic până în 2030 și ulterior.

Obiectivele principale ale noilor norme sunt:

- toate clădirile noi ar trebui să fie clădiri cu emisii zero până în 2030
- clădirile existente ar trebui transformate în clădiri cu emisii zero până în 2050
- statele membre să stabilească un Plan, care înlocuiește strategiile de renovare pe termen lung. Fiecare plan național va trebui să includă o foaie de parcurs cu obiective naționale pentru 2030, 2040 și 2050 în ceea ce privește rata anuală de renovare energetică.

În ce privește standardele minime de performanță energetică pentru sectorul nerezidențial, directiva stabilește norme care vor conduce la renovarea a 16% dintre clădirile cu cele mai scăzute performanțe până în 2030 și a 26% dintre clădirile cu cele mai scăzute performanțe până în 2033.

Trajectoriile de renovare progresivă a sectorului rezidențial, impun statelor membre să stabilească o traiectorie națională care să conducă la reducerea consumului mediu de energie primară a parcului de clădiri rezidențiale cu 16% până în 2030 și într-un interval de 20-22% până în 2035. Un procent de 55% din scăderea consumului mediu de energie primară va trebui realizată prin renovarea clădirilor rezidențiale cu cele mai scăzute performanțe.

- ***Pachetul privind piața hidrogenului și a gazului decarbonizat***

Obiectivul pachetului legislativ alcătuit dintr-o directivă și un regulament este de a trece de la gazele naturale la gazele din surse regenerabile și cu emisii scăzute de carbon și de a stimula utilizarea acestora în UE până în 2030 și ulterior.

Cele două propuneri stabilesc norme comune ale pieței interne pentru gazele din surse regenerabile, gazele naturale și hidrogen. Ele vizează crearea unui cadru de reglementare pentru infrastructura și piețele dedicate hidrogenului și pentru planificarea integrată a rețelelor. De asemenea, stabilesc norme privind protecția consumatorilor și consolidează securitatea aprovizionării.

Pentru adoptarea și implementarea Pachetului legislativ Pregătiți pentru 55, Regulamentul de stabilire a unui cadru de măsuri pentru consolidarea ecosistemului european de producere de produse bazate pe tehnologie „net zero” (Regulamentul privind industria „net zero”) – NZIA are un rol important prin extinderea capacității de producție a tehnologiilor cu emisii scăzute de carbon la nivelul UE, iar prin obiectivele propuse contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, și atingerea țintei de cel puțin 55% până în anul 2030.

Regulamentul prevede adoptarea unei liste de tehnologii cu emisii net zero, iar pentru revizuirea acesteia vor fi avute în vedere necesitățile care decurg din PNIESC.

Toate tehnologiile net-zero din listă vor fi eligibile pentru a deveni proiecte strategice, iar fiecare stat membru are dreptul de a nu recunoaște drept proiecte strategice pe acelea care se bazează pe unele tehnologii neacceptate ca parte a mix-ului lor de politici energetice interne.

În ceea ce privește finanțarea, statele membre sunt încurajate să utilizeze 25% din veniturile ETS.

NIVELUL NAȚIONAL

Politicile și măsurile prin care România acționează pentru îndeplinirea obiectivelor și țințelor europene sunt conținute în următoarele documente programatice:

Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 (PNIESC), aprobat prin Hotărârea nr. 1076/2021, se află în prezent în curs de actualizare, urmând să fie aprobat printr-un act normativ. PNIESC reprezintă angajamentul României de a contribui la îndeplinirea obiectivelor europene stabilite pentru anul 2030 în domeniul energiei și climei, prin stabilirea unor (i) ținte naționale privind reducerea emisiilor interne de gaze cu efect de seră, creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final de energie, îmbunătățirea eficienței energetice în toate sectoarele economice și creșterea gradului de interconectare a pieței interne de energie electrică la piața europeană de energie, precum și a unor (ii) politici și măsuri pentru atingerea respectivelor ținte. Țintele, politicile și măsurile stabilite în cadrul PNIESC subliniază angajamentul României de a se alinia la obiectivele UE pentru un viitor energetic durabil, cu emisii reduse de carbon. PNIESC vizează nu doar aspectele tehnice privind dezvoltarea și integrarea SRE și reducerea emisiilor GES, ci și dimensiunile sociale și economice, asigurându-se că tranziția energetică va fi benefică atât pentru mediu, cât și pentru cetățeni.

Strategia pe termen lung a României pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră - România Neutră în 2050 (STL), a fost elaborată în conformitate cu prevederile Anexei IV a Regulamentului (UE) 2018/1999 și aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1.215/2023.

În cadrul STL sunt evidențiate elemente esențiale pentru realizarea transformării economice necesare îndeplinirii obiectivelor și atingerii țințelor stabilite la nivel național, în conformitate cu obiectivul european de atingere a neutralității climatice în orizontul anului 2050, prin implementarea Pachetului legislativ Pregătiți pentru 55.

Regulamentul (UE) 2018/1999 stabilește procesul prin care statele membre elaborează aceste strategii care trebuie să fie în concordanță cu planurile naționale integrate de energie și schimbări climatice ale statelor membre pentru perioada 2021-2030, precum și cu strategiile și planurile naționale din domeniile relevante.

Astfel, STL, prin scenariul ales - România Neutră - care vizează reducerea emisiilor nete cu 99% comparativ cu nivelul din 1990, este armonizată cu foaia de parcurs Pactul ecologic european și conduce la implementarea Pachetului legislativ Pregătiți pentru 55, cu o perspectivă de cel puțin 30 de ani, urmărind următoarele:

- Reducerea emisiilor de GES și îmbunătățirea reducerii emisiilor prin absorbție;
- Reducerea emisiilor și îmbunătățirea reducerii emisiilor prin absorbție în fiecare sector care generează gaze cu efect de seră: producția de electricitate, industrie, transport,

sisteme de încălzire și răcire și sectorul clădirilor (rezidențial și terțiar), agricultură, deșeuri și LULUCF;

- Progresul așteptat în tranziția către o economie cu emisii scăzute de GES, inclusiv intensitatea GES,
- Intensitatea CO₂ a produsului intern brut (PIB), estimări aferente investițiilor pe termen lung și strategii pentru CDI aferente;
- În măsura în care este fezabil, efectul socio-economic preconizat al măsurilor de decarbonizare, inclusiv, printre altele, aspecte legate de dezvoltarea macroeconomică și socială, riscurile și beneficiile pentru sănătate și protecția mediului;
- Legături cu alte obiective naționale pe termen lung, planificare și alte politici, măsuri și investiții.

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) al României, aprobat de Consiliul UE la 28 octombrie 2021, include finanțări totale de 28,5 mld. EUR, se concentrează pe tranziția verde și digitalizare, dedicând o componentă substanțială pentru independența de combustibilii fosili și promovarea energiei verzi. Printre măsurile principale se numără accelerarea producției de energie din SRE, îmbunătățirea eficienței energetice și recalificarea forței de muncă afectată de tranziție. Acest plan vizează, de asemenea, consolidarea infrastructurii digitale și sprijinirea gospodăriilor vulnerabile spre o tranziție energetică sustenabilă.

Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030) este răspunsul României la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă și stabilește cadrul național pentru implementarea celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), oferind răspunsuri la provocările schimbărilor climatice, în acord cu obiectivele Acordului de la Paris și ale Cadrului Sendai pentru reducerea riscurilor de dezastru, precum și cu documentele strategice ale UE, asigurând astfel coerența politicilor pentru dezvoltare durabilă la nivel național.

Principalele acte normative prin care reglementările europene aferente pachetelor legislative cu impact asupra sectorului energetic au fost transpuse în legislația națională sunt:

UG nr. 64 din 29 iunie 2011 privind stocarea geologică a dioxidului de carbon stabilește cadrul juridic pentru stocarea geologică a dioxidului de carbon, în condiții de siguranță din punctul de vedere al mediului, pentru a contribui la combaterea schimbărilor climatice.

Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, stabilește cadrul de reglementare pentru desfășurarea activităților în sectorul energiei electrice și al energiei termice produse în cogenerare, în vederea utilizării optime a resurselor primare de energie și a atingerii obiectivelor de securitate energetică, competitivitate și dezvoltare durabilă în condiții de accesibilitate, disponibilitate și suportabilitate a prețurilor și cu respectarea normelor de siguranță, calitate și protecție a mediului.

Legea privind eficiența energetică nr. 121/2014 creează cadrul legal pentru elaborarea și aplicarea politicii naționale în domeniul eficienței energetice. Măsurile de politică în domeniul eficienței energetice se aplică pe întreg lanțul: resurse primare, producere, distribuție, furnizare, transport și consum final.

Legea nr. 184/2018 privind stabilirea sistemului de promovare a energiei din surse regenerabile de energie stabilește cadrul legal pentru extinderea utilizării surselor regenerabile

de energie prin atragerea de investiții care sporesc securitatea energetică, stimulează dezvoltarea, locală și regională și ocuparea forței de muncă și reduc poluarea.

Legea nr. 362/2018, prin care România a transpus Directiva NIS, impune măsuri specifice pentru creșterea nivelului de securitate cibernetică a rețelelor și sistemelor informatice utilizate în sectoarele vitale, inclusiv energie.

Legea nr. 226/2021 privind stabilirea măsurilor de protecție socială pentru consumatorul vulnerabil de energie are ca obiectiv principal protejarea consumatorilor vulnerabili de creșterea prețurilor la energie prin acordarea de subvenții pentru încălzirea locuințelor, pentru consumul de energie, pentru achiziționarea de produse și servicii pentru îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor sau pentru racordarea la rețeaua energetică.

Prin **Ordonanța de urgență a Guvernului nr.108/2022 privind decarbonizarea sectorului energetic, aprobată prin Legea 334/2022**, s-a stabilit cadrul legal general pentru eliminarea treptată a cărbunelui din mixul energetic, termenele pentru dezafectarea și conservarea capacității totale instalate de energie pe bază de lignit și cărbune, de 4.590 MW, până la 31 decembrie 2032, măsurile de reconversie și formare profesională, precum și alte măsuri socio-economice pentru tranziția forței de muncă și oportunități economice la nivel local, inclusiv ajutorul de stat pentru reducerea impactului socio-economic.

Legea nr. 237/ din 19 iulie 2023 privind integrarea hidrogenului din surse regenerabile și cu emisii reduse de carbon în sectoarele industriei și transporturilor (Legea hidrogenului) stabilește obligații pentru furnizorii de combustibili și pentru consumatorii industriali de hidrogen.

Legea nr. 121/2024 privind energia eoliană offshore prevede ca pentru operaționalizarea investițiilor în energia eoliană pe mare, Ministerul Energiei va demara, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a legii, un studiu de specialitate în baza căruia va fi pregătită procedura de concesiune și activitățile de explorare, construcție a centralelor electrice eoliene pe mare și exploatarea acestora.

III. ANALIZA CONTEXTULUI ȘI DEFINIREA PROBLEMELOR

CONTEXTUL GLOBAL

Piețele internaționale de energie se află într-o schimbare rapidă și complexă pe mai multe dimensiuni: securitate, geopolitică, economică, tehnologică și climatică. Provocările semnificative sunt însoțite și de oportunități.

TRANSFORMĂRI GEOPOLITICE ȘI DE SECURITATE

Atacul Federației Ruse împotriva Ucrainei a avut un impact puternic asupra piețelor de energie, determinând o creștere a prețului combustibililor în UE care a generat, de asemenea, preocupări legate de securitatea aprovizionării cu energie. Decizia Federației Ruse de a suspenda livrările de gaze către mai multe state membre ale UE a afectat și mai mult situația impunându-se necesitatea identificării de către statele membre UE a unor acțiuni menite să asigure aprovizionarea cu energie și prețuri accesibile.

Prin declarația de la Versailles, convenită în martie 2022, liderii UE ai celor 27 de state membre au convenit să elimine treptat și în cel mai scurt timp posibil dependența UE de combustibilii fosili din Federația Rusă.

La 30-31 mai 2022, Consiliul European a convenit asupra unei interdicții pentru aproape 90% din totalul importurilor de petrol din Federația Rusă până la sfârșitul lui 2022, cu o excepție temporară pentru țițeiul livrat prin conducte.

De asemenea, toate măsurile fără precedent de diversificare a surselor de aprovizionare cu gaz natural și, mai ales, de reducere a consumurilor la nivel european, pe fondul unui necesar scăzut al gazului natural, urmare a condițiilor meteorologice favorabile din timpul iernii, au dus la scăderea consumului de gaz la nivel european cu 13,5% în 2023 față de 2022, după o scădere de 13% în 2022 față de 2021, mai mult decât ținta prescrisă de Regulamentul 2022/1369 cu privire la măsuri coordonate de reducere a cererii de gaz natural. Federația Rusă a fost înlocuită la nivel european, ca principal furnizor de gaz natural, acest loc fiind ocupat în prezent de Norvegia (urmat de LGN din SUA, Qatar, etc.). Dacă în 2021 importurile din Federația Rusă reprezentau 40% din importurile de gaz ale UE, această cifră a ajuns la 8% în 2023.

TRANSFORMĂRI ECONOMICE

Contextul internațional actual al piețelor de energie este marcat de volatilitate, iar evoluția tehnologiilor poate modifica semnificativ modul de funcționare al piețelor de energie.

De la înființarea sa, în 2005, schema ETS a contribuit substanțial la scăderea emisiilor în sectoarele energetic și industrial. Ultimii 2 ani au reprezentat la nivel european un avans impresionant al ponderii energiei regenerabile în consumul final brut, aceasta atingând un record de 44% în 2023.

În 2022, pe fondul crizei preexistente de aprovizionare cu gaz natural, războiul din Ucraina aducea niveluri record în ceea ce privește prețurile la energie electrică pe piețele angro, atingându-se valori și de 700 EUR/MWh în august 2022. Ulterior, prețurile au început să scadă,

atât la gaz natural, cât și la energie electrică, atingându-se inclusiv minime istorice. Prețul la gaz natural pe bursele europene a coborât constant sub 30 EUR/MWh, niveluri atât de joase fiind înregistrate ultima dată în iulie 2021, înainte ca Rusia să înceapă să pună presiune pe aprovizionarea cu gaz la nivelul UE. Și la nivelul prețurilor angro de energie electrică, domolirea presiunii prețului a fost una puternică: de la nivelurile de 700 EUR/MWh în august 2022, la sub 100 EUR/MWh în 2023 și 2024, înregistrându-se chiar și prețuri negative pe piețele angro din UE.

Totodată, faptul că prețul per tona de carbon emisă crește constant, atingând în 2023 niveluri record de aproximativ 100 EUR/tonă CO₂, creează dificultăți de competitivitate industriei europene, crescând semnificativ costurile operaționale.

TRANSFORMĂRI TEHNOLOGICE

Transformarea sectorului energetic are loc în ritm accelerat, prin extinderea ponderii SRE și prin „revoluția” digitală, ce constă în dezvoltarea de rețele inteligente cu coordonare în timp real și cu comunicare în dublu sens, susținute de creșterea capacității de analiză și transmitere a volumelor mari de date, cu optimizarea consumului de energie. În ultimii 20 de ani capacitatea instalată pentru producție de energie electrică din surse regenerabile a crescut de peste trei ori, ajungând la aproximativ 8500 TW instalați la nivel global.

Tendința globală puternică de scădere a costurilor tehnologiilor pentru energie regenerabilă din perioada 2010-2023 a condus la creșterea competitivității acestora față de costurile impuse de capacități similare pe bază de combustibili fosili. Din anii 2010 până în prezent, costurile cu tehnologia panourilor fotovoltaice au scăzut cu 85%. Potrivit Agenției Internaționale a Energiei (AIE), această tendință va continua, făcând majoritatea SRE competitive fără scheme de sprijin dedicate până în 2040.

Scăderea spectaculoasă a costurilor de producție a energiei din SRE, dezvoltarea tehnologiilor de stocare a energiei electrice la scară comercială în următorii ani, emergența electromobilității, progresul sistemelor de gestiune a consumului de energie și digitalizarea constituie provocări la adresa paradigmei convenționale de producție, transport și consum al energiei. Ponderea crescândă a producției de energie din surse eoliene și fotovoltaice ridică problema adecvanței SEN și a regulilor de funcționare a piețelor de energie electrică.

O altă dificultate semnificativă este cea a asigurării lanțului de aprovizionare pentru energia produsă din SRE. În prezent, UE manifestă o dependență critică de importuri la materii prime și tehnologie în sectorul energiei regenerabile, care trebuie înlocuită urgent de producția internă.

Pe măsură ce unitățile de producere a energiei nucleare finalizate în anii 1970-1980 ajung la sfârșitul duratei de viață în 2030-2040, în numeroase state se pune problema re tehnologizării/extinderii duratei de viață sau înlocuirii acestor capacități cu alte tehnologii, inclusiv noi capacități nucleare, atât de mare putere, cât și de mica putere. Retehnologizarea centralelor nucleare conduce la dublarea duratei de viață a acestora, dublând totodată și perioada de furnizare a energiei cu emisii scăzute de carbon. Din punct de vedere al costurilor, implicit al impactului ulterior în piață, prelungirea duratei de viață a unităților nucleare are în prezent cel mai mic cost dintre toate sursele de energie, inclusiv a celor regenerabile.

SECTORUL ENERGETIC NAȚIONAL

GAZE NATURALE ȘI ȚIȚEI

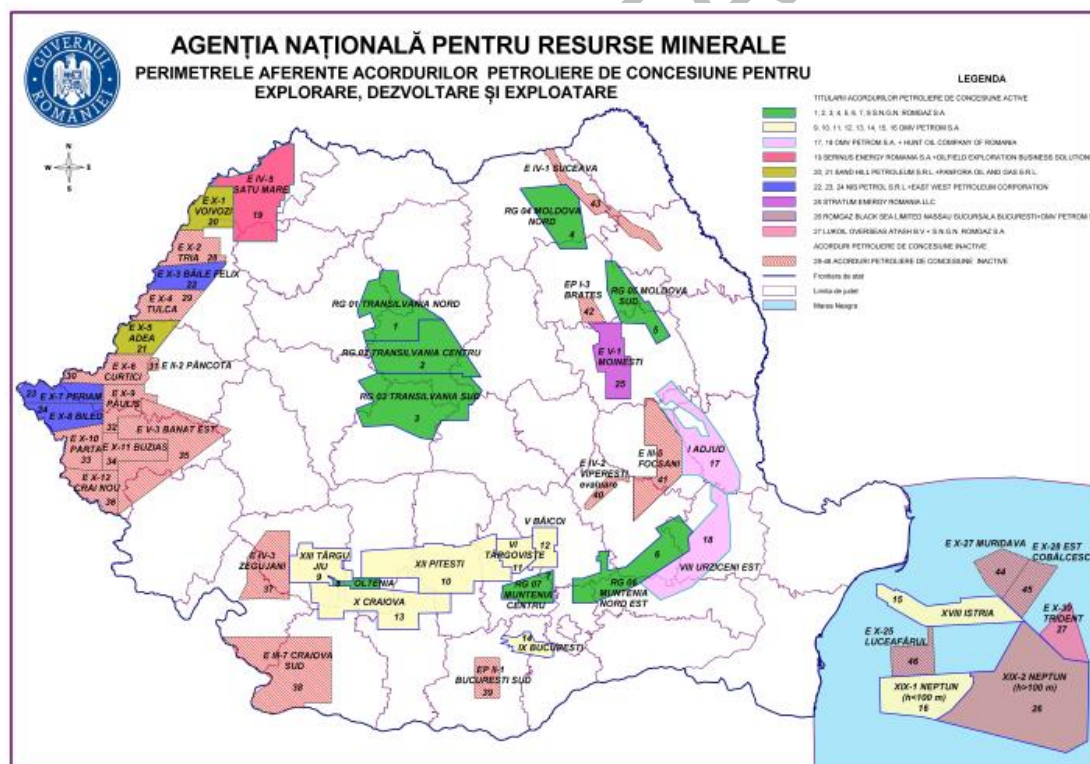
Deși România importă 72,5% din necesarul propriu de Țiței, în prezent, zăcămintele dovedite de Țiței ale României sunt cele mai mari din Uniunea Europeană, având în vedere și zăcămintele mari descoperite în iunie 2023. Declinul mediu al zăcămintelor locale de Țiței este de circa 2%.

În prezent, în România, se exploatează cca. 400 de zăcăminte de Țiței și gaze naturale, din care:

- OMV Petrom operează 150 de zăcăminte comerciale de Țiței și gaze naturale în România. În Marea Neagră, OMV Petrom operează pe șapte platforme fixe;
- Romgaz operează 140 zăcăminte comerciale, amplasate în Transilvania, Moldova, Oltenia și Muntenia; activitatea de explorare este susținută în 8 perimetre din Transilvania, Muntenia-Oltenia și Moldova.

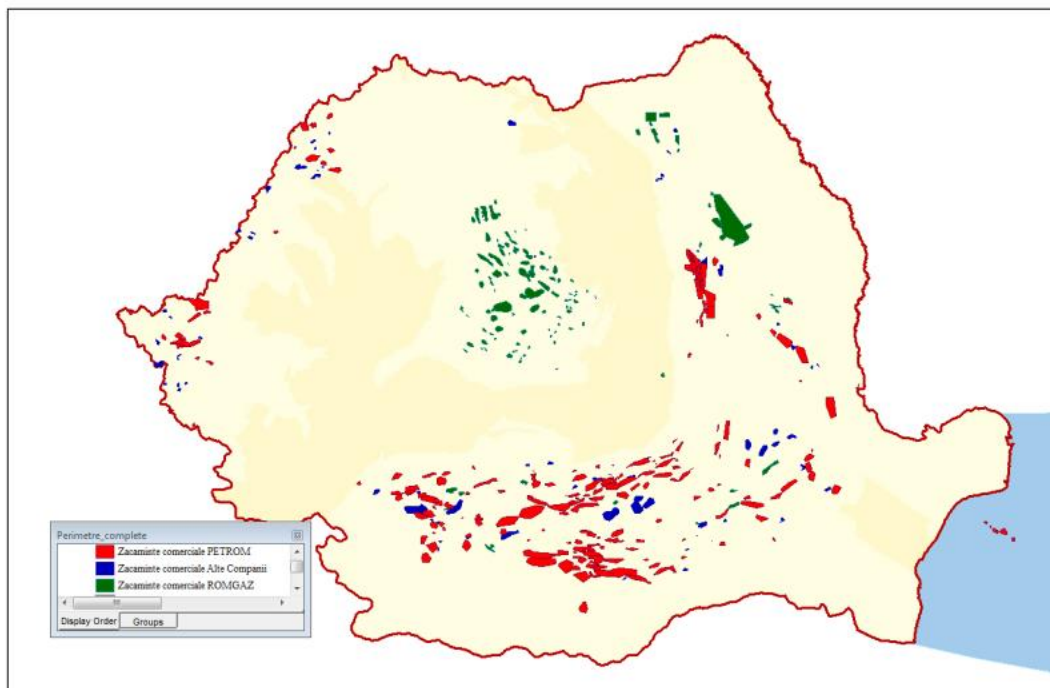
Pentru celelalte zăcăminte au fost încheiate acorduri petroliere de dezvoltare-exploatare și exploatare petrolieră, având ca titulari diverse companii. Majoritatea acestor zăcăminte sunt mature, fiind în exploatare de peste 25-30 ani.

Perimetrele de Explorare, Dezvoltare și Exploatare

Perimetrele de Dezvoltare – Exploatare și Exploatare Petrolieră

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU RESURSE MINERALE
PERIMETRELE DE DEZVOLTARE - EXPLOATARE ȘI EXPLOATARE PETROLIERĂ

Sursă: ANRM - <http://www.namr.ro/resurse-de-petrol/acorduri-petroliere/>

Pe termen scurt și mediu, rezervele sigure de țiței și gaze naturale se pot majora prin implementarea de noi tehnologii care să conducă la creșterea gradului de recuperare în zăcăminte și prin implementarea proiectelor pentru explorarea de adâncime și a zonelor din platforma continentală a Mării Negre.

Pentru asigurarea siguranței în aprovizionare, legislația națională reglementează nivelul stocului minim de gaze naturale care trebuie constituit de către fiecare furnizor.

Înmagazinarea subterană a gazelor naturale are un rol major în asigurarea siguranței în aprovizionarea cu gaze naturale, facilitând echilibrarea balanței consum - producție internă - import de gaze naturale, prin acoperirea vârfurilor de consum cauzate în principal de variațiile de temperatură, precum și menținerea caracteristicilor de funcționare optimă a sistemului național de transport gaze naturale în sezonul rece. Totodată, înmagazinarea subterană a gazelor naturale are rolul strategic de a asigura furnizarea de gaze naturale din depozitele de înmagazinare, în cazuri de forță majoră (calamități, cutremure și alte evenimente neprevăzute).

Activitatea de înmagazinare subterană a gazelor naturale este o activitate dereglementată care poate fi desfășurată numai de operatori licențiați de către ANRE în acest scop.

Capacitatea utilă (activă) totală de înmagazinare a României este, în prezent, de cca. 33,864 TWh/ciclu, exclusiv în zăcăminte depletate, sunt operate șase depozite de înmagazinare, din care cinci de către SNGN Romgaz SA Filiala de Înmagazinare Gaze Naturale DEPOGAZ Ploiești SRL, având capacitatea utilă de 30,709 TWh/ciclu, iar unul, cu o capacitate totală de 3,155 TWh/ciclu, este operat de DEPOMUREȘ S.A.

Capacitatea depozitelor de înmagazinare subterană

Depozit de înmagazinare subterană	Operator depozit	Capacitatea activă	Capacitatea de extracție	Capacitatea de injecție
		TWh/ciclu	GWh/zi	GWh/zi
Bălăceanca	Depogaz	0,535	12,840	10,700
Bilciurești	Depogaz	14,017	149,800	107,000
Ghercești	Depogaz	2,675	21,400	21,400
Sărmășel	Depogaz	9,630	80,250	69,550
Urziceni	Depogaz	3,852	48,150	32,100
Târgu Mureș	Depomureș	3,155	29,000	27,000
Total		33,864	341,440	267,750

La nivel național, statistic în ultimii 5 ani, raportul dintre volumul de gaze înmagazinate și consumul anual se situează în jurul valorii de 24,95%, la jumătatea clasamentului valorilor practicate în Europa.

În perioada de iarnă, raportul între cantitatea de gaze provenite din înmagazinare și consumul zilnic de gaze se situează, în medie, în jurul valorii de 46%.

CĂRBUNE

România dispune de rezerve variate de cărbune (antracit, uilă, cărbune brun, lignit și turbă) localizate în **22 de bazine carbonifere în care au fost puse în evidență și cercetate 299 perimetre miniere**. Vârsta zăcămintelor de cărbuni variază între Carbonifer târziu (Westphalian – Stephanian) și Pliocen (Dacian–Romanian). Distribuția bazinelor purtătoare de cărbuni din România, evidențiate după vârstă geologică. În umplutura neogena a avansosei și mai puțin în cuvertura neogena a Platformei Moesice, dintre Dunăre și Luncavat, se găsesc cele mai importante zăcămintele de cărbuni din România, el singur **cuprinzând mai mult de 80%** din rezervele de cărbuni energetici ai țării.

Potrivit Studiului privind posibilitatea implementării tehnologiilor avansate în exploatarea și valorificare a cărbunelui realizat de către Ministerul Energiei în 2021, au fost identificate două tehnologii de valorificare a cărbunelui cu scop non-energetic ce ar putea fi implementate în România: utilizarea cărbunilor pentru producția de îngrășăminte organo-minerale și tehnologia de depolimerizare a cărbunelui pentru producția de diesel sintetic (tehnologia KDV).

URANIU

România dispune de un ciclu deschis al combustibilului nuclear, dezvoltat pe baza tehnologiei canadiene de tip CANDU. Dioxidul de uraniu (UO₂), utilizat pentru fabricarea combustibilului

nuclear necesar reactoarelor de la Cernavodă, este produsul procesării și rafinării uraniului provenit 100% din import.

Pentru a spori securitatea aprovizionării cu materia primă necesară fabricării combustibilului nuclear la Fabrica de Combustibil Nuclear (FCN) Pitești și reducerii dependenței de import pe lanțul de producere a combustibilului nuclear, Societatea Națională Nuclearelectrică SA (SNN) a achiziționat Fabrica de Prelucrare a Concentratelor de Uraniu de la Compania Națională a Uraniului (CNU) în vederea consolidării ciclului nuclear și eficientizării costului materiei prime necesară fabricării combustibilului nuclear pentru CNE Cernavodă.

De asemenea, tot în vederea consolidării ciclului combustibilului nuclear, SNN SA a preluat în anul 2021, cu titlu gratuit, licența de concesiune a activității de exploatare a minereului de uraniu din perimetrul Tulgheș Grințieș, județul Neamț. Darea în exploatare a acestui zăcământ, va crea premisele utilizării minereului de uraniu extras din țară. Rezervele dovedite de minereu existente și exploatabile asigură cererea de uraniu natural pentru funcționarea a două unități nuclear-electrice pe toată durata de operare.

RESURSELE HIDROENERGETICE

România beneficiază de un potențial ridicat al resurselor hidroenergetice. Dintr-un total al potențialului teoretic liniar de aproximativ 70,0 TWh/an, potențialul teoretic liniar al cursurilor de apă interioare este de aproximativ 51,5 TWh/an, iar cel al Dunării (doar partea românească) este evaluat la cca. 18,5 TWh/an.

Estimările actuale privind potențialul tehnico-economic amenajabil, diminuat în urma reglementărilor în vigoare pentru protecția mediului, arată că față de cei 40,5 TWh/an energie estimată în 1990, în 2021 potențialul tehnico-economic amenajabil s-a redus la circa 10,30 TWh/an.

Un aspect important în ceea ce privește activitatea investițională în domeniul hidroenergetic constă în faptul că proiectele hidroenergetice de anvergură începute înainte de 1990 și nefinalizate până în 2024 au folosințe complexe. Pentru finalizarea proiectelor este necesară reluarea analizelor tehnico-economice și de mediu.

RESURSE EOLIENE

Circulația atmosferică în zona Mării Negre și a Câmpiei Europene de Est, în conjunctură cu cea nord-atlantică, oferă un potențial major de valorificare energetică în arealul Dobrogei, Bărăganului și al Moldovei. De asemenea, pe areale restrânse se manifestă circulații atmosferice locale care permit valorificarea prin proiecte eoliene de anvergură redusă.

Conform studiului privind evaluarea potențialului tehnico-economic al resurselor regenerabile în România realizat în anul 2021 cu sprijinul ISPE, potențialul tehnic eolian al României este evaluat la 84 GW (154 TWh). Datorită poziționării geografice și deschiderii către Marea Neagră, România prezintă un potențial tehnic ridicat în materie de energie eoliană. Conform unui studiu al Băncii Mondiale (BM), potențialul teoretic este estimat la 76 GW din care 22 GW pentru turbine cu fundație fixă și 54 GW pentru turbine cu fundație plutitoare.

RESURSE SOLARE

Conform studiului privind evaluarea potențialului tehnico-economic al resurselor regenerabile în România, România se află în zona B europeană din punct de vedere al însoririi (1200-1600 kWh/m² pe an), beneficiază de aproximativ 210 zile însorite pe an și are cel mai mare potențial solar din zona de sud est a Europei. Valorile minime se înregistrează în zonele depresionare, iar valorile maxime în Dobrogea, estul Bărăganului și sudul Olteniei.

Studii realizate în cadrul regiunii de Sud-Est a Europei au evaluat potențialul tehnic solar al României la nivelul a 19,4 GW (25,8TWh), din care aproximativ 18,1 GW (24,2 TWh) pot constitui o opțiune economică de investit, în scenariul cu costuri minime. Valorificarea potențialului solar în scopul producerii de energie electrică prin utilizarea panourilor fotovoltaice permite, conform aceluiași studiu, instalarea unei capacități totale de 4.000 MW și producerea unei energii anuale de 4,8 TWh.

Declararea arealelor protejate Natura 2000, precum și restricționarea dezvoltării parcurilor fotovoltaice pe suprafețe de teren agricole limitează opțiunile privind instalarea unor noi parcuri fotovoltaice de mare dimensiune doar pe terenurile degradate sau neproductive.

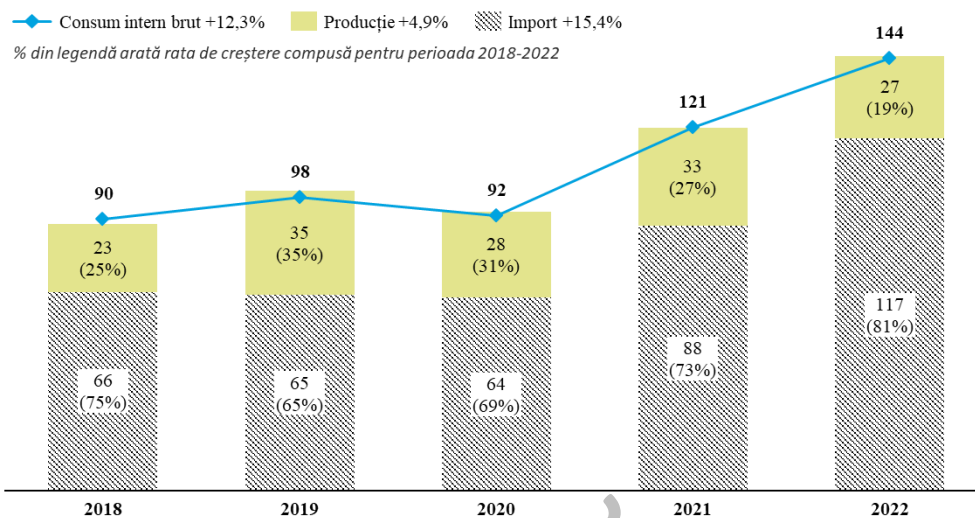
BIOCOMBUSTIBILI

Aceștia includ biomasă, biolichide, biogaz, deșuri și gaze de fermentare a deșeurilor și nămolurilor. Potențialul energetic al biomasei este evaluat la un total de 318.000 TJ/an, având un echivalent de 7,6 milioane tep. Acest potențial rezultă din:

- deșuri agricole (cereale, tulpini de porumb, resturi vegetale de vită de vie, etc) - 63%;
- reziduuri din exploatare forestiere și lemne de foc - 16%;
- reziduuri din ferme zootehnice - 8%;
- deșuri de lemn-rumeguș și alte resturi de lemn - 6%;
- deșuri și reziduuri menajere urbane - 7%.

Dependența de importuri de biobenzină a crescut semnificativ în perioada 2018-2022, ponderea importurilor atingând 81% la nivelul anului 2022.

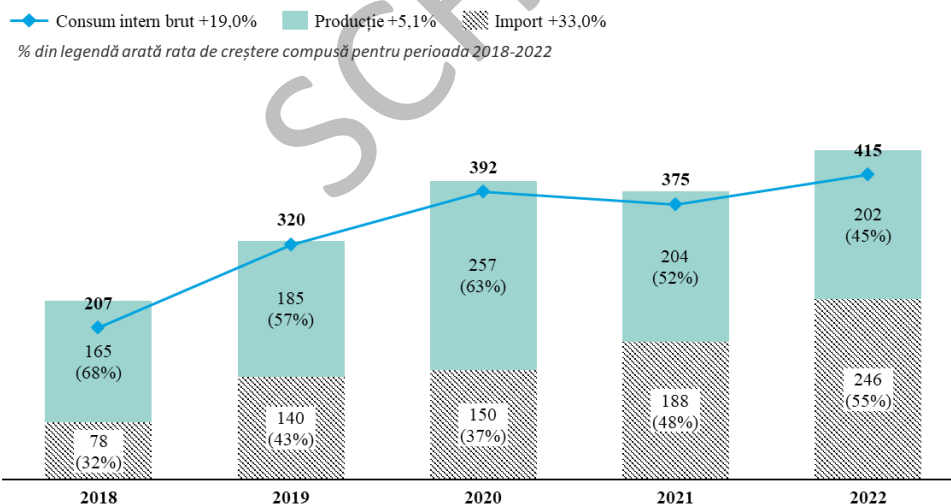
Consumul intern brut, producția și importurile de biobenzină (mii tep)

Sursă: Eurostat

Între 2018 și 2022, România și-a mărit semnificativ dependența de importurile de biomotorină, acestea atingând o pondere de 55% la nivelul anului 2022 pentru a acoperi creșterea consumului intern, care a ajuns la 415 mii tone în 2022.

Consumul intern brut, producția și importurile de biomotorină (mii tep)

Sursă: Eurostat

RESURSE GEOTERMALE

Pe teritoriul României au fost identificate mai multe areale în care potențialul geotermal se estimează că ar permite aplicații economice, pe o zonă extinsă în vestul Transilvaniei și pe suprafețe mai restrânse în nordul Bucureștiului, la nord de Râmnicul Vâlcea și în jurul localității Țândărei. Cercetările anterioare anului 1990, au relevat faptul că potențialul

resurselor geotermale cunoscute din România însumează aproximativ 7 PJ/an (cca. 1,67 milioane Gcal/an). Datele colectate din perioada 2014-2016, consemnează că din acest potențial sunt valorificate anual sub forma de agent termic sau apă caldă între 155 mii și 200 mii Gcal.

Studii realizate în cadrul regiunii de Sud-Est a Europei au evaluat potențialul economic geotermal al României pentru producere energie termică la nivelul a 357 MW (2.500 GWh).

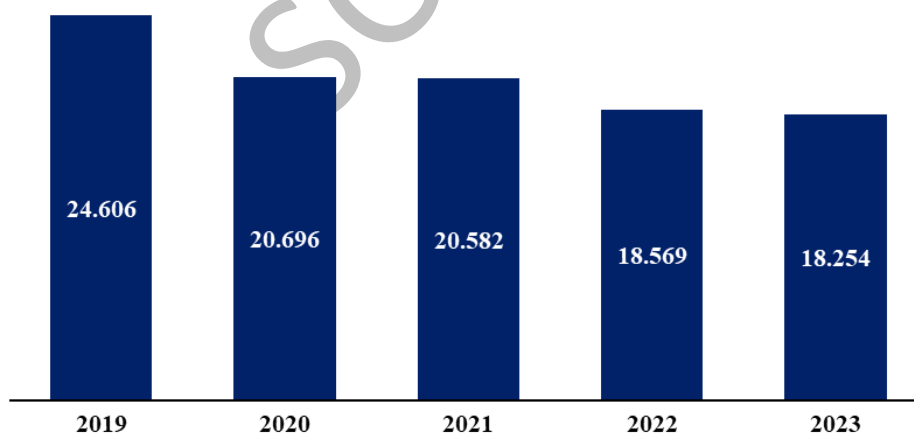
PRODUCȚIA DE ENERGIE ELECTRICĂ

România are un mix diversificat de energie. La nivelul anului 2022, cărbunele, în proporție de 80% extras local, asigură 14% din mixul energetic primar; țițeiul și produsele petroliere (cca. 65% importat, 35% produs intern) cca. 36%; gazele naturale (cca. 84% din producție internă, 16% importat) aproximativ 30% din mix; energia regenerabilă și biocombustibilii cca 12%, iar energia nucleară cca. 9%.

Diversitatea mixului energetic a permis menținerea rezilienței SEN, cu depășirea situațiilor de stres. Situația temperaturilor extreme reprezintă o specificitate a regiunii, când SEN este supus vulnerabilităților în asigurarea integrală a acoperirii cererii de energie atât pentru consumul intern cât și pentru export, situație prezentă și în statele vecine.

În ultimii 6 ani, structura de producție a energiei electrice a fost puternic influențată de retragerile din exploatare ale unor centrale electrice sau grupuri generatoare care funcționau pe cărbune sau pe hidrocarburi. În perioada 22.09.2017 – 01.06.2023, la nivelul României au fost retrase din exploatare capacități care totalizează o putere instalată de 5.508 MW. Astfel, în 2023, capacitatea instalată în sistemul electroenergetic a atins un minim istoric de 18.254 MW.

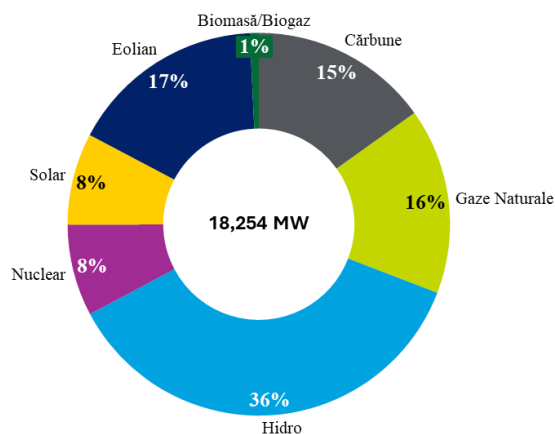
Evoluția capacității instalate în sistemul electroenergetic [MW]

Sursă: Transelectrica

Aceasta denotă o capacitate mică de generare, în comparație cu alte țări europene cu economii similare. Puterea instalată brută a centralelor electrice puse în funcțiune în anul 2023 în România a fost de 624 MW, majoritatea puterii fiind instalată în centrale electrice fotovoltaice – 496 MW, însă acestea nu au compensat pentru scoaterea din funcțiune a două grupuri pe cărbune de la CE Oltenia. În 2024 se estimează punerea în funcțiune a aproximativ 1.500 MW, preponderent în centrale electrice fotovoltaice, care se vor racorda la sistemul electroenergetic.

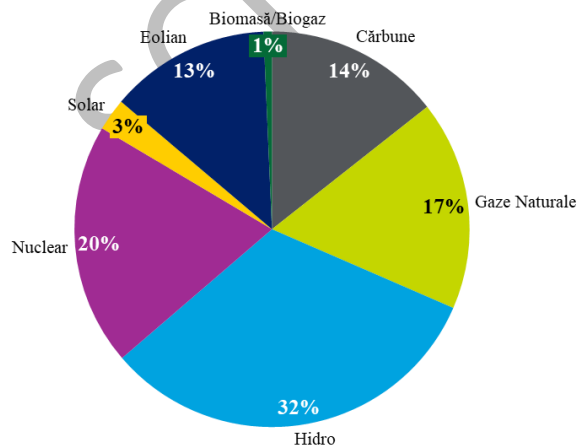
Capacitatea instalată netă electrică în România, pe surse, 2023

Sursă: Transelectrica

Datorită variabilității surselor regenerabile de energie și a predictibilității surselor de energie în bandă, proporțiile sunt diferite în ceea ce privește producția netă de energie.

Producția de energie electrică în România, pe tipuri de producători, 2023

Sursă: Transelectrica

ȚIȚEI

Rezervele de țitei ale României o clasează pe primul loc în Uniunea Europeană.

În 2023, producția internă de țitei a fost de 2.879,9 mii tone, acoperind 27,5% din cerere, reliefând o vulnerabilitate critică față de evoluțiile internaționale. Declinul producției interne medii anuale a fost semnificativ în ultimii ani, aceasta scăzând cu 4,4% în 2023 față de 2022.

Sectorul de rafinare din România este format din patru rafinării operaționale: Petrobrazî (deținută de OMV Petrom), Petromidia și Vega (deținute de Rompetrol), Petrotel (deținută de Lukoil) cu o capacitate operațională totală de aproximativ 12 mil. tone pe an. România are o capacitate de prelucrare a țițeiului mai mare decât cererea internă de produse petroliere.

Totuși, rafinările românești achiziționează producția națională de țiței și importă circa două treimi din necesar. În anul 2023 rafinările din România au prelucrat 10,2 mil. tone țiței și aditivi, din care 2,8 mil. tone producție internă și 7,4 mil. tone import.

În ultimii ani a avut loc o scădere a activității indigene de rafinare, pe fondul prețului relativ ridicat al energiei în UE față de țările competitori non-UE, orientării țărilor producătoare de petrol spre rafinarea internă, corelate cu costurile mari generate de reglementările europene privind reducerea emisiilor de CO₂ și de noxe.

GAZE NATURALE

Conform prognozelor până în anul 2035 cu perspectiva anului 2050, producția de gaze naturale din resursă terestră este de așteptat să scadă, menținerea unui grad redus de dependență față de importuri fiind condiționată astfel de dezvoltarea rezervelor descoperite în Marea Neagră. Primele gaze naturale provenite din proiecte offshore sunt planificate a deveni disponibile în piață începând cu anul 2027. Potrivit informațiilor publicate de către operator, producția de platou va fi atinsă în decurs de un an de la începerea producției și va dura o perioadă totală de aproximativ zece ani, la aproximativ 140 de mii de barili echivalent petrol pe zi. După această perioadă, activul va intra în declin natural pentru o perioadă de încă opt ani.

În ceea ce privește generarea de electricitate pe bază de gaze naturale, puterea instalată netă la începutul lui 2024 era de 2.238 MW, în creștere față de 1.988 MW în 2023.

Capacitățile eficiente pe bază de gaze naturale au perspectiva unei poziționări competitive în mixul energetic, datorită emisiilor relativ reduse de GES și de noxe, precum și flexibilității și capacității lor de reglaj rapid. Ele sunt capabile, în anumite condiții, să ofere servicii de sistem și rezervă pentru SRE intermitente.

CĂRBUNE

Cărbunele rămâne o sursă importantă de producere a energiei electrice, acoperind în prezent 14% din producția totală de energie electrică la nivel național. Cărbunele este un combustibil strategic în susținerea securității energetice naționale și regionale, întrucât în perioadele meteorologice extreme, precum și în situații de criză energetică, acesta stă la baza rezilienței alimentării cu energie și a bunei funcționări a sistemului electroenergetic național. Aceste resurse convenționale sunt deosebit de valoroase datorită capacității lor de a oferi energie stabilă, fără a fi afectate în mod semnificativ de fluctuațiile pieței sau de factori geopolitici. Fiind indigene, permit o independență mai mare în raport cu sursele externe de energie, reducând vulnerabilitatea țării în fața unor eventuale crize energetice sau perturbări geopolitice.

La începutul lui 2024, România a înregistrat o putere instalată netă pe bază de cărbune de 1.909 MW, însemnând o reducere semnificativă comparativ cu anul 2023, când puterea instalată netă a fost de 2.673 MW.

ENERGIE NUCLEARĂ

România se numără printre cele 14 state membre UE care își mențin opțiunea de utilizare a energiei nucleare. În prezent, energia nucleară acoperă aproximativ 20% din producția de energie electrică a țării prin cele două unități de la Cernavodă; procentul urmând să ajungă la aproximativ 33-35% în 2035 prin extinderea capacităților existente de mari dimensiuni și construirea de reactoare modulare mici.

La începutul anului 2024, România avea o putere instalată netă din surse nucleare de 1.300 MW. Cel mai mare producător de energie electrică din centrale nucleare este Franța, care are o putere instalată netă de 61.370 MW.

HIDROENERGIE

Hydroenergia constituie în prezent principala sursă de energie regenerabilă, acoperind cca. 34% din consumul final de energie electrică al României. Centralele hidroelectrice au un randament ridicat, iar hidrocentralele cu acumulare în pompaj conferă un rol de bază pe piața de echilibrare.

La începutul lui 2024, puterea instalată netă din surse hidroenergetice a fost de 6.139 MW.

S.P.E.E.H. Hidroelectrică S.A., companie căreia statul i-a concesiionat bunurile proprietate publică în domeniul producerii energiei electrice în centrale hidroelectrice în scopul exploatarei, reabilitării, modernizării, rețehnologizării precum și construirii de noi amenajări hidroenergetice, operează centrale a căror energie de proiect însumează 17,68 TWh/an.

Aproximativ 0,80 TWh/an este energia de proiect a tuturor microhidrocentralelor deținute de alți operatori, în marea lor majoritate privați. Aceștia au investit în proiecte hidroenergetice de mică anvergură, în special în perioada 2010-2016, fiind stimulați prin schema de sprijin a Legii 220/2008 pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din SRE.

Cum o mare parte din centralele hidroelectrice au fost construite în perioada 1960-1990, sunt necesare investiții urgente în creșterea eficienței. Astfel, compania Hidroelectrică are în curs de realizare, până în 2030, investiții totale de peste 800 mil. EUR, care includ construirea a circa 200 MW capacități noi, finalizarea unor capacități hidroelectrice începute, dar și diversificarea portofoliului de producere prin dezvoltarea de proiecte pe baza altor SRE, în capacități eoliene terestre și pe mare, cu o capacitate estimată de 600 MW.

În anul 2021, potențialul hidroenergetic tehnic adițional care mai putea fi amenajat în România era apreciat (energie de proiect) la cca. 10,30 TWh/an.

ENERGIE EOLIANĂ

În anul 2023, puterea instalată în centralele electrice eoliene (CEE) a fost de 3.026,91 MW sau 16% din capacitatea netă instalată, dar contribuind cu 13% la producția de electricitate totală, datorită variabilității. Puterea instalată în prezent în centrale eoliene este aproape de un maximum tehnic posibil pentru funcționarea în siguranță a SEN, în configurația sa actuală. Piața de echilibrare este pusă în dificultate de variabilitatea ridicată a surselor de energie eoliene. Din datele Transelectrica, există contracte de racordare pentru CEE totalizând o putere instalată de circa 1.895,95 MW, care nu au stabilite termene de punere în funcțiune.

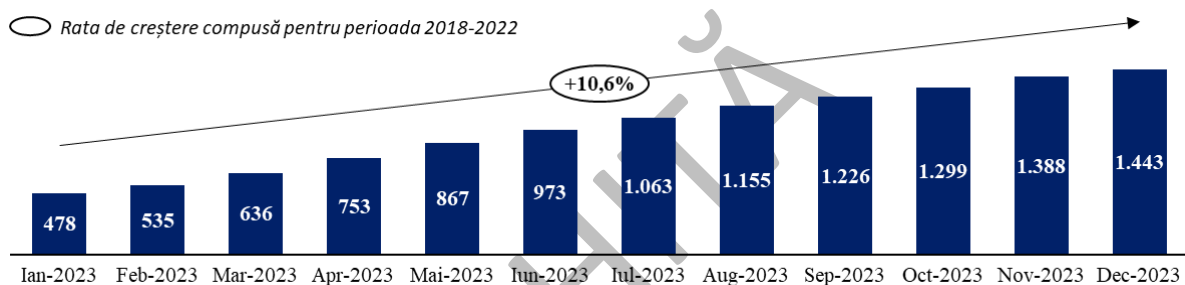
ENERGIE FOTOVOLTAICĂ

La începutul anului 2024, puterea instalată netă din surse solare era de 1.624 MW, în creștere față de 1.185 MW în 2023. Astfel, centralele fotovoltaice constituiau 8% din capacitatea netă instalată în 2023. Însă datorită variabilității, această sursă de energie a contribuit cu doar 3% din producția totală de energie.

Piața de echilibrare este mai puțin solicitată de variațiile de producție în centralele fotovoltaice, care au o funcționare mai predictibilă spre deosebire de centralele eoliene. Transelectrica indică existența contractelor de racordare pentru CEF totalizând o putere instalată de circa 1.019,99 MW care nu au stabilite termene de punere în funcțiune.

Anul 2023 se remarcă printr-o creștere bruscă a capacității instalate a prosumatorilor, de la 478 MW la începutul lui 2023, la 1.443 MW la sfârșitul anului. Acest fenomen a condus la o scădere a consumului dispecerizabil, tendință care va continua pe fondul reformelor și investițiilor prevăzute în PNRR și alte angajamente naționale.

Evoluția lunară a puterii instalate de prosumatori în 2023 [MW]

BIOMETAN

Metodologia prevăzută în Directiva EU ETS, schema UE de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră, consideră biometanul ca având zero emisii (emisiile asociate arderii combustibililor). Datorită acestui rol în economia circulară, biometanul este considerat drept o alternativă accesibilă la gazul natural, în special pentru consumatorii care urmăresc reducerea amprentei de carbon și nu îl pot substitui cu alte forme de energie.

Deși există mai multe facilități de producție a biogazului, utilizat preponderent în cogenerare sau doar producere de energie electrică, în România nu există nicio facilitate de producție a biometanului.

Dat fiind că biometanul și gazul natural de sondă au aceeași compoziție chimică, biometanul poate fi utilizat în rețelele și instalațiile de utilizare existente, fără a fi nevoie de o adaptare specifică a acestora. Datorită dezvoltării sectorului de gaze naturale și a rețelelor aferente, coroborat cu scăderea producției de gaze naturale pe termen lung, infrastructura astfel dezvoltată poate să fie utilizată pentru transportul gazelor verzi, incluzând aici și biometanul.

Analiza Comisiei Europene din 2021¹ a concluzionat că în ciuda potențialului semnificativ de producție a biometanului în România, 2 mld. m³ pe an la orizontul 2030 (având capacitatea de a înlocui aproximativ 80% din importurile actuale de gaz natural cu biometan), România reprezintă una dintre cele mai puțin dezvoltate piețe de biogaz din UE, iar numărul actual de stații de alimentare cu GNC, respectiv 3, nu este suficient pentru a avea o absorbție mai mare de biometan în transport.

Conform unui studiu al Comisiei Europene din anul 2020², la orizontul anului 2050 potențialul tehnic total de producție a biometanului în România, este de aproximativ 65 TWh/an, având ca principale surse de producție: (i) 60% - culturi energetice (ii) 17% - reziduuri forestiere, (iii) 13% - paie, (iv) 7% - gunoi de grajd și (v) 4% - deșeuri biologice.

METAN SINTETIC

Metanul sintetic, identic din punct de vedere chimic cu gazul „de sondă”, este alternativa sustenabilă la acesta, întrucât se obține din hidrogen (ideal din surse regenerabile de energie) și dioxid de carbon, acesta din urmă putând fi captat din alte surse de generare a energiei electrice (precum CCUS). Metanul sintetic ar putea deveni o alternativă nivel local dar și pentru consumatorii industriali care pot dispune de hidrogen și urmăresc reducerea amprentei de carbon a gazului metan consumat.

HIDROGEN

În prezent, hidrogenul este o materie primă folosită în special în rafinare, în producția de îngrășăminte și în industria chimică. În România, majoritatea hidrogenului este produs prin reformarea metanului cu abur, reformare catalitică și, într-o mult mai mică măsură, prin electroliza apei și consumat în cadrul proceselor industriale necesare producției.

Pe baza datelor furnizate de marii producători/consumatori din industriile locale, care utilizează hidrogenul în procesele industriale (rafinare, siderurgie, industria chimică, îngrășăminte), printre care se numără AirLiquide, Azomureș, Chimcomplex, Erdemir, Hoeganaes, Liberty Galați, Linde Gaz, OMV Petrom, Oțel Inox, Petrotel-Lukoil și Rompetrol, companiile din industrie au însumat o producție totală de hidrogen de 194 mii de tone în 2021.

BIOMASĂ ȘI BIOCOMBUSTIBILI

Tot în categoria SRE este inclusă și biomasa (inclusiv biogazul), care nu depinde de variații meteorologice. Dat fiind potențialul lor economic, aceste surse de energie pot câștiga procente în mixul de energie, în condițiile îndeplinirii condițiilor de sustenabilitate impuse de ultima variantă a directivei europene privind energia regenerabilă.

¹ https://energy.ec.europa.eu/system/files/2023-09/Biomethane_fiche_RO_web.pdf

² https://energy.ec.europa.eu/publications/impact-use-biomethane-and-hydrogen-potential-trans-european-infrastructure_en

În 2023, doar 0,69% din energia electrică produsă în țară a provenit din biomasă, biolichide, biogaz, deșeuri și gaze de fermentare a deșeurilor și nămolurilor, în capacități însumând 118 MW putere instalată.

ENERGIE GEOTERMALĂ

Utilizarea energiei geotermale este încă limitată în România. O mare parte dintre puțurile prin care se realizează valorificarea energiei geotermale au fost executate înainte de 1990, fiind finanțate cu fonduri de la bugetul de stat, pentru cercetare geologică.

Costurile actuale pentru săparea unei sonde de apă geotermală sunt similare cu costurile pentru săparea unei sonde de hidrocarburi. Astfel, pentru adâncimile de peste 3.000 metri care caracterizează majoritatea resurselor geotermale din România, amortizarea investițiilor pentru utilizarea energiei geotermale depășește 55 ani; astfel de proiecte sunt considerate nerentabile, în cazul în care nu sunt finanțate din fonduri nerambursabile. Prin urmare, parcul de sonde de producție de apă geotermală nu a crescut.

Un alt motiv al limitării utilizării energiei geotermale este constituit de limitările semnificative pe care le prezintă sistemele convenționale (în buclă deschisă) de captare a căldurii, care necesită amplasarea în apropierea surselor de apă termală, precum și a gradientilor de temperatură foarte mari. Cerința de a avea gradienti de temperatură ridicați și existența unor acvifere permeabile limitează semnificativ dezvoltarea pe scară largă a proiectelor de energie geotermală convențională, făcând din aceasta o tehnologie de nișă, potrivită doar în regiunile calde. Nu în cele din urmă, o restricție semnificativă este faptul că resursele geologice de apă caldă trebuie să se afle în apropierea cererii de căldură, reprezentată de orașele cu rețele de încălzire.

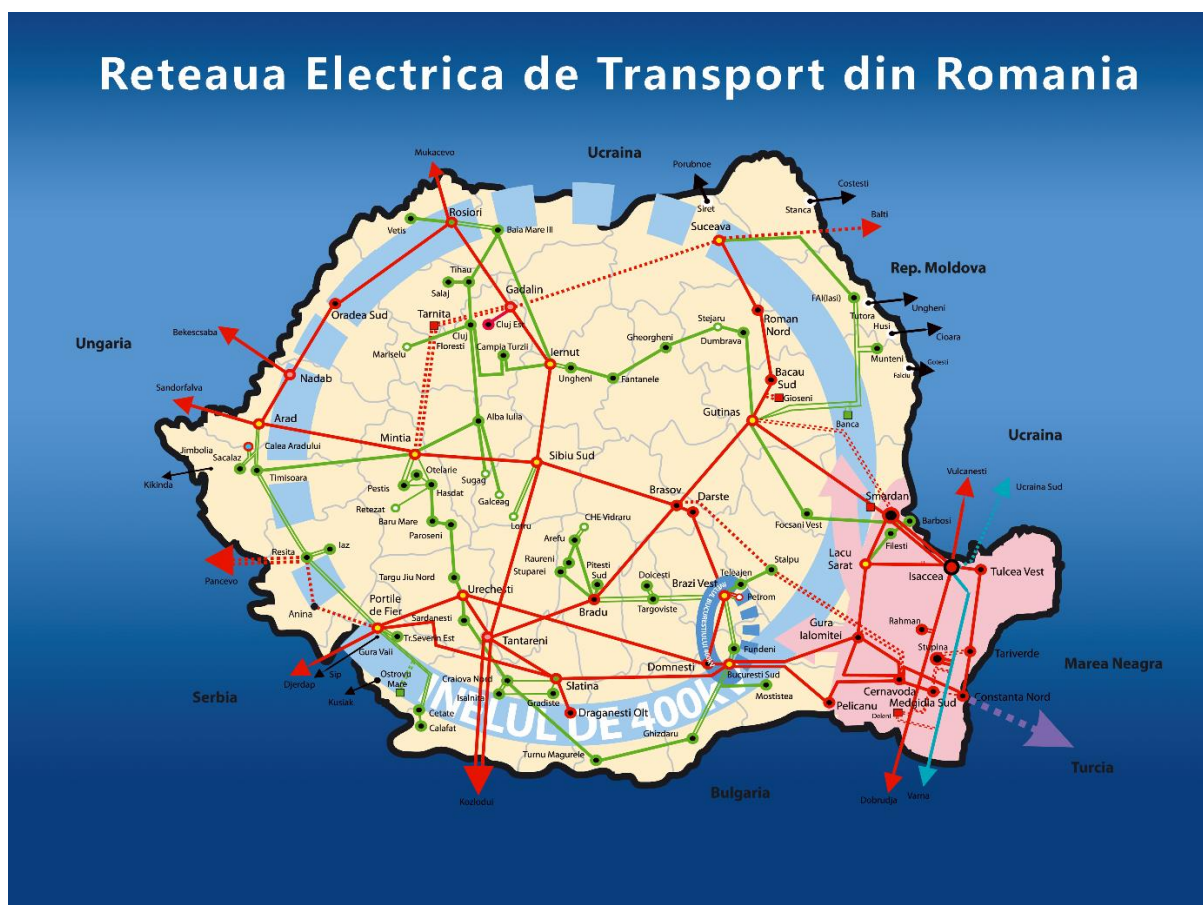
Sistemele geotermale în buclă închisă (CLGS) reprezintă o soluție pentru universalizarea utilizării acestui tip de energie. Tehnologia în circuit închis poate garanta o sarcină de bază permanentă în producția de energie electrică, costuri competitive, și o amprentă ecologică redusă.

De asemenea, o soluție poate fi constituită de sistemul Geo Exchange (schimb de căldură cu pământul în puțuri de mică adâncime) care, cu pompe de căldură de mare capacitate, combinate cu cogenerare de înaltă eficiență și cu panouri solare, reprezintă o sursă constantă de energie termică pentru încălzire și pentru frig.

TRANSPORTUL ȘI DISTRIBUȚIA ENERGIEI

ENERGIE ELECTRICĂ

Transelectrica SA coordonează fluxurile de putere din SEN prin controlul unităților de producție dispecerizabile. Din puterea totală brută disponibilă de aproape 18.254 MW, 3.000 MW sunt nedispecerizabili. RET este compusă din linii electrice aeriene (LEA) cu tensiuni desemnate de 750 kV, 400 kV, 220 kV și 110 kV. În plus, există stații electrice având tensiunea superioară de 400 kV și 220 kV contribuind la o lungime totală de 8.904,62 km pentru rețeaua de transport al energiei electrice, alături de linii de interconexiune care însumează un total de 489,04 km.

Sursa: Transelectrica

Din întreaga lungime a LEA, 83% au devenit operaționale între 1960 și 1979, iar 14% au devenit operaționale între 1980 și 1999. Doar 3% din LEA au fost construite după anul 2000. Gradul de îmbătrânire a liniilor de transport (calculat ca procent între durata perioadei de funcționare și durata standard de viață, 48 de ani) arată că liniile construite în perioada 1960-1979 au depășit cu 4% durata de viață standard de utilizare, în timp ce liniile construite în perioada 1980-1999 sunt la nivelul de 78% din durata de viață standard. Aceste linii trebuie menținute într-o stare optimă de funcționare prin implementarea unor programe de întreținere adecvate.

Spre deosebire de liniile de transport, starea transformatoarelor/autotransformatoarelor este semnificativ mai bună și doar 26% dintre ele sunt mai vechi de anul 2000. Nivelul de utilizare al stațiilor de transformare (calculat ca procent între durata perioadei de funcționare și durata de viață standard, 24 de ani) arată că aproape toate stațiile puse în funcțiune înainte de 2000 au depășit durata de viață standard de utilizare.

RET, în concordanță cu modelul elaborat de ENTSO-E la nivel european, urmărește evacuarea puterii din zonele de concentrare a SRE către zonele de consum, dezvoltarea regiunilor de pe teritoriul României în care RET este deficitară (de exemplu, regiunea nord-est), precum și creșterea capacității de interconexiune transfrontalieră.

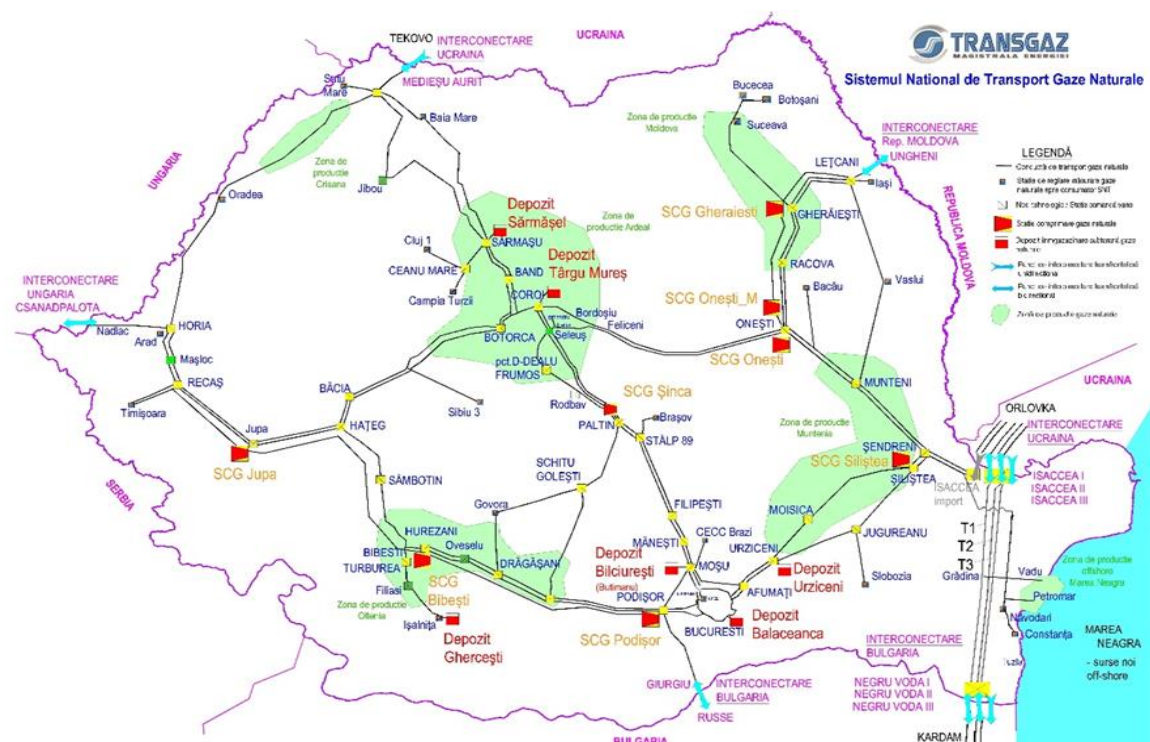
EU Action Plan on Grids, document publicat recent de Comisia Europeană, evidențiază necesitatea suplimentării surselor de finanțare pentru realizarea investițiilor în rețele electrice în scopul permiterii racordării noilor capacități de SRE. Se estimează sume totale de peste 400 miliarde EUR, din care peste 70% în rețele de distribuție. În România se estimează un necesar de investiții de cca 15 mld. EUR în rețele de distribuție pentru a satisface cerințele tranziției energetice și țintele asumate de România până în 2030.

Este important de menționat că suma bugetelor de investiții ale celor 8 distribuitori regionali de energie electrică nu depășește 0,4 mld. EUR/an. Este necesară o revizuire a cadrului legislativ și de reglementare pentru a permite și stimula programe de investiții mai ambițioase. În același timp, trebuie alocate sume importante din fondurile nerambursabile disponibile.

GAZE NATURALE

Sistemul Național de Transport al Gazelor Naturale (SNT) este reprezentat de ansamblul de conducte magistrale, precum și de instalațiile, echipamentele și dotările aferente acestora, utilizate la presiuni cuprinse între 6 bar și 63 bar, prin care se asigură preluarea gazelor naturale extrase din perimetrele de producție sau a celor provenite din import și transportul acestora. Scopul este de a livra în cele din urmă gaz natural utilizatorilor finali atât pe piața internă, cât și pe piețele internaționale de gaze naturale.

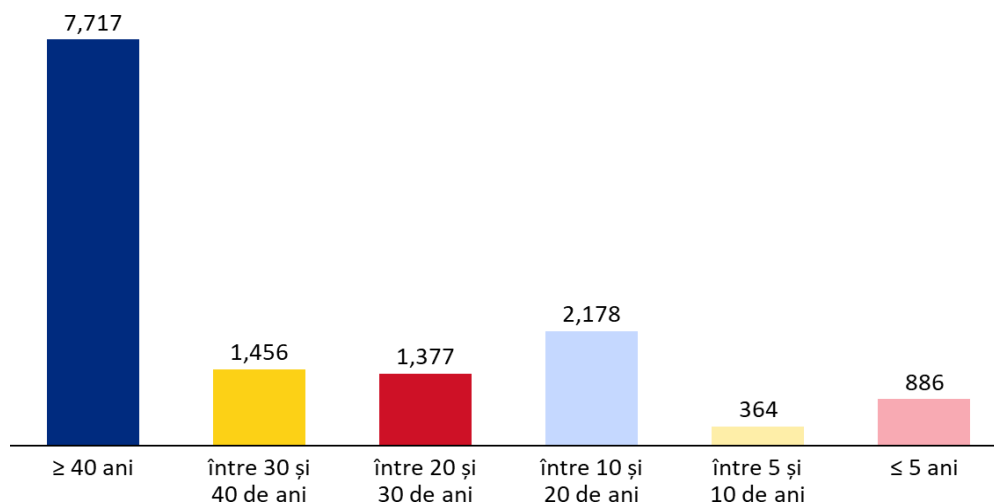
SNT cu punctele de interconexiune

Sursă: Transgaz

SNT a fost conceput ca un sistem radial-inelar interconectat, fiind dezvoltat în jurul și având drept puncte de plecare zăcămintele de gaze naturale din Bazinul Transilvaniei, Oltenia și ulterior Muntenia de Est. Drept destinație au fost marii consumatori din zona Ploiești – București, Moldova, Oltenia, precum și cei din zona centrală (Transilvania) și de nord a țării. Ulterior, fluxurile au suferit modificări importante din cauza declinului surselor din Bazinul Transilvaniei, Moldova, Oltenia și apariției altor surse (import, concesiuni realizate de terți etc.), în condițiile în care infrastructura de transport gaze naturale a rămas aceeași.

Conform celei mai recente versiuni a raportului anual ANRE (2022), sistemul de transport al gazelor naturale se realizează prin conducte magistrale și racorduri de alimentare, pe o lungime totală de 13.978 km. În raportul pe 2022, ANRE menționează că mai mult de 55% din rețeaua de transport al gazelor naturale are o vechime mai mare de 40 de ani, în timp ce doar 9% are o vechime de până la 10 ani.

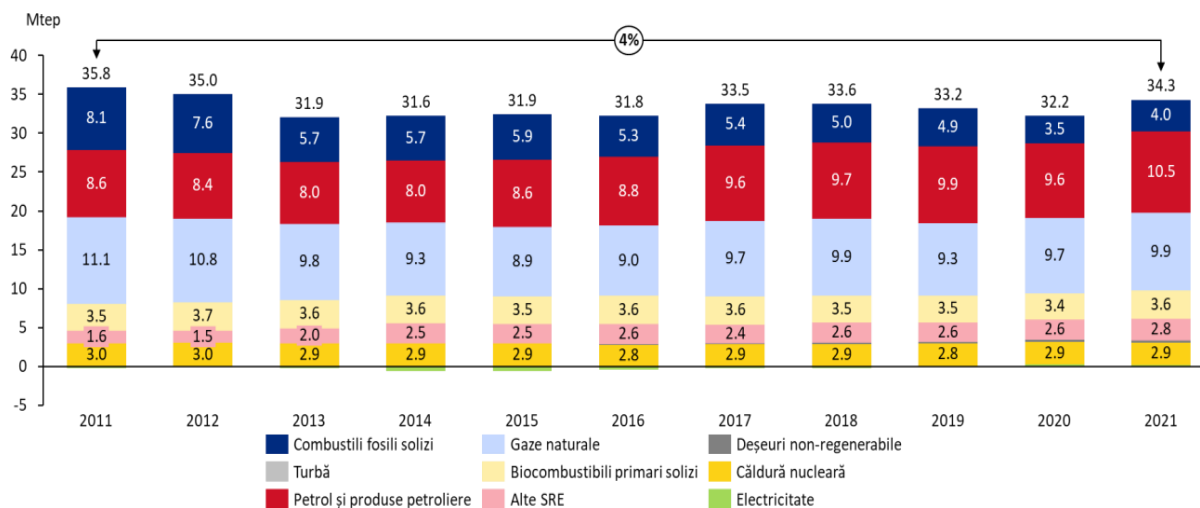
Lungimea rețelei de transport al gazelor naturale și perioada punerii ei în funcțiune

La 31 decembrie 2022, cei 28 de operatori licențiați de distribuție a gazelor naturale, autorizați de ANRE, dețineau o rețea colectivă de conducte de distribuție a gazelor naturale și legături interconectate pe o lungime totală de 58.594 km. Dintre acestea, rețelele de polietilenă aveau ponderea predominantă, cu 68,15%, cunoscând o expansiune semnificativă în ultimele două decenii. O parte semnificativă, care depășește 29%, cuprinde rețele construite în ultimul deceniu, în timp ce aproximativ 35% se încadrează în categoria de vechime de 10 până la 20 de ani. În schimb, peste 27% din rețea conține conducte și racorduri care au fost puse în funcțiune în urmă cu 20 până la 30 de ani, în timp ce aproximativ 8% au o vechime de peste 30 de ani. Comparativ, în doar un an (2022), rețeaua națională de distribuție a gazelor naturale s-a extins cu 2.496 km, având o rată de creștere de 4,45% față de 2021. Cei mai mari 2 operatori ai sistemului de distribuție sunt Delgaz Grid și Distrigaz Sud Rețele.

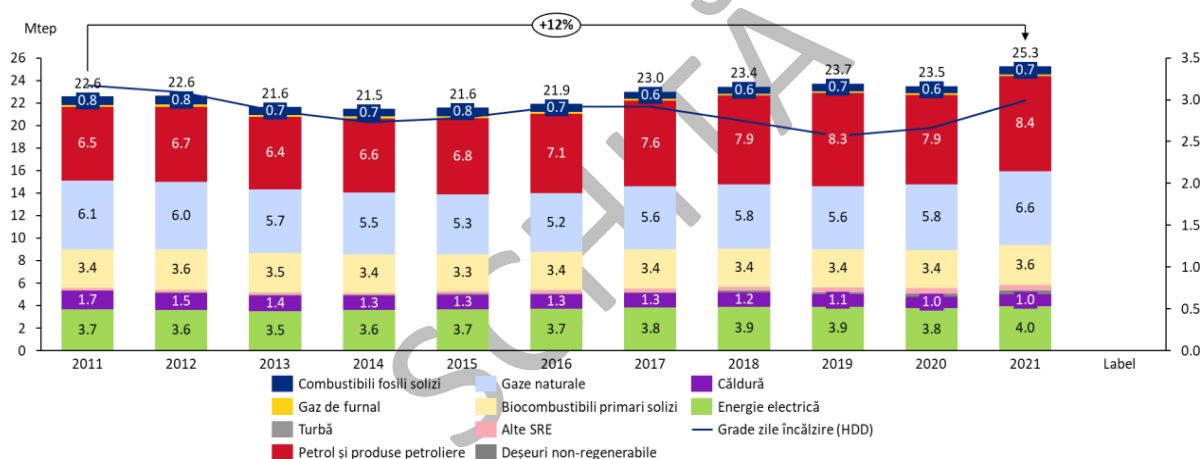
CONSUMUL ENERGETIC

Consumul de energie primară în România în perioada 2011-2021 relevă mai multe tendințe, deși consumul primar total a fost mai degrabă constant. În primul rând, consumul primar de combustibili fosili solizi a scăzut cu mai mult de jumătate, iar consumul de gaze naturale a scăzut cu aproximativ 10%. Pe de altă parte, consumul primar de alte SRE (cu excepția biomasei – biocombustibili solizi primari) a crescut cu peste 70% în perioada analizată, datorită creșterii producției de energie electrică din SRE. În plus, creșterea activității în sectorul transporturilor a contribuit la creșterea consumului primar de petrol și produse petroliere cu peste 20%.

Consumul de energie primară per combustibili în perioada 2011-2021

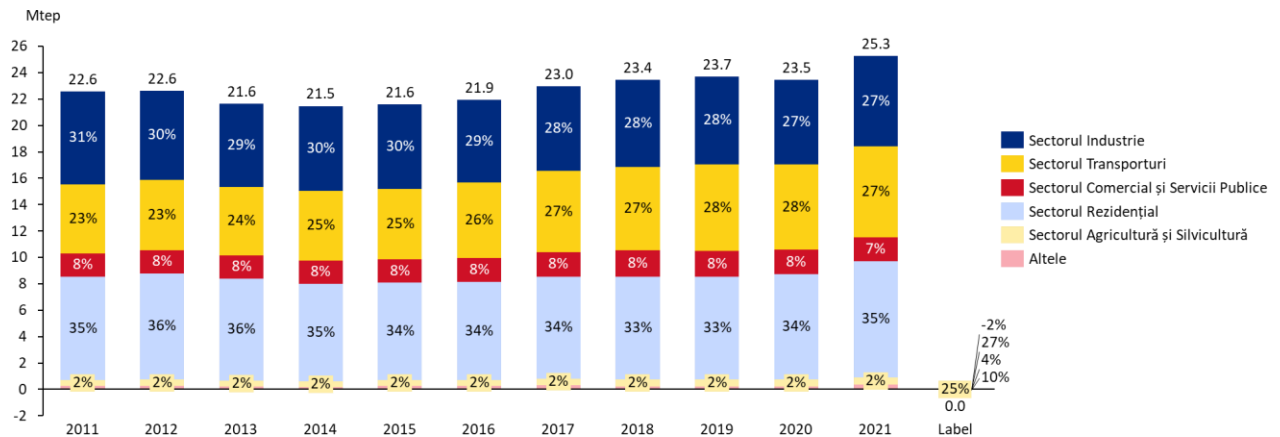
Consumul de energie finală per combustibili în perioada 2011-2021

În ceea ce privește consumul de energie finală per tehnologie, doar consumul de energie finală produsă din combustibili fosili solizi și din căldură a scăzut în perioada analizată. Pe de altă parte, cele mai mari creșteri, din punct de vedere al consumului de energie finală, au fost înregistrate pentru celelalte SRE (excluzând biomasa), cu peste 120% în perioada 2011-2021, și pentru țiței și alte produse petroliere cu aproximativ 30% în aceeași perioadă.

Consumul de energie finală în sectorul transporturi a crescut cu peste 30%, astfel încât ponderea acestuia în consumul final brut de energie la nivel național a crescut de la 23% în 2011 la 27% în 2021. Ponderea sectorului industrie a scăzut de la 31% în 2011 la 27% în 2021. Ponderea consumului de energie finală în sectorul rezidențial și cel comercial și al serviciilor publice a fost cvasi-constantă în perioada analizată, cu o creștere a valorilor absolute în 2021, în principal datorită cererii mai mari pentru încălzire.

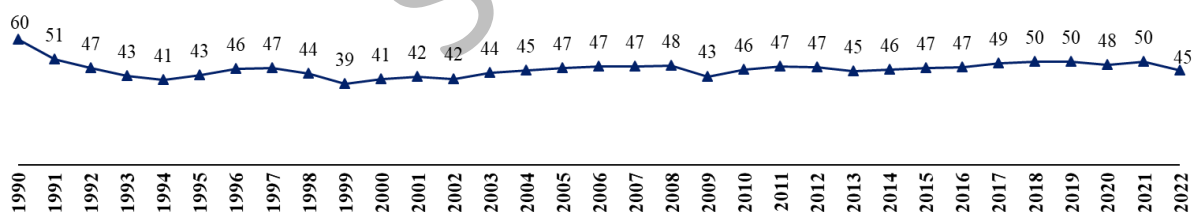
Consumul final brut de energie per sectoare în perioada 2011-2021

ENERGIE ELECTRICĂ

Consumul total de energie electrică a înregistrat o scădere substanțială de la 60 TWh în 1990 la 39 TWh în 1999, în principal pe fondul contractării activității industriale, după care a crescut până la 48 TWh în 2008. Criza economică din 2008-2009 a cauzat o nouă scădere a consumului până la 43 TWh. Acesta a revenit treptat până în la 47 TWh în 2012, urmând a se menține constant până în 2016. În aceeași perioadă 2012-2016, PIB-ul a crescut cu 25,8%. Din 2014, tendința consumului final energetic a fost ascendentă până în 2021, urmată de o scădere bruscă de 8,5% în 2022 când consumul a coborât la nivelul din 2014.

Consumul total de energie electrică al României [TWh]

Sursă: Eurostat

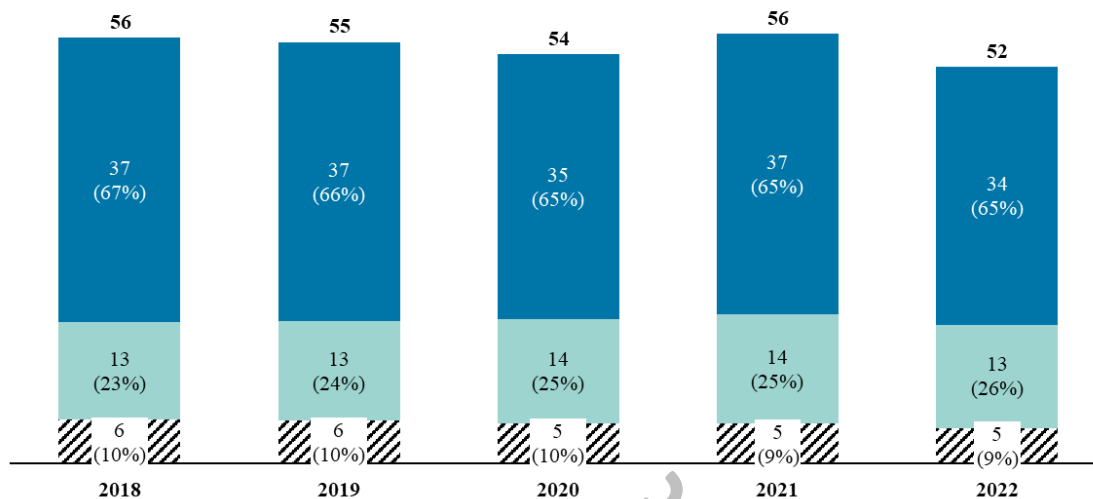
Astfel, România are cel mai mic consum de electricitate pe cap de locuitor din Uniunea Europeană, aflat sub 50% din media europeană.

Având în vedere consumul energetic foarte mic al României raportat la populația și dimensiunea economiei, în comparație cu statele Uniunii Europene, dezvoltarea economică și electrificarea a din ce în ce mai multe sectoare este de așteptat să conducă la creșterea consumului de energie electrică în industrie, transporturi, servicii, agricultură și locuințe. În același timp, această tendință va fi parțial echilibrată la nivelul sistemului de expansiunea prosumatorilor de energie electrică și instalarea accelerată a panourilor fotovoltaice la clienții finali de energie electrică casnici și industriali.

Evoluția consumului de energie electrică pe tip de consumator (TWh)

■ Consum clienți noncasnici -2,5% ■ Consum clienți casnici +1,4% ▨ CT -4,9%

% din legendă arată rata de creștere compusă pentru perioada 2018-2022

Sursă: Rapoarte ANRE

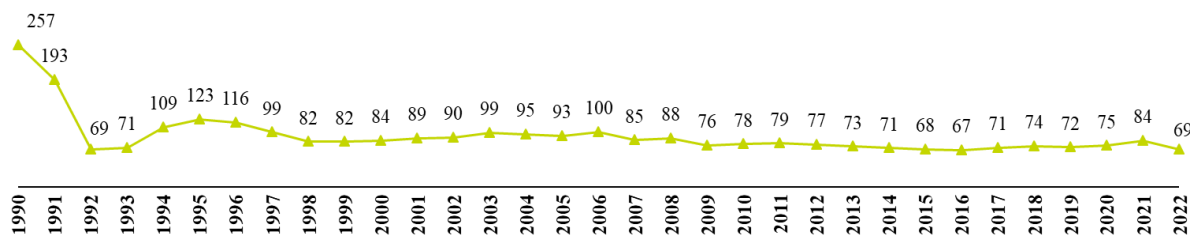
PRODUSE PETROLIERE

Consumul mediu anual de combustibili (benzină, motorină, carburanți pentru aviație) din România se situează la un nivel de cca. 7,3 mil. tone/an, din care ponderea cea mai mare este deținută de consumul de motorină, cu o valoare medie anuală de cca. 5,9 mil. tone/an (benzina – cca. 1,3 mil. tone/an).

GAZE NATURALE

Gazele naturale au o pondere de aproximativ 29% din consumul intern de energie primară. Cota lor importantă se explică prin disponibilitatea relativ ridicată a resurselor autohtone, prin impactul redus asupra mediului și prin capacitatea de a echilibra energia electrică produsă din SRE intermitente. Infrastructura existentă de extracție, transport, înmagazinare subterană și distribuție este extinsă pe întreg teritoriul țării. Totuși, consumul de gaze naturale al României este de asemenea într-o scădere constantă, atingând minime istorice consecutive în 2022 și 2023.

Consumul final de gaze al României, [TWh]

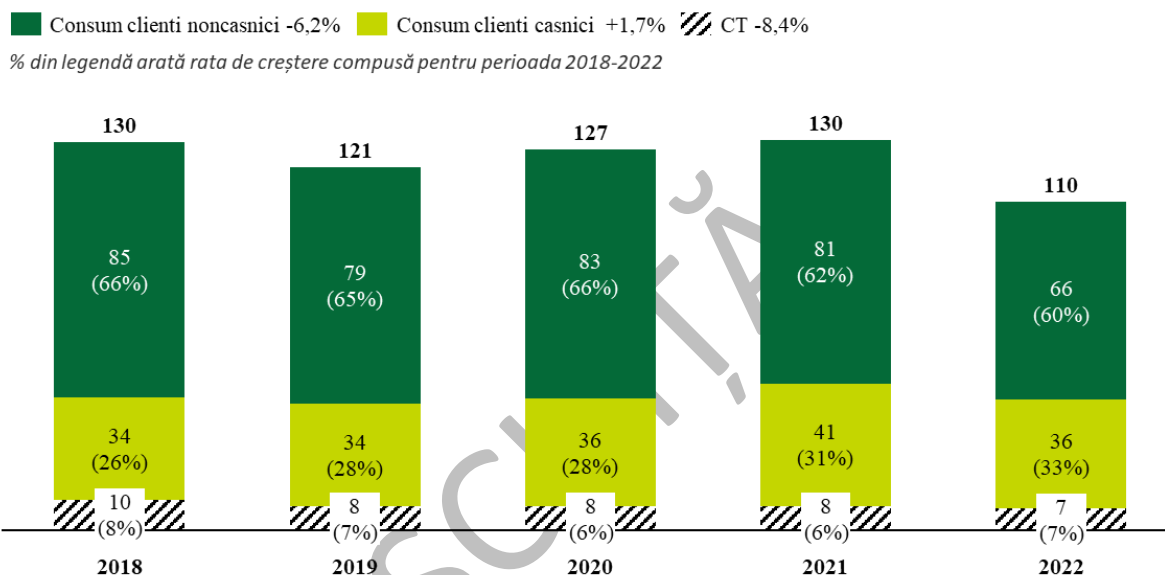

Sursă: Eurostat

Consumul de gaze naturale pe cap de locuitor în România este de asemenea sub media UE. Odată cu dezvoltarea industrială, în special în sectoare precum industria chimică, înlocuirea unor capacități de generare pe cărbune cu cele pe bază de gaze, extinderea rețelelor de transport și distribuție gaze naturale și reducerea prețurilor ca urmare a demarării exploatărilor de gaze din Marea Neagră, este de așteptat o creștere a consumului de gaze naturale pe termen mediu.

În anul 2022, ponderea cantităților consumate de clienții casnici din totalul consumului final este de 36%, iar numărul acestor clienți reprezintă 95% din numărul total al clienților finali de gaze naturale. Deși numărul clienților noncasnici reprezintă doar 5% din totalul clienților finali de gaze naturale, ponderea cantităților consumate de aceștia este de 66% din consumul final total.

Evoluția consumului de gaze naturale pe tip de consumatori (TWh)

Sursă: Rapoarte ANRE

ENERGIE TERMICĂ

Consumul final de energie în sectorul de clădiri reprezenta 42% din totalul consumului final de energie în 2021, din care 35% reprezintă clădiri rezidențiale, iar 7% clădiri comerciale și publice. Cererea de energie termică este concentrată în sectoarele industrial, rezidențial și al serviciilor. Sectorul rezidențial are cea mai mare pondere a consumului de energie (aproximativ 83%), în timp ce toate celelalte clădiri la un loc (birouri, școli, spitale, spații comerciale și alte clădiri nerezidențiale) reprezintă restul de 17% din consumul total de energie finală.

În sectorul rezidențial, principalii factori care influențează consumul de energie termică standardele de termoizolare a clădirilor, temperatura atmosferică și nivelul de confort termic al locuințelor – care, la rândul său, depinde de puterea de cumpărare, dar și de factori culturali.

România are în prezent un total de circa 8,5 mil. locuințe, din care aproximativ 7,5 mil. sunt locuite. Dintre acestea, cca. 4,2 mil. sunt locuințe individuale, iar cca. 2,7 mil. de locuințe sunt apartamente amplasate în blocuri de locuit (condominiu). Doar 5% dintre apartamente sunt

modernizate energetic prin izolare termică. Peste jumătate dintre locuințele din România sunt încălzite parțial în timpul iernii.

Din totalul locuințelor, doar cca. 1,2 mil. sunt racordate la SACET-uri (cca. 600.000 în București). O treime din locuințele României (aproape 2,5 mil.) se încălzesc direct cu gaz natural, folosind centrale individuale, dar și sobe cu randamente scăzute (cel puțin 250.000 de locuințe). Aproximativ 3,5 mil. locuințe (marea majoritate în mediul rural) folosesc combustibil solid – majoritatea lemne, dar și cărbune – arse în sobe cu randament scăzut. Restul locuințelor sunt încălzite cu combustibili lichizi (păcură, motorină sau GPL) sau energie electrică.

Producția de energie termică din diverse SRE în sistem centralizat a prezentat tendințe distincte. Biomasa este estimată a rămâne principalul combustibil utilizat în România pentru încălzire, în special în mediul rural. Cantitatea de lemn de foc utilizată anual este în jur de 13,5 mil. t/an, echivalent 4,2 MWh/t, putând discuta de un potențial de energie primară de cca. 57 TWh/an. Lemnul de foc este adesea folosit în sobe cu randament scăzut, de circa 30-40%, consumul final de energie termică în aceste locuințe care se încălzesc cu lemne fiind astfel de circa 23 TWh/an.

Un număr semnificativ de gospodării din România utilizează gazele naturale în centrale individuale (de apartament). Astfel resursele primare de energie sunt utilizate în mod ineficient ca urmare a funcționării în regimuri tranzitorii și la minimum tehnic a centralelor individuale. De asemenea, utilizarea acestor surse individuale pentru încălzire și apă caldă a condus la creșterea poluării în interiorul aglomerărilor urbane/zonelor rezidențiale, la scăderea calității aerului afectând în mod negativ sănătatea populației. Gazele naturale sunt utilizate cu preponderența în apartamente amplasate în blocuri de locuit (condominiu) în centrale individuale.

Sunt necesare măsuri dedicate pentru sprijinirea realizării sistemelor centralizate inteligente de încălzire la temperaturi reduse ce pot utiliza surse combinate de producție a energiei termice pe baza de gaze naturale, H2Ready și surse regenerabile. Pe de o parte, pompele de căldură electrice constituie o alternativă la încălzirea folosind gazele naturale, inclusiv pe fondul creșterii capacităților de producție din surse regenerabile. Pe de altă parte, acestea conduc și la „vârfuri” de consum de energie electrică în perioadele extrem de reci – ca ordin de mărime pe termen lung, presupunând un milion de pompe de căldură instalate la nivel național și o putere necesară instantanee medie de 4 kW per pompă de căldură, ar rezulta un necesar instantaneu de 4.000 MW doar pentru acestea. Ținând cont că astfel de momente survin iarna în timpul nopții, pot fi excluse capacitățile de solar fotovoltaic (cele fără stocare în baterii), astfel că rețelele de energie electrică ar fi solicitate în mod considerabil într-un timp foarte scurt. Din acest motiv, configurația hibrid, în care centrala pe gaz în condensare ar prelua acest „vârf” de consum în locul pompei de căldură, ar fi o alternativă mai sigură din punct de vedere al aprovizionării și confortului consumatorilor și al adecvănței sistemului.

Pe măsură ce comercializarea masei lemnoase este reglementată mult mai riguros, iar prețurile energiei termice și combustibililor sunt liberalizate, costurile cu încălzirea vor cunoaște o creștere, încurajând investițiile în măsuri de reabilitare termică a locuințelor, ce vor include și reabilitarea sistemelor de încălzire cu funcționarea la temperaturi reduse cu control și contorizare individuală.

1. SECURITATE ENERGETICĂ

Contextul actual este marcat de tensiuni geopolitice majore și provocări iminente în domeniul energiei. Ca țară de frontieră a UE și NATO, România este direct expusă evoluțiilor internaționale ostile din Bazinul Mării Negre. Așadar, România se confruntă cu imperativul juridic, economic și social de a-și consolida autonomia și securitatea energetică.

Războiul din Ucraina a generat în planul politicii energetice naționale reacții precum:

- întărirea securității de aprovizionare prin punerea pe piață a noi cantități de gaze naturale offshore (cantitatea suplimentară este așteptată să fie de circa 1 mld. m³/an), adoptarea Legii Offshore și implementarea mai multor apeluri de proiecte pentru creșterea capacității instalate de energie din surse regenerabile;
- aderarea la sancțiunile UE privind gazul/petrolul rusesc;
- reducerea importurilor de energie din Federația Rusă în coordonare cu planul comun adoptat la nivel european.

În acest context, marile companii în care și statul este acționar reprezintă coloana vertebrală a sectorului energetic național. Ținând cont de poziționarea geografică și strategică a României, precum și de viziunea de dezvoltare a sectorului energetic, aceste companii au potențialul și condițiile de a dobândi un rol important în asigurarea securității energetice și a serviciilor de sistem, la nivel regional. Contribuția acestor companii energetice cu rol regional la securitatea energetică a regiunii s-a observat cu claritate în ultimii ani în perioadele în care sistemele energetice ale țărilor din această parte a Europei au fost afectate de condiții meteorologice extreme. Dimensiunea acestor companii, energia produsă, livrată și, respectiv, transportată, au asigurat buna funcționare a sectorului energetic național, dar și a sistemelor energetice din țările vecine. Statutul României de furnizor de securitate energetică în Republica Moldova și în regiune se susține în foarte mare măsură prin activitatea acestor societăți.

Toate cele șase companii au planuri ambițioase de dezvoltare, inclusiv noi obiective de investiții, rețehnologizări și modernizări ale unor obiective aflate în funcțiune și extinderea în regiune. În ceea ce privește extinderea în regiune, un exemplu este preluarea gestionării sistemului național de transport al gazelor naturale din Republica Moldova (operare, exploatare, dispecerizare și transport) de către TRANSGAZ, prin subsidiara sa din Republica Moldova, Vestmoldtransgaz SRL, începând din septembrie 2023.

EXPLATOAREA ZĂCĂMINTELOR DE RESURSE PRIMARE PENTRU MENȚINEREA UNUI NIVEL SCĂZUT DE DEPENDENȚĂ ENERGETICĂ ȘI PENTRU SIGURANȚA ÎN FUNCȚIONARE A SECTORULUI ENERGETIC

Oprirea aprovizionării cu resurse energetice primare din afara UE și măsurile de embargo ale UE față de anumite combustibili accentuează vulnerabilitatea țării în fața volatilității piețelor energetice. Orice întrerupere în alimentarea cu energie poate compromite capacitatea statului de a răspunde eficient la amenințări, de a proteja cetățenii și de a asigura continuitatea funcționării instituțiilor. Așadar, garantarea unei surse constante de energie este esențială pentru funcționarea infrastructurilor critice - spitale, comunicații, transport, apărare. De asemenea, din perspectiva socială, asigurarea unui mix energetic robust și diversificat

reprezintă o garanție a bunăstării cetățenilor. Aceasta înseamnă nu doar posibilitatea de a dispune de energie în mod continuu, ci și securitatea locurilor de muncă, stabilitatea prețurilor și predictibilitatea costurilor energetice pentru gospodării.

În contextul tensiunilor geopolitice și a riscului de escaladare a conflictului dintre Federația Rusă și Ucraina, România trebuie să fie pregătită pentru eventuale întreruperi în aprovizionarea cu energie. Resursele convenționale interne pot contribui la crearea unui tampon împotriva șocurilor externe și pot asigura continuitatea aprovizionării cu energie în astfel de situații.

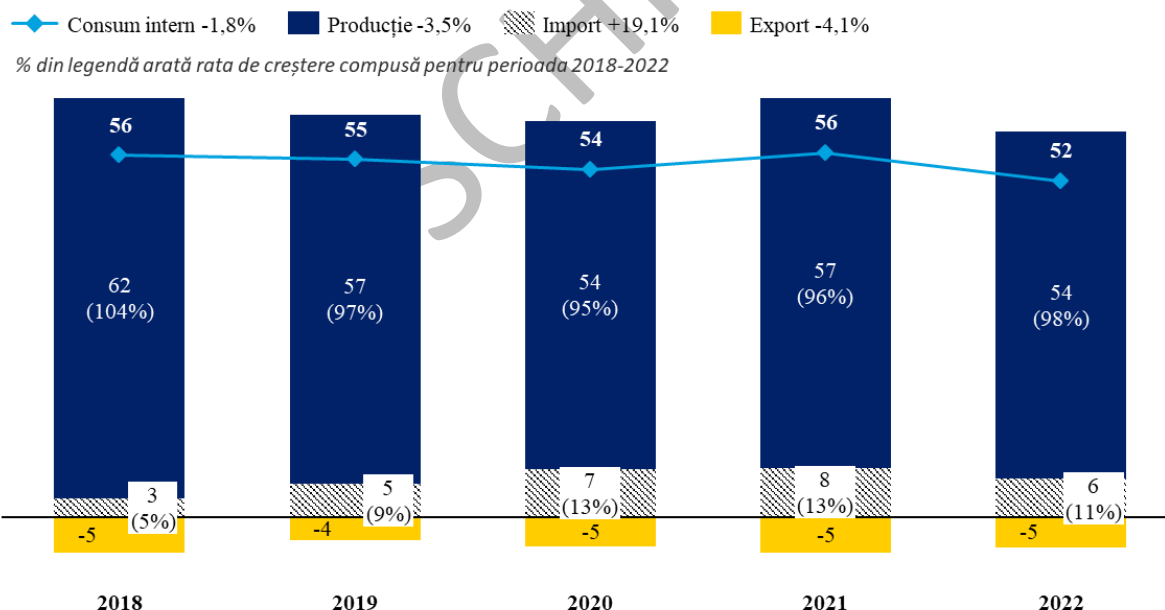
Pentru asigurarea securității energetice a țării, România trebuie să extindă urgent exploatarea resurselor energetice primare pe care le deține, inclusiv nucleare și de combustibil fosili.

IMPORTURILE ȘI EXPORTURILE DE ENERGIE

Odată cu scăderea producției interne de resurse de energie primară, în ultimii zece ani dependența României de importuri a atins un nivel critic, ajungând la un grad de dependență de importuri de 54%, de la 36% în 2019 și 23% în 2011. Produsele petroliere, alături de gazele naturale, combustibilii fosili solizi și uraniul vizează cele mai mare dependențe ale României la nivelul importurilor de combustibili energetici.

În același timp, România a reușit totuși să își reducă puternic dependența de produse energetice rusești, iar în 2023 a redevenit exportator net de energie electrică.

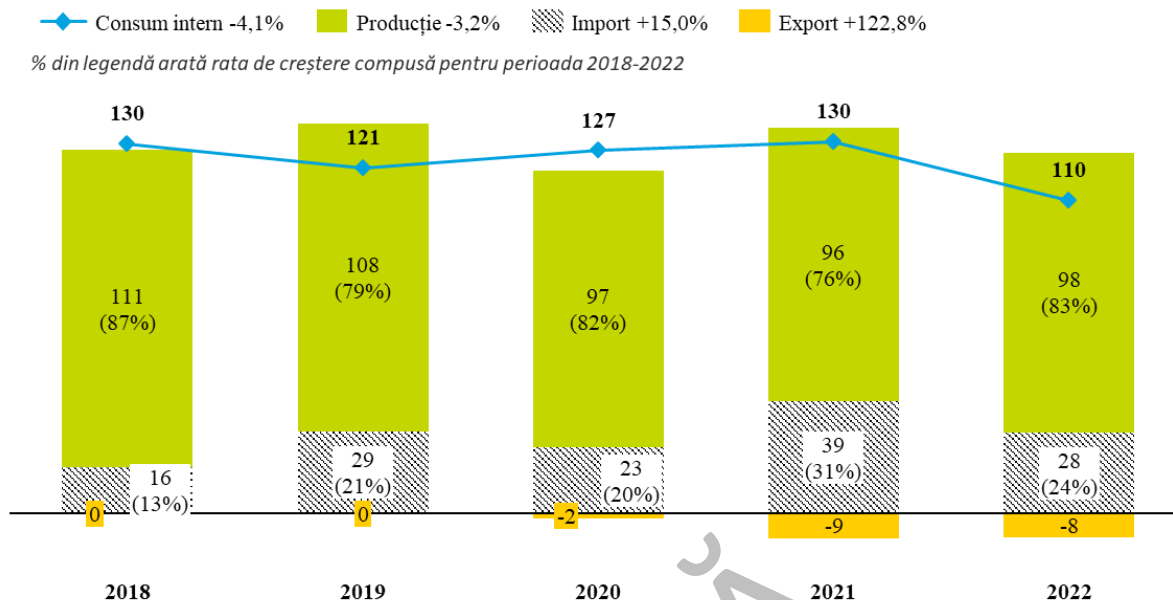
Evoluția consumului intern brut, producției, importurilor și exporturilor de energie electrică (TWh)

Sursa: Rapoarte ANRE

Deși consumul intern de gaze naturale a scăzut semnificativ în perioada 2018-2022, importurile de gaze naturale au crescut cu o rată de creștere compusă de 15%. Potrivit datelor producția de gaze naturale nu poate acoperi necesarul României.

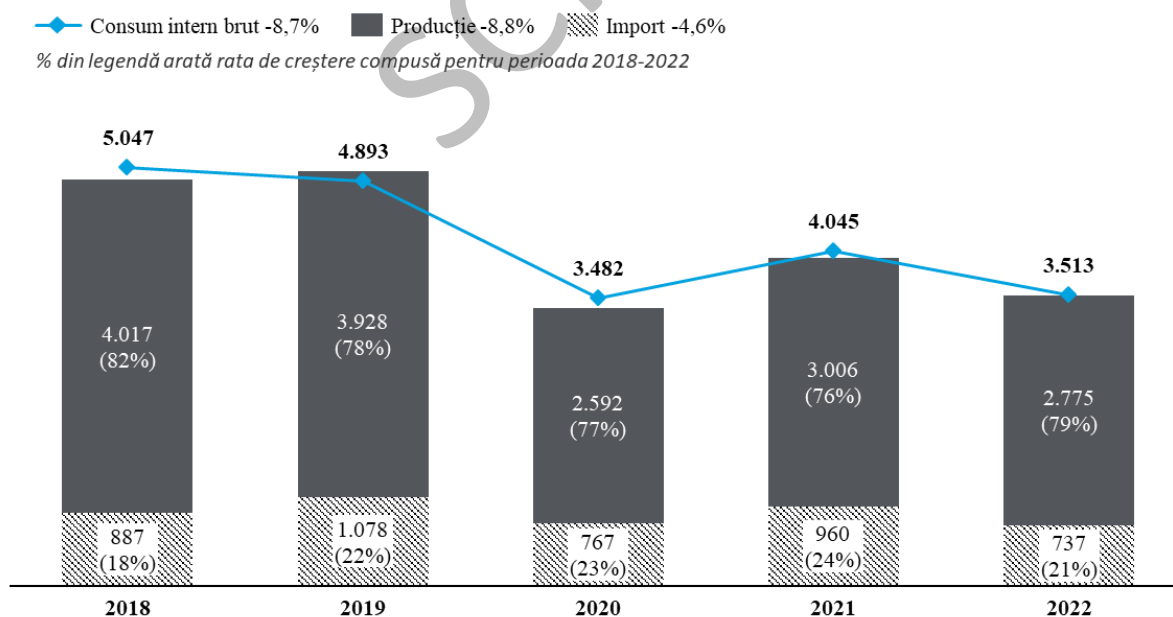
Evoluția consumului intern brut, producției, importurilor și exporturilor de gaze naturale (TWh)

Sursă: Rapoarte ANRE

În ceea ce privește combustibilii fosili solizi, la nivelul anului 2022 importurile au reprezentat 21% din necesarul României.

Evoluția consumului intern brut, producției și importurilor de combustibili fosili solizi (mii tep)

Sursă: Eurostat

La nivelul anului 2021, nivelul de import pentru țiței a fost de 68%. În ceea ce privește țările de origine ale țițeiului importat, în 2021, 73% din acesta a provenit din doar două state, Kazahstan (46%) și Federația Rusă (27%).

Consumul mediu anual de combustibili (benzină, motorină, carburanți pentru aviație) din România se situează la un nivel de cca. 7,3 mil. tone/an, din care ponderea cea mai mare este deținută de consumul de motorină, cu o valoare medie anuală de cca. 5,9 mil. tone/an (benzina – cca. 1,3 mil. tone/an).

Importurile anuale de țiței și de produse petroliere (în special motorină) sunt însemnate pentru piața românească, reprezentând în medie cca. 63% din totalurile de import motorină și în medie de cca. 80% din importurile de țiței.

Pe de altă parte, cea mai mare pondere a exportului de carburanți a avut-o benzina auto care s-a menținut la un nivel aproximativ constant de-a lungul întregii perioade analizate. Se remarcă faptul că destinația exporturilor a fost diversă și a inclus mai multe țări, precum Gibraltar cu 17%, Bulgaria – 15%, Tunisia 12%, Moldova 11% și Georgia 10 %.

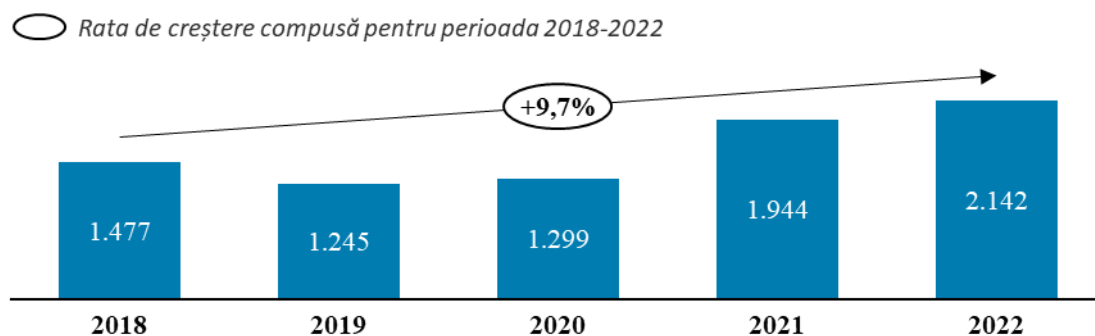
În ceea ce privește importul de gaze naturale, în 2021 aproximativ 78% a provenit din Federația Rusă în și aproximativ 18% din Bulgaria.

România și-a asumat rolul de factor de stabilitate energetică regională în contextul geo-politic generat de conflictul din Ucraina. Totodată, piața petrolieră a Republicii Moldova este susținută în proporție de peste 80% de furnizarea de produse petroliere din România.

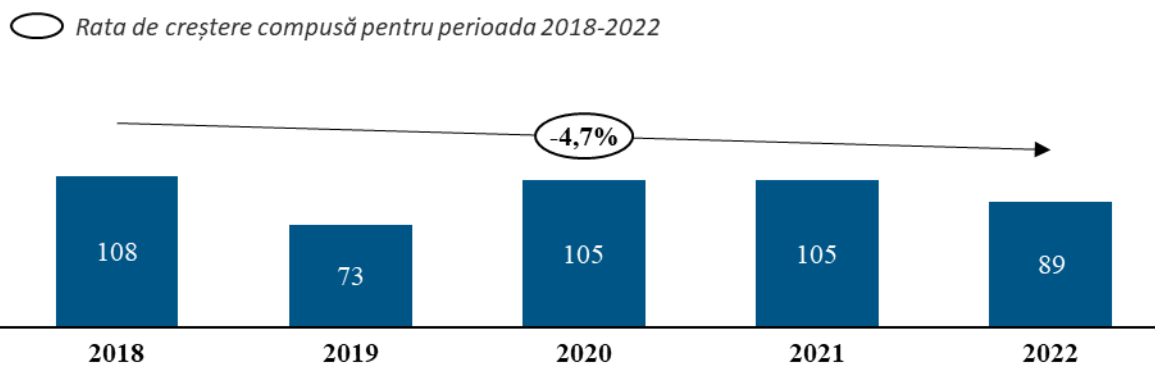
În prezent, România nu importă gaze naturale rusești via Ucraina - pentru asigurarea necesarului de consum, România importă gaze naturale din direcția Szeged-Arad și prin intermediul punctelor de interconectare din sud, cu Bulgaria, Kardam1-Negru Vodă1 (Coridorul Trans-balcanic) și Giurgiu-Ruse.

În 2021, importurile de motorină au crescut semnificativ cu 49,7%, continuând această tendință în 2022, cu o creștere de 10,2% față de 2021. Pe de altă parte, La nivelul anului 2022, importurile de benzină au scăzut 15,3% față de anul precedent.

Evoluția importurilor de motorină (mii tep)

Sursă: Eurostat

Evoluția importurilor de benzină (mii tep)

Sursă: Eurostat

CAPACITATEA DE STOCARE A ENERGIEI ȘI SISTEMELE DE REZERVĂ

Constituirea de rezerve energetice strategice se impune ca o măsură de securitate națională, având în vedere nevoia de diversificare a surselor de energie, pregătirea pentru potențialele șocuri energetice și asigurarea securității energetice pe termen lung.

În viziunea privind evoluția sistemului energetic până în 2030 și după acest an, stocarea energiei prin baterii joacă un rol esențial pentru consolidarea flexibilității sistemului. Având capacitatea de a oferi servicii de reglaj primar, secundar și terțiar, stocarea în baterii poate avea un rol activ în echilibrul sistemului. Avantajul acestui tip de stocare constă în adaptabilitatea sa la curba de consum și de a nu fi supus factorilor naturali. Investiția strategică în stocarea energiei prin baterii are dublu rol pozitiv: pe de o parte, contribuie la creșterea nivelului de flexibilitate a rețelei de energie electrică, pe de alta facilitează integrarea în sistem a noilor capacități de producție de energie din SRE.

În contextul războiului de agresiune al Rusiei în Ucraina, diferite atacuri, convenționale sau hibride, au fost de natură pune în incapacitate de funcționare totală sau parțială sistemul electroenergetic al Ucrainei și/sau al statelor vecine. Unul sau mai multe atacuri similare constituie riscuri și pentru securitatea energetică a României, motiv pentru care se impune crearea unei surse de rezervă pentru producerea energiei electrice.

Dublat de agresiunile Federației Ruse la granița României sunt și căderile necontrolate ale unor drone pe teritoriul național, urmare a activităților ofensive și defensive de pe linia vecină a frontului. Devierea unor drone militare din zona de conflict sau chiar survolarea unor drone inamice la joasă altitudine și intrarea lor în spațiul aerian românesc reprezintă riscuri legitime care pot afecta integritatea unor infrastructuri energetice naționale. Într-un asemenea scenariu de risc este important ca România să aibă capacități și infrastructuri de rezervă adecvate, care să compenseze de urgență pierderile din sisteme.

CAPACITATEA DE INTERCONECTARE TRANSFRONTALIERĂ A REȚELOR DE TRANSPORT DE ENERGIE

Interconectările în construcție ale Europei Centrale și de Est contribuie la dezvoltarea piețelor de energie și a mecanismelor regionale de securitate energetică care funcționează după regulile comune ale UE. Cooperarea regională este o soluție eficientă la crizele aprovizionării cu energie.

ENERGIE ELECTRICĂ

Capacitatea de interconexiune a României a cunoscut o creștere de la 7% în 2007 la aproximativ 13,5% pentru capacitatea de export și de aproximativ 16% pentru capacitatea de import în ianuarie 2022. În ultimii ani, gradul de interconectare a crescut în tandem cu creșterea capacității disponibile pentru comerțul transfrontalier (creștere de la aproximativ 1.500 MW în 2015 la peste 2.500 MW în 2022) și cu scăderea capacității instalate de producție la nivelul sectorului energetic.

În prezent, capacitatea disponibilă pentru schimburi transfrontaliere pe granițele României este de aproximativ 3.000 – 3.500 MW, valoarea depinzând de structura de producție, nivelul consumului, respectiv topologia rețelei electrice de transport, în special retragerile din exploatare datorate programelor de mentenanță și investiții.

Valori maxime lunare NTC (MW) – RS = Serbia, HU = Ungaria, BG = Bulgaria, UA = Ucraina, RO = România

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
RO export	1650	1700	1700	1550	1550	2400
import RO	2100	2150	2450	2200	2450	2700
RO->HU	700	700	700	600	650	700
HU->RO	700	700	700	700	800	700
RO->RS	600	700	700	600	600	600
RS->RO	800	800	800	800	800	800
RO->BG	250	250	250	300	250	900
BG->RO	400	300	300	400	350	800
RO->UA	100	50	50	50	50	200
UA->RO	200	350	650	300	500	400

Sursa: Transelectrica, Planul de Dezvoltare a RET pentru perioada 2022- 2031

Conform Planului de Dezvoltare RET pentru perioada 2022-2031, lungimea totală a liniilor de interconectare a energiei electrice însumează 489,04 km din totalul rețelei.

Linii de interconectare care leagă sistemul național de transport al energiei electrice de sistemele de transport ale țărilor vecine

No.	Frontieră	LEA Interconexiune
1	Bulgaria	LEA 400 kV Țânțăreni – Kozlodui
2	Bulgaria	LEA 400 kV Stupina – Varna
3	Bulgaria	LEA 400 kV Rahman – Dobrogea
4	Serbia	LEA 400 kV Porțile de Fier - Djerdap
5	Serbia	LEA 400 kV Reșița – Pancevo
6	Serbia	LEA 110 kV Jimbolia – Kikinda
7	Serbia	LEA 110 kV Gura Văii – Sip
8	Serbia	LEA 110 kV Ostrovu Mare – Kušnjak
9	Ungaria	LEA 400 kV Arad – Sandorfalva
10	Ungaria	LEA 400 kV Nadab – Bekescsaba
11	Ucraina	LEA 400 kV Roșiori – Mukachevo
12	Ucraina	110 kV Siret - Porubnoe
13	Republica Moldova	LEA 400 kV Isaccea – Vucănești
14	Republica Moldova	LEA 110 kV Stânca – Costești
15	Republica Moldova	LEA 110 kV Cioara – Huși
16	Republica Moldova	LEA 110 kV Țuțora – Ungheni
17	Republica Moldova	LEA 110 kV Falciu – Gotești

Sursa: Transelectrica, Planul de Dezvoltare a RET pentru perioada 2022- 2031, Transport-detalii - Transelectrica

Îmbunătățirea în continuare a indicatorului capacității de interconectare este esențială pentru asigurarea securității și accesibilității energiei, cu atât mai mult în contextul conflictului regional de la granițele României și ale Republicii Moldova. În lipsa îmbunătățirii acestui indicator, excesul de energie electrică ar putea rămâne în interiorul granițelor României periclitând sistemul electroenergetic, cu excepția cazului în care producția de hidrogen regenerabil devine o opțiune viabilă. Pe de altă parte, în perioadele în care cererea depășește oferta, din cauza interconectării inadecvate, importul de energie electrică nu ar fi fezabil. Această dinamică are potențialul de a avea un impact semnificativ asupra tarifelor de energie electrică din România, în ciuda prognozei conform căreia România nu va depinde în mare măsură de importuri. În consecință, este imperativă o creștere substanțială a nivelului de interconectare.

GAZE NATURALE

În contextul geopoliticii și geostrategiei traseelor energetice europene, România beneficiază de avantajele localizării geografice pe coridoare importante de transport gaze naturale cu acces la resursele de gaze naturale descoperite în Marea Neagră, aspect ce conduce la necesitatea valorificării eficiente a acestor oportunități.

În prezent, SNT este conectat cu Ucraina, Ungaria, Moldova și Bulgaria, prin intermediul a șapte puncte de interconectare transfrontalieră. Capacitatea tehnică totală a punctelor de interconectare amplasate pe conductele de transport internațional (T2+T3) era la 1 ianuarie 2022 de cca. 55.000 mii m³/zi (20 mld. m³/an), atât la intrare cât și la ieșirea din țară.

România își îmbunătățește continuu rețeaua de transport a gazelor naturale, inclusiv interconexiunile cu statele vecine, pentru a-și diversifica sursele de aprovizionare cu gaz natural și a reduce dependența de Rusia. Aceasta implică participarea României în diverse proiecte transfrontaliere, precum proiectele Dezvoltarea pe teritoriul României a Sistemului Național de Transport Gaze Naturale pe Coridorul Bulgaria–România–Ungaria–Austria (BRUA - faza I, II și III), Dezvoltarea pe teritoriul României a conductei de transport gaze naturale pentru preluarea gazelor naturale de la țărmul Mării Negre (Marea Neagră – Podișor), precum și activitatea desfășurată în cadrul Inițiativei de conectare a Europei Centrale și de Sud-Est (CESEC) - Coridorul Vertical. În paralel, sunt susținute și proiectele de dezvoltare a sistemului de înmagazinare a gazelor naturale. Toate aceste proiecte vor contribui la diversificarea surselor de aprovizionare cu gaze naturale.

România este parte integrantă a Coridorului prioritar Interconexiunile de gaz pe coridorul nord-sud din Europa Centrală și din Europa de Sud-Est (NSI EastGas) care urmărește dezvoltarea/îmbunătățirea interconectărilor de gaze naturale pe direcțiile nord-sud și est-vest.

În ceea ce privește gradul de interconectare transfrontalieră cu țările învecinate din UE, România este conectată în regim bidirecțional cu Bulgaria (la Ruse Giurgiu - capacitate de transport pe direcția import 0,9 mld m³/an și export 1,5 mld. m³/an prin finalizare fazei 1 a proiectului BRUA, respectiv la Negru-Vodă 1 – capacitate de transport export (tranzit) 6,3 mld. m³/an, iar prin finalizarea proiectului de interconectare Isaccea din SNT se asigură capacitatea de transport pe direcția export de 2,3 mld m³/an și import de 5,3 mld. m³/an) și cu Ungaria (la Csanadpalota capacitate de transport pe direcția export de 1,75 mld. m³/an prin finalizare faza 1 a proiectului BRUA, cu creștere ulterioară la 2,45 mld. m³/an, și de import de 2,6 mld. m³/an).

În privința țărilor învecinate din afara UE, România este conectată în regim bidirecțional cu Ucraina (la Isaccea 1 – capacitate de transport pe direcția de import de 6,8 mld. m³/an și de export (tranzit) de 4,1 mld. m³/an) și cu Republica Moldova, cu care gradul de interconectare a crescut odată cu finalizarea Interconectatului Iași-Ungheni/Ungheni-Chișinău cu o capacitate anuală pe direcția de export de 1,9 mld. m³/an și de 0,7 mld. m³/an pe direcția de import.

Din 2017, România face parte din **proiectul BRUA**, alături de Austria, Bulgaria și Ungaria. Printre altele, proiectul vizează dezvoltarea sistemului național de transport al gazelor naturale pe teritoriul României de-a lungul coridorului Bulgaria-România-Ungaria-Austria (numit BRUA Faza I, II și III)² și dezvoltarea conductei de transport de gaze naturale care să permită preluarea gazelor naturale din Marea Neagră (Marea Neagră - Podișor).

În 2020, România s-a alăturat Austriei, Ungariei, Slovaciei, Ucrainei și Sloveniei în semnarea

proiectului ROHU – Faza a doua. Obiectivul principal în cadrul acestui proiect este creșterea capacității de transport a gazelor naturale la frontiera dintre România și Ungaria, permițând transportul de gaze naturale de la Marea Neagră către Europa Centrală și Est cu o capacitate transport de până la 4,4 mld. m³/an.³

Mai mult, România participă la planificarea viitoarelor proiecte de infrastructură a gazelor naturale în cadrul **inițiativei „Coridorul vertical”**, alături de Bulgaria, Ungaria și Grecia.

România participă, de asemenea, la dialogul la nivel înalt instituit în cadrul **Inițiativei de Cooperare Regională în Centrul și Sud-Estul Europei în domeniul conexiunilor energetice (CESEC)** care urmărește dezvoltarea cooperării dintre Austria, Bulgaria, Croația, Grecia, Ungaria, Italia, România, Slovacia și Slovenia.

INFRASTRUCTURA CRITICĂ

În sectorul energetic, infrastructura critică sau care prezintă riscuri deosebite este prezentă inclusiv în următoarele domenii:

- **Industria de petrol și gaze:** inclusiv explorarea, extracția, rafinarea și distribuția petrolului și gazelor naturale.
- **Producția de energie electrică:** centrale electrice termice, hidroelectrice, nucleare și cele bazate pe SRE.
- **Transportul și distribuția energiei electrice:** inclusiv liniile de înaltă tensiune și stațiile de transformare. Modernizarea rețelelor de transport și distribuție a energiei electrice și transformarea acestora în rețele inteligente presupune noi riscuri legate de securitatea cibernetică și de fiabilitate.
- **Mineritul:** exploatarea de resurse energetice primare.
- **Gestionarea deșeurilor energetice:** procesarea și eliminarea deșeurilor care pot genera emisii toxice și necesită măsuri de siguranță în manipularea materialelor periculoase.
- **Industria bazată pe hidrogen:** Producerea, transportul, stocarea și utilizarea hidrogenului ca sursă de energie implică riscuri datorită inflamabilității și potențialului exploziv al hidrogenului.
- **Tehnologii de captare și stocare a carbonului (CCS):** Aceste tehnologii vizează captarea emisiilor de CO₂ de la surse industriale și depozitarea lor sigură, implicând riscuri în procesele de compresie, transport și injecție subterană a CO₂.
- **Vehiculele electrice și infrastructura de încărcare:** Pe măsură ce parcul auto global se electrifică, necesitatea de a asigura siguranța bateriilor pentru vehicule electrice și a stațiilor de încărcare va deveni tot mai importantă.
- **Energie regenerabilă distribuită:** Creșterea micro-producătorilor de energie din surse regenerabile, cum ar fi panourile fotovoltaice pe acoperișurile locuințelor, adaugă complexitate rețelei și necesită măsuri de siguranță suplimentare pentru a evita dezechilibrele.

- **Tehnologii de stocare a energiei:** Noi forme de stocare a energiei, cum ar fi bateriile cu flux, super-condensatorii sau alte forme emergente de stocare, vor necesita protocoale de siguranță specifice pentru a preveni accidentele.

Infrastructurile critice din domeniul energiei solicită inspecții periodice bazate pe risc, protecție fizică și electronică. În prezent, serviciile de verificare tehnică necesare pieței includ:

- verificarea instalațiilor industriale pentru autorizare în funcționare, în utilizare și după reparații și după expertize (la repunerea în funcțiune);
- expertizarea tehnică a instalațiilor;
- certificarea de procese, persoane, produse, servicii și sisteme de management privind adecvarea lor la cerințele specifice;
- încercări și teste de laborator distructive și nedistructive;
- formare profesională conexasă cu serviciile menționate mai sus precum și pentru alte categorii de lucrători industriali.

Având în vedere evoluția sectorului energetic și emergența noilor tehnologii, serviciile de protecție vor necesita integrarea unor soluții tehnologice avansate pentru a asigura eficiența, acuratețea și siguranța proceselor:

- **Drone și Vehicule Aeriene Fără Pilot:** utilizarea dronelor pentru inspecții aeriene poate oferi imagini detaliate și acces la locații greu accesibile sau periculoase, cum ar fi linii de înaltă tensiune, turbine eoliene, platforme pe mare de petrol și gaze.
- **Senzori Inteligenți și IoT pentru telemonitorizare-televerificare, predicții și anticipare:** senzorii pot fi utilizați pentru monitorizarea continuă a infrastructurii energetice, detectând deviațiile de la parametrii normali și identificând potențialele probleme înainte de a deveni incidente.
- **Analiza Avansată de Date și date mari:** colectarea și analiza unor volume mari de date de la senzorii distribuiți pe întreaga infrastructură pot ajuta la anticiparea problemelor și la optimizarea proceselor de mentenanță.
- **Rețele neuronale și învățare automată:** tehnologiile de IA pot fi utilizate pentru a interpreta datele colectate, a identifica modele și a anticipa defecțiunile înainte de a se manifesta, permițând astfel intervenții preventive.
- **Blockchain:** tehnologia blockchain ar putea fi folosită pentru a asigura integritatea și transparența datelor înregistrate în timpul inspecțiilor, oferind o pistă de audit inviolabilă.
- **Imprimarea 3D:** utilizarea imprimării 3D pentru a produce pe loc componente sau piese necesare pentru repararea rapidă a echipamentelor defecte în timpul inspecțiilor de teren.
- **Sisteme Autonome și Roboți:** roboții și vehiculele autonome pot fi desfășurați pentru inspecții în medii periculoase sau greu accesibile, reducând riscurile pentru personalul uman.
- **Tehnologii de captură și analiză a imaginilor:** camerele avansate și software-ul de analiză a imaginilor pot detecta fisuri, coroziune sau alte defecte structurale fără contact fizic direct.

- Comunicații securizate: asigurarea unei comunicații sigure și criptate între echipamente și sistemele centrale este crucială pentru protejarea datelor sensibile colectate în timpul verificărilor.

Integrarea acestor tehnologii în serviciile de verificare tehnică și de protecție a infrastructurilor critice va aduce un plus de acuratețe, eficiență și siguranță, permițând identificarea și soluționarea rapidă a problemelor înainte de a afecta siguranța infrastructurii energetice și a utilizatorilor acesteia.

LANȚUL DE APROVIZIONARE PENTRU INFRASTRUCTURA CRITICĂ DIN ENERGIE

Reziliența SEN se bazează pe diversitatea mixului energetic, capacităților de transport și distribuție, capacităților cibernetice de apărare și alți factori, care permit traversarea fără incidente (sau cu incidente de anvergură nerelevantă) perioadele critice.

Este recunoscută și semnalată starea relativ precară a capacităților de generare a energiei, situație cauzată atât de vechimea agregatelor termoelectrice (peste 30 de ani) și a infrastructurilor de transport și distribuție, cât și de imposibilitatea unora dintre deținători de a asigura finanțarea de programe de reparații capitale/modernizare adecvate, menținerea în exploatare a capacităților fiind bazată pe servicii de mentenanță curentă și reparații în caz de avarii.

Proiectele investiționale în capacități de generare noi și moderne au termene de finalizare îndelungate, în tot acest timp fiind necesară securizarea funcționării sectorului energetic național printr-un nivel adecvat de disponibilitate pentru grupurile existente.

Ca urmare, se conturează necesitatea extinderii conceptului de securitate energetică și către domeniile cu activități suport pentru activitățile principale din energie, respectiv asigurarea rezilienței lanțului de aprovizionare local - producătorii/furnizorii de echipamente și servicii specializate pentru domeniul energetic care contribuie la protejarea infrastructurii strategice.

Inconsistența actuală a infrastructurii autohtone de fabricație și servicii în domeniul energetic ca efect al diminuării în ansamblu a potențialului industriei de profil în ultimii 25 de ani, este amplificată suplimentar de:

- deprecierea substanțială a capacității de răspuns a industriei metalurgice destinată sectorului energetic;
- conformarea dificilă cu exigențele care trebuie asigurate pentru produsele și serviciile destinate sectorului nuclear;
- instabilitate și impredictibilitate a capacității de operare pe termen mediu și lung al unor companii din industria de profil;
- activitățile din unele domenii solicită stabilitate pe termen mediu și lung pentru furnizori (echipamente cu termen lung de execuție, proiecte derulate pe parcursul mai multor ani).

Mai mult, în contextul tranziției către o energie cu emisii reduse de carbon, sunt necesare dezvoltarea și producția pe piața locală a noilor tehnologii verzi. Acest lucru nu numai că ar permite avansul tehnologic al României în acest domeniu, dar și să valorifice faptul că piața

regională are un potențial mare de dezvoltare, și astfel țara ar putea să devină un jucător regional important. De exemplu, în prezent există un singur producător de baterii în România, care este, de altfel, și singurul din Europa de Sud-Est. Acesta produce anual baterii cu o capacitate de 200MW. Din punct de vedere al cererii, se așteaptă o creștere anuală de 17% până în 2029, ca urmare a creșterilor de două cifre așteptate în aceeași perioadă în industriile conexe celei de baterii, atât pentru industria automobilelor cât și pentru baterii industriale. În condițiile unei estimări de creștere a pieței bateriilor pentru vehicule electrice la 250 miliarde EUR/an și ținând cont de faptul că, până în 2030, 50% din autovehiculele prezente în piața europeană vor fi electrice, se estimează că la nivel european cererea de baterii va ajunge la 1.200GW pe an.

2. ENERGIE CU EMISII SCĂZUTE DE CARBON

O provocare semnificativă pe termen scurt, mediu și lung pentru sectorul energetic românesc este aceea de a contribui la realizarea obiectivului Uniunii Europene de a deveni primul continent neutru din punct de vedere climatic la orizontul anului 2050.

În contextul eforturilor politice, sociale și economice de susținere a investițiilor în producția de energie din surse regenerabile, dezafectarea capacităților de producere pe bază de combustibili fosili solizi și datorită transformărilor structurale ale economiei către sectoare de producție și servicii cu intensitate energetică scăzută, România se află astăzi în rândul țărilor cu obiective și ținte ambițioase pentru îndeplinirea țărilor comunitare privind energia și schimbările climatice pentru anul 2030, 2040, respectiv 2050.

EMISIILE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ ÎN SECTORUL ENERGETIC

După cum se precizează în Raportul național de inventariere (NIR), inclus în Inventarul Național al Emisiilor de Gaze cu Efect de Seră (INEGES) din 2023, emisiile și absorbțiile agregate de GES s-au ridicat la 66,15 Mt CO₂-eq în 2021. Aceasta înseamnă o reducere de 77% a emisiilor nete de GES la nivel național în comparație cu nivelurile de emisii din 1989, îndeplinind astfel obiectivul UE de reducere a GES cu 55% până în 2030 mult înainte de termen.

Ponderea predominantă a emisiilor provine din sectorul energie (de-a lungul întregii perioade analizate), reprezentând 67% din total emisii în 2021, urmat de agricultură cu aproape 17%, sectorul procese industriale și utilizare a produselor (IPPU) cu aproximativ 11% și sectorul deșeurilor cu o pondere de 5%. În perioada 1989-2021, emisiile de GES din sectorul energetic au înregistrat o reducere de peste 65%.

Odată cu aderarea UE în 2007, România a aplicat schema de comercializare a certificatelor de emisii ETS în 2007. De la acel moment, totalul certificatelor de emisii alocate a scăzut semnificativ (cu 73%), de la 74,3 mil. tCO₂-eq în 2007 la 20,4 mil. tCO₂-eq în 2022. Certificatele alocate gratuit au scăzut, de asemenea, variind de la 74,3 mil. tCO₂-eq în 2007 la 14,3 mil. tCO₂-eq în 2022. În plus, certificatele care au fost licitate sau vândute au variat, cea mai mică valoare fiind de 0,6 milioane t CO₂-eq, în 2012, și cea mai mare fiind 46,6 mil. tCO₂-eq, în 2018. În 2022, certificatele scoase la licitație/vândute s-au ridicat la 6,1 mil. tCO₂-eq.

Analiza emisiilor EU ETS verificate raportate în Registrul de Tranzacții al Uniunii Europene (EUTL) între 2007 și 2022 relevă o reducere de 53% a acestora în perioada analizată. Emisiile verificate au scăzut de la 69,6 mil. tCO₂-eq în 2007 la 28,7 mil. tCO₂-eq în 2022. Totalul cotelor restituite prezintă o tendință similară, scăzând de la 69,8 mil. tCO₂-eq în 2007 la 27,6 mil.

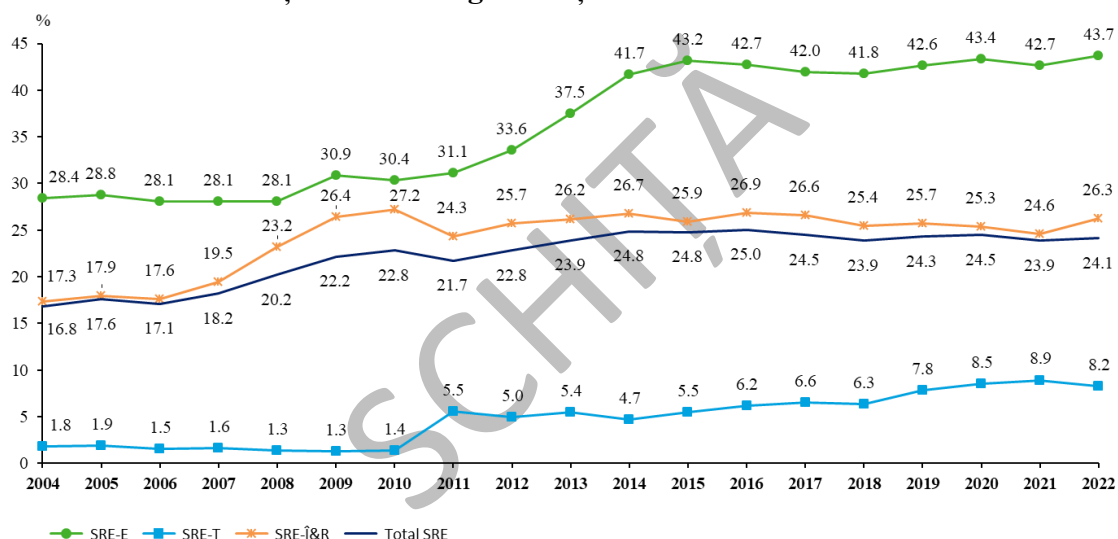
tCO₂-eq, în 2022, ceea ce reprezintă o scădere de aproximativ 61%.

Schema ETS a dus la scăderea emisiilor în sectoarele energetic și industrial cu 42,8%, în condițiile în care prețul per tonă de carbon emisă a atins în 2021 niveluri record, de circa 53 EUR/tonă de CO₂. Analiztii estimează că până în 2030 prețul carbonului la nivelul UE va fi de circa 90 EUR/tonă, ceea ce creează dificultăți majore de competitivitate pentru industria locală.

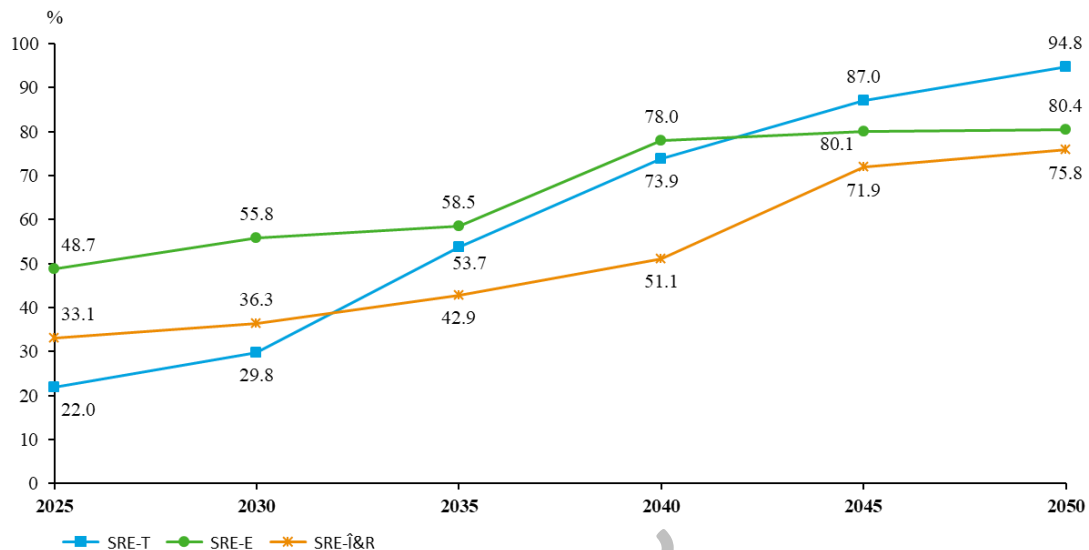
PONDEREA SRE ÎN CONSUMUL DE ENERGIE

Consumul final brut de energie din SRE în perioada 2004-2022 a fost în continuă creștere ajungând la o cotă globală SRE de 24,1%. La nivelul anului 2022, ponderea SRE în sectorul energiei electrice (SRE-E) a fost de 43,7%, o creștere semnificativă comparativ cu anul 2004. Datorită utilizării crescute a biocombustibililor în transport, ponderea SRE în acest sector (SRE-T) a crescut de la 1,4% în 2010 la 8,2% în 2022. Cota SRE în sectorul de încălzire și răcire (SRE-Î&R) a rămas aproape constantă în ultimii 10 ani.

Evoluția cotei SRE globală și a cotelor SRE sectoriale

Scenariul RO Neutră prevede o pondere SRE în consumul final brut de energie de 86,1% până în 2050, cu o țintă intermediară de 36,2% până în 2030. Astfel, la nivel sectorial, STL indică o creștere semnificativă a consumului de SRE în toate cele trei sectoare.

Trajectoriile estimate ale ponderilor energiei regenerabile în consumul final de energie din sectoarele electricitate, încălzire și răcire și transporturi

Potrivit țintelor SRE asumate de România prin STL, ponderea SRE-T va atinge 94,8% în 2050 datorită utilizării sporite a energiei electrice și a hidrogenului verde.

În sectorul energiei electrice, creșterea producției din surse eoliene, solare și hidrogen verde va duce la o pondere de 80,4% SRE-E în 2050. Acest procent include și energia electrică utilizată pentru producția de hidrogen verde, depășind 100% în producția de energie electrică din SRE în raport cu consumul final brut de energie.

În sectorul încălzirii și răcirii, utilizarea crescută a pompelor de căldură, colectoarelor solare termice și hidrogenului verde va determina o creștere a ponderii SRE-Î&R la 75,8% în 2050.

ECHILIBRARE ȘI STOCARE

Pe fondul creșterii puternice a investițiilor din ultimii ani, dezvoltarea rapidă a capacităților de producție de energie electrică din surse regenerabile, caracterizate de producție variabilă/intermitentă, creează presiuni asupra capacității sectorului energetic de a echilibra consumul și producția ținând cont de variabilitatea ambelor - așa numita flexibilitate a sistemului, cu atât mai mult cu cât grupurile pe bază de cărbune nu pot răspunde rapid fluctuațiilor vântului și radiației solare decât pe bandă îngustă. Așadar, volatilitatea producției de energie în centrale eoliene și fotovoltaice, concomitentă cu volatilitatea cererii, solicită întregul sistem electroenergetic, necesitând reevaluarea necesarului de servicii de sistem și investiții corespunzătoare în centrale de vârf, cu reglaj rapid, și în sisteme de stocare.

Evoluția previzionată a consumului de energie electrică, corespunzător unei stări expansioniste solide și de lungă durată a economiei naționale, susținută prin liniile de finanțare deschise la nivel național și european pentru îndeplinirea tranziției energetice și a țintelor climatice, nu este una care să permită preluarea integrală a producției realizată în centralele electrice regenerabile, cu atât mai mult cu cât vârfurile de consum de energie electrică nu se vor suprapune cu vârfurile de producție regenerabilă, inclusiv cu luarea în considerare a exportului.

Sistemul este deja preponderent excedentar, cu o frecvență din ce în ce mai mare a valorilor dezechilibrului sistemului între 50 – 200 MWh (respectiv între 200 – 800 MW). Volumul mare de energie tranzacționată pe piața de echilibrare, în sensul reducerii excedentului de producție la nivel de sistem, conduce din ce în ce mai frecvent la prețuri negative și la reducere de putere, ajungându-se și la valori de -9.000 lei/MWh, respectiv la valori ale prețului dezechilibrelor pe piața de echilibrare preponderent în categoria de valori (-500 – 0) lei/MWh. Impactul creșterii producției de energie electrică din surse regenerabile asupra funcționării pieței de echilibrare, respectiv impactul participării reduse a acestui tip de producători la piața de echilibrare, se poate vedea cu precădere în zilele de sfârșit de săptămână, atunci când excedentul producției programate de energie electrică în raport cu consumul intern este foarte mare, iar volumul de oferte disponibile în piață pentru echilibrarea sistemului este insuficient în anumite intervale. În aceste condiții, se înregistrează un volum mare al selecțiilor la reducere de putere, respectiv prețuri negative semnificative în piața de echilibrare. După epuizarea ofertelor disponibile în piață, sunt necesare frecvent și selecții la reducere de putere în afara pieței de echilibrare, cu compensații financiare.

Dezechilibrele de producție cauzate de variațiile SRE pot genera, pe lângă abateri ale frecvenței de funcționare față de frecvența nominală, declanșări în cascadă ale liniilor electrice, care pot conduce la „ruperea” sistemului energetic european în mai multe subsisteme sau chiar la apariția stării de „blackout”.

Așadar, echilibrarea sistemului electroenergetic a devenit o problemă esențială. Utilizarea potențialului tehnic și economic al SRE în cadrul sectorului energetic depinde în mare măsură de dezvoltarea capacităților de stocare. În vederea utilizării potențialului disponibil pentru dezvoltarea SRE, este necesar ca sectorul energetic să fie modernizat pentru a putea prelua variațiile de injecție de putere generate de acestea, cu sisteme de echilibrare și stocare dimensionate corespunzător. De asemenea, echilibrarea pe piața regională necesită capacitate sporită de interconectare.

Categoriile principale de producători cu răspuns rapid la cerințele de echilibrare sunt centralele hidroelectrice și grupurile pe bază de gaze naturale. Necesitatea surselor de stocare a energiei electrice este dată și de procesul de decarbonare a sectorului energetic care prevede încetarea producerii energiei electrice pe bază de lignit și huiă, ceea ce va pune o presiune suplimentară asupra echilibrării.

Pentru atenuarea efectelor integrării masive de surse regenerabile în perioada 2025-2030, Transelectrica evaluează un necesar al puteri instalate de 2.000 ÷ 4.000 MW în instalații de stocare, respectiv energii de ordinul a 20.000 MWh ÷ 40.000 MWh, care să permită funcționarea instalațiilor de stocare o durată de ordinul a 8 ÷ 12 ore.

CAPTAREA, STOCAREA, TRANSPORTUL ȘI UTILIZAREA CARBONULUI

Gestionarea industrială a emisiilor de dioxid carbon presupune utilizarea unei game de tehnologii pentru captarea, stocarea, transportul și utilizarea emisiilor de CO₂ (CCUS) generate de instalațiile industriale, precum și pentru eliminarea CO₂ din atmosferă.

UE s-a angajat să atingă neutralitatea climatică până în 2050 și, în prezent, pune în aplicare un cadru cuprinzător de politică pentru a reduce emisiile nete cu cel puțin 55 % până în anul 2030, cu recomandări drept obiectiv reducerea cu 90% a emisiilor de gaze cu efect de seră până în

anul 2040, ca o etapă esențială către atingerea unui nivel „zero net” al emisiilor până în anul 2050.

Conform prevederilor noului Regulament NZIA, operatorilor din cadrul industriei upstream de petrol de pe teritoriul României le revine o contribuție totală privind capacitatea disponibilă de injecție de cca. **9 mil. t/an CO₂ până în anul 2030.**

- Țintele UE în ceea ce privește captarea/stocarea geologică a CO₂ sunt următoarele:
- 2030: 50 mil. t/an, dintre care: **50 mil. t/an stocare**
- 2040: 280 mil. t/an, dintre care: **200 mil. t/an stocare și 80 mil. t/an utilizare**
- 2050: 450 mil. t/an, dintre care: **250 mil. t/an stocare și 200 mil. t/an utilizare**

Având în vedere faptul că România are în dezvoltare proiecte importante onshore (Caragele) și offshore (Neptun Deep), este foarte probabilă majorarea cotei alocate operatorilor naționali privind capacitatea disponibilă de injecție/stocare CO₂ de la cca. 18% până la cca. 35% din producția de țiței și gaze naturale a Uniunii. În acest context, coroborat cu țintele UE, României îi va reveni o contribuție privind **injecția/stocarea CO₂ de cca. 908 mil tone în perioada 2030-2050.**

Astfel, Ministerul Energiei a analizat două scenarii pe care operatorii economici cărora le revine obligația privind capacitatea disponibilă de injecție/stocare CO₂ le au la dispoziție, astfel:

- **Scenariul 1** - să investească în dezvoltarea de proiecte de stocare a CO₂
- **Scenariul 2** - să încheie acorduri cu dezvoltatori de proiecte de stocare sau cu investitori terți (în principiu din alte state) pentru a-și îndeplini contribuția

Analiza relevă că pentru a atinge contribuție României privind injecția/stocarea CO₂ pentru perioada 2030-2050 sunt necesare următoarele:

- Realizarea unor politici și strategii coerente care să conducă la o tranziție justă către energia verde, în sensul valorificării tuturor resurselor minerale energetice/neenergetice ale României.
- Crearea cadrului legislativ și normativ necesar implementării/dezvoltării tehnologiilor CCS în România.
- Stabilirea/identificarea soluțiilor de sprijin pentru realizarea investițiilor necesare dezvoltării complexelor de stocare și transformarea CCS în oportunități de business, necesare:
 - asigurării continuității industriei extractive de petrol (upstream)
 - valorificării experienței/ expertizei operatorilor economici și a forței de muncă, a facilităților existente din domeniul exploatării/transportului petrolului, prin reconversia către stocarea/transportul CO₂
 - dezvoltării unor noi sectoare de activitate
 - dezvoltării unor zone defavorizate

3. EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

Eficiența energetică este adesea caracterizată, figurat, ca fiind cea mai valoroasă și la îndemână resursă energetică, dat fiind faptul că o creștere a eficienței energetice reduce costurile și impactul negativ asupra mediului asociate cu consumul de energie, dar și dependența de importuri de energie.

Conform Agenției Internaționale pentru Energie (IEA), eficiența energetică trebuie să contribuie cu circa 44% la reducerea gazelor cu efect de seră la nivel global. Eficiența energetică poate fi un răspuns la criza climatică, la creșterea prețurilor la energie și la criza aprovizionării cu energie.

Eficiența energetică în România s-a îmbunătățit continuu în ultimele decenii. Între 1995 (datele cele mai timpurii) și 2022 (datele cele mai recente), România a înregistrat a treia cea mai mare rată medie de descreștere a intensității energetice din UE, de 69,6%, pe fondul restructurării activității industriale și eficientizării activității economice în ansamblu. Primele 2 locuri sunt ocupate de Irlanda și Lituania care, prin natura structurii lor economice, sunt mai degrabă excepții statistice.

Intensitate energetică a PIB-ului în volume legate în lanț (2010), kilogram echivalent petrol (KGOE) la 1.000 EUR

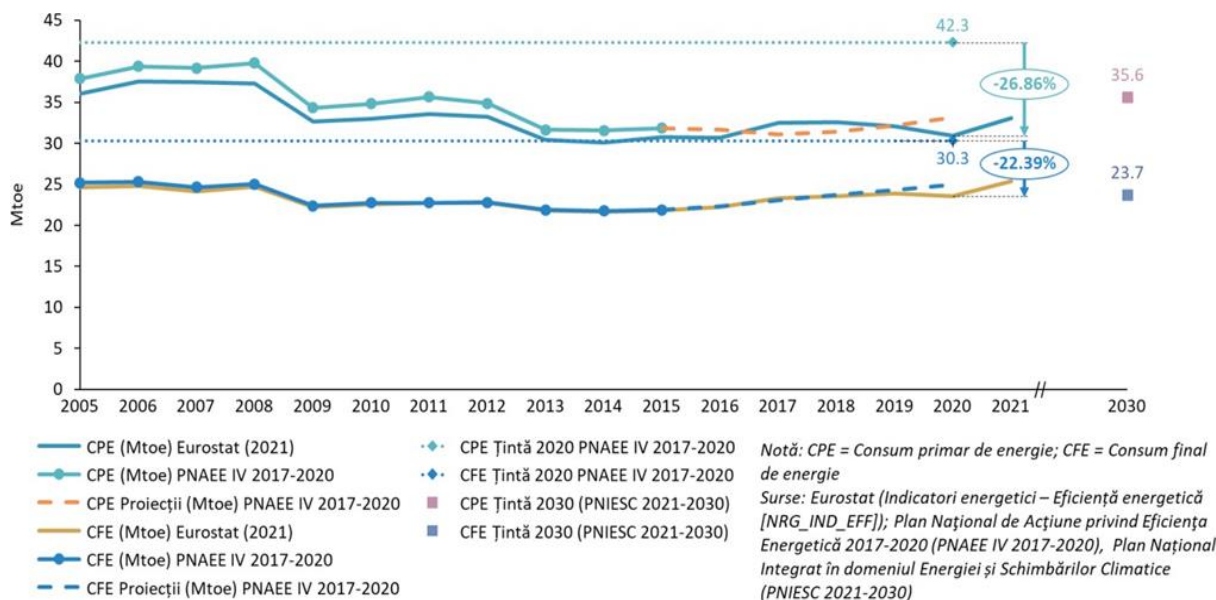
Țară	1995	2022	Îmbunătățire
Irlanda	135,5	37,4	72,4%
Lituania	616,0	170,4	72,3%
România	545,5	165,7	69,6%
Estonia	734,6	238,6	67,5%
Polonia	524,2	189,7	63,8%
Letonia	496,7	180,2	63,7%
Slovacia	502,8	185,3	63,1%
Bulgaria	868,3	395,0	54,5%
Suedia	203,7	98,6	51,6%
Luxemburg	138,4	68,0	50,8%
Ungaria	372,3	185,5	50,2%
Danemarca	111,7	56,3	49,5%
Slovenia	267,8	138,1	48,4%
Regatul Țărilor de Jos	192,2	101,5	47,2%
Republica Cehă	395,7	212,2	46,4%
Croația	253,9	148,8	41,4%
Germania	160,0	94,0	41,2%
Media UE	177,6	107,4	39,5%
Franța	158,8	97,3	38,7%
Belgia	218,1	138,5	36,5%
Cipru	179,3	113,9	36,4%
Finlanda	240,1	156,8	34,7%
Grecia	172,0	120,2	30,1%
Spania	148,7	108,0	27,4%

Portugalia	155,2	117,1	24,5%
Austria	124,5	94,1	24,4%
Italia	116,0	90,2	22,2%

Sursă: Calcule proprii după datele Eurostat https://doi.org/10.2908/NRG_IND_EI

În timp ce consumul de energie primară a rămas relativ constant în perioada 2011-2021, consumul de energie finală a crescut cu aproximativ 12% în aceeași perioadă. Aceasta arată că eficiența în sectorul energetic a crescut de la aproximativ 63% în 2011 la 74% în 2021. Astfel, obiectivele stabilite pentru anul 2020 în Planul Național de Acțiune în domeniul Eficienței Energetice IV au fost atinse. Mai mult, consumul de energie primară în 2020 a fost cu aproximativ 27% mai mic decât ținta, iar consumul final de energie cu aproximativ 22%.

Evoluția Eficienței Energetice 2005-2021

Potențialul cel mai ridicat de creștere în continuare a eficienței energetice în România se regăsește în încălzirea clădirilor, în transformarea resurselor energetice primare în energie electrică în centrale termoelectrice, în transportul și distribuția energiei electrice și a gazelor naturale, respectiv în transporturi și în industrie. Există o rezervă însemnată de îmbunătățire a eficienței în consumul brut de energie electrică, date fiind pierderile de transformare, respectiv cele din rețelele de transport și distribuție (de circa 9%/an), care includ și pierderile comerciale.

ENERGIA TERMICĂ

După 1989, odată cu restructurarea industriei românești, cererea de energie termică aferentă SACET-urilor a scăzut an de an, acestea devenind din ce în ce mai ineficiente economic. Închiderea platformelor industriale și lipsa investițiilor de mentenanță a rețelelor de transport și distribuție a agentului termic au redus semnificativ viabilitatea economică a multor SACET-uri din România, care sunt susținute prin subvenționare directă din bugetele publice locale.

80% din grupurile termoenergetice existente au durata de viață normală depășită. În ultimii ani, o bună parte dintre capacitățile de producere în cogenerare ale SACET-urilor au fost retrase din exploatare și chiar dezafectate din cauza imposibilității financiare de realizare a investițiilor

de mediu, dar în unele cazuri și datorită neconcordanței constructive a acestor grupuri (concepute în special pentru cogenerare industrială) cu actualele cerințe ale pieței de energie termică.

Din aceste motive, sistemele SACET s-au confruntat în ultimii 20 de ani cu debrășări masive ale consumatorilor, aceștia alegând soluții individuale de încălzire. Sunt câteva excepții în acest sens, reprezentate de municipalități care au reușit să rebranșeze consumatori și să branșeze consumatori noi, prin investiții în înlocuirea unei vechi instalații de cogenerare cu una nouă unde se folosește și stocarea energiei termice.

Încălzirea centralizată, în special în orașele mari, va continua să fie necesară și, în paralel cu schemele de sprijin disponibile pentru capacitățile de cogenerare, este necesară reanalizarea infrastructurii aferente care a devenit nesustenabilă, a mecanismelor de sprijin care au avut, în principal, un obiectiv operațional și nu unul investițional ori bazat pe eficiența utilizării resurselor, cât și actualizarea cadrului de reglementare pentru a asigura flexibilitate, coerentă, predictibilitate și bancabilitate.

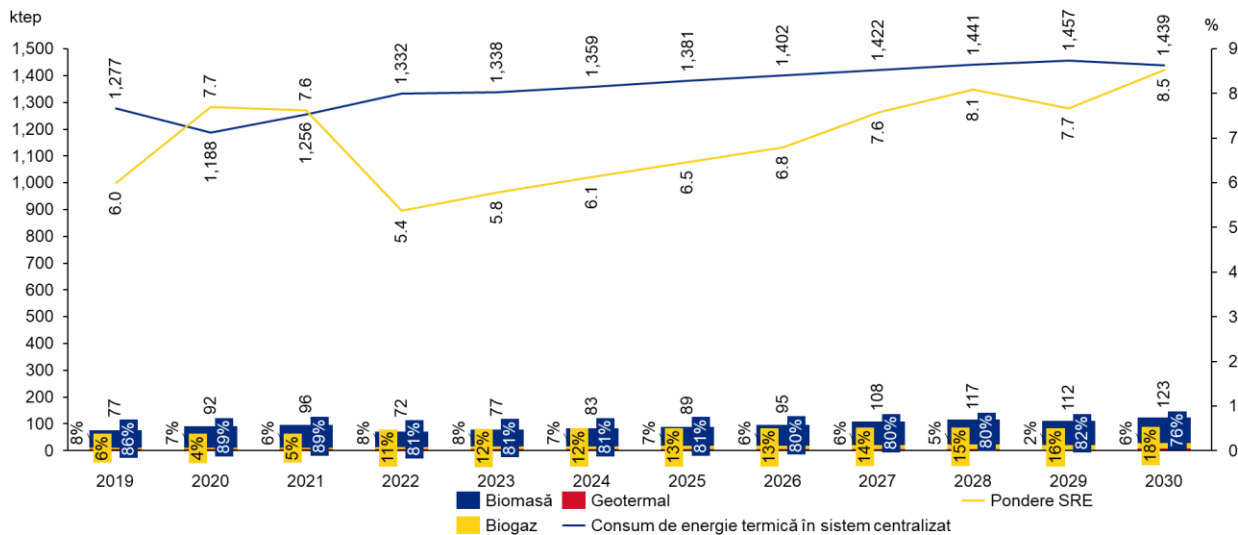
De asemenea este necesară sprijinirea realizării sistemelor eficiente de răcire și de încălzire cu temperatură redusă de cvartal/cartier pentru noile dezvoltări imobiliare. În unitățile administrativ-teritoriale (UAT-uri) în care se intenționează realizarea de rețele gaze naturale, autoritățile locale au ca opțiune tehnică realizarea de sisteme de alimentare centralizată cu energie termică și producerea de energie termică sau în cogenerare în centrale pe gaze naturale, cu posibilitatea de utilizare ulterioară a altor surse de energie sau tehnologii noi (micro/mici reactoare modulare).

Există așadar un potențial major privind instalarea de noi surse de cogenerare de înaltă eficiență, atât pentru încălzirea populației, cât și în industrie. Cogenerarea de înaltă eficiență, pe gaze naturale, împreună cu capacități de stocare a energiei termice, până la tranziția integrală la SRE, reprezintă o necesitate.

În afara orașelor, sunt necesare măsuri dedicate pentru adresarea problemei presante a încălzirii prin utilizarea biomasei de eficiență redusă în mediul rural, în locuințe cu o performanță energetică scăzută. Având în vedere interzicerea centralelor în condensare și boilerelor pe gaze naturale din 2040, ar trebui luate în considerare în special tehnologiile care utilizează energia electrică, realizarea unor sisteme colective/centralizate eficiente de încălzire – răcire sau utilizarea mai eficientă a surselor de biomasă sustenabilă, în conformitate cu cele mai noi prevederi ale Directivei pentru Energie Regenerabilă.

Se estimează că utilizarea pompelor de căldură și energia termică solară vor crește semnificativ până în 2035, urmând să aibă o contribuție substanțială pentru satisfacerea cererii de energie termică în sistem centralizat. De asemenea, ponderea sistemelor de termoficare centralizată pe bază de biocombustibili va cunoaște o creștere limitată. Aceste tendințe reflectă trecerea către surse regenerabile mai durabile de producere a energiei termice în sistem centralizat.

Traectoria estimată a ponderii SRE în sistemele centralizate de termoficare

O provocare semnificativă pentru îmbunătățirea competitivității, modernizarea și reducerea emisiilor în sectorul de încălzire - răcire o reprezintă partajarea responsabilității între Ministerul Energiei, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației și autoritățile publice locale, impunându-se așadar realizarea unei planificări la nivel central pentru acest serviciu.

4. ACCES FIZIC LA ENERGIE PENTRU TOȚI CONSUMATORII ȘI ACCESIBILITATE FINANCIARĂ ȘI COMPETITIVITATE ECONOMICĂ A ENERGIEI

ACCESUL LA ENERGIE ELECTRICĂ

România are un grad de racordare a consumatorilor casnici la rețeaua electrică de distribuție de peste 99,9%. În prezent 7.500 de locuințe (din care 4.700 locuite permanent) nu sunt conectate la rețeaua de energie electrică, din rațiuni de sărăcie și costuri prohibitive cu racordarea și/sau cu instalația electrică la nivel de gospodărie, distanță mare față de rețea, lipsă a actelor de proprietate asupra casei/terenurilor ori prevalență a locuirii informale.

Cele mai potrivite soluții pentru acestea sunt sistemele izolate de producere și distribuție a energiei, dar și soluții de modificare și simplificare a legislației cu privire la regimul proprietății și cerințele privind racordarea.

ACCESUL LA GAZE NATURALE

Aproximativ 44% din gospodăriile din România sunt racordate la rețeaua de gaze naturale, o treime din locuințele României fiind încălzite direct cu gaz natural. Nivelul de racordare este semnificativ mai mic comparativ cu alte țări europene, în ciuda resurselor autohtone bogate de gaze naturale.

Accesul la gaze naturale este disproporționat între mediul urban și mediul rural. În 2020 s-au distribuit gaze naturale în 78% din orașe și în doar 25% din comune și sate.

De asemenea, există o discrepanță între regiunile țării, județele Cluj, Alba, Mureș, Sibiu, Brașov, Dâmbovița, Prahova și Ilfov fiind acoperite semnificativ, însă localitățile din nordul Moldovei, Buzău și din proximitatea capitalei, deși au o densitate ridicată a populației și rețele de gaze naturale în proximitate, sunt racordate în mică măsură.

ACCESUL LA ENERGIE TERMICĂ

Un acces limitat la infrastructura de gaze naturale contribuie semnificativ la sărăcia energetică. În lipsa accesului la gaze naturale și a unui sistem centralizat de termoficare, multe gospodării sunt nevoite să folosească biomasă de eficiență redusă. Peste jumătate din cetățenii României se încălzesc cu lemn de foc, în sobe cu randamente de sub 30%. De multe ori, masa lemnoasă nu este procurată din surse sustenabile.

Prin reducerea numărului de consumatori sau chiar dispariția sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică, doar o fracție din consumatorii casnici de tip apartamente în blocuri de locuințe (condominii) mai au acces fizic la rețeaua de energie termică produsă în surse centralizate sau de cvartal. Această situație limitează semnificativ accesul consumatorilor din aglomerările urbane la posibilitatea utilizării pe scară largă a energiei termice produsă din surse regenerabile pentru încălzire și răcire (furnizată prin sistemele centralizate eficiente).

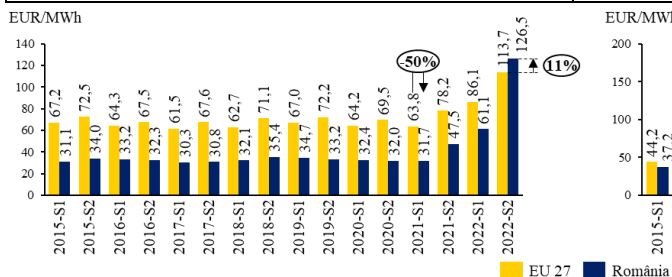
ACCESIBILITATEA FINANCIARĂ ȘI COMPETITIVITATEA ECONOMICĂ A ENERGIEI

Prețurile la energie în România au fost reglementate, atât pentru consumatorii casnici, cât și pentru cei industriali, până în 2020. După dereglementare, războiul din Ucraina a determinat o creștere bruscă a prețurilor, conturând necesitatea instituirii unui sistem universal temporar de plafonare a prețurilor.

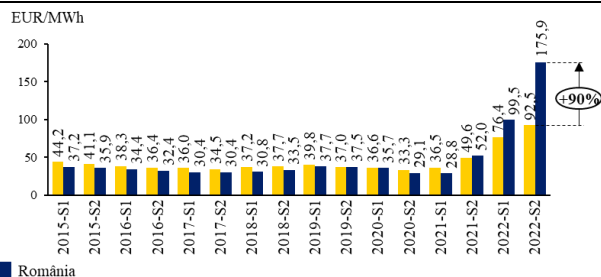
Războiul din Ucraina, venit pe fondul unei tendințe de creștere a prețurilor la energie (în special țiței și gaz natural) începute deja la finele anului 2021, a accelerat creșterile de preț ale energiei primare și produselor energetice, impunând în același timp riscuri semnificative de aprovizionare. Astfel, în a doua jumătate a anului 2022, prețul energiei electrice pentru gospodăriile din România a fost cu aproximativ 20% mai mare decât media UE, situație care a contrastat cu perioada anterioară anului 2020. În plus, prețurile la energie electrică pentru consumatorii non-casnici în 2022 au depășit, de asemenea, media UE.

Figura din dreapta prezintă structura completă de preț a energiei electrice furnizate consumatorilor casnici și non-casnici.

Variația prețurilor la energie electrică pentru consumatorii casnici - date bianuale. Consum de la 2.500 kWh la 4.999 kWh - bandă DC

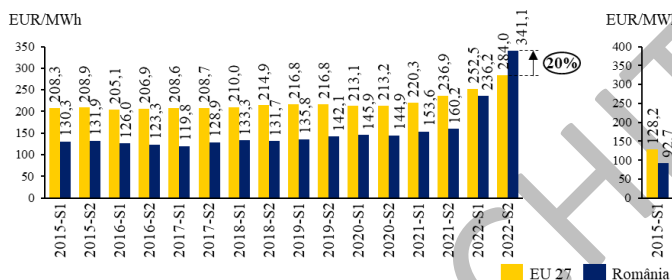

Variația prețurilor la energie electrică pentru consumatorii non-casnici - date semestriale. Consum de la 2.000 MWh la 19.999 MWh – bandă ID

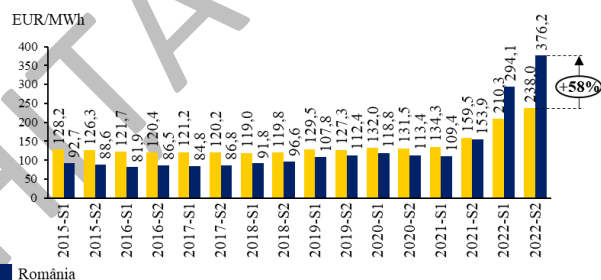

Evoluția prețurilor energiei electrice este similară cu cea a prețurilor gazelor naturale.

Variația prețurilor la gaze naturale pentru consumatorii casnici - date bianuale. Consum de la 20 GJ până la 199 GJ - banda D2

Variația prețurilor la gaze naturale pentru consumatorii non-casnici - date semestriale. Consum de la 10 000 GJ la 99 999 GJ - banda I3

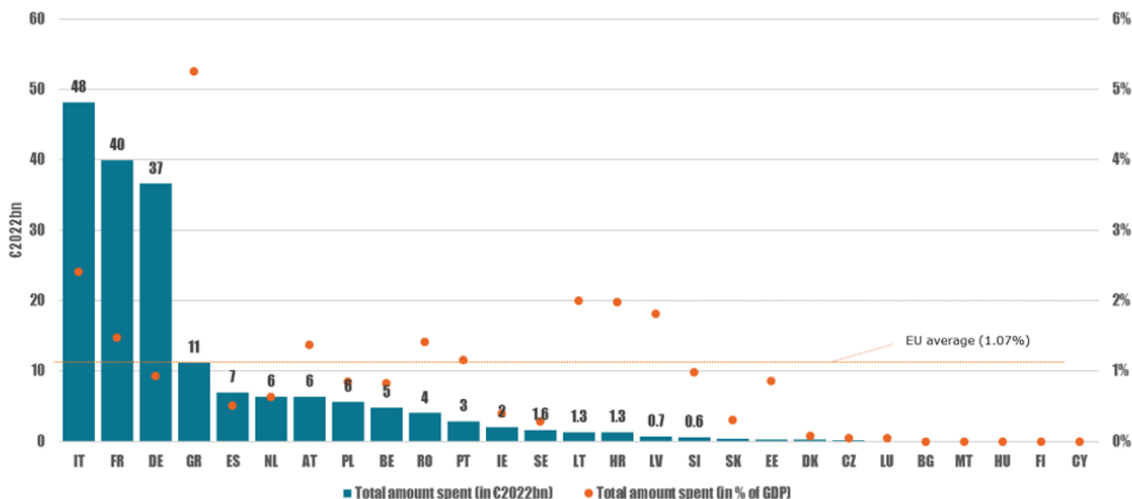
Prețuri mai mari la energie conduc la scăderea competitivității economice, scăderea veniturilor reale, creșterea costurilor de producție, înăsprirea condițiilor financiare și constrângerea politicii macroeconomice.

Războiul din Ucraina a generat în planul politicii energetice naționale reacții precum:

- Rambursarea temporară la pompă a unei sume de 50 bani/litru ca răspuns la creșterea prețurilor la carburanți (OUG nr. 106 din 30 iunie 2022). Această măsură s-a încheiat în Decembrie 2022.
- Prelungirea schemei de plafonare – compensare pentru clienții finali de gaz natural și energie electrică până în martie 2025 (OUG nr. 27 din 18 martie 2022 privind măsurile aplicabile clienților finali din piața de energie electrică și gaze naturale în perioada 1 aprilie 2022-31 martie 2023, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul energiei, cu modificările ulterioare). Această măsură, cu modificările ulterioare, este în vigoare până în 2025.

În total, subvențiile pentru energie în România au crescut în ultimii ani, ajungând la aproximativ 1,2% din PIB în anul 2022.

Subvenții pentru a contracara creșterea prețurilor la energie, ca procent din PIB și valoare nominală în mld. EUR

Sursa: Raportul din 2023 privind subvențiile pentru energie în UE al Comisiei Europene

În 2023-2024, România se confruntă cu o volatilitate ridicată a prețurilor energiei electrice pe piețele spot (Piața pentru Ziua Următoare și Piața Intra-zilnică), parțial din cauza variabilității surselor de energie regenerabilă. Astfel, prețurile variază de la valori de aproximativ 200 EUR/MWh, la valori negative de aproximativ -20 EUR/MWh. De asemenea, în Piața de Echilibrare se înregistrează un volum mare al selecțiilor la reducere de putere, ceea ce a condus la înregistrarea unor prețuri negative în Piața de Echilibrare de până la -9.000 lei/MWh (20 – 21.05.2023), respectiv de -10.000 lei/MWh (28.05.2023), în mai multe intervale de decontare.

CONSUMATORI INDUSTRIALI

Energia ieftină este esențială consumatorilor industriali pentru a fi competitivi în piața globală. Industria românească suferă în competitivitate din cauza prețurilor mari la energie, iar evoluțiile pieței de energie din 2022-2023 a determinat mari producători industriali, în special din industria chimică, să își suspende activitatea.

În a doua jumătate a anului 2020 România ocupa locul 17 în UE în ceea ce privește prețurile la electricitate pentru consumatori industriali. Consumatori industriali din țări precum Suedia, Danemarca, Cehia, Bulgaria, Franța, Ungaria, care se bucură oricum de o mai mare productivitate și de grade mai ridicate de eficiență energetică, plătesc prețuri mai mici decât întreprinderi similare din România. În plus, ponderea taxelor în prețul energiei a crescut permanent, de la o medie europeană de 13,8% în 2008 la 35,3% din prețul total cu energia în 2020.

Mai mult, în ultimii ani, competitivitatea economiei românești a fost erodată și de creșterea prețului certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră. Prețul carbonului în cadrul ETS, la nivel european, s-a ridicat la niveluri nepreconizate, atingând în 2023 niveluri record de aproximativ EUR 100/tonă CO₂. În aceste condiții, deținătorii instalațiilor cuprinse în schema EU ETS s-au văzut în situații din ce în ce mai dificile în ceea ce privește plata certificatelor. Având în vedere noul calendar de eliminare a certificatelor de emisii cu titlu gratuit pentru

industrie până în 2034, ca parte a Directivei pentru Comercializarea Certificatelor de Emisii, și eliminarea lichidității pe piața primară de certificate din 2039, industria va trebui să achiziționeze certificate de emisii din ce în ce mai costisitoare. Așadar, povara costurilor energiei este de așteptat să crească.

Se estimează că un număr de aproximativ 70 de companii mari consumatoare de energie, care asigură aproximativ 300.000 locuri de munca directe și indirecte, ar fi expuse unui risc de relocare în absența unei forme de sprijin în ceea ce privește costurile cu energia.

În condițiile în care ponderea industriei în economia națională este mai mare decât media europeană (20,5% vs. 17,9% în 2021) și în condițiile în care România mai are etape de parcurs în privința îmbunătățirii eficienței energetice în industrie și scăderii intensității energetice, se impune acordarea unui sprijin substanțial marilor consumatori industriali de energie, cu atât mai mult cu cât unele regiuni și județe din România au în continuare un caracter monoindustrial (ex: Galați, Gorj, Hunedoara, etc.).

În acest context, anual în medie 70 de companii beneficiază de schema de ajutor de stat de ajutor de stat destinată sprijinirii întreprinderilor mari, inclusiv industria grea, care sunt afectate de costurile crescute ale energiei, având un buget anual de 75 milioane EUR.

CONSUMATORI CASNICI

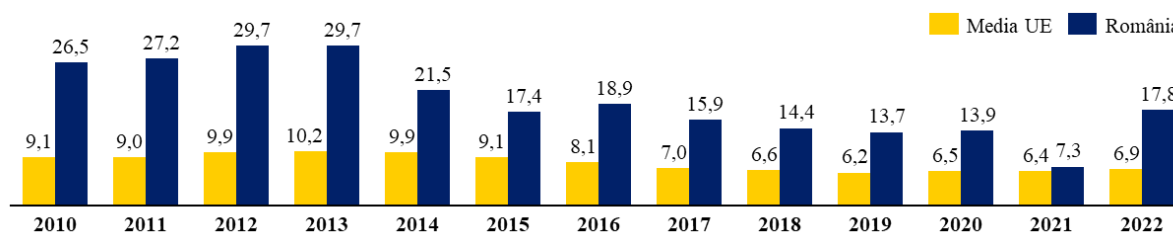
Sărăcia energetică este o problemă critică care afectează în mod disproporționat anumite grupuri vulnerabile. Combaterea sărăciei energetice necesită strategii direcționate care să asigure că populațiile vulnerabile, așa cum sunt definite în Legea nr. 226/2021, au acces la energia de care au nevoie pentru încălzire, gătit și alte servicii esențiale.

Deși în creștere rapidă, puterea de cumpărare a gospodăriilor din România este încă relativ mică față de media UE. Pe de altă parte, inegalitatea distribuirii veniturilor creează o pătură semnificativă de consumatori vulnerabili.

Pe plan european, România se află la finele anului 2023 în jumătatea superioară a valorii prețurilor energiei electrice și gazelor naturale pentru consumatorii casnici, în ciuda măsurilor de plafonare a prețurilor. Astfel, suportabilitatea prețului este o problemă de prim ordin, care se traduce într-un nivel ridicat de sărăcie energetică. Sărăcia energetică este mai prezentă în mediul rural, în special din cauza stării precare a locuințelor și opțiunilor precare pentru încălzire.

Conform EUROSTAT, studiul anual privind veniturile și condițiile de viață pentru cetățenii europeni, numărul gospodăriilor care au dificultăți în a plăti facturile la utilități în termen de un an, a fost în România de 17,8% în 2022, România situându-se pe locul 3, după Grecia și Bulgaria, în timp ce la polul opus se află state membre precum, Olanda și Cehia, cu un procent de 2%.

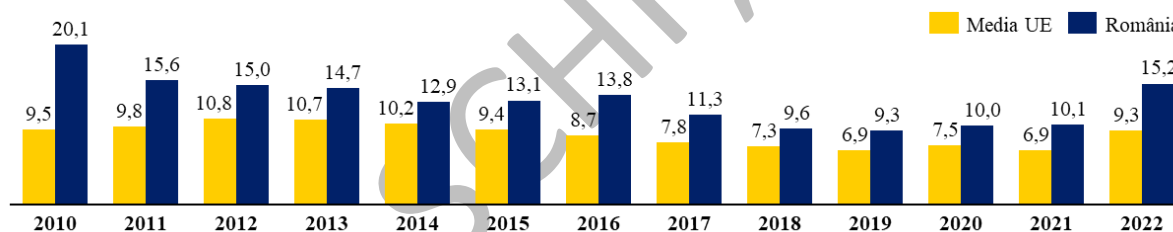
Restanțe la facturile de utilități, % din gospodării, 2010 - 2022

Sursă: Eurostat, *Arrears on utility bills. EU-SILC survey*,
https://doi.org/10.2908/ILC_MDES07

Imposibilitatea de a încălzi gospodăria la un nivel adecvat este un alt indicator care cuantifică ponderea gospodăriilor care nu au această capacitate, bazându-se pe întrebarea „Vă permiteți să vă încălziți locuința la un nivel adecvat?”. Conform acestui indicator, în 2022 15,2% din populația României nu a reușit să mențină un nivel adecvat de încălzire în locuințele proprii (au dificultăți în a-și plăti facturile de energie electrică, nu își pot încălzi în mod adecvat locuințele sau nu au acces la surse accesibile de alimentare cu energie). La nivelul UE, valoarea indicatorului citat este 9,3% din populație. Un număr semnificativ de gospodării din România utilizează în continuare biomasa pentru asigurarea energiei termice - încălzire, gătit. Înăsprirea controlului asupra masei lemnoase va face ca costul Gcal obținute din biomasa să crească treptat.

Imposibilitatea de a încălzi gospodăria la un nivel adecvat, % din gospodării, 2010-2022

Sursă: Eurostat, *Inability to keep home adequately warm. EU-SILC survey*,
https://doi.org/10.2908/ILC_MDES01

Comparația indicatorilor arată progresul constant al României în combaterea sărăciei energetice până în 2021, cu o reversare bruscă de tendință în anul 2022. Astfel, sărăcia energetică a înregistrat o curbă importantă de creștere în 2021 - 2022, în contextul pandemiei și odată cu războiul din Ucraina, chiar și după implementarea măsurilor de plafonare-compensare și a subvenționării pentru consumatori vulnerabili.

Evoluția sărăciei energetice în România, în baza celor mai frecvent utilizați indicatori

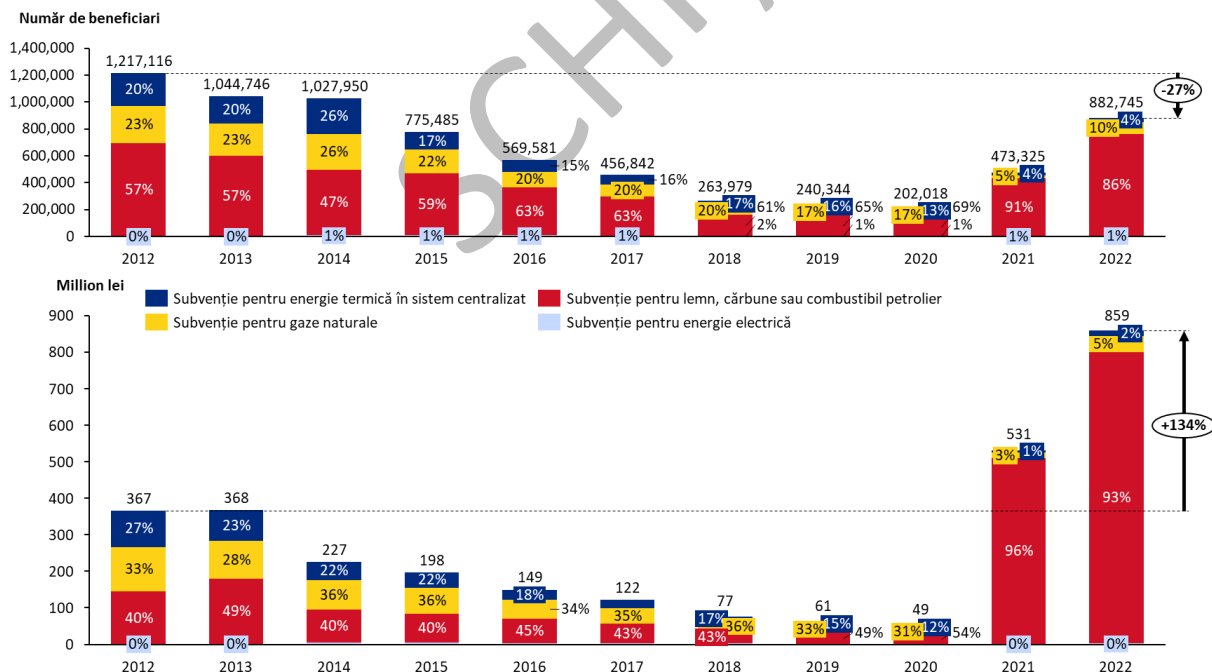
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
LIHC	12,3	16,9	9,9	7,7	11,1	13	7,8	10,5	10,5	21
M/2	12,2	18,7	13,5	34,3	20,7	11,7	16	19	19,2	19,8
2M	11,9	19	12	11,6	21,9	10	18,9	20,5	19,5	21,7
10%				45	40	45,3	27,4	33,3	36,5	37,3

Sursă: Observatorul Român al Sărăciei Energetice pe baza datelor INS și din Ancheta Bugetelor de Familie

LICH (Low Income High Costs) este indicatorul potrivit căruia proporția cheltuielilor cu energia din venit se situează peste proporția mediană națională, în timp ce venitul rezidual coboară sub pragul sărăciei. Principalul avantaj al acestui indicator este corelarea sărăciei cu sărăcia energetică. Acesta nu reflectă neapărat incapacitatea acestor gospodării de a se încălzi, ci arată că facturile la energie au un impact foarte ridicat în bugetul acestora. Practic, după ce își plătesc facturile la energie, cu o valoare peste nivelul median național, aceste gospodării cad sub pragul de sărăcie monetară. Ca medie la nivel național, indicatorul LIHC arată că 21% dintre gospodării s-au aflat în această situație în 2022, dublu față de nivelul din 2021 de 10,5%. M/2 reprezintă jumătatea mediei naționale a cheltuielilor cu energia în termeni monetari absoluți. 2M Dubla Mediane Ponderii Naționale (2M) este un indicator de prag care are în vedere valoarea mediană națională a ponderii cheltuielilor energetice din venitul disponibil, indicând numărul gospodăriile pentru care ponderea cheltuielilor cu energia este dublul mediei naționale. 10% este un indicator care arată proporția gospodăriilor pentru care ponderea cheltuielilor cu energie depășește 10% din venitul familiei.

Subvențiile pentru încălzire pentru consumatorii vulnerabili sunt pentru patru tipuri de sisteme de încălzire (energie termică în sistem centralizat; gaze naturale; energie electrică; combustibili solizi și/sau petrolieri). După o reducere constantă până în 2020 a numărului de beneficiari și a volumului fondurilor, tendința s-a inversat în 2021, în principal datorită faptului că Legea nr.226/2021 s-a aplicat de la 1 noiembrie 2021, dată de la care OUG nr.70/2011 privind măsurile de protecție socială în sezonul rece a fost abrogată.

Numărul de beneficiari și fondurile primite ca ajutor pentru încălzirea locuinței

Măsurile financiare sau non-financiare de protecție a consumatorilor oferă un remediu temporar. Mai mult, sărăcia energetică comportă provocări locale specifice care nu pot fi tratate doar prin programe generice ci doar prin facilitarea de programe flexibile care să poată răspunde nevoilor structurale locale.

Legea energiei electrice și gazelor naturale, adoptată în 2012, prevede elaborarea unui Plan Național de Acțiune cu privire la Sărăcia Energetică. Acesta rămâne necesar pentru monitorizarea acest fenomen la nivel guvernamental, pe baza unor date colectate riguros și sistematic.

5. PIEȚE DE ENERGIE EFICIENTE

În prezent, resursele energetice primare, derivatele acestora și produsele finale cele mai valoroase - energia electrică, energia termică sau combustibilii, alături de serviciile conexe, sunt considerate bunuri cu valoare de marfă care sunt tranzacționate atât pe piața națională, cât și pe piețele regionale, europene sau globale. După 1990, sectorul energetic românesc a fost supus provocărilor tranziției de la dezideratul independenței energetice, la condițiile piețelor de schimb liber. Astfel, principala provocare pentru sectorul energetic a constat în reconfigurarea și reformarea mecanismelor de funcționare și a actorilor relevanți pentru a putea face față competiției de piață. Totodată, mecanismele de sprijinire a creșterii ponderii SRE au impus costuri semnificative capacităților de producție convenționale ale României. Astfel, România participă la un amplu proces de integrare a piețelor de energie la nivelul UE, având ca efect concurența tot mai acerbă pe piețele europene, fiind în același timp afectată de costuri disproporționate în domeniile de competitivitate ale sectorului său energetic.

În acest context, statul deține un dublu rol în sectorul energetic. Pe de-o parte, statul este elaborator și implementator de politici energetice, reglementator al piețelor și arbitru, garant al stabilității sectorului energetic și susținător al investițiilor private. Pe de altă parte, statul este deținător și administrator de active sau acționar semnificativ atât în segmentele de monopol natural (transportul de țiței, transportul și distribuția de energie electrică și gaz natural), cât și în producție, distribuție și furnizare a energiei.

ENERGIE ELECTRICĂ

Integrarea în piața unică europeană

Realizarea pieței unice de energie la nivel european, denumită și piața internă de energie electrică europeană, are ca obiectiv posibilitatea oricărui vânzător de energie electrică de a-și valorifica disponibilitatea, către oricare cumpărător de energie electrică în vederea acoperirii necesarului, indiferent de țara de origine. Principiul cuplării piețelor are la bază prețul, fluxul de energie circulând de la prețul mai mic, la prețul mai mare, conducând în acest fel la egalizarea prețurilor între zone, în limita capacităților de interconexiune transfrontaliere.

Vizând îndeplinirea obiectivului prioritar de integrare a piețelor interne, România a realizat procesul de integrare a pieței pentru ziua următoare și a pieței intra-zilnice în piețele unice pan-europene Cuplarea Unică a Piețelor pentru Ziua Următoare / Single Day-Ahead Coupling (SDAC) și Cuplarea Unică a Piețelor Intra-zilnice / Single Intra-Day Coupling (SIDC), pe baza metodologiei de alocare implicită a capacităților transfrontaliere bazate pe flux aplicabilă regiunii CORE căreia îi aparține, fără a renunța la implementarea timpurie a cuplării unice a piețelor de energie electrică bazate pe capacitatea netă de transport (NTC).

CNTEE Transelectrica SA face parte din două regiuni de calcul de capacitate: regiunea Core cu granița România – Ungaria și regiunea SEE cu granița România – Bulgaria;

Regiunea Core

Regiunea SEE

Furnizarea energiei electrice

În conformitate cu Legea nr. 123/2012, de la 1 ianuarie 2021, tarifele reglementate care se aplicau clienților casnici au fost eliminate. În consecință, prețurile de furnizare a energiei electrice pentru gospodării nu mai sunt stabilite de ANRE, în schimb, ele sunt determinate în mod liber, influențate de dinamica cererii și ofertei pieței. Concomitent, începând cu 1 ianuarie 2021, ANRE și-a păstrat autoritatea de reglementare privind aprobarea prețurilor și tarifelor de rețea în sectorul energiei electrice. Această autoritate se referă exclusiv la tarifele reglementate pentru serviciile de rețea, cuprinzând tarifele serviciilor de transport, de sistem, de distribuție și prețurile energiei reactive.

Începând cu 1 ianuarie 2022, în conformitate cu prevederile Legii nr. 123/2012, serviciul universal este garantat exclusiv clienților casnici și este oferit de furnizorii de energie electrică care au încheiat contracte de piață competitive cu acești clienți casnici. Furnizarea serviciului universal este guvernată de un cadru contractual standardizat, stabilit și aprobat de ANRE.

Furnizorii de energie electrică sunt mandatați să își facă publice ofertele de serviciu universal și să se angajeze în contracte de furnizare a energiei electrice dacă primesc solicitări de la clienții eligibili care doresc serviciul universal. Prețul pentru clienții care beneficiază de serviciul universal este determinat de fiecare furnizor, ghidat de criterii competitive. Este esențial ca acest preț să rămână rezonabil, competitiv, ușor comparabil, transparent și nediscriminatoriu.

GAZE NATURALE

Piața gazelor naturale din România pentru consumatorii industriali a fost liberalizată gradual începând cu anul 2001, de la 10% din consumul total, ajungându-se în ianuarie 2007 la 100% pentru consumatorii industriali. Pentru consumatorii rezidențiali, piața de gaze naturale a fost liberalizată în iulie 2007, liberalizându-se complet pe 1 iulie 2020.

În contextul creșterii prețurilor la energie electrică și gaze naturale la nivel național și internațional și a impactului acestor creșteri asupra populației României, Guvernul României a adoptat OUG 118/2021 pentru a institui un mecanism de plafonare și compensare a prețurilor la energie.

Pandemia a agravat situația prin reducerea capacității de producție la nivel mondial, ceea ce a influențat negativ întregul sector energetic. De asemenea, tranziția energetică și costurile asociate certificatelor de emisii de CO₂ au contribuit la majorarea prețurilor. Dezechilibrul dintre cerere și ofertă pe piața gazelor naturale și pierderile înregistrate de marii furnizori de energie au fost, de asemenea, factori determinanți ai acestei creșteri.

În acest context, s-a constatat că cadrul legal existent pentru subvenționarea consumatorilor vulnerabili, care reprezintă doar o mică parte din populație, nu este suficient. Astfel, Guvernul a extins schema de sprijin prin adoptarea OUG 27/2022, care a adus modificări majore pentru a asigura un mecanism transparent și echitabil de plafonare și compensare atât pentru consumatori, cât și pentru operatorii economici.

În prezent, plafoanele actuale privind prețul maxim al gazului natural care poate fi facturat consumatorilor sunt: 0,31 RON/kWh pentru clienții casnici, respectiv 0,37 RON/kWh pentru clienții noncasnici cu un consum anual de gaze naturale de cel mult 50.000 MWh, precum și

pentru producătorii de energie termică și pentru clienții noncasnici din parcurile industriale și sistemele de distribuție închise.

Urmare a modificărilor propuse de Ministerul Energiei în 2024, prețul maxim la care producătorii pot vinde gaze naturale fără a fi supraimpozitați: a scăzut de la 150 RON/MWh la 120 RON/MWh. Prevederile OUG 27/2022 sunt aplicabile până la 31 Martie 2025.

Ministerul Energiei va asigura o tranziție treptată la piața liberă, cu oferte corecte și transparente pentru consumatori, în perioada 1 aprilie 2025 – 31 martie 2026.

Piața domestică de gaze naturale este avantajată de poziția favorabilă a României față de capacitățile de transport în regiune și de posibilitatea de interconectare a SNT cu sistemele de transport central europene și cu resursele de gaze din Bazinul Caspic, din estul Mării Mediterane și din Orientul Mijlociu, prin Coridorul Sudic.

Prioritățile legislative și administrative recente se concentrează asupra următoarelor necesități: accelerarea transpunerii reglementărilor europene în legislația internă, redefinirea atribuțiilor autorităților publice în scopul adaptării la noile forme de colaborare cu structurile UE, întărirea subsistemului organismelor consultative și neguvernamentale pentru creșterea rolului acestora în elaborarea strategiilor și programelor naționale privind protecția consumatorilor și în activitatea de supraveghere a pieței, diversificare a surselor de alimentare cu gaze naturale prin crearea condițiilor de natură tehnico-economică de transport al acestora.

Piața internă de gaze naturale are două componente:

- segmentul concurențial care cuprinde:
 1. piața angro care funcționează pe bază de:
 - contracte încheiate în mod bilateral între operatorii economici din sectorul gazelor naturale;
 - tranzacții pe piețele centralizate, administrate de către operatorii licențiați de ANRE sau de către operatorul pieței de echilibrare, după caz;
 - alte tipuri de tranzacții sau contracte.
 2. piața cu amănuntul în cadrul căreia furnizorii vând gaze naturale clienților finali prin contracte la preturi negociate.
- segmentul reglementat care cuprinde activitățile cu caracter de monopol natural, activitățile conexe acestora și furnizarea la preț reglementat și în baza contractelor-cadru aprobate de ANRE.

Furnizarea gazelor naturale

Conform modificărilor aduse de Legea nr. 123/2012, începând cu 1 ianuarie 2021, piața gazelor naturale pentru consumatorii casnici a fost complet liberalizată. Prin urmare, prețurile de furnizare ale gazelor naturale nu mai sunt stabilite de ANRE, ci sunt rezultatul liber al interacțiunii dintre cerere și ofertă pe piața competitivă. ANRE continuă să reglementeze și să supravegheze tarifele pentru serviciile de transport și distribuție a gazelor, asigurându-se că acestea rămân în limitele echității și accesibilității pentru toți consumatorii.

Anterior liberalizării definitive la sfârșitul anului 2020, doar un mic procentaj din gospodăriile din România optaseră pentru contracte în regim competitiv. Cu toate acestea, până la finalul

anului 2022, observăm o creștere semnificativă a numărului de consumatori casnici care aleg furnizori pe baza ofertelor competitive, evidențiind o adaptare progresivă la noua piață liberă.

De la 1 ianuarie 2022, serviciul universal destinat clienților casnici este disponibil prin intermediul furnizorilor care au încheiat contracte pe piața liberă. Acest serviciu este destinat să asigure că toți consumatorii casnici pot accesa gaz natural la un preț rezonabil și în condiții corecte. Contractele pentru serviciul universal sunt standardizate și reglementate de ANRE, garantând astfel transparență și tratament egal pentru toți clienții.

Furnizorii de gaze sunt obligați să publice clar ofertele lor pentru serviciul universal și să răspundă prompt solicitărilor consumatorilor eligibili. Aceasta măsură asigură o competiție sănătoasă între furnizori, menită să mențină prețurile la un nivel competitiv și să îmbunătățească calitatea serviciilor oferite.

PRODUSE PETROLIERE

Acest sector include producția, importul, rafinarea, distribuția și comercializarea produselor petroliere precum benzina, motorina, uleiurile și alte derivate din petrol.

Piața petrolului și produselor petroliere este printre cele mai liberalizate, fiind cu adevărat o piață globală. Astfel, piața produselor petroliere este extrem de sensibilă la fluctuațiile prețurilor internaționale ale petrolului, ceea ce poate influența semnificativ costurile de producție și prețurile finale pentru consumatori.

Distribuția și comercializarea este dominată de câteva companii mari, care operează rețele extinse de stații de alimentare. Aceste companii includ OMV Petrom, Rompetrol, Lukoil, Mol și altele.

Reglementările ANRE vizează asigurarea unei concurențe echitabile pe piață, protecția mediului și garantarea standardelor de calitate pentru produsele petroliere.

CAPACITATEA ADMINISTRATIVĂ A STATULUI DE GUVERNARE A SECTORULUI ENERGETIC

Capacitatea statului de reglementare în domeniul energiei și de implementare a politicilor publice

Politicile guvernamentale și deciziile de reglementare au implicații semnificative în sectorul energetic. Este esențial ca aceste politici și decizii să fie luate într-o manieră transparentă, cu raționament și obiective clare. Aceasta include procese deschise de consultare, acces public la documentele de politici și comunicare clară despre modul în care sunt luate deciziile și modul în care acestea influențează diferitele părți interesate.

Organismele de reglementare din sectorul energetic au responsabilitatea de a se asigura că piețele energetice funcționează corect și eficient și că toate companiile energetice respectă legile și reglementările. Aceste entități trebuie să răspundă pentru deciziile lor, cum ar fi aprobarea tarifelor, acordarea de licențe a operatorilor și aplicarea standardelor de mediu. Acțiunile lor ar trebui să fie transparente și ar trebui să fie deschise controlului publicului și altor părți interesate.

Factorii de decizie politică, inclusiv oficialii guvernamentali și legislatorii, trebuie să fie responsabili pentru politicile energetice pe care le creează și le implementează. Aceasta include asigurarea faptului că politicile sunt dezvoltate într-o manieră transparentă și participativă, luând în considerare sustenabilitatea pe termen lung a resurselor energetice și echilibrând interesele diferitelor părți interesate, inclusiv consumatorii, industria și mediul. Un aspect critic al elaborării politicilor este asigurarea congruenței dintre cadrele juridice naționale și europene.

Sectorul energetic este supus unor schimbări rapide, inclusiv prețuri fluctuante la energie, evoluția tehnologiei și peisajele de reglementare în schimbare. Receptivitatea, calitatea de reacție, în contextul tranziției energetice și tehnologice înseamnă capacitatea companiilor, politicilor și autorităților de reglementare de a se adapta rapid la aceste schimbări. Aceasta include investițiile în noi tehnologii, ajustarea modelelor de afaceri și actualizarea cadrelor de reglementare pentru a rămâne relevante și competitive.

Tranziția energetică se confruntă cu provocări, inclusiv nevoia de consolidare a peisajului instituțional, crearea de politici și reglementări previzibile și cu impact pe termen mediu și lung, implementarea guvernării corporative la scară în toate companiile de stat, crearea unui cadru motivant pentru investitori, asigurând totodată absorbția fondurilor europene.

Exercitarea duală a statutului de reglementator al domeniului energetic și de administrator al participațiilor statului în domeniu este una provocatoare, cele două funcții trebuind atent separate astfel încât întregul sector să poată funcționa într-un cadru perfect concurențial.

O altă provocare o reprezintă complexitatea crescândă a domeniului, în lumina legăturii tot mai strânse dintre energie și climă, precum și a interdisciplinarității ridicate dintre aceste două domenii, care se adaugă domeniilor clasice corelate energiei: economie, social și securitate națională.

Factorii politici și autoritățile de reglementare trebuie să răspundă la nevoile în evoluție ale sectorului energetic și ale părților interesate ale acestuia. Aceasta include crearea și actualizarea politicilor și reglementărilor pentru a promova inovația, a asigura corectitudinea pieței și a proteja interesele consumatorilor. Receptivitatea înseamnă, de asemenea, implicarea cu părțile interesate în procesul de elaborare a politicilor și deschiderea către dialog.

Este necesar un cadru legal care guvernează sectorul energetic transparent și previzibil. Legile și reglementările clare permit companiilor energetice să își înțeleagă obligațiile și drepturile, să își planifice operațiunile în mod eficient și să ia decizii de afaceri informate. Previzibilitatea în procesele juridice încurajează, de asemenea, investițiile și inovarea în sector, cruciale în timpul tranziției energetice actuale, în special în timpul absorbției fondurilor UE de către România până în 2035.

Ținând cont de multitudinea de domenii de competență partajate și de complexitatea acestora, este necesară întărirea capacității instituționale a Ministerului Energiei (ME) și a celorlalte instituții care guvernează sau reglementează sectorul energetic, și de dezvoltare a mecanismelor de cooperare interinstituțională pentru reglementarea unor astfel de domenii complexe, în vederea atingerii țintelor europene și naționale în domeniu. Personalul depune eforturi considerabile în desfășurarea activităților zilnice, având resurse inadecvate și sprijin limitat, fiind în același timp împovărat cu sarcinile administrative generate de diferite schimbări interne.

Resursele umane și instrumentele adecvate sunt esențiale pentru dezvoltarea și implementarea cu succes a politicilor și programelor guvernamentale, dar ambele sunt limitate din perspectiva cantitativă și calitativă. Nu toate posturile prevăzute în organigrama ME sunt ocupate în prezent. În contextul politicilor europene în domeniul energiei și climei și a unor ținte extrem de ambițioase asumate de România, ME trebuie să se asigure că poate să implementeze acțiunile din sfera domeniile sale de competență pentru atingerea acestor ținte, iar lipsa unui număr adecvat de angajați este o problemă care îngreunează îndeplinirea activităților și, în plus, pune presiune pe personalul existent. De asemenea, salariile personalului angajat sunt sub nivelul pieței și al responsabilității pe care aceștia au. Este nevoie urgentă de întărire a salarizării și îmbunătățire a condițiilor de muncă a personalului ME.

Capacitatea statului de guvernare corporativă – eficientizarea activității economice a companiilor cu capital de stat din sectorul energetic

În ciuda existenței unuia din cele mai performante cadre legislative privind guvernarea companiilor de stat (OUG 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice) și a unui Ghid privind gestionarea integrată a participațiilor statului în economie care are rolul de a sprijini toate entitățile din sistem implicate - autorități publice tutelare, organele de conducere și supraveghere ale întreprinderilor publice etc. CE a evaluat implementarea guvernării corporative a companiilor de stat ca fiind, în continuare, un proces în derulare în România, care necesită îmbunătățiri.

Este nevoie de continuarea procesului de transformare și restructurare a operatorilor economici din portofoliul Ministerului Energiei, urmat de investiții în domeniile strategice, pentru a le face să devină mai performante și competitive.

6. DIGITALIZARE, DEZVOLTAREA REȚELELOR INTELIGENTE ȘI SECURITATEA CIBERNETICĂ

Digitalizarea și dezvoltarea rețelelor inteligente vor contribui semnificativ la eficientizarea și creșterea siguranței funcționării sistemului energetic național, îmbunătățind capacitatea de administrare a sistemului și de răspuns în situația unor disfuncționalități. Totodată, este necesară gestionarea cu maximă celeritate a vulnerabilităților, riscurilor, atacurilor și amenințărilor cibernetice la adresa sistemelor și rețelelor informatice din sectorul energetic.

Soluțiile digitale pentru monitorizarea și controlul sistemelor energetice permit implementarea măsurilor pentru creșterea eficienței energetice, producerea distribuită, sporirea flexibilității rețelei, prioritizarea consumului de energie curată și optimizarea consumurilor la utilizatori. Acestea impun implementarea unor funcții de tip rețele inteligente la nivelul transportului și distribuției de energie electrică, dar și la cel al utilizatorilor. Totodată se facilitează agregarea, stocarea, participarea activă a cererii și se pot transmite semnale de preț în timp real.

Având în vedere descentralizarea accelerată a piețelor de energie, cu un număr tot mai mare de prosumatori, instrumentele de gestionare a cererii, precum și flexibilitatea pe termen scurt a alimentării, este nevoie de o transparență sporită și de actualizări mai frecvente în schimbul de date între autorități și participanții la piață, precum și o granularitate mai mare și o standardizare a formatelor pentru astfel de schimburi – acest lucru va ajuta autoritățile să

înțeleagă tendințele comerciale și să evalueze eficacitatea politicilor, iar participanții la piață vor accesa rapoarte naționale mai bogate în informații, pentru o mai bună modelare a propriilor strategii.

Introducerea contoarelor inteligente și a contractelor de energie electrică cu prețuri dinamice reprezintă un salt înainte semnificativ pentru modernizarea infrastructurii energetice. Contoarele inteligente permit monitorizarea și gestionarea în timp real a consumului de energie electrică în locuințe și întreprinderi. Aceste dispozitive oferă consumatorilor informații precise despre consumul lor de energie, permițându-le să ia decizii mai informate și să-și optimizeze modelele de consum de energie electrică. Acest fapt nu doar că dă putere consumatorilor să preia un control mai mare asupra costurilor cu energie, dar sprijină și o utilizare mai eficientă a electricității. ANRE urmărește implementarea planului de înlocuire a contoarelor vechi cu cele inteligente.

Mai mult, pentru integrarea gazelor verzi (biometan, hidrogen, metan sintetic, etc.) este necesară adaptarea rețelelor de gaze naturale la standardul „smart grid”, datorită creșterii complexității administrării rețelelor, întrucât producția de gaze verzi este una descentralizată.

Digitalizarea în sectorul energetic românesc este încă într-o fază incipientă, comparativ cu alte state din UE. Investițiile în tehnologii noi sunt încă sporadice și adesea depind de finanțare externă. Multe componente ale infrastructurii energetice din România sunt depășite tehnologic, făcând integrarea soluțiilor digitale complexă și costisitoare. Nu în ultimul rând, există un deficit de competențe în domeniul tehnologiilor noi în rândul forței de muncă din sectorul energetic.

În contextul digitalizării, sectorul energetic devine unul dintre domeniile cele mai vizate de atacuri cibernetice, dată fiind importanța critică a serviciilor pe care le furnizează. Securitatea cibernetică este esențială pentru protejarea infrastructurilor critice. Atacurile asupra unor infrastructuri critice pot avea consecințe majore asupra securității naționale. Așadar, este necesară întărirea urgentă a protecției cibernetice a sectorului energetic românesc, pe măsura introducerii noilor tehnologii digitale.

România are un potențial semnificativ de dezvoltare în industria centrelor de date datorită mixului de resurse, forței de muncă calificate și poziției geografice strategice. Conform estimărilor experților și analizelor de piață, România poate extinde capacitatea infrastructurii de centre de date de la sub 100 MW la 1.000 MW în următorul deceniu, cu condiția realizării investițiilor anunțate. Aceasta ar presupune investiții de ordinul miliardelor de euro.

Un centru de date este o clădire sau un ansamblu de clădiri dedicate pentru a găzdui sisteme informatice, cum ar fi sistemele de telecomunicații și de stocare. În România, sectorul centrelor de date a înregistrat o creștere semnificativă în perioada 2018-2022, impulsionată de factori economici și tehnologici favorabili.

Dezvoltarea infrastructurii pentru un centru de date necesită investiții semnificative. Costul pentru 1 MW de infrastructură de centru de date se situează între 7-9 milioane de euro, incluzând construcția, echipamentele necesare și terenul, dar fără a include echipamentele IT. Unul dintre cele mai mari obstacole în dezvoltarea acestor centre este finanțarea, deoarece puține bănci înțeleg tehnologia și sunt dispuse să finanțeze acest domeniu.

Energia verde și prețurile competitive ale energiei electrice sunt factori esențiali pentru dezvoltarea centrelor de date, ceea ce face ca România să fie o destinație atractivă pentru

investitori. România dispune atât de o populație tânără și bine educată, în special în domeniul tehnologiei și ingineriei, cât și de teren disponibil pentru construcția de noi centre de date, în special în zonele industriale dezafectate.

Mai mult, Bucureștiul și Ilfovul sunt identificate ca posibile hub-uri regionale pentru industria centrelor de date, datorită conectivității excelente și infrastructurii de telecomunicații dezvoltate. Astfel, prin atragerea investițiilor internaționale și dezvoltarea continuă a infrastructurii, România poate deveni un punct central pentru operatorii de centre de date din întreaga regiune, contribuind astfel la creșterea economică și la inovarea tehnologică a țării.

IV. OBIECTIVELE GENERALE ȘI SPECIFICE

Strategia Energetică are șase obiective generale care structurează întregul demers de analiză și planificare pentru perioada 2025-2035 și orizontul de timp al anului 2050.

În acest context de transformare profundă a sectorului energetic, securitatea energetică, accesibilitatea și decarbonarea sunt și vor fi interdependente. Această interdependență trebuie corelată cu progresul tehnologic, stocarea, descentralizarea, digitalizarea și adaptarea arhitecturii rețelelor.

În centrul politicilor de dezvoltare a sectorului energetic trebuie să fie consumatorul, în special prin măsuri de stimulare a competitivității consumatorului industrial și de protejare a consumatorului casnic vulnerabil, de extindere a accesului la energie și de implementare a unor politici de mediu corespunzătoare.

Procesul de transformare a sectorului energetic necesită un volum mare de investiții, iar planificarea multianuală coordonată și utilizarea eficientă a fondurilor pentru finanțare sunt condiții obligatorii. Acțiunea la timp înseamnă economisire. Finanțarea trebuie să fie direcționată în mod eficient către investiții care să țină cont de specificitățile interne și care să răspundă în timp util nevoilor sectorului energetic.

Aceasta presupune investiții semnificative pe întreg lanțul valoric, inclusiv în extracția resurselor, capacitățile de producere a energiei, rețelele de transport și distribuție, mecanisme de stocare, reformarea piețelor precum și într-un consum final eficient, permițând sectorului energetic să facă față unui mediu concurențial european și multiplelor provocări securitare.

În egală măsură, investițiile sunt oportunități reale pentru creșterea calității serviciilor la consumatori și relansarea industriei locale prin crearea de locuri de muncă și revigorarea economiei, care se bazează pe disponibilitatea și accesul la energie curată și ieftină.

Prin realizarea investițiilor strategice necesare atingerii obiectivelor stabilite prin strategie, se are în vedere asigurarea unei participări vizibile a industriei orizontale din România (inginerie, proiectare, fabricarea de echipamente, materiale, etc) și creșterea componentei locale (locuri de muncă) cu impact în creșterea economică.

OG 1. SECURITATE ENERGETICĂ

Obiectivul exprimă viziunea României de a elimina vulnerabilitățile sectorului său energetic, făcându-l rezilient la orice evoluție externă. Sistemul energetic trebuie să poată asigura disponibilitatea continuă a energiei, inclusiv în situații de stres ale sectorului energetic, la prețuri accesibile pentru populație și companii, pe întreg teritoriul României și al Republicii

Moldova. De asemenea, există toate premisele ca, prin dezvoltarea sectorului energetic, ținând cont de poziția geografică, disponibilitatea resurselor și de stabilitatea dată de un mix energetic diversificat, România să își consolideze statutul de furnizor de securitate energetică și pentru alte țări din regiune.

România consideră siguranța aprovizionării cu energie din surse interne drept un obiectiv primordial pentru asigurarea securității energetice naționale. Așadar, își propune reducerea sau eliminarea dependențelor de import și întărirea capacității interne de exploatare a resurselor energetice primare.

Asigurarea flexibilității și adecvanței sectorului energetic reprezintă o necesitate stringentă, în strânsă conexiune cu obiectivul de asigurare a unui mix energetic diversificat.

Companiile și autoritățile de reglementare trebuie să aibă mecanisme clare de responsabilitate pentru a răspunde la crize, cum ar fi dificultățile geopolitice, întreruperile aprovizionării, dezastrele naturale sau atacurile cibernetice. Aceasta include planificarea pregătirii, capabilități de răspuns rapid și comunicare clară cu publicul.

În același timp, întărirea și modernizarea rețelelor, digitalizarea, diversificarea surselor și a rutelor de aprovizionare, creșterea și modernizarea capacităților de stocare, compatibile cu utilizarea noilor gaze (cum ar fi biometanul, sau metanul sintetic) și a hidrogenului, precum și creșterea capacităților de interconectare cu statele vecine, reprezintă factori care vor contribui în primul rând la asigurarea securității energetice naționale, dar și la proiectarea acesteia în regiune.

OS 1.1. DIVERSIFICAREA SURSELOR DE APROVIZIONARE CU RESURSE ENERGETICE PRIMARE

Diversificarea surselor și rutelor de aprovizionare cu resursele energetice primare este esențială pentru a asigura securitatea aprovizionării.

În ceea ce privește țările de origine ale țițeiului importat, în 2021, 73% din acesta a provenit din doar două state: Kazahstan și Federația Rusă. Obiectivul pentru 2035 fiind creșterea numărului țărilor de unde România realizează importul de țiței.

OS 1.2. REDUCEREA SAU ELIMINAREA DEPENDENȚELOR DE RESURSE ENERGETICE PRIMARE DIN IMPORT

Utilizarea potențialului de exploatare a rezervelor energetice primare terestre și pe mare ale României reprezintă un obiectiv cu rol semnificativ în reducerea și chiar eliminarea dependenței de import în asigurarea necesarului intern. În același timp, România trebuie să își mențină poziția de exportator de energie în regiune și să își consolideze rolul de furnizor de securitate energetică în gestionarea situațiilor de stres.

În ce privește combustibilii fosili solizi, obiectivul este reducerea la 0% până în 2035 a nivelului importurilor nete, de la 21% la nivelul anului 2022.

În ce privește importurile de gaze naturale, obiectivul României este de a deveni complet independentă de importuri de gaz și de a deveni un exportator net începând cu 2027, în condițiile punerii în funcțiune de noi capacități de exploatare și stocare a gazelor naturale.

România este avantajată de poziția favorabilă față de capacitățile de transport în regiune și de posibilitatea de interconectare a SNT cu sistemele de transport central-europene și cu resursele de gaze din Bazinul Caspic, din estul Mării Mediterane și din Orientul Mijlociu, prin Coridorul Sudic. Acest obiectiv susține măsurile necesare pentru demararea investițiilor privind exploatarea offshore din Marea Neagră.

OS.1.3. MENȚINEREA UNUI MIX ENERGETIC DIVERSIFICAT ȘI A ADECVANȚEI SECTORULUI ENERGETIC

România își propune menținerea unui mix energetic diversificat la orizontul anului 2035, ținând cont deopotrivă de obiectivul de decarbonare al sectorului energetic, precum și de asigurare a flexibilității și adecvantei acestuia.

Este esențial să se dispună de capacități energetice care să nu depindă de importuri sau de variabile geopolitice. Menținerea și dezvoltarea infrastructurilor de producere de energie pe bază de resurse convenționale, având avantajul proporționalității și controlabilității, devin elemente cheie în strategia de securitate energetică a României, răspunzând cu eficiență la nevoile și provocările actuale ale societății și economiei naționale. Acestea asigură un răspuns prompt la necesitățile sectorului energetic, protejând astfel economia națională de fluctuații neprevăzute.

România își propune să înlocuiască capacitățile de producție de energie electrică care vor ieși din exploatare cu capacități noi, eficiente și cu emisii reduse, la nivelul anului 2035. Până la înlocuirea capacităților pe cărbune cu capacități noi bazate pe tehnologii cu emisii reduse, se au în vedere lucrări de reabilitare și creșterea eficienței energetice a capacităților existente și care vor rămâne în exploatare din rațiuni de asigurare a securității energetice a României.

OS 1.4. ASIGURAREA STOCURILOR ENERGETICE ȘI A SISTEMELOR DE REZERVĂ

Constituirea de stocuri energetice ale tuturor resurselor energetice se aliniaza imperativelor constituționale, de securitate și militare ale României. Aceasta nu numai că asigură stabilitate și autonomie în fața potențialelor perturbări externe, dar și consolidează poziția țării ca actor suveran și stabil în regiune. Această măsură reprezintă o strategie prudentă și necesară, având în vedere contextul geopolitic și energetic actual.

Prin modernizarea și extinderea capacităților de înmagazinare de gaze naturale și prin sisteme de echilibrare și de rezervă pentru energia electrică, România poate aduce o contribuție importantă și profitabilă la piața regională a serviciilor tehnologice de sistem.

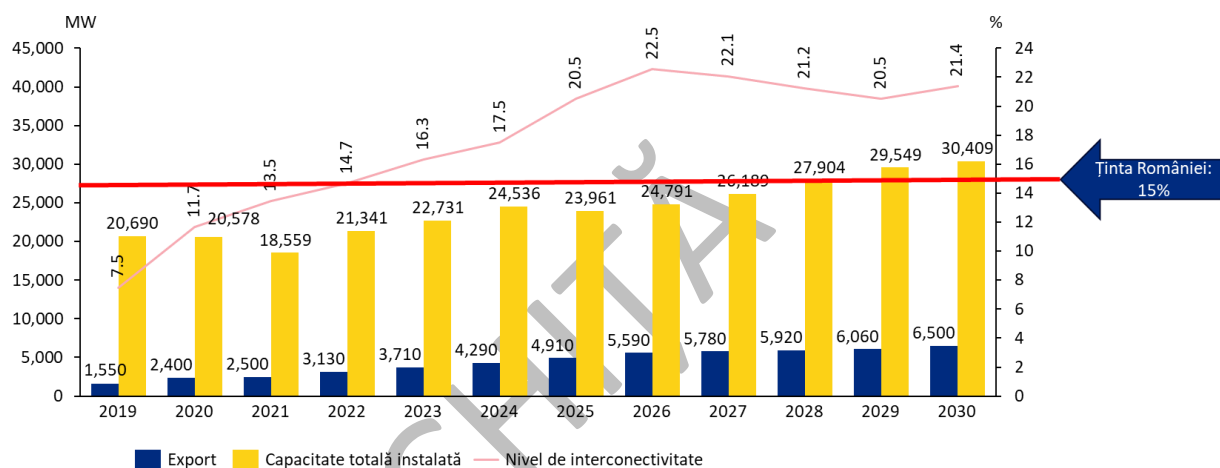
În privința gazelor naturale, majorarea capacității zilnice de extracție, atât prin investiții care să diminueze dependența capacității zilnice de extracție de presiunea din zăcământ (spre exemplu, prin stații de comprimare mai performante), cât și prin înființarea de capacități noi de înmagazinare subterană, constituie o necesitate stringentă în domeniul înmagazinării. Pe de o parte, suplimentarea capacității totale ar veni în întâmpinarea cantităților produse din noile perimetre (onshore și offshore). Pe de altă parte, sporirea capacității zilnice ar putea reduce atât nevoia de import, cât și cea de export la prețuri prea mici, în cazul producției mult peste necesarul intern.

OS 1.5. CREȘTEREA CAPACITĂȚILOR DE INTERCONECTARE TRANFRONTALIERĂ A REȚELOR DE TRANSPORT DE ENERGIE

România își propune mărirea/disponibilizarea capacitaților de interconexiune pe toate granițele cu țările vecine.

În ceea ce privește obiectivul de interconectare de 15% în 2030 stabilit prin Regulamentul 1999/2018 privind governanța Uniunii energetice și a acțiunilor climatice, se intenționează ca acest obiectiv să fie depășit, în principal, prin implementarea PCI-urilor și respectiv prin realizarea celorlalte proiecte de dezvoltare a rețelei electrice de transport incluse în Planul de Dezvoltare a RET perioada 2022-2031.

Evoluția nivelului de interconectare al României până în 2030

OS 1.5.1. ENERGIE ELECTRICĂ: CONSOLIDAREA REȚELOR DE TRANSPORT ȘI DISTRIBUȚIE CU SCOPUL DE A ASIGURA PARAMETRII TEHNICI NECESARI DE BUNĂ INTERCONEXIUNE CU INFRASTRUCTURA ENERGETICĂ TRANS-EUROPEANĂ

Ca urmare a prevederilor Regulamentului (UE) 2019/943, în ceea ce privește atingerea unei capacități disponibile pentru schimburi transfrontaliere de 70% din capacitatea de transport, respectiv a proiectelor de investiții din Planul de dezvoltare a RET, la nivelul anului 2030 capacitatea disponibilă pentru schimburi transfrontaliere pe granițele României se va dubla, ajungând până la 7.000 MW, valoare care reprezintă aproximativ 100 % din valoarea consumului de energie electrică la palierul actual de vârf de sarcină de vară din România.

În conformitate cu art. 15 alin. (2) și art. 16 alin. (8) din Regulamentul (UE) 2019/943, statele membre ale UE trebuie să asigure creșterea anuală a capacității pentru comerțul interzonal până la atingerea unei capacități minime la finalul lui 2025. În cazul României, aceste prevederi privesc comerțul transfrontalier la frontierele România (RO) – Ungaria (HU) și RO – Bulgaria (BG) care va crește conform traiectoriei liniare prezentate mai jos, preluată din “Planul de Dezvoltare a RET pentru perioada 2022 – 2031” elaborat de Transelectrica, document care include, de asemenea, un tabel, privind evoluția capacităților nete de interconexiune (NTC) până în 2030.

Valori maxime lunare NTC [MW]	2021	2022	2023	2024	2025
HU -> RO	800	980	1.160	1.340	1.520
BG -> RO	700	1.110	1.470	1.830	2.190

[MW]	2025	2030
RO export	4.910	6.500
RO – HU	1.520	1.700
RO – BG	2.190	2.600
RO – RS	1.000	2.000
RO -UA	200	200
RO import	4.910	6.500
HU – RO	1.520	1.700
BG – RO	2.190	2.600
RS – RO	1.000	2.000
UA – RO	200	200

Ca urmare a proiectelor investiționale în infrastructura rețelei electrice de transport interne și transfrontaliere, dar și a măsurilor operaționale realizate de către operatorii de transport și sistem din România și Bulgaria, la nivelul anului 2030 capacitatea totală transfrontalieră va atinge 8.200 MW, ceea ce va reprezenta 33% din capacitatea instalată în sursele de producție a energiei electrice, ceea ce va permite o extindere substanțială a pieței de energie electrică la nivel european.

O prioritate stringentă pentru România este dezvoltarea cu rapiditate a mai multor noi interconexiuni cu Republica Moldova.

OS 1.5.2. GAZE NATURALE: CONSOLIDAREA REȚELELOR DE TRANSPORT ȘI DISTRIBUȚIE

Având în vedere ultimele evoluții și tendințe în domeniul traseelor de transport gaze naturale la nivel european, este evidentă profilarea a două surse importante de aprovizionare cu gaze naturale: gazele naturale din regiunea Mării Caspice și cele din Marea Neagră. În acest context, este important ca Transgaz să implementeze într-un timp scurt proiectele de conectare a piețelor central europene la resursele din Marea Caspică și Marea Neagră.

Punctele de interconectare dintre România și statele vecine, precum și capacitățile de transport asigurate în flux bidirecțional prin aceste puncte pot crește relevanța lor la nivel regional.

OS 1.6 PROTECȚIA INFRASTRUCTURII CRITICE

Consolidarea siguranței în exploatare și protecția tuturor instalațiilor și infrastructurilor de pe întreg lanțul de producere, transport, distribuție, stocare și consum de energie.

Reducerea riscurilor de incidente și accidente: instalațiile industriale implicate în producerea, transportul, distribuția, stocarea și consumul de energie prezintă riscuri semnificative din cauza naturii materialelor și proceselor implicate. Consolidarea siguranței acestor instalații minimizează probabilitatea unor incidente care pot duce la întreruperi ale furnizării, daune materiale sau chiar pierderi de vieți omenești.

Creșterea fiabilității sistemului energetic: un sistem energetic fiabil este fundamental pentru economia oricărei țări. Investițiile în siguranța instalațiilor contribuie la creșterea fiabilității acestora, asigurând o alimentare constantă și stabilă cu energie, esențială pentru funcționarea serviciilor publice, a industriei și a vieții de zi cu zi a cetățenilor.

Conformitatea cu standardele și reglementările internaționale: multe țări și organizații internaționale impun standarde stricte de siguranță pentru instalațiile energetice. Îmbunătățirea siguranței nu doar că asigură conformitatea cu aceste reglementări, ci și întărește reputația națională în ceea ce privește responsabilitatea și profesionalismul în managementul resurselor energetice.

Reziliența în fața schimbărilor climatice și a dezastrelor naturale: fenomenele meteorologice extreme și alte dezastre naturale pot afecta grav infrastructura energetică. O mai bună consolidare a siguranței poate include măsuri de adaptare și atenuare a impactului acestor evenimente, sporind reziliența sectorului energetic.

Reducerea costurilor asociate cu accidentele și incidentele permite realocarea resurselor financiare către cercetare, dezvoltare și inovație în sectorul energetic. Aceasta poate accelera adoptarea de noi tehnologii și îmbunătățirea eficienței energetice.

În concluzie, consolidarea siguranței instalațiilor industriale pe întreg lanțul energetic nu este doar o necesitate, ci și o oportunitate de a construi un sector energetic mai sigur, mai rezilient și mai sustenabil, care să servească nevoile actuale și viitoare ale societății.

OS 1.7 ÎNTĂRIREA LANȚULUI DE APROVIZIONARE PENTRU INFRASTRUCTURA CRITICA DIN ENERGIE

Vor fi susținute inițiativele în zona de dezvoltare și producție locală a tehnologiilor noi de producție și stocare a energiei. Pe termen mediu și lung, aceste inițiative vizează proiecte cu un impact economic puternic – cum ar fi constituirea unui lanț industrial de producție și/sau asamblare și/sau reciclare a bateriilor, a celulelor și panourilor fotovoltaice (inclusiv echipamente auxiliare), producția materiilor prime folosite în industria asociată, precum și noi capacități de stocare a energiei electrice

Pe acest fond, crearea unui mecanism de asigurare a rezilienței lanțului de aprovizionare local va putea conferi un instrument activ pentru securizarea operării infrastructurii energetice nucleare existente.

OS 1.8 LEGIFERAREA ANGAJAMENTULUI ROMÂNIEI DE A GARANTA SECURITATEA ENERGETICĂ A REPUBLICII MOLDOVA.

Pentru România, prioritatea de prim-rang este interconectarea energetică cu Republica Moldova, asigurându-i acesteia securitatea energetică în proporție de 100%.

OG 2. ENERGIE CU EMISII SCĂZUTE DE CARBON

În evoluția sectorului energetic, România urmează cele mai bune practici de protecție a mediului, cu respectarea țintelor naționale de decarbonare asumate ca stat membru UE. Se impune transformarea sectorului energetic către un model de sistem bazat pe tehnologii curate, inovatoare, care să facă față concurenței pe o piață de energie electrică integrată.

Pentru a putea garanta succesul procesului de tranziție, este nevoie de o abordare flexibilă, care să facă posibilă o corelare eficientă între necesarul de investiții, gradul de maturitate al tehnologiilor precum și de specificitățile economice, geografice, climatologice și geopolitice ale României și, nu în ultimul rând, cu monitorizarea implicațiilor economice și sociale, cu pregătirea și aplicarea unor programe clare și susținute pentru sprijinirea zonelor carbonifere aflate în tranziție.

Astfel, România își propune înlocuirea unei importante capacități energetice pe bază de surse cu emisii crescute, cu capacități noi, eficiente și cu emisii reduse, pe bază de gaze, energie nucleară și SRE.

De asemenea România își propune înlocuirea surselor individuale de producere ineficientă a energiei termice cu emisii în interiorul zonelor rezidențiale, cu capacități noi ce pot deservi un condominiu/cartier/cvartal sau întreg orașul, eficiente și cu emisii reduse, pe bază de gaze naturale și SRE.

Sursele regenerabile de energie, eficiența energetică, biometanul, metanul sintetic, gazul natural în amestec cu hidrogen și energia nucleară vor juca un rol important în decarbonarea sectorului energetic din România.

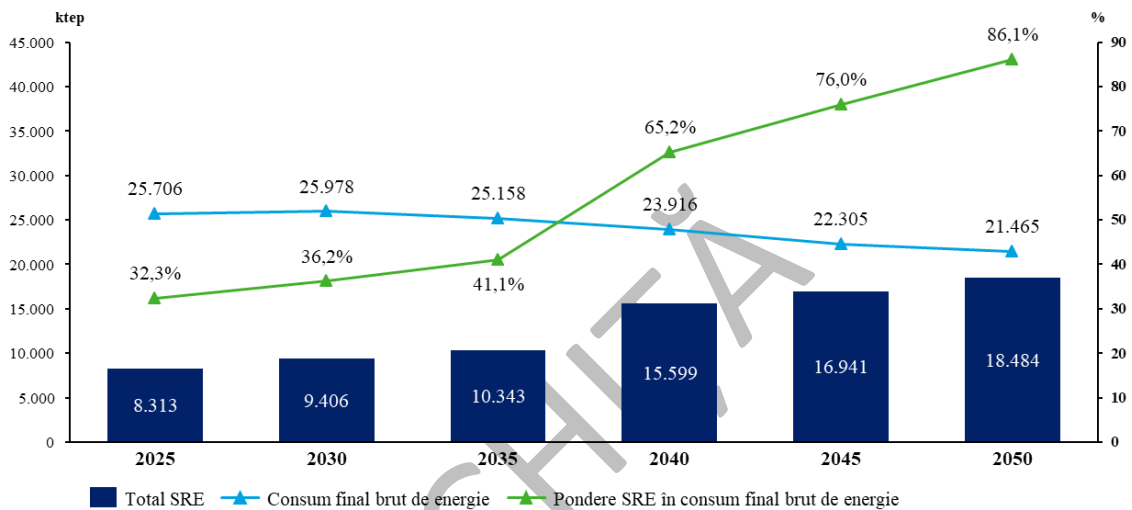
OS 2.1 REDUCEREA EMISIILOR DE GES ȘI NOXE ÎN SECTORUL ENERGETIC

La nivelul anului 2019, România a redus emisiile de GES cu 69% comparativ cu anul 1990 în sectorul energetic. Totodată, în linie cu direcțiile Uniunii Europene cu privire la decarbonarea sectorului energetic, România își propune să reducă emisiile de GES în sectorul energetic cu 89% la orizontul anului 2035 comparativ cu anul 1990. Astfel, pentru a se apropia de obiectivul de neutralitate climatică stabilit la nivelul anului 2050, România își propune un procent de reducere a emisiilor de GES din sectorul energetic cu 99%.

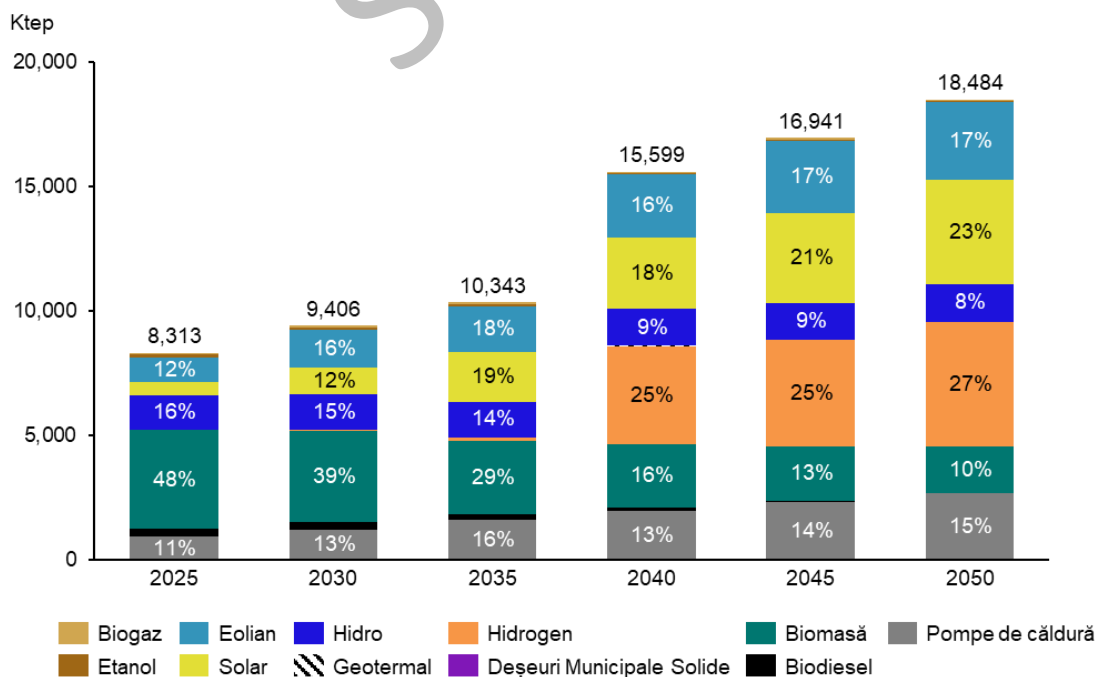
OS 2.1.1 CREȘTEREA PONDERII SRE ÎN MIXUL ENERGETIC PRIN CAPACITĂȚI NOI DE GENERARE DIN SURSE REGENERABILE

Obiectivul României privind ponderea energiei din SRE în consumul final brut de energie pentru anul 2035 este de 41,1% în 2035 și 86,1% în 2050. Țintele vor fi îndeplinite, în principal, prin creșterea capacității instalate de producere a energiei din surse hidroenergetice, eoliene și solare și geotermale, precum și prin electrificarea parțială a sistemelor de încălzire și răcire. Biomasa va continua să aibă un rol important, dar ponderea sa în totalul SRE va scădea de la 52% la nivelul anului 2023 la 29% în 2035.

Țintele și traiectoria estimată privind ponderea energiei din SRE în consumul final brut de energie

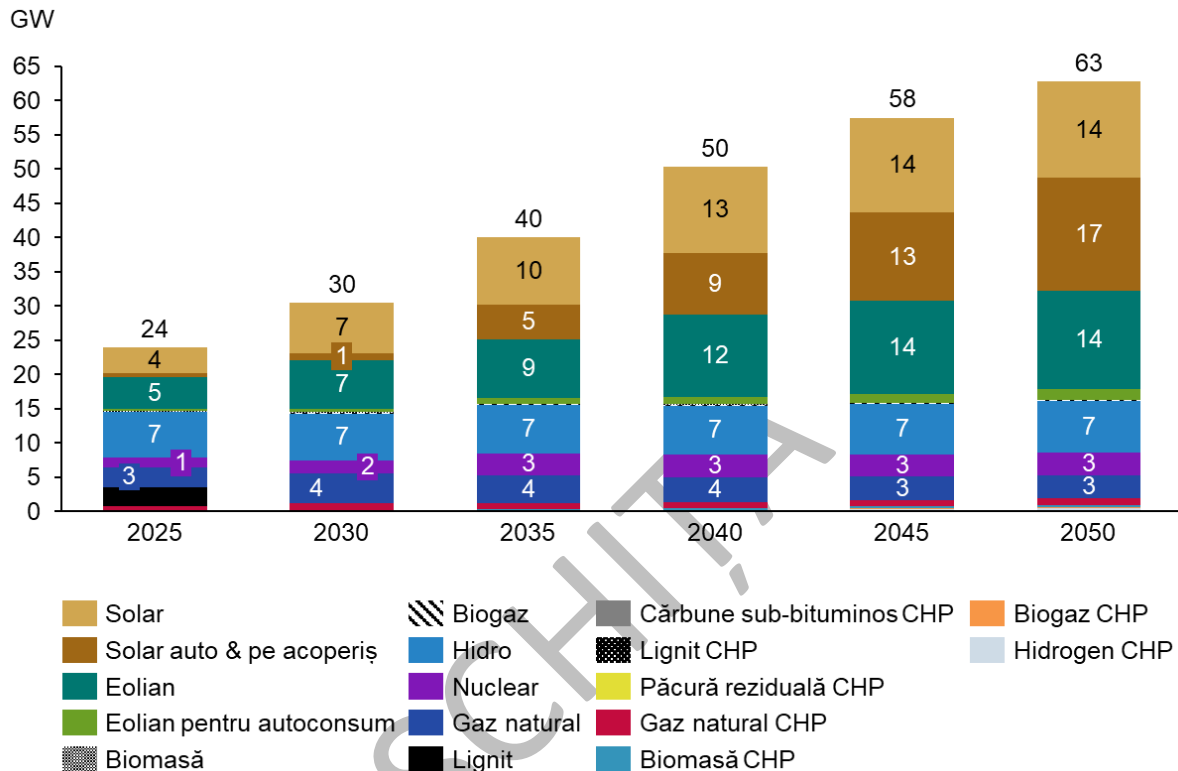

Traiectoria ponderii SRE, per tip de combustibil, în consumul final brut

În ceea ce privește producția de energie electrică, România urmărește menținerea mixului său energetic diversificat, reducând în același timp emisiile de GES prin creșterea susținută a capacităților de producție din surse cu emisii scăzute sau zero. Obiectivul pentru 2035 este atingerea unei capacități instalate de producție a energiei electrice de 40 GW, marcând o creștere de 95% față de 2020.

Traectoria estimată pentru capacitatea instalată de producere a energiei electrice

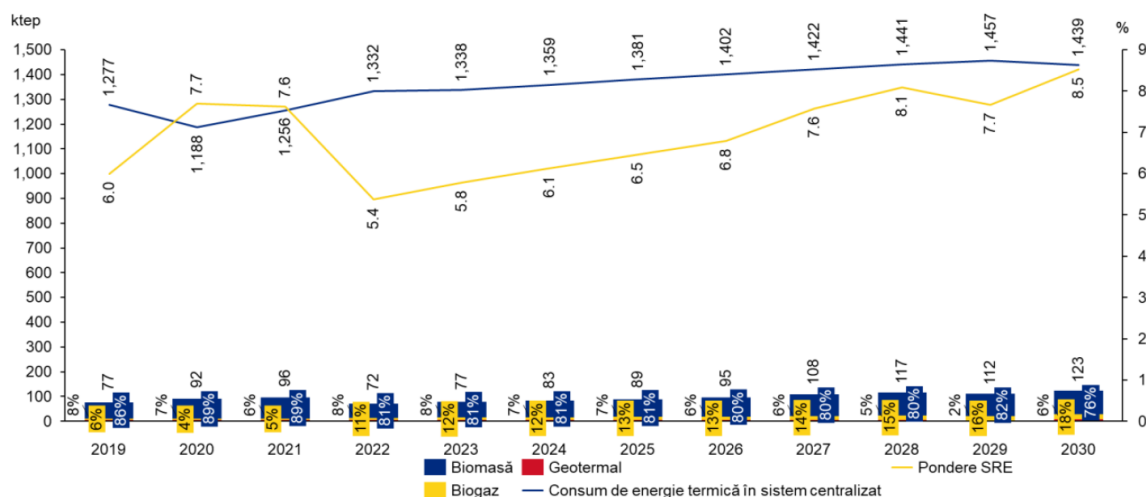
Din capacitatea proiectată pentru 2035, aproximativ 82,1% va proveni din SRE, asigurându-se astfel utilizarea resurselor interne pentru producerea de energie electrică. La nivelul anului 2035, România își propune atingerea unei ponderi de energie din surse regenerabile în consumul final brut de energie electrică (SRE – E) de 58,5%, de la 41% în 2020.

Pentru a atinge ținta SRE-E de 58,5% la nivelul anului 2035, este necesară instalarea unor capacități semnificative de producție de energie din surse regenerabile. Capacitățile instalate de energie eoliană și solară reprezintă un element esențial al acestei tranziții. România și-a asumat în cadrul STL la nivelul 2035 o capacitate instalată de energie eoliană și solară de aproximativ 24 GW, indicând astfel o creștere de 5 ori mai mare comparativ cu capacitățile instalate de energie eoliană și solară la nivelul anului 2021 (3 GW energie eoliană, respectiv 1,4 GW energie solară).

De asemenea, se prevede că capacitățile de producție a energiei electrice din surse nucleare vor rămâne relativ constante, cu introducerea unor capacități noi începând din 2029. Capacitățile pe bază de huilă și lignit sunt planificate să fie eliminate treptat până la finalul lui 2031, în timp ce capacitățile pe bază de gaz natural vor fi pregătite să utilizeze gaze verzi, precum hidrogenul, începând din 2036. De asemenea, traiectoria estimată prevede instalarea unor capacități noi de producție a energiei electrice și termice în cogenerare pe bază de hidrogen, pe bază de biomasă

și pe bază de biogaz, precum și instalarea de noi capacități hidro până în 2050. Pentru a realiza aceste obiective, este necesară creșterea capacității României de a atrage finanțare europeană pentru dezvoltarea proiectelor de generare din surse regenerabile, în vederea asigurării mecanismelor de finanțare necesare.

Traectoria estimată a ponderii SRE în sistemele centralizate de termoficare

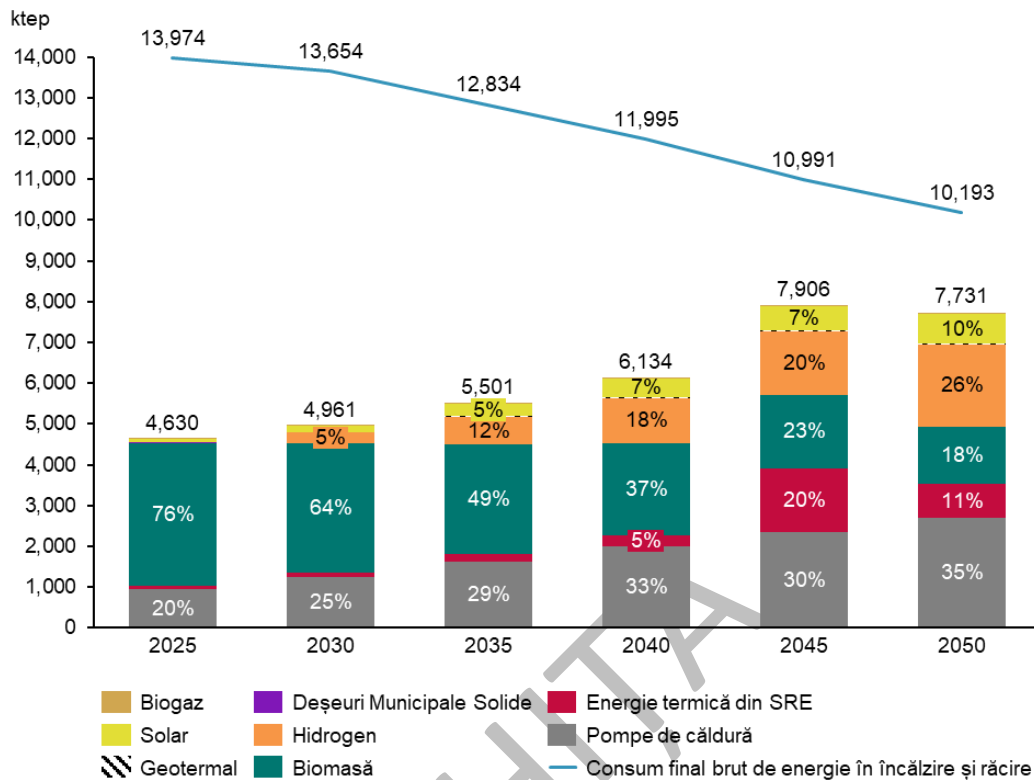

În sectorul încălzirii și răcirii, pe lângă cogenerarea de înaltă eficiență se vor folosi și alternative precum: producția pe bază de biomasă în urbanul mic; sursele regenerabile alternative de încălzire pentru locuințele individuale și ansamblurile noi de locuințe; alternative de cvartal din surse regenerabile; soluții individuale sau colective de tipul pompelor de căldură (fie de sine stătătoare, fie în configurație „hibrid”, împreună cu o centrală pe gaz în condensare), sau a panourilor termice și solare. De asemenea, se vor promova proiecte pentru valorificarea energiei reziduale din industrie, acolo unde aceasta este disponibilă și este posibilă utilizarea în sistemele de încălzire și răcire.

Ponderea SRE-Î&R va reprezenta 42,9% din consumul final brut de energie în sectorul încălzire și răcire la nivelul anului 2035, respectiv 75,8% la nivelul anului 2050, urmare a utilizării crescute a pompelor de căldură, a colectoarelor solare termice, precum și a gazelor verzi cum ar fi hidrogenul verde. Totodată, pentru a atinge traiectoria estimată a ponderii SRE-Î&R prevăzută în STL – România Neutră la orizontul anului 2050, este necesară instalarea a câte 10 MW de capacități noi de cogenerare pe biomasă în fiecare an până în 2050, precum și instalarea a câte 5 MW de capacități noi de cogenerare pe hidrogen anual în perioada 2031 – 2040, respectiv 40 MW în fiecare an din 2041 până în 2050.

STL prevede creșterea ponderii pompelor de căldură pentru procesele de încălzire și răcire, reducând ponderea pentru biomasă și gazele naturale. Ponderea pompelor de căldură în cadrul cererii de energie utilă pentru încălzire și răcire în 2050 va fi de 25% în scenariul România Neutră. De asemenea, pentru a atinge traiectoria estimată în STL, ponderea colectoarelor solare termice din totalul energie utilă necesară pentru încălzirea apei va fi de 28% la nivelul anului 2030 și 54% la nivelul anului 2050 în mediul urban, respectiv 16% la nivelul anului 2030 și 33% la nivelul anului 2050 în mediul rural.

Traectoria estimată a ponderii SRE în consumul final brut de energie în sectorul încălzire și răcire, per tip de combustibil

OS 2.1.2 CAPTAREA ȘI STOCAREA CARBONULUI

Investițiile în tehnologii CCS pentru a permite captarea CO₂ la sursă (de exemplu, în centralele termoelectrice pe bază de cărbune) și stocarea sa sigură în locații geologice reprezintă un pas crucial pentru sectorul energetic, în special pentru unitățile care nu pot fi rapid convertite la SRE.

Pentru a realiza aceasta, este necesară pregătirea legislației și a acceptabilității opiniei publice.

În același timp, trebuie evitată o povară administrativă excesivă și disproporționată asupra producătorilor naționali din perspectiva obligației de stocare.

OS 2.2 MIX ENERGETIC DIVERSIFICAT ȘI ECHILIBRAT

Menținerea unui mix diversificat, echilibrat și flexibil al capacităților de producție a energiei, bazat pe tehnologii cu emisii reduse de carbon.

În vederea întăririi adecvanței sistemului energetic național și dezvoltarea acestuia în condiții de eficiență, sustenabilitate și siguranță, este necesară asigurarea unui cadru de neutralitate tehnologică, bazat pe performanță, pentru a încuraja o gamă diversă de soluții.

OS 2.2.1 ÎNLOCUIREA CAPACITĂȚILOR DE PRODUCȚIE DE ENERGIE ELECTRICĂ POLUANTE CARE VOR IEȘI DIN EXPLOATARE CU CAPACITĂȚI NOI, EFICIENTE ȘI CU EMISII REDUSE

Creșterea eficienței energetice a agregatelor centralelor aflate în exploatare. Promovarea producerii de energie electrică și termică în centrale de cogenerare de înaltă eficiență, de ultimă generație.

România își propune să pună în funcțiune noi centrale electrice cu grupuri pe gaze naturale cu ciclul combinat și în centrale electrice cu producere de energie electrică în cogenerare care să crească flexibilitatea sistemului și să înlocuiască energia electrică produsă din cărbune.

Având în vedere resursele de gaze existente și cele care urmează a fi date în exploatare în perimetrele din Marea Neagră, finanțarea disponibilă prin PNRR precum și celelalte programe naționale de finanțare, sunt necesare:

- Promovarea imediată de proiecte pentru centrale în cogenerare (energie electrică și termică) prevăzute cu capacitate de stocare a energiei termice sau condensatie (numai pentru energie electrică) care să înlocuiască vechile echipamente de producere a energiei electrice și termice aflate la finalul duratei de viață, funcționând la randamente scăzute și cu emisii ridicate de noxe.
- Finanțarea reabilitării centralelor în cogenerare (energie electrică și termică) care nu au ajuns încă la finalul duratei de viață.

OS 2.2.2 EXPLOATAREA ȘI UTILIZAREA SUSTENABILĂ A TUTUROR TIPURILOR DE RESURSE ENERGETICE PRIMARE CARE POT CONTRIBUI LA ATINGEREA ȚINTELOR ȘI OBIECTIVELOR CLIMATICE

Nuclear

Analizele privind necesitatea îndeplinirii obiectivelor și țăintelor de mediu și securitate energetică, siguranță în aprovizionare și diversificarea surselor pentru un mix energetic echilibrat, care să asigure tranziția către un sector energetic cu emisii reduse de gaze cu efect de seră și un preț al energiei suportabil pentru consumatori, relevă faptul că investițiile în capacități de generare din surse nucleare reprezintă una dintre soluțiile optime de acoperire a deficitului de capacitate de producție de energie electrică previzionat pentru 2028-2035 ca urmare a atingerii duratei limită de operare a mai multor capacități existente bazate pe combustibili fosili.

Până în 2035, obiectivul României este să finalizeze extinderea duratei de viață a unor capacități existente, să construiască capacități noi de mari dimensiuni, precum și capacități de generare prin RMM.

Biomasă

În procesul de creare a unei economii durabile, cu emisii scăzute de carbon, rolul biocombustibililor și al gazelor verzi sau al gazelor obținute din alte tehnologii cu emisii reduse de carbon se așteaptă să fie potențat în perioada următoare. Biocombustibilii, alături de energia

din surse regenerabile, biometan, metan sintetic și hidrogen, vor contribui substanțial la transformarea sectorului energetic.

Biometan

Dat fiind potențialul României de producere a biometanului, respectiv rolul acestuia în reducerea emisiilor de carbon, este esențială începerea producției de biometan și injectia acestuia în rețelele de gaze naturale, întrucât tehnologia necesară producerii biometanului este una matură. Dezvoltarea acestui sector ar putea asigura la orizontului anului 2030 echivalentul a 2 mld. m³ pe an,³ termen mediu, la orizontul 2040, potențialul ridicându-se la aproximativ 5,5 mld. m³ pe an.⁴ Pe termen lung, pentru a atinge scenariul „net zero”, biometanul este un pilon important în sectorul încălzirii, având un potențial de producție de 65 TWh⁵ / 8 miliarde m³ pe an la orizontul 2050.⁶

Complementar cu producția de gaze naturale la nivel național, nevoia de biometan este de așteptat să crească, de exemplu în măsura în care consumatorii industriali mari, cum sunt cei din industria farmaceutică sau a îngrășămintelor, își vor continua activitatea și vor căuta alternative în scopul atingerii obiectivelor de tip „net zero”, sau odată ce sectorul agricol va dori să valorifice acest potențial, inclusiv în sensul economiei circulare la nivel local. Pentru a satisface această nevoie, este necesară certificarea biometanului din rețea, printr-un registru de garanții de origine asemănător cu cel din piața de energie electrică, pentru a monitoriza cantitățile de biometan produse și tranzacționate, în vederea excluderii vânzării duble și a contabilizării duble.

De asemenea, dat fiind costul de producție încă mare al biometanului, comparativ cu gazul natural, va fi necesar un mecanism de sprijin financiar inițial, pentru a încuraja acest sector. În același timp, garanțiile de origine atribuite biometanului produs de instalațiile care au beneficiat de sprijin financiar vor avea o valoare mai mică decât cele asociate proiectelor dezvoltate din fonduri proprii.

Pe lângă rolul biometanului în sectorul energetic, obținerea acestuia din deșeuri municipale va contribui și la gestiunea mai eficientă a acestora.

Metan sintetic

Conform celor descrise într-un capitol anterior, metanul sintetic, identic din punct de vedere chimic cu gazul „de sondă”, este alternativa sustenabilă la acesta, întrucât se obține din hidrogen și dioxid de carbon, acesta din urmă putând fi captat din alte surse de generare a energiei electrice (un exemplu de CCU, „carbon capture and usage”). La fel ca biometanul, acest tip de gaz nu necesită adaptări ale rețelelor existente.

³ https://energy.ec.europa.eu/system/files/2023-09/Biomethane_fiche_RO_web.pdf

⁴ https://www.europeanbiogas.eu/wp-content/uploads/2024/04/Biogases-towards-2040-and-beyond_FINAL.pdf

⁵ https://energy.ec.europa.eu/publications/impact-use-biomethane-and-hydrogen-potential-trans-european-infrastructure_en

⁶ https://www.europeanbiogas.eu/wp-content/uploads/2024/04/Biogases-towards-2040-and-beyond_FINAL.pdf

Modul de obținere a acestui gaz (metoda Sabatier) nu este încă suficient de rentabil pentru folosirea la scară largă, însă cele două componente necesare devin astăzi elemente esențiale pentru tranziția energetică, astfel că producția de metan sintetic trebuie încurajată prin sprijinirea de proiecte pilot, localizate spre exemplu în zonele industriale care dețin propriile instalații de producție a hidrogenului, dar și a energiei electrice din care rezultă dioxid de carbon.

Pe lângă obținerea metanului sintetic folosind hidrogenul, este posibilă și obținerea de hidrogen din piroliza gazului metan – prin urmare, alegerea uneia dintre aceste două opțiuni, ambele necesitând temperaturi înalte, depinde de contextul local: prima în cazul unei locații care dispune de hidrogen „curat” și necesită gaz metan, a doua acolo unde este necesar mai mult hidrogen relativ la metanul disponibil.

Hidrogen

Pe termen mediu și lung, România, având la bază Strategia Națională a Hidrogenului, va extinde producția de hidrogen, stocarea și infrastructura aferentă acestuia, va acorda sprijin financiar pentru cercetare și inovare pentru întregul lanț valoric și va finanța rețelele inteligente de gaze prin PNRR.

Este esențial să se definească necesarul intern al viitorului precum și necesitățile țărilor vecine împreună cu infrastructura necesară pentru a transporta hidrogenul și distribui între locurile de producere și locurile de consum.

În același timp, investițiile în hidrogen trebuie să fie proporționale cu dezvoltarea tehnologiei și a capacității acesteia de a fi rezonabilă comercial.

Este necesară dezvoltarea tehnologiilor privind injectarea de hidrogen sub formă de gaz de sinteză din SRE și utilizarea hidrogenului în procesele industriale.

Date fiind resursele de gaze naturale ale României și a faptului că în prezent majoritatea hidrogenului este produs prin reformarea metanului cu abur, în funcție de progresele tehnologice, România trebuie să încurajeze și să sprijine producerea de hidrogen din gaze naturale cu captarea și stocarea dioxidului de carbon (CO₂), respectiv piroliza metanului unde ultimele cercetări arată că este nevoie de 6 ori mai puțină energie pentru a obține H₂ și carbon solid (fără a fi necesară utilizarea apei), care poate să fie utilizat mai departe ca materie primă pentru industria bateriilor, cauciucuri, asfalt, mase plastice, etc.

Mai mult, ultimele descoperiri în materie de hidrogen natural arată că acesta ar putea fi competitiv ca preț pentru toate tipurile de aplicații: industrie, mobilitate, încălzire, generare de electricitate. Hidrogenul natural se găsește în scoarța terestră, formându-se prin procese naturale, fiind chiar un gaz care se regenerează singur, în condițiile în care se adaptează rata de extracție la cea de generare. Dată fiind geomorfologia României, unde regăsim zăcăminte de cărbune, gaze naturale, țiței, există o probabilitate crescută în a găsi și rezerve de hidrogen natural în scoarța terestră.

Explorarea potențialelor zăcăminte de hidrogen natural reprezintă o prioritate pentru România, datorită expertizei și experienței din sectorul gazelor naturale și a petrolului, cât și datorită structurii geomorfologice a solului din țară. Astfel, este necesară demararea unor lucrări de explorare și exploatare a potențialelor zăcăminte de hidrogen natural din România.

În ceea ce privește transportul și distribuția, conform datelor ANRE, ponderea conductelor din polietilenă din totalul lungimii conductelor sistemelor de distribuție a gazelor naturale se află într-o creștere anuală continuă, cu aproximativ 2 puncte procentuale pe an: de la 64,09% în 2020 la 66,25% în 2021 respectiv 68,15% în 2022. Cu toate acestea, anumite elementele de rețea vor trebui adaptate pentru a permite transportul și distribuția hidrogenului.

Pentru asigurarea preluării volumelor viitoare de hidrogen din rețeaua de transport cât și a celor injectate direct în rețelele de distribuție, acestea din urmă trebuie dezvoltate și reconvertite în acest sens. Astfel, pentru atingerea dezideratului de a utiliza infrastructura de gaze naturale pentru transportul și distribuția hidrogenului în amestec cu gaze naturale / hidrogen 100%, este necesară pregătirea anticipativă a dezvoltării de rețele la standardul hydrogen-ready, dată fiind durata de utilizare a acestora (spre exemplu conductele de polietilenă au o durată de utilizare de cel puțin 50 de ani).

Conform studiilor de specialitate,⁷ reconversia rețelelor de transport și distribuție existente pentru utilizarea hidrogenului reprezintă între 21% și 33% din costul unei rețele noi dedicate doar hidrogenului, în funcție de diametrul conductei. În acest fel se evită crearea de infrastructuri paralele care implică costuri foarte mari și nejustificate. În plus în zonele urbane aglomerate, nu este fezabilă dezvoltarea unor conducte dedicate hidrogenului din cauza lipsei spațiului.

Injecția hidrogenului în rețelele de gaze naturale reprezintă un mod de utilizare a energiei electrice din surse regenerabile în momentul în care există un excedent de producție respectiv când există prețuri negative. În acest fel se realizează cuplarea celor două rețele de utilități cu beneficii în echilibrarea rețelei de energie electrică și generarea de venituri suplimentare pentru producătorilor de energie regenerabilă (ca urmare a flexibilității mai mari a soluției de stocare sub formă de hidrogen a energiei electrice și injectarea în rețele).

Totodată, injecția hidrogenului în rețelele de transport / distribuție gaze naturale, din energie electrică „verde” excedentară (nu poate fi preluată în SEN), conduce la reducerea amprentei de carbon, prin „înverzirea” a gazelor naturale.

Mai mult, aceste rețele pot deservi pe termen mediu (2030-2035) și lung (2035-2050) nevoia de amestec de hidrogen cu gaze naturale / alte gaze verzi, inclusiv hidrogen 100%, pentru: sectorul de încălzire, inclusiv sistemul de alimentare centralizată cu energie termică (SACET), centrale pe gaze naturale cu ciclu combinat (CCGT), centrale de cogenerare (CHP), respectiv consumatorii industriali.

⁷ A European Hydrogen Infrastructure Vision Covering 21 Countries - April 2021

OS 2.3 STOCARE ENERGIE ELECTRICĂ

Dezvoltarea și utilizarea potențialului tehnico-economic al SRE în SEN depinde de dezvoltarea capacităților de stocare. Acestea vor facilita sinergia între diversele componente ale sectorului energetic, precum și echilibrarea acestuia.

Obiectivul este de a avea o capacitate totală instalată de 1,5 GWh până în 2035 în cazul energiei electrice, atât în baterii, cât și în hidrocentrale cu acumulare prin pompaj.

OG 3. EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

Îmbunătățirea EE în sectorul energetic este crucială în procesul de tranziție către o energie curată. Totodată, îmbunătățirea EE de-a lungul întregului lanț energetic, inclusiv producția, transportul, distribuția și utilizarea finală de energie, va aduce o contribuție substanțială la realizarea siguranței alimentării cu energie, dezvoltarea sustenabilă și creșterea competitivității, la economisirea resurselor energetice primare și la reducerea emisiilor de GES. Pe lângă reducerea emisiilor GES, investițiile în EE au ca efect creșterea ponderii de energie regenerabilă și combaterea sărăciei energetice. Mai mult, investițiile în EE pot crea noi locuri de muncă, îmbunătăți calitatea vieții, și reduce costurile sociale.

Totodată, obiectivele de eficiență energetică trebuie atinse fără a aduce nicio afectare productivității.

OS 3.1. ABORDAREA INTEGRATĂ A SECTORULUI DE ÎNCĂLZIRE ȘI RĂCIRE CENTRALIZATĂ A CLĂDIRILOR, CU COORDONAREA PROIECTELOR DE INVESTIȚII PE ÎNTREG LANȚUL VALORIC

Acest obiectiv urmărește introducerea și adoptarea celor mai eficiente tehnologii, conectarea acestora la un sistem centralizat de încălzire-răcire eficient și prin dezvoltarea centralelor cu cogenerare de înaltă eficiență.

Creșterea ponderii sistemelor centralizate de energie cu integrarea resurselor regenerabile va conduce la creșterea eficienței utilizării resurselor primare de energie. Promovarea sistemelor de încălzire în sistem centralizat contribuie la realizarea țăintelor climatice, reducerea costurilor și creșterea eficienței energetice.

Prin reconfigurarea actualelor sisteme centralizate de încălzire și realizarea unui amestec optim între instalațiile de cogenerare de înalta eficiență (existente și noi), stocarea de energie termică și SRE, bazat pe cererea de energie termică utilă sezonieră, va crește eficiența utilizării resurselor energetice primare.

De asemenea, instalarea unor centrale de cogenerare de înaltă eficiență cu capacități flexibile H2Ready, împreună cu capacități de stocare a energiei termice, vor asigura trecerea de la combustibili fosili actuali la combustibili noi bazați în primul rând pe amestec de hidrogen și metan sintetic, respectiv biometan.

Integrarea mai multor surse de energie bazate pe diferite tipuri de energie primară într-o rețea inteligentă de transport și distribuție energie într-un sistem centralizat de încălzire-răcire asigură securitatea energetică a consumatorilor conectați la aceasta.

Totodată, producerea distribuită de energie prin construcția și utilizarea unor capacități noi de cogenerare de înaltă eficiență echipate cu capacități de acumulare de energie electrică și/sau termică va asigura stabilitate sectorului energetic, o bună echilibrare din punct de vedere al încărcării RET și reprezintă un punct de sprijin la sursele regenerabile care depind de factori climatici necontrolabili.

Instituirea unei politici de creare de SAE (Sate Autonome Energetic), sau comunități de energie regenerabilă, oferă premisele, prin potențialul de cogenerare de mică putere, să alimenteze autonom satele/comunitățile. Prin eficiența obținută, atât la biomasa agricolă cât și la cea forestieră, care să respecte criteriile de sustenabilitate, din aceste resurse se poate obține etanol, cu aplicații pentru decarbonarea transporturilor și energiei.

OS 3.2 DIMINUAREA PIERDERILOR DE ENERGIE DIN REȚELELE DE TRANSPORT ȘI DISTRIBUȚIE ENERGIE

Obiectivul specific urmărește să abordeze și să minimizeze pierderile inerente de energie care apar în procesul de transmitere a energiei electrice și a gazelor naturale de la punctele de producție până la consumatori. Pierderile de energie în rețelele de distribuție și transport nu numai că afectează eficiența economică, crescând costurile pentru operatori și consumatori, dar au și un impact negativ asupra mediului, prin necesitatea generării unor volume mai mari de energie pentru a compensa aceste pierderi.

Reducerea acestor pierderi este esențială pentru îmbunătățirea sustenabilității și eficienței întregului sistem energetic. Prin implementarea acestui obiectiv specific, se intenționează nu doar optimizarea proceselor tehnice și a infrastructurii, dar și alinierea la normele și standardele europene care promovează un sistem energetic mai verde și mai eficient. Acest obiectiv contribuie direct la reducerea costurilor operaționale ale furnizorilor de energie și la scăderea prețurilor pentru consumatori, promovând în același timp un mediu mai curat prin scăderea emisiilor de carbon asociate cu producția suplimentară de energie.

Astfel, strategia urmărește nu doar ameliorarea eficienței tehnice a rețelelor, dar și creșterea fiabilității sistemului energetic național, asigurând o distribuție mai stabilă și mai sigură a energiei, beneficiind consumatorii finali și economia în ansamblu. Aceasta abordare complexă va include atât modernizarea infrastructurii fizice, cât și adoptarea soluțiilor digitale avansate pentru monitorizare și gestionare optimă a fluxurilor de energie.

Mai mult, se vor lua măsuri de promovare a recuperării energiei reziduale din industrie și utilizarea acesteia în rețelele de încălzire-răcire.

OG 4. ASIGURAREA ACCESULUI FIZIC LA ENERGIE PENTRU TOȚI CONSUMATORII ȘI ACCESIBILITATE FINANCIARĂ ȘI COMPETITIVITATE ECONOMICĂ A ENERGIEI

Obiectivul urmărește continuarea programului de electrificare, asigurarea accesului la infrastructura de gaze naturale, precum și la alimentarea cu energie termică, promovând o abordare integrată și sustenabilă în gestionarea resurselor energetice și reducerea sărăciei energetice.

Accesibilitatea energiei și suportabilitatea prețului sunt printre principalele provocări ale sectorului energetic și constituie responsabilități strategice. România își propune reducerea prețurilor diverselor forme de energie la consumatorul final, în vederea asigurării suportabilității prețurilor, reducerii sărăciei energetice și stimularea competitivității industriale.

OS.4.1. ACCESUL LA ENERGIE ELECTRICĂ PENTRU TOȚI CONSUMATORII

România își propune ca până în 2035 toate locuințele și întreprinderile din România să aibă acces la energie electrică.

Pentru aceasta, este necesară modernizarea și extinderea rețelelor de distribuție pentru a suporta creșterea consumului de electricitate, în special în noile sectoare cum ar fi transportul și încălzirea-răcirea.

În locurile în care extinderea rețelelor de distribuție nu este fezabilă, se vor promova sistemele de generare distribuită și a comunitățile energetice locale. Astfel, se încurajează dezvoltarea micro-rețelelor și sistemelor de generare distribuită a energiei electrice, cu o atenție specială pentru zonele afectate de sărăcie energetică. Crearea sistemelor de generare distribuită și a comunităților energetice locale poate facilita și construcția de rețele locale, evitând problemele mari de conectare sau de echilibrare a rețelei.

OS 4.2. CREȘTEREA GRADULUI DE RACORDARE A CONSUMATORILOR CASNICI ȘI INDUSTRIALI LA REȚEAUA DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE

România își propune creșterea gradului de racordare la rețeaua de distribuție a gazelor naturale pentru consumatorii casnici și industriali, în scopul asigurării unui acces egal și echitabil la această resursă vitală.

Este esențială reducerea discrepanțelor regionale este esențială. Se vor adresa diferențele de acces la gaze naturale între regiunile urbane și cele rurale, precum și între diferitele regiuni ale țării, pentru a asigura o distribuție uniformă și eficientă a gazelor naturale.

OS 4.3. ÎMBUNĂTĂȚIREA ACCESULUI LA ENERGIE TERMICĂ ÎN SISTEM DISTRIBUIT SAU INDIVIDUAL

Pentru gospodăriile care nu pot avea acces la sisteme centralizate de încălzire și se încălzesc în prezent cu lemne de foc, este esențială dezvoltarea soluțiilor alternative sustenabile și eficiente energetic. Aceste soluții ar trebui să reducă dependența de combustibilii solizi și să amelioreze condițiile de viață, oferind în același timp o opțiune ecologică.

- Implementarea unor soluții de încălzire de înaltă eficiență, cum ar fi sobele pe peleți sau alți biocombustibili, care sunt mai eficiente și au emisii reduse comparativ cu arderea tradițională a lemnului.
- Dezvoltarea infrastructurii pentru producerea, procesarea și distribuția biomaselor sustenabile ca alternativă la lemnul de foc
- Încurajarea utilizării energiei solare pentru încălzirea apei și suportul termic în gospodăriile fără acces la sisteme centralizate.
- Implementarea micro-rețelelor de cogenerare care să utilizeze cogenerarea pentru producerea simultană de căldură și electricitate pentru comunități.
- Facilitarea accesului la finanțare și stimulente fiscale pentru gospodăriile care doresc să treacă la soluții de încălzire mai sustenabile.

OS 4.4. ASIGURAREA ACCESIBILITĂȚII COSTURILOR PENTRU CONSUMATORII INDUSTRIALI

Reformarea structurii tarifare pentru energia electrică și gaze naturale

Până în 2035, ajustarea structurii tarifare pentru a oferi prețuri competitive pentru consumatorii industriali, inclusiv evaluarea și ajustarea periodică a taxelor și impozitelor aplicate consumului de energie.

Menținerea unei politici de prețuri adaptative până în 2050, care să reflecte schimbările tehnologice și de piață, asigurând costuri optimizate pentru industrie.

Introducerea și extinderea măsurilor de compensare a costurilor energetice pentru consumatori industriali

Implementarea de scheme de plafonare a prețurilor și mecanisme de compensare pentru a proteja consumatorii industriali împotriva volatilității prețurilor pe piața de energie.

Optimizarea gestionării și alocării certificatelor de emisii

Până în 2035, optimizarea procesului de alocare și costuri ale certificatelor de emisii pentru sectoarele industriale, asigurând un acces echitabil și reducerea impactului financiar asupra consumatorilor industriali.

Asigurarea transparenței și predictibilității legislației în domeniul energetic

Clarificarea și simplificarea legislației energetice pentru a elimina incertitudinile și a îmbunătăți predictibilitatea pentru consumatorii industriali.

OS 4.5. ASIGURAREA ACCESIBILITĂȚII COSTURILOR PENTRU CONSUMATORII CASNICI

Politica energetică trebuie să aibă ca prioritate absolută protejarea consumatorilor vulnerabili și reducerea sărăciei energetice. Toți cetățenii trebuie să aibă acces și să poată beneficia de energie, în special cei în risc de excluziune socială sau care fac parte din comunități dezavantajate.

Abordarea sărăciei energetice este multifacetată și impune colaborarea sistematică între ministere de resort, autorități locale, actorii de piață și consumatori în diferite formule de reprezentare.

România își propune să stopeze în cel mai scurt timp posibil creșterea sărăciei energetice și, pe o perioadă de timp de zece ani, **să reducă la jumătate toți indicatorii specifici de măsurare a acesteia**, față de nivelul anului 2022, printr-o abordare interdisciplinară, interinstituțională și țintită a acesteia.

OS 4.5.1. DEZVOLTAREA PRODUCȚIEI DESCENTRALIZATE DE ENERGIE ȘI A AUTOPRODUCȚIEI

Obiectivul este de a încuraja adoptarea tehnologiilor de prosumator și creșterea capacității instalate de producție descentralizată de energie. Scopul este atingerea unei ținte de 2,5 GW capacitate totală instalată a prosumatorilor în 2030. Această tranziție către un sistem energetic distribuit va permite consumatorilor să-și reducă costurile energetice și să producă energie curată și sustenabilă.

OS 4.5.2. COLABORARE INSTITUȚIONALĂ TRANS-SECTORIALĂ PENTRU COMBATEREA SĂRĂCIEI ENERGETICE

Se impune o colaborare întărită între ministerele de resort, autoritățile locale, furnizorii de energie și reprezentanții consumatorilor. Această colaborare trebuie să vizeze dezvoltarea și implementarea de politici care să ajute la stabilizarea prețurilor energiei și la oferirea de subvenții și sprijin efectiv pentru gospodăriile afectate de sărăcie energetică.

OS 4.5.3. SPRIJINUL CONSUMATORILOR VULNERABILI

Definirea măsurilor de protecție socială și a criteriilor de eligibilitate pentru sprijinul consumatorilor vulnerabili, oferind subvenții țintite și cu impact.

OS 4.5.4. INFORMAREA ȘI EDUCAREA POPULAȚIEI

Obiectivul specific are în vedere informarea și educarea populației pentru a înțelege rolul piețelor de energie, fluctuațiile prețurilor și criteriile de sprijin a consumatorilor vulnerabili.

OG 5. PIEȚE DE ENERGIE EFICIENTE

OS 5.1 REDUCEREA POVERII DE REGLEMENTARE PENTRU SECTORUL ENERGETIC

Întrucât capacitățile de echilibrare și rezervă sunt planificate la nivel național, în multe state membre ale UE va exista un excedent de capacitate, astfel că exportul pe termen lung presupune competitivitate pe piața europeană. De aceea, pentru sectorul energetic românesc, este necesar ca reglementările să evite impunerea unor costuri suplimentare producătorilor față de competitorii externi. Astfel, sunt necesare:

- Tranziția către o reglementare bazată pe performanță, concentrându-se mai degrabă pe rezultatele dorite decât pe prescrierea unor metode specifice, pentru a încuraja companiile să găsească cele mai eficiente modalități de a atinge obiectivele de reglementare.
- Stabilirea unui proces de revizuire periodică a reglementărilor pentru a se asigura că acestea rămân relevante și eficiente.
- Asigurarea coerenței și armonizării reglementărilor între diferite instituții pentru a reduce sarcinile de conformitate.

OS 5.2 ASIGURAREA UNEI PIEȚE ECHITABILE ȘI ÎMPIEDICAREA ABUZURILOR

Protejarea drepturilor de proprietate, inclusiv a proprietății intelectuale, și a drepturilor investitorilor. Aceasta include asigurarea securității juridice pentru investiții, tratamentul echitabil și echitabil al investitorilor străini și interni și protecția împotriva activităților ilegale.

Asigurarea cadrului optim pentru licitații competitive pentru subvenții pentru a se asigura că sprijinul guvernamental este direcționat către proiectele de investiții cele mai rentabile.

În același timp, companiile energetice trebuie să răspundă nevoilor și așteptărilor clienților lor. Aceasta include furnizarea de energie de calitate, stabilă și rentabilă, servicii prompte pentru clienți, facturare clară și precisă și rezolvarea rapidă a reclamațiilor și problemelor. Receptivitatea înseamnă, de asemenea, adaptarea la preferințele clienților, cum ar fi oferirea de planuri de prețuri flexibile, opțiuni de energie regenerabilă și servicii de eficiență energetică.

Transparența mecanismelor de stabilire a prețurilor la energie și a structurilor tarifare este crucială pentru încrederea consumatorilor și echitatea pieței. Clienții ar trebui să aibă acces la informații clare despre modul în care sunt stabilite prețurile la energie, inclusiv factori precum costurile de producție, condițiile de piață și impozitele sau subvențiile guvernamentale. Această transparență ajută la prevenirea practicilor neloiale de prețuri și asigură că consumatorii nu sunt suprataxați.

Îmbunătățirea concurenței la nivelul furnizorilor și reducerea gradului de concentrare (producție/furnizare) prin facilitarea și încurajarea intrării pe piață a altor participanți.

OS 5.3 CREȘTEREA CONCURENȚEI PE PIEȚELE INTERNE

Dezvoltarea piețelor de energie prin creșterea volumelor tranzacționate și a lichidității. Identificarea oricăror bariere sau oportunități de dezvoltare a comerțului cu energie la nivel local. Asigurarea transparenței, securității și trasabilității tranzacțiilor cu energie. Aceasta va conduce la creșterea rolului regional al platformelor bursiere românești în tranzacționarea produselor energetice.

Asigurarea participării active a cererii și stocarea, inclusiv prin agregare, pe toate piețele de energie.

OS 5.4 DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE A STATULUI DE GUVERNARE A SECTORULUI ENERGETIC

Creșterea capacității administrative a ME și a celorlalte instituții cu responsabilități în domeniul energiei, prin consolidarea cadrului legislativ și organizațional de autoritate tutelară, prin reprezentare internațională și prin derularea eficace a proceselor de monitorizare și autorizare a actorilor economici - are ca scop administrarea competitivă și eficientă a participațiilor statului în sectorul energetic, întărirea capacității administrative și îmbunătățirea procesului legislativ.

Creșterea capacității administrative a Statului se va concentra pe dezvoltarea resurselor și instrumentelor necesare funcționării, în vederea creșterii calității proceselor decizionale. De asemenea, vor fi depuse eforturi pentru dezvoltarea resurselor umane prin asigurarea unui nivel salarial competitiv, proceduri de evaluare a performanței, oportunități de formare continuă, atragerea de personal nou de înaltă calitate, creșterea retenției actualilor angajați și îmbunătățirea culturii organizaționale.

Îmbunătățirea proceselor necesită un set complex de acțiuni care vor viza dezvoltarea, actualizarea și simplificarea procedurilor de lucru, implementarea standardelor de control managerial, introducerea de noi metode de lucru și eficientizarea comunicării interne. În același timp, va fi promovat și consolidat un cadru legislativ și instituțional coerent, în conformitate cu reglementările și practicile din UE, care să asigure aplicarea eficientă și unitară a politicilor și strategiilor de dezvoltare în domeniul energiei și a domeniilor și sub-domeniilor care intră în sfera de activitate a ministerului.

OS 5.4.1. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII STATULUI DE REGLEMENTARE ÎN DOMENIUL ENERGIEI ȘI DE IMPLEMENTARE A POLITICILOR PUBLICE

Obiectivul vizează consolidarea capacității instituționale a Statului de a formula politici publice și de planificare strategică, inclusiv pentru a îndeplini acțiunile în domeniul energiei și a resurselor energetice ce decurg din calitatea României de membru UE, elaborarea și implementarea unor proceduri de sistem și operaționale optime, care să răspundă celerității și flexibilității pentru diversele activități specifice. În același timp, se dorește eficientizarea comunicării interne și externe și a cadrului legislativ în sectorul energiei.

Cu privire la rolul statului de legiuitor, reglementator și implementator de politici energetice, dezvoltarea capacității instituționale reprezintă un obiectiv strategic important. Vor fi sprijinite acțiuni care vizează pregătirea personalului calificat, precum și dezvoltarea capacității interne

a autorităților de reglementare de a procesa, prelucra date și a elabora cadrul legislativ necesar implementării politicilor energetice europene și efectua analize aprofundate.

Mediu de reglementare cooperant și transparent

Deschidere în implicarea părților interesate: Implicarea părților interesate într-o manieră deschisă și transparentă este esențială pentru construirea încrederii și asigurarea luării în considerare a diferitelor perspective. Aceasta include comunicarea regulată cu companiile din sectorul energetic, consumatorii, comunitățile locale, grupurile de mediu și alte părți interesate și oferirea de forumuri pentru feedback și discuții.

Încurajarea colaborării cu organismele internaționale de reglementare pentru a face schimb de bune practici și de experiență. Încurajarea colaborării dintre sectoarele public și privat pentru a facilita schimbul de informații, a spori capacitatea de reglementare și pentru a promova un mediu de reglementare mai cooperant.

Creșterea independenței organismului de reglementare

Protejarea organismului de reglementare de interferențe politice nejustificate, asigurându-se că deciziile sale se bazează pe considerente tehnice, economice și de reglementare, mai degrabă decât pe influența politică.

Dezvoltare profesională continuă a membrilor organismului de reglementare

Oferirea de oportunități (inclusiv finanțare) de dezvoltare profesională continuă pentru a menține membrii consiliilor de reglementare, directorii și personalul de reglementare la curent cu tehnologiile în evoluție, tendințele pieței, practicile de guvernare ale UE și cerințele de reglementare.

Creșterea retenției și atragerea de noi resurse umane cu pregătirea și experiența necesare, accesul cât mai larg al angajaților ME și instituțiilor și entităților subordonate la formarea continuă, și nu în ultimul rând, motivarea personalului și îmbunătățirea culturii organizaționale.

OS 5.4.2. DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII STATULUI DE GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ - EFICIENTIZAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE A COMPANIILOR ENERGETICE CU CAPITAL DE STAT

Ca proprietar de active, statul trebuie să îmbunătățească managementul companiilor la care deține participații. Companiile energetice cu capital de stat trebuie să se eficientizeze, să își profesionalizeze managementul și să se modernizeze.

Companiile energetice, indiferent dacă se află în segmentele de producție, transport, distribuție sau furnizare, trebuie să fie răspunzătoare față de părțile interesate, inclusiv față de acționari, clienți și comunitățile pe care le deservesc. Această responsabilitate este exprimată prin raportări transparente privind performanța financiară, impactul asupra mediului, înregistrările de siguranță și conformitatea cu reglementările. Companiile sunt, de asemenea, responsabile pentru practicile etice și pentru evitarea acțiunilor care ar putea duce la deteriorarea sau exploatarea mediului.

Se așteaptă ca companiile energetice să dezvăluie public informații complete despre operațiunile lor, performanța financiară și impactul asupra mediului. Aceasta include

raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră, a surselor de energie, a practicilor de siguranță și a oricăror incidente sau accidente. Raportarea transparentă ajută părțile interesate, inclusiv investitorii, consumatorii și autoritățile de reglementare, să ia decizii informate.

Acest obiectiv își propune întărirea capacității Statului ca autoritate tutelară pentru companiile cu capital de stat în domeniul energiei din România și instituirea unui sistem modern de guvernare în sectorul energetic prin dezvoltarea unui cadru legislativ adițional care să permită profesionalizarea acestor societăți.

Îmbunătățirea administrării companiilor energetice cu capital de stat în sensul creșterii valorii lor pe termen mediu și lung, fără considerente politice.

Companiile energetice și autoritățile de reglementare trebuie să fie răspunzătoare pentru performanța lor față de țintele și obiectivele stabilite. Aceasta include fiabilitatea și calitatea serviciilor și progresul către obiectivele de durabilitate. Măsurile de performanță ar trebui să fie clar definite, monitorizate și raportate în mod regulat.

Structuri transparente de guvernare, consilii și nominalizări ale conducerii: transparența în structurile de guvernare din cadrul companiilor energetice și al organismelor de reglementare este esențială pentru responsabilitate. Aceasta implică linii de raportare clare, procese de luare a deciziilor și rolurile și responsabilitățile diferiților oficiali și departamente. O astfel de transparență asigură că structurile de guvernare nu sunt susceptibile la corupție sau influență excesivă.

Profesionalizarea conducerii și depolitizarea numirilor în companiile controlate de stat, alături de supravegherea fără ingerințe a actului de administrare constituie, în special în sectorul energetic, imperative strategice.

Optimizarea economică a portofoliilor de active și de proiecte de investiții ale companiilor energetice de stat.

Responsabilitatea financiară în sectorul energetic este crucială, având în vedere investițiile mari implicate în proiectele energetice, complexitatea tehnică și durata considerabilă a acestor investiții. Aceasta include utilizarea responsabilă a fondurilor, evitarea corupției și asigurarea faptului că proiectele oferă un raport calitate-preț. Transparența în tranzacțiile financiare, cum ar fi procesele de achiziții, mecanismele de stabilire a prețurilor și subvențiile, este esențială pentru a preveni fraudă și gestionarea defectuoasă.

Responsabilitate socială și de mediu

Sectorul energetic are un impact semnificativ asupra mediului și societății. Companiile și autoritățile de reglementare trebuie să fie răspunzătoare pentru consecințele sociale și de mediu ale activităților lor. Aceasta include gestionarea și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, minimizarea impactului asupra mediului al producției de energie și asigurarea faptului că proiectele energetice nu afectează negativ comunitățile locale.

OG 6. DIGITALIZARE, DEZVOLTAREA REȚELELOR INTELIGENTE ȘI SECURITATEA CIBERNETICĂ

Digitalizarea aduce eficiență operațională, transparență și capacitate sporită de monitorizare și control. Datele colectate de la diferitele echipamente și senzori sunt centralizate și prelucrate digital, permițând operatorilor să ia decizii informate și să optimizeze operațiunile în timp real. Totodată, utilizarea algoritmilor de învățare automată permit identificarea de modele și tendințe în datele colectate, facilitând anticiparea nevoilor de consum și optimizând distribuția energiei.

De asemenea, digitalizarea sectorului energetic joacă un rol important în reducerea consumului propriu tehnologic (CPT), dar și în transformarea pieței de energie românești într-o piață “fit-for-RES” (prin creșterea posibilităților de integrare a producției suplimentare de energie electrică din surse regenerabile).

Prin digitalizarea rețelelor de energie, se deschid noi oportunități pentru inovare și îmbunătățire continuă, contribuind la crearea unui sistem energetic mai rezistent, mai eficient și mai sustenabil.

Prin integrarea acestor soluții tehnice avansate, rețelele inteligente de energie vor deveni mai eficiente, mai fiabile și mai sustenabile, contribuind la reducerea amprente de carbon și la promovarea unei economii energetice mai inteligente și mai durabile.

OS 6.1 IMPLEMENTAREA CONTOARELOR INTELIGENTE

Implementarea contoarelor inteligente pe scară largă este esențială pentru monitorizarea și gestionarea eficientă a consumului de energie. Aceste dispozitive permit colectarea datelor de consum în timp real și oferă consumatorilor posibilitatea de a urmări și optimiza propriul consum energetic. Această tehnologie facilitează, de asemenea, facturarea precisă și personalizată, îmbunătățind interacțiunea dintre furnizori și consumatori.

Instalarea de contoare inteligente este necesară nu doar la nivelul rețelelor de transport și distribuție de energie electrică, cât și la cele de gaze naturale, atât pentru a contoriza cantitățile propriu-zise de energie, cât și pentru a asigura trasabilitatea originii acestora, a emisiilor de gaze cu efect de seră asociate (esențiale pentru noile raportări obligatorii de tip ESG), și pentru a asigura un răspuns rapid la orice problemă la nivel local. De asemenea, contoarele inteligente vor putea fi utilizate și la nivelul agregatorilor, pentru a echilibra în mod dinamic cererea și oferta de energie. O cunoaștere mai bună a injecțiilor și extracțiilor de energie din rețele poate aduce, în timp, și costuri mai mici ale tarifelor la energie, precum și un control mai bun asupra factorilor variabili din sistem.

OS.6.2 DEZVOLTAREA ȘI INTEGRAREA SISTEMELOR SCADA ȘI IA

Extinderea sistemelor SCADA performante, combinate cu platforme software avansate care includ module de inteligență artificială, va transforma modul în care rețelele energetice operează și sunt întreținute. Aceste sisteme vor permite o detecție mai rapidă și mai precisă a pierderilor sau defecțiunilor, optimizarea răspunsurilor la incidente și îmbunătățirea gestionării

activelor rețelei. Integrarea IA va ajuta la analiza avansată a datelor, identificarea tendințelor și modelarea predictivă pentru anticiparea și satisfacerea cerințelor de consum.

OS.6.3. ASIGURAREA SECURITĂȚII CIBERNETICE

Măsurile de securitate cibernetică este o primă prioritate, în contextul extinderii digitalizării rețelelor energetice. Protejarea infrastructurii critice și a datelor sensibile implică întărirea barierei de securitate și implementarea protocoalelor avansate de protecție împotriva atacurilor cibernetice. Colaborarea la nivel național și internațional pentru schimbul de informații și bune practici va fi crucială pentru a asigura un mediu sigur și protejat pentru tranzacțiile și operațiunile din sectorul energetic.

OS.6.4 SUSȚINEREA EDUCAȚIEI ȘI PROMOVAREA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

O piață competitivă necesită investiții în forța de muncă pentru a asigura că angajații au abilitățile și cunoștințele necesare pentru a se adapta la cerințele în schimbare ale industriei. Aceasta include programe de formare și dezvoltare, precum și eforturile de a atrage și reține talente în sectorul energetic.

- Dezvoltarea învățământului superior în domeniul energiei și armonizarea sa cu nevoile sectorului energetic.
- Susținerea învățământului mediu profesional și învățământului dual în domeniul energiei.
- Susținerea activității de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și inovare în domeniul energiei; dezvoltarea de parteneriate cu industria energetică, precum și cu centrele universitare, asociații profesionale, ONG-uri din sectorul energetic.
- Parteneriate între industria energetică și alte industrii relevante (ex. TI&C) pentru educație și formare profesională.

V. PROGRAME

Conform viziunii și a celor șapte obiective fundamentale ale Strategiei Energetice, dezvoltarea sectorului energetic în noul context este condiționată de realizarea unor proiecte de investiții și reforme prioritare, care să conducă la adaptarea acestuia la noile cerințe tehnologice și menținerea României ca furnizor de securitate energetică în zonă.

FONDUL PENTRU MODERNIZARE

Fondul pentru modernizare (FM) este un instrument esențial de finanțare care contribuie la obiectivele Pactului ecologic european prin sprijinirea unei tranziții juste din punct de vedere social către o economie verde. Acesta reprezintă un instrument cheie pentru dezvoltarea investițiilor în proiecte energetice care prevăd îmbunătățiri în eficiența energetică, modernizarea sistemelor energetice și tranziția în regiunile dependente de cărbune în

treisprezece State Membre din UE cu venituri mai mici, Bulgaria, Croația, Cehia, Estonia, Grecia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, Portugalia, România Slovenia și Slovacia.

FM a devenit operațional în România în luna mai a anului 2022, odată cu adoptarea OUG nr. 60/2022 care reglementează cadrul instituțional și financiar al acestui instrument. Astfel, acest lucru permite accesarea cât mai rapidă a fondurilor puse la dispoziția României.

FM poate finanța investițiile eligibile cu până la 100% în cazul proiectelor care privesc investiții prioritare. Investițiile prioritare includ producția și utilizarea energiei electrice din surse regenerabile, încălzirea și răcirea din surse regenerabile, reducerea consumului total de energie prin eficiență energetică, inclusiv în sectorul industrial, al transporturilor, al clădirilor, al agriculturii și al deșeurilor, stocarea energiei și modernizarea rețelelor energetice, inclusiv a rețelelor de termoficare, rețelele pentru transportul de electricitate și creșterea interconectărilor dintre statele membre și a infrastructurii pentru o mobilitate cu zero emisii, sprijinirea gospodăriilor cu venituri mici pentru combaterea sărăciei energetice și pentru modernizarea sistemelor de încălzire ale acestora, precum și tranziția justă în regiunile dependente de emisiile de dioxid de carbon.

Dacă o investiție propusă nu se încadrează în domeniile prevăzute la art. 10d alin.(2), dar respectă cerințele Directivei 2003/87/CE (Directiva EU-ETS) și este conformă cu politicile UE privind clima și energia pentru 2030, cu cele din Pactul ecologic european și cu cele din Acordul de la Paris, propunerea poate primi o finanțare de până la 70% din costurile relevante. Investițiile propuse, prioritare și neprioritare, sunt analizate și din perspectiva ajutorului de stat. Perioada de implementare a Fondului pentru modernizare este cuprinsă între 2021 - 2030.

România este unul dintre principalii beneficiari ai finanțărilor, având alocate, în prezent, în baza Directiva EU-ETS, un total de 191.705.875 de „allowances” (certIFICATE), din care:

- 29.426.080 certificate reprezentând 11,98% din cota de 2% alocată în temeiul articolului 10 alineatul (1) al treilea paragraf din Directiva EU-ETS;
- 18.661.823 certificate reprezentând 9,70% din cota de 2,5% alocată în temeiul articolului 10 alineatul (1) al patrulea paragraf din Directiva EU-ETS;
- 143.617.972 certificate transferate către Fondul pentru modernizare în temeiul articolului 10d alineatul (4) din Directiva EU-ETS.

În cifre, acestea reprezintă, la o valoare de 62 EUR pe certificat (valoare nominală la data de 25.03.2024), 11.885.764.250 EUR.

Conform OUG nr. 60/2022, FM este implementat prin 8 programe-cheie, astfel: 1) Surse regenerabile de energie și stocarea energiei, 2) Înlocuirea cărbunelui și echilibrarea rețelei - realizarea de centrale de tip turbină cu ciclu combinat, ce pot fi adaptate pentru funcționarea pe hidrogen, 3) Modernizarea și construcția de noi tronsoane de infrastructură energetică (rețele de transport și distribuție pentru electricitate și gaze naturale), 4) Hidrogen verde (producția de hidrogen), 5) Cogenerare de înaltă eficiență și modernizarea rețelelor de termoficare, 6) Energie nucleară – dezvoltarea unităților 3 & 4 de la Centrala Nucleară de la Cernavodă și de reactoare modulare mici, 7) Eficiență energetică în instalații industriale incluse în EU-ETS - instalații de captare, transport, stocare și folosire a CO₂ CCS/CCU și 8) Biocarburanți.

1. SECURITATE ENERGETICĂ

P.1.1. DIVERSIFICAREA SURSELOR DE APROVIZIONARE CU RESURSE ENERGETICE PRIMARE

Negocierea și Semnarea de Noi Acorduri Internaționale: România va negocia acorduri bilaterale cu noi țări producătoare de petrol și gaze, pentru a diversifica sursele de aprovizionare, din Asia, Africa și America.

Participarea la proiecte internaționale de exploatare a energiei în afara granițelor: Încurajarea și sprijinirea companiilor energetice românești să participe la proiecte internaționale și consorții care vizează explorarea și dezvoltarea de noi câmpuri de resurse energetice, în afara granițelor.

P.1.2.1. PUNEREA ÎN VALOARE DE NOI ZĂCĂMINTE DE RESURSE PRIMARE PENTRU MENȚINEREA UNUI NIVEL SCĂZUT DE DEPENDENȚĂ ENERGETICĂ ȘI PENTRU FUNCȚIONAREA ÎN SIGURANȚĂ A SEN

Programul vizează emiterea de acte de autorizare pentru titularii de acorduri petroliere pe mare, conform Legii 256/2018 privind unele măsuri necesare pentru implementarea operațiunilor petroliere de către titularii de acorduri petroliere referitoare la perimetre petroliere pe mare.

De asemenea, se are în vedere realizarea investițiilor de gaze naturale în Marea Neagră.

P.1.3. MENȚINEREA UNUI MIX ENERGETIC DIVERSIFICAT ȘI A ADECVANȚEI SECTORULUI ENERGETIC

Modernizarea și reabilitarea infrastructurii energetice existente

Menținerea în funcțiune și modernizarea necesară a centralelor pe bază de combustibili fosili atât timp cât acestea sunt necesare securității energetice naționale.

Prelungirea duratei de viață a centralelor nucleare existente și evaluarea siguranței operaționale.

Prin aceste măsuri, România își propune să asigure o tranziție energetică echilibrată și sustenabilă, reușind să răspundă eficient nevoilor actuale și viitoare ale societății, menținând în același timp angajamentul național și internațional pentru reducerea impactului asupra mediului.

P.1.4 ASIGURAREA CAPACITĂȚII DE STOCARE DE ENERGIE ȘI A SISTEMELOR DE REZERVĂ ȘI MONITORIZAREA STOCURILOR DE SIGURANȚĂ ALE SECTORULUI ENERGETIC

În ce privește asigurarea stocurilor minime de țiței, programul va urmări aplicarea Legii 85/2018 care trasează modul în care sunt constituite și menținute rezervele minime de țiței și/sau a produselor petroliere, pentru a preveni orice element de vulnerabilitate și periclitarea securității energetice a țării. Conform legii, nivelul stocurilor minime reprezintă cel puțin cea mai mare

valoare dintre cantitatea aferentă importurilor netepe o perioadă de 90 de zile, calculată pe baza mediei zilnice a importurilor nete, și cantitatea aferentă consumului intern pe o perioadă de 61 de zile, calculată pe baza mediei zilnice a consumului intern.

Este de asemenea necesară dezvoltarea de capacități și produse flexibile de înmagazinare subterană a gazelor naturale, capabile să răspundă necesităților de asigurare a siguranței în aprovizionare cu gaze naturale a consumatorilor finali precum și specificităților pieței de gaze naturale per ansamblu.

În concordanță cu Planul de acțiuni preventive privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaze naturale în România, proiectele de investiții în înmagazinare pentru perioada 2022-2035, cuprind următoarele acțiuni:

- investiții în modernizări ale depozitelor de înmagazinare în scopul creșterii capacității de livrare zilnică a gazelor;
- creșterea flexibilității în utilizarea depozitelor de înmagazinare în ciclurile de injecție și extracție prin promovarea de soluții de operare alternativă;
- investiții în realizarea de noi capacități de înmagazinare.

P.1.5. CREȘTEREA CAPACITĂȚILOR DE INTERCONECTARE A REȚELELOR DE TRANSPORT DE ENERGIE

Investiții în realizarea interconectărilor transfrontaliere cu țările vecine (State Membre UE și state terțe), atât pentru gaze naturale, cât și pentru energia electrică.

Capitolul 3.4 din PNIESC va prezenta lista proiectelor de mari investiții privind interconectările, detaliind contribuțiile individuale ale fiecărui proiect la atingerea obiectivului general de a crește nivelul de interconectare la 15% din capacitatea totală instalată până în 2030.

P.1.5.1. EXTINDEREA INTERCONECTĂRIILOR TRANSFRONTALIERE DE ENERGIE ELECTRICĂ

România este inclusă în Coridorul prioritar Interconexiunile electrice pe coridorul nord-sud din Europa Centrală și din Europa de Sud-Est (NSI East Electricity) care vizează realizarea de interconexiuni și linii interne pe direcțiile nord-sud și est-vest pentru finalizarea pieței interne și pentru integrarea producției provenite din surse regenerabile. Proiectele de tip PCI vizând acest coridor sunt incluse în Regulamentul Delegat (UE) 2022/564 al Comisiei din 19 noiembrie 2021 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 347/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește lista proiectelor de interes comun a Uniunii.

În ceea ce privește obiectivul de interconectare de 15% în 2030 stabilit prin Regulamentul 1999/2018 privind guvernarea Uniunii Energetice și a acțiunilor climatice, se intenționează ca acest obiectiv să fie depășit, în principal, prin implementarea PCI-urilor și respectiv prin realizarea celorlalte proiecte de dezvoltare a rețelei electrice de transport incluse în Planul de Dezvoltare a RET perioada 2022-2031.

Prin Planul de Acțiuni al Transelectrica, aprobat prin Decizia ANRE nr. 2063 din 11.11.2020 pentru aprobarea documentului Raportul privind congestiile structurale în conformitate cu prevederile art. 14 alin. (7) din Regulamentul (UE) 2019/943 al Parlamentului European și al

Consiliului din 5 iunie 2019 privind piața internă pentru energie electrică (reformare), a fost aprobată traiectoria liniară pentru creșterea anuală a capacității minime disponibile pentru comerțul interzonal până la 31 decembrie 2025. Atingerea țintei de 70% pentru capacitatea disponibilă pentru comerțul transfrontalier din capacitatea de transport a rețelei electrice are două componente esențiale pentru realizare:

- Implementarea proiectelor de investiții pentru dezvoltarea rețelei electrice de transport prevăzute în Planul de acțiuni;
- Implementarea metodologiilor de calcul coordonat pentru capacitatea transfrontalieră și analiza de siguranță în funcționare conform Regulamentului (UE) 2015/1222 al Comisiei din 24 iulie 2015 de stabilire a unor linii directe privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor și Regulamentului (UE) 2017/1485 al Comisiei din 2 august 2017 de stabilire a unei linii directe privind operarea sistemului de transport al energiei electrice .

Proiectele aferente extinderii interconexiunilor sunt prezentate în detaliu în Capitolul 3 al PNIESC.

România cooperează cu Republica Moldova pentru construirea unor noi linii de interconectare de 400 kV.

România face parte de asemenea parte din proiectul transfrontalier de dezvoltare a rețelei de transport a energiei electrice Black Sea Corridor (ID 138 din TYNDP al ENTSO-E), scopul acestui proiect fiind de a consolida în continuare interconectarea dintre România și Bulgaria, prin construirea a noi linii de transport de înaltă tensiune.

De asemenea, România face parte din proiectul transfrontalier de dezvoltare a rețelei de transport a energiei electrice Mid-Continental East Corridor (ID 144 din TYNDP al ENTSO-E), care are drept scop consolidarea interconectivității dintre România, Serbia și Ungaria.

Interconectarea României cu Serbia este, de asemenea, susținută și în cadrul proiectului North CSE Corridor (ID 341 din TYNDP al ENTSO-E). Scopul acestui proiect este de a spori integrarea piețelor din regiune, determinând o diferență mai mică între costurile marginale ale energiei, permițând integrarea unor capacități mai mari de SRE și contribuind la securitatea aprovizionării în regiune prin creșterea capacității de echilibrare disponibile pentru echilibrare încrucișată.

Pe lângă inițiativele și proiectele menționate mai sus, România face parte și din proiectul HU – RO (ID 259 din TYNDP al ENTSO-E). Scopul acestui proiect este de a consolida interconectarea dintre Ungaria și România, prin investiția într-o nouă LEA între cele două țări. În cadrul acestui proiect, sunt planificate mai multe investiții interne suplimentare în dezvoltarea rețelei pe partea românească.

În cele din urmă, România face parte din proiectul cablului submarin de interconectare Georgia-România din Marea Neagră (ID 1.105 din TYNDP al ENTSO-E), care are scopul de a conecta sistemul electric georgian la rețeaua sincronă a Europei continentale. Proiectul va avea un impact și asupra securității energetice atât în regiunea Caucazului, cât și în Europa continentală, stimulând dezvoltarea SRE și crescând oportunitățile comerciale și de tranzit între regiunile vizate.

P.1.5.2. EXTINDEREA INTERCONECTĂRIILOR TRANSFRONTALIERE DE GAZE NATURALE

Pentru aprovizionarea cu gaze naturale, România are în vedere în mod special dezvoltarea SNT pe coridorul Bulgaria – România – Ungaria – Austria (BRUA) și dezvoltarea pe teritoriul României a Coridorului Sudic de transport pentru preluarea gazelor naturale de la țărmul Mării Negre.

Interconectările existente vor continua să fie utilizate pe direcția Nord Vest (Medieșul Aurit), Sud Est (Isaccea) cu Ucraina, pe direcția Vest cu Ungaria, pe direcția Sud cu Bulgaria și pe direcția Est cu Republica Moldova. Aceste proiecte vor contribui diversificarea surselor de aprovizionare cu gaze naturale și reducerea dependenței față de Federația Rusă, oferind conectivitate și capacitate de transport pentru exploatarea zăcămintelor din Marea Neagră.

Gradul de interconectare va crește în continuare, prin întărirea interconectării cu Republica Moldova, adăugarea unei viitoare interconectări cu Serbia și finalizarea realizării curgerii bidirecționale pe conductele Culoarului Transbalcanic (UA-RO-BG) aflate pe teritoriul României.

P.1.6. PROTECȚIA INFRASTRUCTURII CRITICE ÎMPOTRIVA ATACURILOR FIZICE, INFORMATICE ȘI A CALAMITĂȚILOR

Îmbunătățirea siguranței instalațiilor industriale și a operațiunilor de pe întregul lanț al energiei contribuie direct la reducerea riscurilor de accidente și incidente care pot afecta sănătatea și siguranța angajaților și a comunităților locale. Tehnologiile avansate de telemonitorizare și diagnosticare, împreună cu serviciile de verificare și întreținere mai eficiente, asigură un mediu de lucru mai sigur și reduc riscul de expunere la condiții periculoase.

Prin consolidarea infrastructurii energetice și planificarea capacităților redundante, programele vizează minimizarea întreruperilor de operare și, implicit, a pierderilor materiale. Aceasta asigură continuitatea activităților economice, esențiale pentru funcționarea societății și pentru evitarea perturbării lanțurilor de aprovizionare și producție, având un impact pozitiv pe termen lung asupra stabilității economice.

Programele care vizează consolidarea siguranței în exploatarea instalațiilor energetice au, de asemenea, un impact pozitiv asupra mediului. Prin reducerea incidentelor și a accidentelor, se minimizează riscul de scurgeri, emisii și alte forme de poluare. În plus, adoptarea tehnologiilor mai eficiente și sustenabile contribuie la diminuarea amprenteii ecologice a sectorului energetic, promovând un mediu mai curat și mai sigur pentru comunități.

Implementarea de măsuri de securizare fizică a infrastructurii critice față de posibile acte teroriste

Asigurarea mentenanței și a lucrărilor de modernizare și investiții a sectorului energetic în ansamblul său pentru menținerea la standarde de siguranță a obiectivelor critice (lacuri, diguri, baraje etc.)

Instituirea de indicatori specifici obligatorii pentru directori, CA/directorat, legați de gradul de îndeplinire a programelor de mentenanță, modernizare și investiții (ex.: minim 90-95%).

Analiza, identificarea, proiectarea, planificarea și actualizarea în timp a capacităților de răspuns într-un sector energetic tot mai complex, capacitatea de a răspunde rapid și eficient la incidente este crucială. Planificarea meticuloasă și actualizarea periodică a capacităților de răspuns asigură minimizarea impactului incidentelor asupra serviciilor esențiale și a economiei, consolidând astfel securitatea energetică și reziliența națională.

P.1.7. REALIZAREA DE INVESTIȚII PE ÎNTREG LANȚUL DE APROVIZIONARE PENTRU INFRASTRUCTURA CRITICĂ DIN ENERGIE

Co-finanțarea de investiții în întregul lanț de producție al bateriilor, celulelor și panourilor fotovoltaice și stocării pe bază de baterii

Programul susține cu scheme de ajutor de stat actorii din piața de stocare a energiei electrice pentru ca dezvolta unități de producere a materiilor prime și a bateriilor, precum și pe cei de celule și panouri fotovoltaice pentru a putea dezvolta producerea materiilor prime și a produselor finite (de ex.: celule și panouri fotovoltaice, invertoare, etc.).

Politici economice și fiscale de stimulare a investițiilor în dezvoltarea industriei producătoare de echipamente pentru SRE, eficiență energetică și electromobilitate

Finanțarea cercetării în domeniul energiei nucleare prin RATEN

Regia Autonomă Tehnologii pentru Energia Nucleară (RATEN) desfășurării activități de suport tehnic pentru energetica nucleară și pentru a menține și dezvolta competența tehnică pe durata de funcționare a instalațiilor nucleare. RATEN desfășoară activități precum: dezvoltarea de tehnologii necesare asigurării suportului științific și tehnic național pentru domeniul de energetică nucleară în vederea funcționării în condiții de securitate nucleară a instalațiilor aferente domeniului, dezvoltarea de tehnologii pentru noi tipuri de reactori nucleari energetici de generație IV, dezvoltarea de tehnologii pentru managementul combustibilului nuclear ars și al deșeurilor radioactive, producția de radioizotopi pentru medicină și industrie, activități de cercetare științifică, proiectare și inginerie tehnologică, pregătirea specialiștilor în domeniul nuclear, dezvoltarea de specialitate în calitate de organizații tehnice suport ale administrației publice centrale, programe de informare publică, activități specifice cooperării internaționale în domeniu.

Finanțarea formării specialiștilor tehnici în instalații energetice

Pentru a atinge obiectivele asociate cu tranziția energetică, în special la nivelul consumatorilor finali, ritmul accelerat de trecere la tehnologiile aferente, de la panouri fotovoltaice, baterii și contorizare inteligentă, până la pompe de căldură, centrale micro-CHP și rețele inteligente de energie electrică și gaze naturale, va fi necesar un număr considerabil de specialiști în proiectarea, instalarea și mentenanța acestor elemente. De asemenea, dacă se reușește și atragerea de investiții locale numeroase în capacități de producție de astfel de echipamente, astfel de competențe vor fi cu atât mai valoroase.

P.1.8. LEGIFERAREA ANGAJAMENTULUI ROMÂNIEI DE A GARANTA SECURITATEA ENERGETICĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Programul vizează interconectarea energetică cu Republic Moldova pentru a îi asigura acesteia securitatea energetică în proporție de 100%.

2. ENERGIE CU EMISII SCĂZUTE DE CARBON

Promovarea investițiilor în capacități noi de producere a energiei electrice cu emisii reduse de carbon reprezintă o componentă importantă în atingerea obiectivelor României pentru anul 2035.

Programele-cheie investiționale pentru dezvoltarea surselor regenerabile de energie în capacități eoliene, fotovoltaice, hidro, pe bază de biomasă și geotermale precum și biocombustibili, incluse în PNRR și în FM, alături de investițiile în capacități de generare din surse nucleare și de cogenerare pe bază de gaze naturale, modernizarea rețelelor de transport și distribuție și dezvoltarea capacităților de stocare, vor conduce la atingerea obiectivelor și țintelor în domeniul decarbonării și surselor regenerabile de energie pentru anul 2035.

Valoarea investițiilor pe care România le poate realiza utilizând fonduri europene prin PNRR și prin FM depășește 13 mld. EUR. Investițiile vizează domenii precum energia regenerabilă, înlocuirea cărbunelui, energia nucleară, cogenerarea, biocombustibilii și modernizarea infrastructurii energetice.

Măsurile detaliate de decarbonare a sectorului de producere a energiei electrice și termice vor fi prezentate în PNIESC.

P 2.1.1 CO-FINANȚAREA NOILOR CAPACITĂȚI DE PRODUCȚIE SRE DIN PNRR ȘI FM, INCLUSIV PRIN CFD

Prin PNRR și FM, România încurajează creșterea capacității de producție a energiei electrice din SRE printr-o procedură competitivă de acordare de ajutor de stat investițional și o altă pentru acordarea de ajutor de stat operațional (contract pentru diferență / contract for difference – CfD). Aceste inițiative sunt menite să sporească rentabilitatea proiectelor de investiții în energia regenerabilă și consolidarea unei piețe energetice diversificate, atractivă pentru investitori.

La nivelul PNRR, finanțarea investițiilor în noi capacități de producție a energiei electrice din surse regenerabile a fost prevăzută a fi realizată prin Investiția 1 - Noi capacități de producție de energie electrică din surse regenerabile din cadrul Componentei 6 - Energie, având ca obiective:

- lansarea unei proceduri de ofertare concurențială pentru proiecte de producție de energie din surse regenerabile (energie eoliană și solară), până la sfârșitul T1 2022 (Jalonul 124);
- instalarea unei capacități suplimentare de energie din surse regenerabile (eoliană și solară) de cel puțin 950 MW până la sfârșitul T2 2024 (Ținta 125).

Urmare a Deciziei de punere în aplicare a Consiliului din 05 decembrie 2023 de modificare a Deciziei de punere în aplicare din 29 octombrie 2021 de aprobare a evaluării Planului de Redresare și Reziliență al României, Investiția 1 din cadrul Componentei 6 a Planului Național de Redresare și Reziliență a fost transferată în Componenta 16 - REPowerEU a Planului Național de Redresare și Reziliență, devenind Investiția 2 - Noi capacități de producție de energie electrică din surse regenerabilă, iar termenul de îndeplinire al Țintei 125 a fost amânat de la T2 2024 la T4 2024.

Pentru atingerea obiectivelor asumate, Ministerul Energiei a lansat în luna martie 2022, apelul de proiecte „*Sprijinirea investițiilor în noi capacități de producere a energiei electrice din surse regenerabile de energie eoliană și solară, cu sau fără instalații de stocare integrate*”. Alocarea totală aprobată a apelului de proiecte a fost de 457,7 mil. euro, respectiv 595,01 mil. euro cu aplicarea procentului de supracontractare de 30%, fiind semnate, fiind semnate, 303 contracte de finanțare în valoare totală de 2,17 mld. EUR, din care 428,75 mil. EUR finanțare nerambursabilă.

La sfârșitul implementării, respectiv până la 31.12.2024, conform indicatorilor de realizare asumați prin contractele de finanțare semnate, cele 303 de investiții finanțate vor asigura punerea în funcțiune a unei capacități nou instalate de producere a energiei electrice din surse regenerabile de cel puțin 1.906,25 MW energie (eoliană și solară).

De asemenea, în primul trimestru al anului 2023, România a primit confirmarea Băncii Europene de Investiții pentru finanțarea din Fondul pentru modernizare a patru scheme multianuale de finanțare care au ca scop sprijinirea investițiilor în noi capacități de producere a energiei electrice din surse regenerabile de energie eoliană, solară sau hidro, pentru autoconsum sau comercializare, atât la nivelul sectorului public, cât și la nivelul sectorului privat. Valoarea totală a finanțării confirmate prin schemele aprobate este de 1,815 mld. EUR, sumă ce va asigura finanțarea unei capacități nou instalate de cel puțin 2.231 MW energie din surse regenerabile, din care: 239 MW energie eoliană, 1.915 MW energie solară și 77 MW energie hidro, capacitate care va fi pusă în funcțiune și racordată la rețea până la sfârșitul perioadei de derulare a schemelor, respectiv 31.12.2026.

În baza schemelor multianuale aprobate, au fost lansate în cursul anului 2023, în cadrul Programului-cheie 1: SRE și stocarea energiei - Sprijin pentru realizarea de noi centrale electrice și sisteme de încălzire-răcire bazate pe surse regenerabile de energie și pentru realizarea de capacități de stocare a energiei electrice al Fondului pentru modernizare, două apeluri de proiecte:

- apelul de proiecte „*Sprijinirea investițiilor în noi capacități de producere a energiei electrice produsă din surse regenerabile pentru autoconsum*”, lansat de Ministerul Energiei, în calitate de autoritate națională de implementare și gestionare a fondurilor alocate României din Fondul pentru modernizare. Alocarea totală aprobată a apelului de proiecte este de 500 mil. EUR, sumă ce va asigura finanțarea unei capacități nou instalate de cel puțin 442 MW energie din surse regenerabile, din care: 25 MW energie eoliană, 409 MW energie solară și 8 MW energie hidro, energie destinată autoconsumului la nivelul entităților publice;
- apelul de proiecte „*Sprijinirea investițiilor în noi capacități de producere a energiei electrice produsă din surse regenerabile pentru autoconsumul întreprinderilor din cadrul sectorului agricol și industriei alimentare*”, lansat de Ministerul Agriculturii și

Dezvoltării Rurale, în baza competențelor și atribuțiilor delegate de Ministerul Energiei. Alocarea totală aprobată a apelului de proiecte este de 150 mil. EUR, sumă ce va contribui la finanțarea capacității totale nou instalate de cel puțin 584 MW energie din surse regenerabile stabilită prin schema multianuală aferentă apelului de proiecte, din care: 28 MW energie eoliană și 556 MW energie solară, energie destinată autoconsumului la nivelul întreprinderilor din cadrul sectorului agricol și industriei alimentare.

Tot în cadrul Programului-cheie 1: SRE și stocarea energiei - Sprijin pentru realizarea de noi centrale electrice și sisteme de încălzire-răcire bazate pe surse regenerabile de energie și pentru realizarea de capacități de stocare a energiei electrice al Fondului pentru modernizare, au fost lansate în data de 25 aprilie 2024 două noi apeluri de proiecte aferente schemelor multianuale aprobate:

- apelul de proiecte „*Sprijinirea investițiilor în noi capacități de producere a energiei electrice produsă din surse regenerabile pentru autoconsum*” dedicat societăților, cu o alocare totală aprobată de 415 mil. EUR, sumă ce va asigura finanțarea unei capacități nou instalate de cel puțin 607 MW energie electrică produsă din surse regenerabile, din care: 43 MW energie eoliană, 550 MW energie solară și 14 MW energie hidro;
- apelul de proiecte „*Sprijinirea investițiilor în noi capacități de producere a energiei electrice produsă din surse regenerabile*” dedicat societăților, cu o alocare totală aprobată de 400 mil. EUR, sumă ce va asigura finanțarea unei capacități nou instalate de cel puțin 598 MW energie electrică produsă din surse regenerabile, din care: 143 MW energie eoliană, 400 MW energie solară și 55 MW energie hidro.

Tot prin Fondul pentru modernizare a fost aprobată finanțarea unor investiții derulate de către Complexul Energetic Oltenia S.A. pentru producerea de energie din surse regenerabile, respectiv construirea celor 8 parcuri fotovoltaice prevăzute în planul de restructurare al CEO, investiții ce vor asigura punerea în funcțiune, la sfârșitul perioadei de implementare a acestora, a unei capacități totale instalate de cel puțin 735 MW energie solară. Conform confirmărilor Băncii Europene de Investiții și Deciziei C(2022)3496 final din 23.05.2022, cele opt parcuri fotovoltaice beneficiază de o finanțare de 469,56 mil. EUR din Fondul pentru modernizare, reprezentând un procent de 70% din valoarea totală a investiției de 670,8 mil. EUR, conform studiilor de fezabilitate.

De asemenea, prin Fondul pentru modernizare se va asigura finanțarea mecanismului de sprijin prin Contracte pentru Diferență (CfD) pentru tehnologii cu emisii scăzute de carbon în sectorul energetic, conform schemei multianuale de investiții confirmate de către Banca Europeană de Investiții și schemei de ajutor de stat aferente acesteia, aprobate de către Comisia Europeană.

Obiectivul schemei CfD este de a susține România în atingerea obiectivelor de decarbonizare, păstrându-și în același timp securitatea aprovizionării cu energie electrică, aceste deziderate fiind în concordanță cu obiectivele României identificate în PNRR, și anume, semnarea de Contracte pentru Diferență, cu scopul de a promova producția de energie electrică din surse regenerabile. Contractele pentru Diferență vor asigura predictibilitatea veniturilor pentru producători în realizarea investițiilor în tehnologii cu emisii reduse de carbon, beneficiarii mecanismului de sprijin CfD având certitudinea obținerii unui anumit nivel de venituri, care garantează recuperarea investiției inițiale.

Tehnologiile eligibile de producție prevăzute a fi sprijinite prin Mecanismul de sprijin prin Contracte pentru Diferență sunt tehnologiile de producție a energiei electrice care utilizează resurse eoliene onshore și resurse solare (*5000MW energie verde: 2500 MW parcuri solare și 2500MW parcuri eoliene*).

Valoarea totală aprobată a schemei multianuale dedicate mecanismului de sprijin prin Contracte pentru Diferență este de 3 mld. EUR pentru perioada 2024-2025, din care Ministerul Energiei a solicitat, în cadrul reuniunii Comitetului pentru Investiții din 27.03.2024, suma de 5 mil. EUR.

Schema de sprijin prevede organizarea a două runde de licitație pentru acordarea ajutorului de stat, respectiv:

- licitație în anul 2024 pentru o capacitate de 2GW, din care: 1 GW energie solară și 1 GW energie eoliană;
- licitație în 2025 pentru diferența de 3GW, din care: 1,5 GW energie eoliană și 1,5 GW energie solară.

P 2.1.2 CO-FINANȚAREA PROIECTELOR DE CCUS DIN FM. PROGRAMUL CHEIE 7

Se vor elabora legislația necesară și strategia privitoare la captarea și stocarea carbonului.

Este esențială identificarea timpurie a siturilor potrivite pentru stocarea în subteran a CO₂ precum și a traseelor de infrastructură specifică (conducte, stații de pompare, etc) în scopul securizării acestora (ca terenuri, drepturi de servitute etc) pentru viitoarele proiecte.

Se va dezvolta un proiect pilot integrat la nivel național care acoperă întregul lanț CCS de captare, transport și stocare a CO₂.

În același timp, se vor desfășura campanii de comunicare și de educare naționale pentru acceptare publică.

P 2.2.1 ÎNLOCUIREA CAPACITĂȚILOR DE PRODUCȚIE DE ENERGIE ELECTRICĂ PE BAZĂ DE CĂRBUNE CU CAPACITĂȚI NOI PE BAZĂ DE GAZE NATURALE

Tranziția de la capacități pe bază de cărbune la cele pe bază de gaz natural permite integrarea SRE în sectorul energetic, întrucât această formă de generare are avantajul unei funcționări flexibile. Astfel, se poate asigura echilibrarea sistemului, ținând cont de caracterul intermitent al SRE.

Astfel, până în 2030, este vizată construirea de centrale electrice în tehnologie Centrală Electrică cu Ciclu Combinat (CCGT), alimentate cu gaz natural, cu o capacitate totală instalată de 2,6 GW și centrale în cogenerare (CHP) cu capacitate totală instalată de 947 MW.

În primul trimestru al anului 2022, România a primit aprobarea Comitetului pentru Investiții al Fondului pentru modernizare de a finanța, din Fondul pentru modernizare, două proiecte de investiții individuale ale Complexului Energetic Oltenia S.A. Proiectele, în valoare totală de 841,26 mil. EUR, din care 420,63 mil. EUR vor fi asigurați din Fondul pentru modernizare,

vizează construcția a două centrale electrice cu ciclu combinat pe gaz natural la Ișalnița (cu o capacitate de 850 MW) și la Turceni (cu o capacitate de 475 MW), ca parte din planul de restructurare al CEO.

P 2.2.2 DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR DE PRODUCȚIE A ENERGIEI DIN SURSE NUCLEARE, BIOMASĂ, HIDROENERGETICE, HIDROGEN ȘI GEOTERMALE

Nuclear

Energia nucleară reprezintă un element important pentru securitatea energetică a României și reducerea emisiilor de GES în sectorul de producere al energiei. Astfel, re tehnologizarea unităților nucleare existente și construirea de unități noi sunt programe prioritare.

Până în 2035 se vor construi noi reactoare nucleare de scară mare și RMM, care vor putea crește ponderea energiei curate în mixul energetic.

Totodată, se vor continua măsurile pentru depozitarea în siguranță a deșeurilor radioactive la producător și corelarea cu „Strategia Națională pe termen mediu și lung privind gestionarea în siguranță a combustibilului nuclear uzat și a deșeurilor radioactive”.

Biomasă

România va introduce un mecanism de sprijin pentru dezvoltarea potențialului biomasei în forme moderne și eficiente.

Pilotarea de proiecte având la bază sisteme cu emisii scăzute de încălzire-răcire, mai cu seamă în mediul rural (înlocuirea sobelor pe lemn cu sobe eficiente, folosirea biomasei sustenabile, pompe de căldură, etc.).

Hidroenergie

În acord cu politicile de mediu, diminuând sau eliminând impactul negativ asupra stării ecologice a apelor curgătoare produs de microhidrocentralele cu centrale pe derivație, România trebuie să deblocheze astfel de proiecte începute și să demareze proiecte noi.

Este prioritară finalizarea investițiilor începute care au un grad mare de realizare. Este obiectivul României să identifice și noi proiecte și posibilități de majorare a capacității prin decolmatăre și/sau amenajări suplimentare.

OUG 175/2022 pentru stabilirea unor măsuri privind obiectivele de investiții pentru realizarea de amenajări hidroenergetice în curs de execuție, precum și a altor proiecte de interes public major care utilizează energie regenerabilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, cu modificările și completările ulterioare din 14 decembrie 2022 conține lista de investiții privind construirea și punerea în funcțiune de noi capacități de producere a energiei electrice din surse hidro, precum și noua capacitate de producere a energiei electrice și termice de la Iernut.

Hidrogen

Ministerul Energiei a dezvoltat Strategia Națională în cadrul Reformei R4 – „Dezvoltarea unui cadru legislativ și de reglementare favorabil tehnologiilor viitorului, în special hidrogen și soluții de stocare”, respectiv a unui plan de acțiune pentru stabilirea unor obiective și măsuri specifice și practice, inclusiv instrumente de finanțare în vederea punerii în aplicare a legislației și reglementărilor primare și secundare necesare.

România își propune prin PNRR dezvoltarea unei infrastructuri regionale de gaz natural într-o regiune slab conectată la gaz natural, capabilă să preia hidrogen regenerabil în proporție de cel puțin 20% din capacitate (în volum) la punerea în funcțiune, până în Q2 2026 și 100% hidrogen regenerabil și/sau alte gaze regenerabile până în 2030 .

În plus, ca parte a PNRR, România va dezvolta de proiecte pilot pentru producția de hidrogen verde, considerat vector de tranziție care contribuie semnificativ la atingerea obiectivelor asumate.

În cadrul Investiției 2 - Capacități de producție a hidrogenului verde care să fie utilizat pentru stocarea energiei electrice și/sau pentru decarbonizarea industriei - din PNRR, a fost relansat în anul 2023 un apel de proiecte vizând sprijinirea investițiilor în construirea de capacități pentru producția de hidrogen verde în instalații de electroliză, care are la bază o schemă de ajutor de stat privind sprijinul unor astfel de investiții. Alocarea totală aprobată a apelului de proiecte a fost de 114.425.000 EUR, respectiv 148.752.500 EUR cu aplicarea procentului de supracontractare de 30%. La sfârșitul implementării, respectiv până la 30.06.2026, investițiile finanțate trebuie să asigure instalarea unor capacități de producție de hidrogen verde de cel puțin 60 MWH_{2out} în instalații de electroliză.

De asemenea, se va elabora construirea cadrul legislativ și de reglementare pentru comercializarea hidrogenului, aliniat la prevederile legislației europene (Third Party Access, Unbundling, reglementari tehnice, etc).

Intern, se vor identifica principalii consumatori de hidrogen, regiunile cu potențial crescut de producere și se vor identifica traseele optime de transport precum și agenții economici interesați și capabili să dezvolte o asemenea infrastructura.

Extern, se vor identifica potențialii consumatori în țările vecine, precum și posibilele trasee de transport a hidrogenului verde posibil de produs în România. TYNDP 2022 include proiecte semnificative privitoare la transportul hidrogenului.

Mai mult, se va promova utilizarea gazelor naturale în amestec cu H₂ în instalații mari de producere energie la nivel centralizat.

Se va susține participarea României la inițiativele europene de încurajare a dezvoltării tehnologiilor pe bază de hidrogen, pentru a atinge pragul de competitivitate economică și de utilizare la scară largă, cu o contribuție esențială la securitatea energetică.

Geotermal

Revizuirea legislației pentru a asigura (1) o definiție clară a energiei geotermale, inclusiv o terminologie extinsă pentru a defini în mod explicit căldura geotermală, energia geotermală și exploatarea apei geotermale printre resursele care pot fi exploatate; (2) un proces de autorizare simplificat / unic, cu criterii transparente pentru cererile investitorilor; (3) un acces facil la

procedurile de autorizare și perioade rezonabile de acordare; și (4) perioade mai lungi pentru permisele de foraj acordate pentru aplicațiile geotermale.

P 2.4 DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR DE STOCARE A ENERGIEI ELECTRICE

Implementarea de soluții privind stocarea energiei electrice este necesară pentru eficientizarea consumului și remedierea fluctuațiilor majore de producție, crescând capacitatea de integrare a energiei provenite din surse regenerabile, de natură variabilă.

România și-a asumat, așa cum este subliniat și prin PNRR, în cadrul Investiția 4 - Lanț industrial de producție și/sau asamblare și/sau reciclare a bateriilor, a celulelor și panourilor fotovoltaice (inclusiv echipamente auxiliare) și noi capacități de stocare a energiei electrice, sub-măsura 3, instalarea unei capacități de 240 MW (sau 480 MWh) în baterii până la 30 iunie 2026, Investiția 4 - Lanț industrial de producție și/sau asamblare și/sau reciclare a bateriilor, a celulelor și panourilor fotovoltaice (inclusiv echipamente auxiliare) și noi capacități de stocare a energiei electrice, sub-investiția 3, obiectivul specific de a instala o capacitate de 240 MW (sau 480 MWh) în baterii până la 30 iunie 2026.

Astfel, în baza schemei de ajutor de stat având ca obiectiv sprijinirea investițiilor în dezvoltarea capacităților de stocare a energiei electrice (baterii) a fost relansat un apel de proiecte (cu data de închidere a depunerii de proiecte - 21.04.2024) dedicat societăților, cu o alocare totală aprobată de 103.480.000 EUR, respectiv 79.600.000 EUR cu aplicarea procentului de supracontractare de 30%.

În acest sens, prin PNRR s-au alocat scheme dedicate, subliniindu-se astfel angajamentul de consolidare a infrastructurii energetice naționale și de asigurare a unui viitor energetic rezilient și sustenabil.

De asemenea, construirea de capacități de stocare a energiei se află printre domeniile de interes din cadrul Programului cheie 1 al FM, documentele programatice aferente fiind în lucru la nivelul Ministerului Energiei..

Este de asemenea necesară construirea unei capacități mari cu acumulare prin pompaj de aproximativ 1000 MW în anul 2035, cu variații între 850 MW și 1100 MW. Centrale de acumulare prin pompaj vor contribui la înlocuirea capacităților poluante și flexibilizarea sectorului energetic.

Deoarece modelul de afacere pentru o instalație de stocare prezintă o multitudine de necunoscute în stabilirea unei fezabilități economice certe în recuperarea investiției, se impun măsuri pentru stimularea integrării de sisteme de stocare, pentru o capacitate și o durată determinată.

3. EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

P 3.1.1 REALIZAREA DE NOI INVESTIȚII INTEGRATE ÎN SISTEME DE ALIMENTARE CENTRALIZATE CU ENERGIE TERMICĂ: PRODUCĂTOR DE ENERGIE TERMICĂ – TRANSPORT ȘI DISTRIBUȚIE.

Înființarea de SACET-uri acolo unde mai funcționează sistemele de încălzire centralizată și realizarea de investiții pentru viabilizarea acestora.

Măsurile vor viza actualizarea legislației privind încălzirea centralizată în scopul creării unei baze legislative transparente, stabile și predictibile cu accent pe creșterea eficienței energetice pentru acest sector; susținerea investițiilor în modernizarea infrastructurii cu rolul de a crește atractivitatea și bancabilitatea acestora cu efect direct asupra reducerii pierderilor și creșterii performanței serviciului; soluționarea situațiilor de insolvență sau dificultate în care se află unii operatori de așa manieră încât să fie asigurată protecția creditorilor și restabilită încrederea pentru atragerea susținerii unor proiecte viitoare.

P.3.1.2 SPRIJINIREA COGENERĂRII DE ÎNALTĂ EFICIENȚĂ PRIN SCHEME DE SPRIJIN DE TIP BONUS ȘI CO-FINANȚAREA DE INVESTIȚII, ÎN PRODUCȚIA ÎN SISTEM DE COGENERARE, STOCAREA ENERGIEI TERMICE ȘI ÎN MODERNIZAREA REȚELELOR DE TERMOFICARE

Schema de sprijin pentru promovarea cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă este în vigoare până 2033. Măsura este luată **prin HG 409/2022**, care a modificat HG 1215/2009 privind stabilirea criteriilor și a condițiilor necesare implementării schemei de sprijin pentru promovarea cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă. Schema cogenerării de înaltă eficiență are în vedere acoperirea diferenței dintre costul producerii energiei în cogenerare de înaltă eficiență și prețul de vânzare al acesteia. Bugetul estimativ al schemei crește cu 11,4 mld. RON (cca 2.2 mld. EUR) – de la 10,7 mld. RON (aprox. 2,1 mld. EUR) la 21,8 mld. RON (4,4 mld. EUR). Producătorii de energie termică și electrică în cogenerare primesc sprijin maximum 21 ani, în condițiile în care costurile de producție a energiei electrice din instalațiile de co-generare sunt mai mari decât prețul de piață al energiei electrice. În același timp, bonusul pentru energia electrică produsă în cogenerare de înaltă eficiență este calculat pe baza diferenței între costurile și veniturile unei centrale de cogenerare echivalente, care produce energie electrică în cogenerare de înaltă eficiență cu același tip de combustibil, precum cel folosit de centrala producătorului care beneficiază de bonus.

La începutul anului 2023, Ministerul Energiei a primit confirmarea Băncii Europene de Investiții pentru finanțarea din Fondul pentru modernizare a două scheme multianuale de finanțare care au ca scop sprijinirea investițiilor pentru modernizarea/reabilitarea rețelei inteligente de termoficare. În baza acestora, au fost lansate în data de 01.02.2024, în cadrul *Programului-cheie 5: Cogenerare de înaltă eficiență și modernizarea rețelelor de termoficare* al Fondului pentru modernizare, două apeluri de proiecte care vizează *sprijinirea investițiilor pentru modernizarea/reabilitarea rețelei inteligente de termoficare*, respectiv: **(1)** un apel de proiecte cu o alocare totală aprobată de 200.000.000 EUR, apel dedicat unităților administrativ-

teritoriale/subdiviziunilor administrativ-teritoriale care produc energie termică în scopul furnizării în rețeaua de transport și distribuție/care dețin sistemul de distribuție și transport pentru asigurarea serviciului public de alimentare cu energie termică sau pentru consumul propriu (*apel activ până la data de 30.06.2024*); (2) un apel de proiecte cu o alocare totală de 390.000.000 EUR, apel dedicat operatorilor de transport și/sau distribuție a energiei termice definiți conform cadrului legal în vigoare (*apel activ până la data de 01.01.2027*).

De asemenea, tot în cadrul Programului-cheie 5, a fost aprobată de către Comisia Europeană o schemă de ajutor de stat având ca obiectiv sprijinirea dezvoltării de capacități de producție pe gaz, flexibile, pentru producerea de energie electrică și termică în cogenerare de înaltă eficiență (CHP) în sectorul încălzirii centralizate. În conformitate cu prevederile acesteia, va fi alocată suma de 361.950.000 EUR pentru investiții de cogenerare de înaltă eficiență, prin investiții în unități de producție a energiei electrice și termice în cogenerare de înaltă eficiență, prin folosirea gazului natural, pregătite pentru amestec cu gazele regenerabile/cu emisii reduse, inclusiv hidrogen verde.

De altfel, în cadrul **PNRR, Investiția 3** vizează dezvoltarea unei producții combinate de energie termică și energie electrică (CHP) pe gaz flexibile și de înaltă eficiență în sectorul încălzirii centralizate, în vederea atingerii unei decarbonizări adânci. Se are în vedere construirea sau rețehnologizarea/modernizarea instalațiilor/capacităților/unităților de cogenerare orientate către viitor, flexibile și de înaltă eficiență, utilizând gaze naturale și pregătite să preia hidrogen verde și/sau alte gaze regenerabile cu emisii reduse de carbon, în sectorul încălzirii centralizate. Investiția va conduce la instalarea unei capacități pe gaz de cel puțin 300 MW, orientată către viitor, flexibilă și de înaltă eficiență, pregătită pentru utilizarea gazelor regenerabile și cu emisii reduse de carbon, pentru cogenerarea de energie electrică și termică (CHP) în termoficarea urbană.

În urma derulării apelului de proiecte aferent Investiției 3 au fost semnate 4 contracte de finanțare în valoare totală de 709.207.237 euro, din care valoare PNRR se ridică la 388.050.000 EUR, pentru proiectele aferente demarând deja procesul de implementare, cu termen de finalizare 30.06.2026.

P.3.1.3 SPRIJINIREA INTRODUCERII UTILIZĂRII DE GAZE VERZI ȘI/SAU A POMPELOR DE CĂLDURĂ INDUSTRIALE

Programul urmărește sprijinirea capacităților pe bază de gaz natural pentru a fi pregătite să utilizeze gaze verzi, precum hidrogenul, începând din 2036.

P.3.2.1 ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII REȚELELOR DE TRANSPORT ȘI DISTRIBUȚIE A ENERGIEI

Programul urmărește modernizarea fizică a infrastructurii de transport și distribuție a energiei prin înlocuirea sau reabilitarea componentelor care au un randament energetic scăzut cu soluții tehnice superioare.

- Înlocuirea transformatorilor vechi cu modele de ultimă generație care oferă un randament superior și pierderi reduse în funcționare.

- Utilizarea materialelor inovative în construcția și izolarea conductelor de gaze naturale pentru a minimiza scurgerile.
- Optimizarea procedurilor de operare și întreținere pentru a asigura funcționarea la parametri optimi a componentelor rețelelor.

Digitalizarea, dezvoltarea rețelelor inteligente și optimizarea prin folosirea datelor va fi abordată în cadrul Programelor P.6.

Din fondurile alocate României prin Fondul pentru modernizare sunt sprijinite investițiile în infrastructura energetică, inclusiv investițiile care vizează rețelele de transport și distribuție energie electrică.

Astfel, Ministerul Energiei are în derulare începând cu data de 11.10.2022, prin *Programul-cheie 3: Modernizarea și construcția de noi tronsoane de infrastructură energetică* al Fondului pentru modernizare, un apel de proiecte cu depunere continuă până la data de 30.06.2024, apel destinat operatorilor de distribuție a energiei electrice concesionari și care vizează sprijinirea investițiilor pentru extinderea și modernizarea rețelei de distribuție a energiei electrice. În cadrul apelului se va asigura finanțarea în limita alocării financiare în sumă de 1.103.000.000 EUR.

Tot prin Fondul pentru modernizare, Ministerul Energiei asigură finanțarea mai multor proiecte individuale ale CNTEE Transelectrica S.A.

4. ASIGURAREA ACCESULUI FIZIC LA ENERGIE PENTRU TOȚI CONSUMATORII ACCESIBILITATEA FINANCIARĂ ȘI COMPETITIVITATE ECONOMICĂ

Investițiile din PNRR prin Programul REPowerEU, cuprind măsuri critice referitoare la reducerea sărăciei energetice și poziționarea consumatorilor în piața de energie, cu implicații substanțiale pe termen lung. Unele dintre reformele și investițiile propuse, din totalul de 1,3 mld. EUR al componentei REPowerEU, concentrându-se pe eficiență energetică și instalarea de capacități de producție din surse regenerabilă, au acest atribut.

P.4.1. INVESTIȚII PENTRU EXTINDEREA ACCESULUI (DISTRIBUIT SAU INDIVIDUAL) LA ENERGIE ELECTRICĂ

Pentru a atinge obiectivul specific de a asigura acces universal la energie electrică până în 2035, inclusiv în zonele greu accesibile sau afectate de sărăcie energetică, se vor lua următoarele măsuri:

Realizarea de investiții în infrastructura de rețea, cu scopul de a extinde accesul la energie electrică în zonele neelectrificate și de a moderniza rețelele existente pentru a suporta creșterea consumului. Colaborarea cu autoritățile locale și regionale este esențială pentru a identifica zonele prioritare și pentru a asigura finanțarea necesară acestor proiecte.

În același timp, se vor promova și sprijini sistemele de generare distribuită. Prin stabilirea unui cadru de sprijin pentru instalarea sistemelor de energie solară fotovoltaică, turbine eoliene mici și alte tehnologii de generare distribuită, adaptate la nevoile comunităților locale, se încurajează

gospodăriile și întreprinderile să investească în sisteme de generare proprie. Aceasta este facilitată prin implementarea subvențiilor sau a facilităților fiscale.

Mai mult, se va acorda sprijin pentru crearea și operarea comunităților energetice locale. Acest suport include asistență tehnică, acces la finanțare și ghiduri de bune practici. Adaptarea legislației este, de asemenea, un pas crucial pentru a simplifica și accelera procesele de licențiere și conectare la rețeaua națională, permițând astfel comunităților energetice locale să se dezvolte și să funcționeze eficient.

P.4.2. PROGRAMUL NAȚIONAL DE INVESTIȚII ANGHEL SALIGNY (GAZE NATURALE)

Programul finanțează modernizarea comunităților locale prin realizarea de investiții în infrastructura locală, drumuri județene și locale, infrastructura de apă și canalizare, stații de epurare a apei, extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale etc, astfel încât să se poată asigura accesul la servicii esențiale al întregii populații, creșterea calității vieții și evitarea riscului de depopulare în comunitățile subdezvoltate.

P.4.3. INVESTIȚII ÎN SOLUȚII ALTERNATIVE ȘI SUSTENABILE DE ÎNCĂLZIRE PENTRU GOSPODĂRIILE CARE NU POT AVEA ACCES LA SISTEME CENTRALIZATE

Acest program vizează să ofere soluții alternative și sustenabile de încălzire pentru gospodăriile care nu pot avea acces la sisteme centralizate și care, în prezent, se încălzesc cu lemne de foc.

Implementarea sistemelor de încălzire eficiente

Se va promova instalarea sobelor pe peleți sau a altor soluții de încălzire care utilizează biocombustibili. Acestea oferă o eficiență termică superioară și emisii reduse comparativ cu arderea masei lemnoase.

Dezvoltarea infrastructurii pentru biomasă sustenabilă

Se vor iniția proiecte pentru construirea și optimizarea facilităților de producere, procesare și distribuție a biomaselor, ca alternative sustenabile la lemnul de foc. Aceasta va include sprijin pentru dezvoltarea de cooperative locale sau parteneriate cu firme private, pentru a asigura o producție și o distribuție eficientă.

Promovarea energiei solare pentru încălzire

Se vor implementa inițiative pentru instalarea sistemelor solare termice în gospodăriile fără acces la sisteme centralizate. Aceste sisteme pot fi utilizate pentru încălzirea apei și suportul termic, contribuind la reducerea consumului de combustibili fosili.

Implementarea micro-rețelelor de generare

Se va încuraja dezvoltarea micro-rețelelor care utilizează cogenerarea pentru a produce simultan căldură și electricitate. Acestea vor fi deosebit de utile în comunitățile izolate sau în zonele rurale, unde conectarea la rețeaua națională poate fi dificilă.

Facilitarea accesului la finanțare și stimulente fiscale

Se vor crea mecanisme de finanțare accesibile și stimulente fiscale pentru a ajuta gospodăriile să investească în soluții de încălzire eficiente și ecologice. Programele pot include credite cu dobândă redusă, granturi și deduceri fiscale pentru cei care aleg să facă tranziția la tehnologii de încălzire mai curate.

P.4.4. INVESTIȚII ÎN SOLUȚII CENTRALIZATE LOCALE PENTRU GOSPODĂRI

Programul vizează investiții în soluții centralizate locale în localitățile mici pentru gospodăriile individuale care utilizează sisteme de încălzire pe bază de biomasă.

P.4.5. MENȚINEREA ȘI/SAU EXTINDEREA MĂSURILOR DE COMPENSARE A COSTURILOR ENERGETICE PENTRU CONSUMATORI INDUSTRIALI

Alocarea de resurse financiare pentru subvenționarea parțială a costurilor de energie în perioadele de vârf sau în condiții de piață nefavorabile.

Schema de ajutor de stat pentru exceptarea marilor consumatori de la plata certificatelor verzi.

Schema de ajutor de stat privind întreprinderile din sectoarele și sub-sectoarele expuse unui risc important de relocare.

În acest context, aproximativ 170 de companii beneficiară de schema de ajutor de stat destinată sprijinirii întreprinderilor mari, inclusiv industria grea, care sunt afectate de costurile crescute ale energiei, având un buget anual de EUR 150 mil.

P.4.6. CONSUMATORI CASNICI

Măsurile de protecție socială financiară constau în acordarea de ajutoare destinate asigurării nevoilor energetice minimale: a) ajutor pentru încălzirea locuinței; b) ajutor pentru consumul de energie destinat acoperirii unei părți din consumul energetic al gospodăriei pe tot parcursul anului; c) ajutor pentru achiziționarea de echipamente eficiente din punct de vedere energetic necesare pentru iluminat, răcirea, încălzirea și asigurarea apei calde de consum, pentru înlocuirea aparatelor de uz casnic depășite din punct de vedere tehnic și moral cu aparate de uz casnic eficiente din punct de vedere energetic, precum și pentru utilizarea mijloacelor de comunicare care presupun consum de energie; d) ajutor pentru achiziționarea de produse și servicii în vederea creșterii performanței energetice a clădirilor ori pentru conectarea la sursele de energie.

Măsurile de protecție socială non-financiară constau în facilități de acces și conectare la sursele de energie disponibile necesare pentru asigurarea nevoilor energetice minimale, inclusiv interzicerea deconectării, în situații de criză energetică, precum și consilierea și informarea transparentă și accesibilă a populației cu privire la sursele de energie, costuri și proceduri de acces la acestea.

Pe termen scurt și mediu, ajutoarele financiare vor constitui un element important pentru reducerea sărăciei energetice, însă ele trebuie mai bine țintite, evitându-se birocratizarea procesului de acordare a acestora. Interconectarea bazelor de date ale diferitelor instituții care

operează date personale, inclusiv ale furnizorilor/operatorilor de distribuție legate de consumul de energie în locurile de consum, vor contribui la o abordare ținută și eficientă a categoriilor de consumatori vulnerabili de energie.

P.4.6.1 DEZVOLTAREA SATELOR AUTONOME ENERGETIC

Dezvoltarea satelor autonome energetic, prin soluții personalizate pentru fiecare comunitate, în special prin utilizarea resurselor locale, respectiv biomasa sustenabilă.

P.4.6.2 COORDONAREA UNUI GRUP DE LUCRU INTERINSTITUȚIONAL PENTRU MONITORIZAREA PERMANENTĂ, MULTICRITERIALĂ, A SĂRĂCIEI ENERGETICE ÎN ROMÂNIA ȘI PENTRU IDENTIFICAREA PRECISĂ A CONSUMATORILOR VULNERABILI.

Ministerul Energiei va coordona un grup de lucru interinstituțional pentru monitorizarea permanentă, multicriterială, a sărăciei energetice în România, și pentru identificarea precisă a consumatorilor vulnerabili.

P.4.6.3. DIRECȚIONAREA CU PRIORITATE A FONDURILOR NERAMBURSABILE DEDICATE EFICIENȚEI ENERGETICE ȘI A CAPACITĂȚILOR DE ENERGIE REGENERABILĂ DE MICI DIMENSIUNI CĂTRE CONSUMATORII AFLAȚI ÎN SĂRĂCIE ENERGETICĂ

Sistemul de plafonare - compensare cu aplicabilitate universală urmează a fi înlocuit cu o abordare ținută.

Se impune efectuarea unei analize a eficacității și obstacolelor de implementare a Legii nr. 226/2021 și adresarea motivelor care au dus la lipsa unui mecanism funcțional de identificare a consumatorilor vulnerabili.

Legea nr. 226/2021 privind stabilirea măsurilor de protecție socială pentru consumatorul vulnerabil de energie cuprinde măsuri dedicate protecției consumatorilor vulnerabili referitoare la: îmbunătățirea performanței sistemului de asistență socială în protejarea celor cu venituri reduse, măsuri de eficiență energetică dedicate consumatorilor vulnerabili cu scopul reducerii consumului final și îmbunătățirea condițiilor de locuit, modificarea și utilizarea Sistemului Național Informatic de Asistență Socială pentru a asigura acordarea echitabilă și pe criterii transparente a subvențiilor existente pentru încălzirea locuinței sau accesul la energie. De asemenea, aceste măsuri vor fi corelate cu măsurile privind tranziția echitabilă și reconversia regiunilor cu profil mono-industrial și alte inițiative cu impact asupra consumatorilor vulnerabili, iar măsurile adoptate vor viza implementarea unor mecanisme de sprijin acordat consumatorilor vulnerabili în mod direct, fără a distorsiona competitivitatea pieței de energie.

Politicile și măsurile pentru protejarea consumatorilor, în special a consumatorilor vulnerabili și, dacă este cazul, a celor afectați de sărăcia energetică, și pentru îmbunătățirea competitivității pieței energiei cu amănuntul trebuie să aibă în vedere ca toate ajutoarele, subvenționarea costului energiei electrice pentru gospodăriile cu venituri mici sau orice alte scheme de protecție să fie adresate direct celor care au nevoie de acestea.

P.4.6.4. DEZVOLTAREA GHIȘEELEOR UNICE LA NIVEL DE ADMINISTRAȚII PUBLICE LOCALE CARE SĂ OFERE CETĂȚENILOR CONSILIERE TEHNICĂ, FINANCIARĂ ȘI JURIDICĂ

Aceste ghișee unice, modele de succes în alte state europene, pot efectua atât acțiuni gratuite de consiliere, cât și audituri energetice gratuite pentru consumatorii vulnerabili și la prețuri accesibile pentru restul, dar pot intermedia totodată și relația consumator – furnizor și/sau operator de distribuție, după caz pentru a preveni deconectările, mobilizând totodată și instrumente financiare pentru înlocuirea electrocasnicelor vechi și pentru alte lucrări de eficiență energetică.

5. PIEȚE DE ENERGIE EFICIENTE

P.5.1. REDUCEREA POVERII DE REGLEMENTARE PENTRU SECTORUL ENERGETIC

Reducerea birocrăției prin transparentizare, digitalizare, introducerea „ghișeului unic” și uniformizarea națională a cerințelor.

Integrarea sistemelor informatice ale autorităților centrale, locale și ale operatorilor de utilități într-un sistem informatic centralizat în vederea urgentării solicitărilor (ex. autorizații de construcție, ATR).

Introducerea celor mai bune practici privind transparența și responsabilitatea în interacțiunea dintre sistemul administrativ și toate părțile interesate din întreg lanțul de valoare al sectorului energetic (producție, transport, distribuție, furnizare, servicii și echipamente energetice, consumator).

P.5.2. MĂSURI PENTRU ASIGURAREA UNEI PIEȚE ECHITABILE ȘI ÎMPIEDICAREA ABUZURILOR

Asigurarea unor licitații competitive: Îmbunătățirea și transparentizarea sistemelor de licitații pentru alocarea subvențiilor și co-finanțării guvernamentale. Acest sistem va promova concurența loială și va direcționa fondurile către proiectele de investiții cele mai eficiente și inovatoare.

Responsabilitatea companiilor energetice față de clienți: Consolidarea reglementărilor care impun companiilor energetice să ofere servicii de calitate înaltă, cu o facturare transparentă și mecanisme rapide de soluționare a plângerilor. În plus, se vor promova inițiative care să încurajeze flexibilitatea în planurile de tarifare.

Transparența în stabilirea prețurilor: Dezvoltarea unor mecanisme robuste pentru asigurarea transparenței în formarea prețurilor la energie. Consumatorii vor avea acces la informații detaliate despre cum sunt calculate tarifele, inclusiv costurile de producție, condițiile de piață și influența taxelor sau subvențiilor. Această transparență va fi fundamentală pentru a preveni practicile de prețuri neloiale și pentru a asigura o piață echitabilă.

Îmbunătățirea concurenței în sector: Facilitarea intrării pe piață a noi participanți pentru a reduce gradul de concentrare în sectorul de producție și furnizare. Se vor elimina barierele de

intrare și se vor stimula investițiile în noile tehnologii, pentru a spori concurența și inovația în industrie.

P.5.3. MĂSURI PENTRU CREȘTEREA CONCURENȚEI PE PIEȚELE INTERNE

Evaluarea și identificarea barierelor existente care împiedică comerțul eficient cu energie. Acest proces va include consultări cu toți actorii relevanți pe piața de energie pentru a înțelege și adresa specificitățile locale și regionale.

Implementarea unor mecanisme de stimulare a tranzacțiilor, cum ar fi reduceri de taxe sau tarife preferențiale în anumite condiții de piață, pentru a atrage mai mulți participanți și a crește frecvența tranzacțiilor.

Implementarea unui cadru strict de raportare și monitorizare care să asigure că toate tranzacțiile sunt realizate în mod deschis și că informațiile sunt accesibile publicului larg. Stabilirea unor protocoale clare de securitate pentru protecția datelor și a tranzacțiilor, minimizând astfel riscurile de fraudă și alte activități ilegale.

Promovarea agregării cererii de energie, care permite consumatorilor mici să se grupeze pentru a negocia condiții mai bune pe piața de energie.

P.5.4.1. MĂSURI PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA CAPACITĂȚII STATULUI DE REGLEMENTARE ÎN DOMENIUL ENERGIEI ȘI DE IMPLEMENTARE A POLITICILOR PUBLICE

Asigurarea autorităților de reglementare cu un număr corespunzător de personal tehnic pregătit și sprijin cu resurse, pentru a îndeplini obligațiile de reglementare și pentru a asigura armonizarea cu bunele practici internaționale.

Dezvoltarea capacității interne a autorităților de reglementare pentru a realiza analize, planuri, strategii și studii de impact, conform bunelor practici internaționale.

Programe de formare continuă pentru specialiștii din administrație ai sectorului energetic.

Organizarea de programe de informare și dezbateri publice privind marile proiecte din energie, cu luarea în considerare a intereselor comunităților locale și a interesului național.

P.5.4.2. MĂSURI PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA CAPACITĂȚII STATULUI DE GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ ȘI EFICIENTIZAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE A COMPANIILOR ENERGETICE CU CAPITAL DE STAT

Implementarea normelor privind guvernarea corporativă a companiilor cu capital de stat și introducerea unor mecanisme de monitorizare a performanței manageriale a acestor companii.

ME va promova necesitatea unei guvernante corporative bazată pe competență, eficiență și integritate în sectorul energetic românesc și va efectua o analiză a performanței financiare și manageriale a companiilor din domeniul energetic, la care statul român deține participații.

Operaționalizarea AMEPIP și implementarea normelor privind guvernanta corporativă a companiilor cu capital de stat și introducerea unor mecanisme de monitorizare și evaluare a performanței manageriale a acestor companii (auditori, rapoarte publice, etc.) privind, dar fără a se limita la:

- Structuri de conducere care să asigure principii de eficiență și răspundere (accountability);
- Contracte de performanță bazate pe indicatori între acționari și board;
- Asigurarea separării între rolul statului de legiuitor și administrator al companiilor de stat;
- Performanța economică;
- Impactul asupra mediului și societății;
- Consultarea cu părțile interesate;
- Securitatea și protecția muncii;
- Conformarea cu cadrele legale și de reglementare, standarde, certificări, etc.;
- Performanța în timp de criza și răspunsul la situații de urgență;

Asigurarea profesionalismului și transparenței procesului de selecție a echipei de conducere, cu o publicare detaliată a criteriilor de selecție și a rezultatelor intermediare și finale.

Această măsură include, dar nu se limitează la:

- Asigurarea transparenței privind procesele de nominalizare și selecție a echipei de management;
- Asigurarea lipsei ingerinței mediului politic și guvernamental în procesele de nominalizare și selecție a echipei de management;
- Asigurarea diversității echipei de management;

În acest sens, se are în vedere reconsiderarea cadrului legislativ pentru consolidarea acestuia într-o formă coerentă, care să stabilească reguli și criterii clare în privința numirii membrilor consiliilor de administrație și a directorilor executivi. Vor fi stabiliți indicatori de performanță pe care companiile și directorii lor executivi trebuie să le atingă și în funcție de care vor rămâne pe pozițiile lor sau vor fi schimbați. Elaborarea, negocierea, adoptarea și evaluarea indicatorilor de performanță vor respecta cele mai bune practici în domeniu, iar reprezentanții organelor de conducere administrative și/sau executive ar urma să fie selectați conform cadrului legislativ în vigoare și a bunelor practici.

Dezvoltarea de mecanisme instituționale precum avertizorii de integritate; publicarea de rapoarte periodice asupra achizițiilor publice realizate și a tuturor sponsorizărilor acordate.

6. DIGITALIZARE, DEZVOLTAREA REȚELELOR INTELIGENTE ȘI SECURITATE CIBERNETICĂ

P.6.1. INTRODUCEREA SISTEMELOR DE MĂSURARE INTELIGENTE

Introducerea sistemelor de măsurare inteligente în sectorul energetic reprezintă o prioritate națională, ca prim pas în digitalizarea infrastructurii. Contorizarea inteligentă este recunoscută pentru beneficiile pe care le aduce consumatorilor finali, companiilor de utilități și întregului sistem energetic, inclusiv beneficii asupra mediului, prin creșterea eficienței energetice și integrarea SRE în sectorul energetic național.

Utilizarea contoarelor inteligente va permite monitorizarea precisă a consumului de energie la nivel individual, permițând utilizatorilor să-și gestioneze consumul și să identifice sursele de ineficiență.

Promovarea consumului dispecerizabil are, de asemenea, multiple beneficii în ceea ce privește realizării economiilor de energie, prin prisma faptului că acest lucru permite consumatorului final să își ajusteze în mod voluntar cererea, reducând astfel consumul.

P.6.2.1. IMPLEMENTAREA CONCEPTULUI „SMART ENERGY TRANSMISSION SYSTEM” ÎN DOMENIUL SISTEMELOR CENTRALIZATE DE ÎNCĂLZIRE ȘI RĂCIRE

Administrarea rețelelor va putea fi îmbunătățită prin conceptul „Smart energy transmission system”. Acesta va gestiona problemele legate de siguranța și utilizarea instrumentelor inteligente în domeniul presiunii, debitelor, contorizării, inspecției interioare a conductelor, odorizării, protecției catodice, trasabilității, toate generând creșterea flexibilității în operare a sistemului, îmbunătățind integritatea și siguranța în exploatare a acestuia și implicit creșterea eficienței energetice.

- **Rețele inteligente cu detecție a pierderilor integrate:** un sistem cu conducte preizolate prevăzute cu fire pentru detecția avariilor. Implementarea unor sisteme de detecție a pierderilor în rețelele de distribuție va permite identificarea și remedierea rapidă a oricăror scurgeri sau defecțiuni, reducând astfel pierderile de energie și costurile asociate.
- **Noduri de rețea inteligente :** Pentru a obține condiții optime de operare a sistemelor de încălzire este foarte important ca sistemul să fie echilibrat hidraulic. Performanța optimă în ceea ce privește controlul temperaturii și presiunii va conduce la reducerea pierderilor de căldură și a pierderilor masice, implicit a emisiilor de CO₂ (la sursă). Astfel sunt necesare lucrări de modernizare și digitalizare a nodurilor de rețea prin măsuri specifice.
- **Modulele termice individuale :** În cadrul lucrărilor de modernizare a rețelelor termice și a sistemelor de distribuție, în funcție de situațiile concrete, este necesară instalarea modulelor termice de bloc, ce pot realiza reglaje individuale pentru fiecare clădire în parte, în funcție de necesarul de energie termică și de comportamentul fiecărui apartament conectat în sistemul de distribuție orizontală.

- **Platformă software cu modul IA integrat:** Utilizarea unei platforme software specializate, cu un modul IA integrat, va permite analiza datelor în timp real și aplicarea de algoritmi de învățare automată pentru a anticipa modelele de consum, a optimiza distribuția energiei și a identifica potențialele probleme înainte de a deveni critice.

P.6.2.2 DIGITALIZAREA STAȚIILOR DE TRANSFORMARE ȘI SOLUȚII PRIVIND CONTROLUL REȚELEI DE LA DISTANȚĂ - INTEGRARE STAȚII ÎN SCADA

Integrarea sistemelor SCADA (Supervisory Control and Data Acquisition) performante va facilita monitorizarea și controlul centralizat al întregii infrastructuri termice, permițând operatorilor să reacționeze rapid la schimbările în sistem și să optimizeze operațiunile în timp real.

P.6.3.1. INTERCONECTAREA REȚELELOR ȘI SISTEMELOR INFORMATICE ALE COMPANIILOR DIN SECTORUL ENERGETIC NAȚIONAL LA PLATFORMA DE CLOUD GUVERNAMENTAL

Programul vizează interconectarea rețelelor și a sistemelor informatice ale companiilor din sectorul energetic național la platforma de cloud guvernamental, în condițiile OUG 89/2022 privind înființarea, administrarea și dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor informatice de tip cloud utilizate de autoritățile și instituțiile publice

P.6.3.2. ÎNFIINȚAREA DE CĂTRE TOATE COMPANIILE DIN SECTORUL ENERGIEI A UNUI COMPUTER SECURITY INCIDENT RESPONSE TEAM (CSIRT) ȘI A UNUI SECURITY OPERATIONS CENTER (SOC), SCALATE ÎN FUNCȚIE DE NEVOI ȘI DE OBIECTUL DE ACTIVITATE

Înființarea unui Security Operations Center (SOC) sectorial în domeniul energiei, din care să facă parte toate persoanele juridice de drept public și privat din sectorul energetic

P.6.4. MĂSURI PENTRU SUSȚINEREA EDUCAȚIEI ȘI PROMOVAREA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL ENERGIEI

Consolidarea programelor de învățământ superior în domeniul energiei

- Implementarea de programe de masterat și doctorat axate pe noile tehnologii energetice, managementul energiei și sustenabilitate.
- Creșterea ofertelor de burse și finanțări pentru studenții din domeniile relevante ale energiei, pentru a atrage și reține talentele.

Promovarea învățământului profesional și dual

- Parteneriate între ministerele educației și energiei pentru dezvoltarea de module de formare profesională care să pregătească tehnicieni și operatori calificați.

- Crearea de programe de stagii practice în companii energetice pentru elevii de la școlile profesionale și tehnice.

Stimularea cercetării și dezvoltării

- Alocarea de fonduri pentru cercetare și dezvoltare în sectoarele cheie ale sectorului energetic, cum ar fi energiile regenerabile, eficiența energetică, și tehnologiile de stocare.
- Inițierea de granturi și programe de finanțare pentru proiecte de cercetare aplicativă în parteneriat cu universitățile și institutele de cercetare.

Formarea de parteneriate strategice

- Încurajarea colaborărilor între universități, companii energetice, și alte sectoare relevante cum ar fi tehnologia informației și comunicațiilor (TI&C) pentru a integra soluții inovative în industria energetică.
- Organizarea de conferințe, workshop-uri și simpozioane pentru a facilita schimbul de cunoștințe și bune practici între academia și industria energetică.

Dezvoltarea de programe de formare continuă

- Implementarea de programe de recalificare și perfecționare profesională pentru angajații din sectorul energetic, adaptate la evoluțiile tehnologice.
- Susținerea platformelor online de învățare și certificare în domenii energetice, accesibile pentru profesioniștii din întreaga țară.

Monitorizarea și evaluarea impactului măsurilor educaționale

- Implementarea unui sistem de monitorizare și evaluare a eficacității programelor educaționale și a impactului cercetării în industria energetică.
- Analiza periodică a nevoilor de competențe ale sectorului pentru ajustarea continuă a ofertelor educaționale și de formare.

VI. REZULTATELE AȘTEPTATE

Proiectele de investiții prioritare, necesare pe întreg lanțul sectorului energetic, fie că sunt investiții în producerea de energie cu emisii scăzute de carbon, prin substituirea utilizării cărbunelui cu gazele naturale și SRE sau investiții în creșterea capacităților energetice nucleare, investiții în rețehnologizarea, extinderea și modernizarea rețelelor de energie prin introducerea digitalizării și a rețelelor inteligente (*smart grid*) sau realizarea și finalizarea, după caz, a interconectărilor transfrontaliere cu țările vecine și investiții în capacitățile de stocare, au un aport decisiv la atingerea obiectivelor fundamentale ale României în domeniul energiei, punctând în mod deosebit, asigurarea securității energetice la un preț sustenabil pentru consumatorii interni și conformarea cu cerințele în domeniul schimbărilor climatice.

În opoziție, prin neîndeplinirea proiectelor de investiții prioritare, România nu-și va putea atinge obiectivele în domeniul energiei, conducând la un impact negativ semnificativ asupra securității naționale, asupra accesibilității energiei și asupra mediului înconjurător.

Perspectiva de dezvoltare a sectorului energetic până în anul 2050 este utilă din două motive principale: (1) sectorul energetic are o intensitate ridicată a capitalului, iar multe proiecte au un ciclu investițional lung, astfel încât o bună parte a deciziilor de investiții ce vor avea loc în viitorul apropiat vor continua să își producă efectele în 2050; și (2) politicile energetice și de mediu ale UE, inclusiv țintele pentru anul 2035, sunt construite în jurul obiectivului pe termen lung de a atinge un nivel de emisii „net zero” la nivelul anului 2050.

România își va îndeplini angajamentele europene cu privire la țintele naționale pentru eficiența energetică, energia regenerabilă și emisiile de GES pentru anii 2030, 2040 și 2050. Efortul strategic în următorii ani va consta în principal în imprimarea unei direcții de dezvoltare a sectorului energetic în linie cu obiectivele strategice prioritare naționale și cu obiectivul UE de a atinge un nivel de emisii „net zero” la nivelul anului 2050.

O direcție principală de acțiune va fi accelerarea tranziției sectorului energetic către tehnologii care permit asigurarea securității de aprovizionare, reducerea prețurilor și concomitent, reducerea emisiilor de GES.

Principalele tendințe de dezvoltare la nivel european și la nivel național se referă la: creșterea ponderii SRE în mixul energiei electrice; încurajarea investițiilor în infrastructura de stocare a energiei; creșterea eficienței energetice în sectorul energetic.

Tendințele prezentate în acest capitol oferă o perspectivă asupra evoluției sectorului energetic din România până în 2035, cu perspectiva anului 2050. Incertitudinea previziunilor pe termen lung, care depinde de evoluția tehnologiilor, a inovării și dezvoltarea sectorului energetic la nivel european, fac necesară actualizarea periodică.

R1. SECURITATE ENERGETICĂ

Poziția geostrategică, resursele de energie primară, proiectele de investiții majore în infrastructura de transport vor transforma România într-o țară sigură din punct de vedere energetic, și totodată un contributor net la securitatea energetică regională, fiind în același timp capabilă de a asigura în întregime nevoile energetice ale Republicii Moldova.

R.1.1. REDUCEREA SAU ELIMINAREA DEPENDENȚELOR DE RESURSE ENERGETICE DIN IMPORT

Creșterea accelerată a capacității instalate de energie electrică pe bază de SRE, nuclear și gaze naturale asigură eliminarea importurilor de energie electrică și creșterea exporturilor de energie electrică în Republica Moldova și în regiune.

De asemenea, intrarea în exploatare a surselor de gaze naturale din Marea Neagră va determina ca România să devină un exportator net de gaze naturale. Fluxul de gaze naturale dinspre România vor ajuta Republica Moldova, Ucraina, Ungaria și regiunea în ansamblu să-și reducă dependența excesivă de o sursă unică.

În ceea ce privește produsele petroliere brute și uraniul, intrarea în exploatare a unor noi capacități și eficientizarea producției va contribui la scăderea importurilor și reversarea acestora.

Totodată, România își propune reducerea dependențelor de un număr mic de actori externi și creșterea numărului de surse de aprovizionare pentru combustibili fosili

În situații de excepționale ca cele de asediu și urgență, sursele externe de energie pot deveni inaccesibile sau pot fi utilizate ca mijloc de presiune politică. În acest context, faptul că România va continua să exploateze și valorifice toate resursele energetice naționale de care dispune îi va oferi o marjă de manevră energetică semnificativă și o reducere a vulnerabilităților. O națiune care nu depinde de importuri energetice este mai puțin susceptibilă să intre în conflicte pentru resurse și nu este expusă la blocaje sau sancțiuni.

R.1.2. MENȚINEREA CAPACITĂȚII DE STOCARE A ENERGIEI ȘI SISTEME DE REZERVĂ LA UN NIVEL SATISFĂCĂTOR

Modernizarea infrastructurilor de stocare va garanta disponibilitatea resurselor energetice necesare în caz de crize sau fluctuații de piață, reducând vulnerabilitatea la perturbații externe. Acest lucru va consolida poziția României drept actor stabil și de încredere pe piața energetică regională.

Prin creșterea capacității zilnice de extracție și utilizarea depozitelor de înmagazinare cu flexibilitate sporită, România va putea răspunde mai eficient la cererile pieței interne și externe. Investițiile în modernizarea și extinderea capacităților de stocare vor permite o gestionare mai agilă a resurselor energetice.

Respectarea prevederilor legale, precum cele din Legea 85/2018, asigură că România îndeplinește standardele internaționale și europene în materie de stocuri minime de securitate. Acest lucru va preveni orice risc de vulnerabilitate și va asigura o continuă furnizare de energie către consumatori.

Prin creșterea capacităților de stocare și asigurarea unei flexibilități sporite în utilizarea acestora, România nu doar că va asigura propriile necesități energetice, dar va putea și să joace un rol mai activ pe piața regională a serviciilor tehnologice de sistem, devenind un furnizor crucial în gestionarea echilibrului între cerere și ofertă.

R.1.3. REALIZAREA PROIECTELOR DE INTERCONECTARE A REȚELELOR DE TRANSPORT DE ENERGIE

Vor fi realizate toate proiectele de interes comun în care România este partener, precum și alte proiecte majore de infrastructură incluse în Planurile de Dezvoltare a RET, respectiv a Sistemului Național de Transport Gaze Naturale.

R.1.4. CONSOLIDAREA SIGURANȚEI INFRASTRUCTURILOR CRITICE ÎN ENERGIE

Consolidarea siguranței instalațiilor energetice va reduce semnificativ riscurile de accidente și incidente. Tehnologiile avansate de telemonitorizare și diagnosticare vor asigura detectarea precoce a oricăror condiții periculoase și a defecțiunilor potențiale, prevenind întreruperile de operare și accidentele care pot afecta sănătatea și siguranța angajaților și a comunităților locale.

Prin consolidarea infrastructurii energetice și planificarea capacităților redundante, programul va minimiza întreruperile de operare. Acest lucru asigură continuitatea activităților economice vitale, stabilizând lanțurile de aprovizionare și producție și având un impact pozitiv asupra stabilității economice a țării.

Implementarea de măsuri de securizare fizică a infrastructurii critice împotriva actelor teroriste și a calamităților va întări securitatea energetică națională. Capacitatea sectorului energetic de a răspunde rapid și eficient la incidente va fi îmbunătățită prin actualizarea periodică a capacităților de răspuns, consolidând astfel reziliența națională în fața crizelor

Prin aceste rezultate, România va avansa în direcția unui sector energetic mai sigur, mai sustenabil și mai rezistent, care să servească nevoile actuale și viitoare ale societății într-un mediu din ce în ce mai complex și provocator.

R.1.5. CONSOLIDAREA UN LANȚULUI DE APROVIZIONARE CONSOLIDAT PENTRU INFRASTRUCTURA CRITICĂ DIN ENERGIE

Prin dezvoltarea și susținerea industriei locale de producție și reciclare a bateriilor, celulelor solare și panourilor fotovoltaice, România va reduce dependența de importurile de materii prime și componente critice. Aceasta va îmbunătăți securitatea energetică națională și va stimula economia locală.

Investițiile în cercetarea și dezvoltarea tehnologiilor avansate, inclusiv în domeniul nuclear, vor plasa România pe harta globală ca un centru de excelență în producția de energie curată și tehnologii de stocare. Aceasta va include dezvoltarea de noi tipuri de reactori nucleari de generație IV și soluții inovatoare pentru managementul combustibilului nuclear și al deșeurilor radioactive.

Extinderea și modernizarea facilităților de stocare subterană a gazelor naturale și a capacităților de stocare bazate pe baterii va asigura o mai mare flexibilitate în gestionarea ofertei și cererii de energie. Aceasta va facilita integrarea eficientă a surselor regenerabile în sistemul energetic național.

Prin asigurarea unei reziliențe sporite a lanțului de aprovizionare și prin diversificarea surselor de energie, România va putea răspunde mai eficient la perturbările externe și va avea o poziție consolidată în negocierile regionale și internaționale pe tema securității energetice.

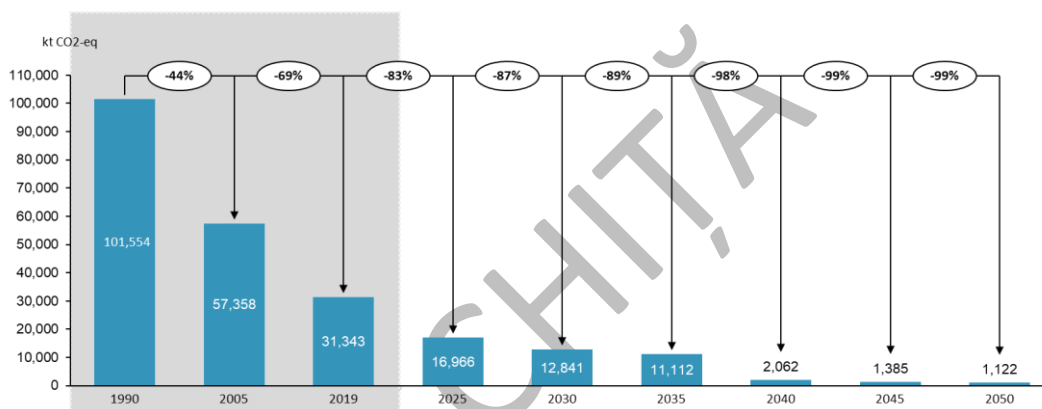
R2. ENERGIE CU EMISII SCĂZUTE DE CARBON

Pentru 2035, România își propune să aducă o contribuție echitabilă la realizarea țintei de decarbonare a UE și va urma cele mai bune practici de protecție a mediului.

Schemele de sprijin pentru SRE, evoluția costului cu emisiile de GES în coroborare cu o creștere a performanței tehnologiilor de producere a energiei din SRE raportată la scăderea costurilor investiționale și operaționale, va accelera tranziția energetică în România.

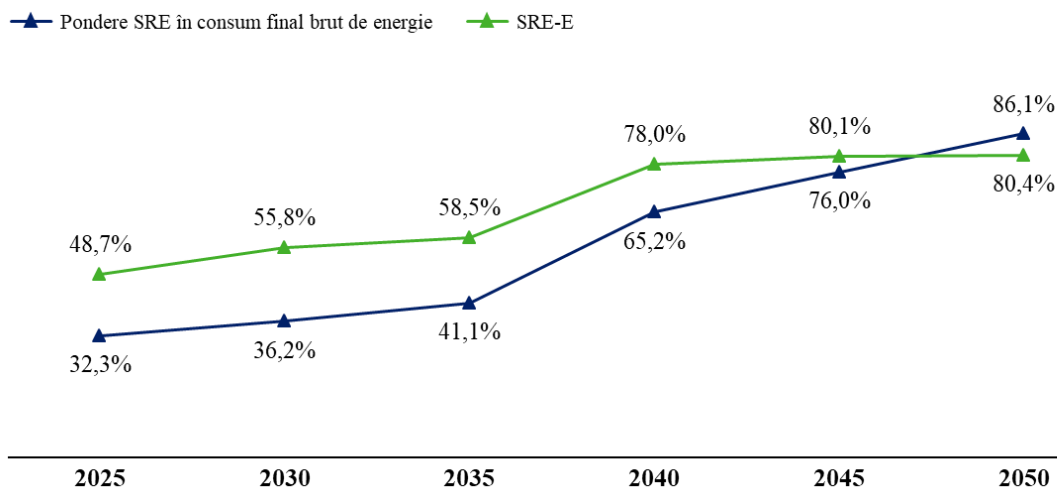
Astfel, se preconizează că emisiile GES aferente sectorului energetic vor ajunge la 11,1 mil. t echivalent CO₂ la nivelul anului 2035, o reducere de 89% față de 1990.

Țintele sectoriale pentru reducerea emisiilor nete până în 2050 conform scenariului RO Neutră prevăzut în STL

Prin implementarea politicilor și măsurilor existente se așteaptă ca ponderea SRE în consumul final brut de energie să crească la 41,1% în 2035 și la 86,1% în 2050, față de o pondere de 24,4% în 2020. Energia eoliană, cea solară, hidroenergia și biomasa vor avea cele mai importante ponderi din totalul de SRE în 2035. Până în 2050, hidrogenul regenerabil ar putea avea, de asemenea, o contribuție majoră, atingând o pondere de aproape 30% raportat la consumul final brut de energie din SRE.

Evoluție pondere SRE în consumul final brut de energie și ponderea SRE în energie electrică

Ponderea SRE în energie electrică (SRE-E) va ajunge la 58,5% în 2035 și la 80,4% în 2050, ca urmare a construirii și punerii în funcțiune a noi capacități de producție a energiei electrice din SRE (în principal, eoliene și solare). De asemenea, este preconizată înlocuirea mai multor grupuri pe cărbune cu unități în ciclu combinat alimentate cu gaze naturale și unități bazate pe SRE, re tehnologizarea a unor unități nucleare existente, construcția a noi unități nucleare de mari dimensiuni și a primelor centrale de tip RMM până în 2035.

În afară de SRE (hidroenergie, eolian și solar), se vor extinde capacitățile de generare curate din surse nucleare și cu emisii scăzute pe bază de gaze, pentru un mix energetic diversificat și echilibrat cu emisii reduse de carbon.

În ceea ce privește modernizarea centralelor în cogenerare existente și construirea unor grupuri noi care să înlocuiască capacitățile existente poluante, aceasta va avea drept rezultat creșterea eficienței energetice a agregatelor centralelor aflate în exploatare și promovarea producerii de energie electrică și termică în centrale de cogenerare de înaltă eficiență.

În 2050, producția totală de energie electrică va depăși 100% din consumul final brut, întrucât o parte va fi folosită pentru producția de hidrogen verde.

În 2050 un nou ciclu de investiții va fi necesar pentru înlocuirea capacităților de producție instalate în perioada 2020-2030, care își vor ajunge la sfârșitul duratei de viață. Aceasta va impune și necesitatea de a găsi soluții de reciclare sau depozitare în siguranță a componentelor utilizate.

În orizontul anului 2050, se estimează necesitatea de a asigura echilibrarea pentru 15-20 GW instalați în centrale cu producție intermitentă, la nivelul SEN. Astfel, suplimentar capacităților existente, se remarcă oportunitatea dezvoltării sistemelor de baterii de mare capacitate sau a sistemelor de baterii de capacități mijlocii sau mici dispersate geografic, ca soluție marginală pe piața de echilibrare. În această direcție, tehnologii, care în prezent sunt costisitoare, dar care ar putea deveni fezabile economic și oportune, în funcție de progresul tehnologic și evoluția sectorului energetic, sunt celulele de combustie având la bază procesul de hidroliză pe bază de energie din SRE și alte tehnologii de producere a energiei cu emisii reduse de carbon.

R3. EFICIENȚA ENERGETICĂ

R.3.1.1.1 OPTIMIZAREA ȘI ATINGEREA SUSTENABILITĂȚII A SISTEMELOR DE ÎNCĂLZIRE CENTRALIZATĂ ȘI CREAREA DE SISTEME NOI CENTRALIZATE DE ÎNCĂLZIRE – RĂCIRE EFICIENTE (DE BLOC, CARTIER, CVARTAL, LOCALITATE)

Programul „P 3.1.1 Realizarea de noi Investiții Integrate în Sisteme de Alimentare Centralizate cu Energie Termică: Producător de Energie Termică – Transport și Distribuție ” va avea un impact semnificativ asupra transformării sectorului de încălzire centralizată din România, contribuind la o mai bună gestionare a resurselor energetice și la o îmbunătățire a calității vieții pentru consumatori.

Programul vizează soluționarea problemelor financiare ale operatorilor prin restructurări și stabilizări, asigurând viabilitatea economică a furnizorilor de energie termică. Aceasta va rezulta în atragerea de noi investiții și în creșterea încrederii creditorilor și a investitorilor în sector.

Actualizarea cadrului legislativ pentru a reflecta noile realități ale sectorului de încălzire centralizată va crea o bază legală clară, stabilă și predictibilă. Aceasta va facilita implementarea de noi tehnologii și practici, încurajând inovația și adoptarea de soluții eficiente energetic.

Prin modernizarea și optimizarea infrastructurii de încălzire centralizată, programul prevede o reducere semnificativă a pierderilor de energie termică în rețele. Aceasta va duce la o utilizare mai eficientă a resurselor energetice, scăzând astfel costurile operaționale și creșterea sustenabilității sistemelor.

Totodată, prin investițiile în infrastructura de încălzire centralizată și prin îmbunătățirea administrării și operațiunilor, consumatorii vor beneficia de servicii de încălzire mai fiabile și de o calitate superioară, contribuind astfel la îmbunătățirea confortului și a standardelor de viață.

Nu în ultimul rând, implementarea cu succes a programului va avea un impact pozitiv asupra mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, datorită eficientizării consumului de energie. Acest lucru aliniază sectorul de încălzire centralizată cu obiectivele naționale și internaționale de sustenabilitate.

R.3.1.2.1 OPTIMIZAREA ȘI MODERNIZAREA COGENERĂRII PRIN INVESTIȚII STRATEGICE

Prin implementarea schemei de sprijin și cofinanțarea investițiilor, se estimează o creștere substanțială a capacității instalate pentru producția de energie termică și electrică în sistem de cogenerare. Aceasta va contribui la eficientizarea utilizării combustibililor și la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Schema de ajutor de stat și investițiile aprobate vor duce la reabilitarea și extinderea rețelelor de termoficare, asigurând o distribuție mai eficientă și mai puțin susceptibilă la pierderi de

energie termică. Modernizarea va include integrarea tehnologiilor de rețea inteligentă, care permit o gestionare optimizată a resurselor energetice.

Investițiile în instalarea de noi capacități pe bază de gaze, pregătite pentru utilizarea hidrogenului verde și alte gaze regenerabile, vor asigura flexibilitatea și adaptabilitatea sistemului de încălzire centralizată la noi surse de energie curate, contribuind la obiectivele de sustenabilitate pe termen lung.

Prin diversificarea surselor de energie utilizate în cogenerare și prin îmbunătățirea eficienței sistemului de termoficare, se va reduce dependența de combustibili fosili și se va crește securitatea aprovizionării cu energie pentru consumatorii finali.

De asemenea, modernizarea infrastructurii și eficientizarea producției de energie va avea un impact pozitiv asupra economiei locale prin crearea de noi locuri de muncă în construcții, operare și întreținere, și prin reducerea costurilor energetice pentru consumatori.

R.3.2 REDUCEREA SEMNIFICATIVĂ A PIERDERILOR DE ENERGIE SI A PIERDERILOR MASICE ÎN REȚELE DE TRANSPORT SI DISTRIBUTIE ENERGIE TERMICA.

Implementarea programelor de modernizare și îmbunătățire a proceselor de producție energie vizează atingerea unor rezultate semnificative în termeni de eficiență energetică și reducere a impactului asupra mediului.

Prin înlocuirea echipamentelor vechi și implementarea soluțiilor tehnice avansate, se va realiza o reducere măsurabilă a pierderilor de energie în rețelele de transport și distribuție. Aceasta va conduce la optimizarea consumului de resurse și la scăderea costurilor operaționale pentru furnizori și consumatori.

Acest lucru va contribui la îmbunătățirea calității serviciului pentru consumatori și la creșterea fiabilității rețelei de energie.

Prin reducerea necesității de a genera volume suplimentare de energie pentru a compensa pierderile, programul va contribui direct la diminuarea emisiilor de gaze cu efect de seră și la promovarea unui mediu mai curat.

R4. ASIGURAREA ACCESULUI FIZIC LA ENERGIE PENTRU TOȚI CONSUMATORII ȘI ACCESIBILITATE FINANCIARĂ ȘI COMPETITIVITATE ECONOMICĂ A ENERGIEI

R.4.1. ACCES UNIVERSAL LA ENERGIE ELECTRICĂ

Toate locuințele și întreprinderile din România, inclusiv cele din zonele izolate și vulnerabile, vor avea acces la energie electrică fiabilă și sustenabilă până în 2035. Aceasta va include atât extinderea rețelei tradiționale, cât și integrarea soluțiilor de generare distribuită și a micro-rețelelor.

Implementarea tehnologiilor de generare distribuită și a micro-rețelelor va contribui la reducerea dependenței de combustibili fosili, scăderea emisiilor de carbon și îmbunătățirea eficienței energetice.

În același timp, prin dezvoltarea comunităților energetice locale, rezidenții vor avea control mai mare asupra resurselor energetice, ceea ce va duce la o mai bună gestionare a costurilor de energie și la creșterea rezilienței comunitare în fața întreruperilor de curent și a altor perturbări.

R.4.2 ACCES GENERALIZAT LA REȚEAUA DE GAZE NATURALE

Acest program vizează să ofere acces la gaze naturale în zonele rurale și urbane care nu sunt încă acoperite de rețea, contribuind la reducerea disparităților regionale și la creșterea standardului de viață prin facilitarea accesului la o sursă de energie mai curată și eficientă.

Lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale va crește semnificativ, permițând racordarea unui număr mare de gospodării și întreprinderi noi la sistemul de gaze. Această expansiune nu doar că va îmbunătăți accesul la gaze naturale, dar va sprijini și tranziția către opțiuni de încălzire mai curate, contribuind la eforturile naționale de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră.

Pe lângă extinderea rețelei, se acordă o atenție deosebită și modernizării infrastructurii existente. Actualizările tehnologice și implementarea sistemelor avansate de monitorizare și control vor crește eficiența și siguranța distribuției de gaze naturale, minimizând pierderile și optimizând livrarea acestei resurse vitale.

R.4.3. ACCES ÎMBUNĂTĂȚIT LA ENERGIE TERMICĂ ÎN SISTEM DISTRIBUIT SAU INDIVIDUAL PENTRU GOSPODĂRIILE CARE NU POT AVEA ACCES LA SISTEME CENTRALIZATE

Fiecare gospodărie din România va avea acces la soluții de încălzire care sunt sustenabile și asigură și un cost accesibil pe termen lung, reducând sărăcia energetică.

Adopția extinsă a sistemelor de încălzire eficiente

Până în 2035, o mare parte din gospodăriile care în prezent se încălzesc cu lemne de foc vor fi echipate cu soluții de încălzire eficiente, cum ar fi sobele pe peleți sau alți biocombustibili. Acest lucru va contribui la reducerea semnificativă a emisiilor de carbon și la îmbunătățirea calității aerului în zonele rezidențiale. Până în 2050, încălzirea rezidențială va contribui minim la emisiile de GES, cu un număr tot mai mare de gospodării trecând la soluții complet regenerabile și zero-carbon.

Implementarea infrastructurii pentru biomasă

Infrastructura necesară pentru producerea și distribuția biomaselor sustenabile va fi dezvoltată și funcțională, asigurând o sursă accesibilă și ecologică de energie termică pentru gospodăriile rurale și urbane.

Creșterea utilizării energiei solare pentru încălzire

Sistemele solare termice ar trebui să fie o vedere comună în peisajul rezidențial românesc, oferind o soluție de încălzire rentabilă și prietenoasă cu mediul.

Autonomie energetică prin micro-rețele de cogenerare

Comunitățile locale vor fi larg autonomizate din punct de vedere energetic, cu micro-rețele de cogenerare care să ofere căldură și electricitate eficient și fiabil, minimizând dependența de rețelele naționale.

R.4.4. MENȚINEREA COMPETITIVITĂȚII CONSUMATORILOR INDUSTRIALI

Menținerea a 500.000 de locuri de muncă în companiile vizate de schemele de ajutor de stat implementate în cadrul programului.

În contextul veniturilor de care dispune România în cadrul EU ETS și în contextul costurilor tot mai ridicate cu energia electrică pentru consumatorii industriali, se vor susține 110 companii prin implementarea schemelor de ajutor de stat, autorizate conform legislației europene în vigoare.

Suținerea va permite companiilor nu numai menținerea locurilor de muncă și a competitivității, dar și implementarea de programe menite să reducă consumurile energetice și emisiile de GES.

R.4.5. REDUCEREA SEMNIFICATIVĂ A NUMĂRULUI GOSPODĂRIILOR AFECTATE DE SĂRĂCIE ENERGETICĂ

Prin dezvoltarea satelor autonome energetic se estimează reducerea la jumătate a numărului gospodăriilor afectate de sărăcie energetică până în 2032, comparativ cu nivelul anului 2022.

R5. PIEȚE EFICIENTE DE ENERGIE

R.5.1. UN MEDIU DE REGLEMENTARE EFICIENT, TRANSPARENT ȘI PRIETENOS PENTRU COMPANIILE DIN SISTEMUL ENERGETIC

Până în 2035, se așteaptă ca transparentizarea, digitalizarea și introducerea ghișeului unic să simplifice semnificativ procedurile administrative pentru toți actorii din sectorul energetic. Această simplificare va reduce timpul necesar pentru procesarea autorizațiilor și altor documentații esențiale, crescând astfel agilitatea întreprinderilor de a răspunde dinamic la schimbările de piață.

Integrarea sistemelor informatice ale autorităților și operatorilor de utilități într-un sistem centralizat va uniformiza procesele și va accelera răspunsul la solicitări, cum ar fi autorizațiile de construcție. Acest pas va elimina redundanțele și va crește eficiența generală a sectorului, contribuind la o mai bună coordonare și la reducerea costurilor operaționale.

Introducerea celor mai bune practici în transparență și responsabilitate va asigura un mediu de afaceri mai predictibil și echitabil, unde toate părțile interesate, de la producători la consumatori, vor beneficia de un cadru clar și corect. Aceasta va facilita nu doar conformitatea, ci și inovația și competitivitatea pe piețele internaționale.

Reducerea barierei de intrare pe piață și sprijinirea noilor veniți va crește concurența, ceea ce poate duce la inovație și la dezvoltarea de noi tehnologii și servicii energetice. Piața va deveni mai dinamică și mai receptivă la cerințele consumatorilor și la presiunile de mediu.

Până în 2050, aceste măsuri vor fi consolidate, asigurând o bază durabilă pentru un sector energetic care să fie nu doar eficient, ci și extrem de competitiv la nivel global. Eliminarea reglementărilor cu caracter retroactiv și revizuirea periodică a reglementărilor vor menține un cadru legislativ adaptat evoluțiilor tehnologice și nevoilor de piață, promovând un sector energetic robust, capabil să susțină obiectivele de dezvoltare durabilă și tranziția energetică a României.

Astfel, până în 2050, sectorul energetic românesc ar trebui să fie caracterizat prin flexibilitate, transparență și eficiență, modelându-se după cele mai inovative practici europene și globale, și susținând o economie națională vibrantă și sustenabilă. Această evoluție va reprezenta o transformare fundamentală, contribuind la securitatea energetică, la reducerea emisiilor de carbon și la o mai bună integrare în piața energiei europene.

R.5.2. O PIAȚĂ ECHITABILĂ PENTRU TOȚI PARTICIPANȚII

Securitate juridică îmbunătățită pentru investitori: Protejarea drepturilor de proprietate și a investițiilor va oferi un mediu de afaceri stabil, atractiv pentru investitorii interni și străini. Acesta va încuraja fluxuri mai mari de capital în sectorul energetic, esențial pentru proiecte de infrastructură și tehnologii noi.

Alocare eficientă a resurselor: Sistemul de licitații competitive pentru subvenții va asigura că fondurile guvernamentale sunt cheltuite pe cele mai rentabile proiecte de investiții. Acest lucru va spori eficiența economică și va maximiza impactul investițiilor publice în sector.

Satisfacția crescută a consumatorilor: Măsurile care obligă companiile energetice să răspundă adecvat nevoilor clienților vor îmbunătăți experiența consumatorilor, crescând astfel încrederea publicului în furnizorii de energie. Serviciile de calitate, facturarea transparentă și accesul la opțiuni diverse de energie sunt așteptate să ridice nivelul de satisfacție al clienților.

Piață energetică echitabilă și transparentă: Transparența în stabilirea prețurilor și mecanismele clare de tarifare vor preveni practicile neloiale și vor asigura că prețurile sunt stabilite corect și deschis. Consumatorii vor beneficia de prețuri competitive și de acces ușor la informații, ceea ce va fortifica încrederea generală în piața energetică.

Sustenabilitate și responsabilitate sectorială: Prin reglementări performante și revizuite periodic, sectorul energetic va fi mai bine echipat să răspundă provocărilor de mediu, economici și sociali pe termen lung. Acest lucru va sprijini tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon și va promova o creștere economică durabilă.

Astfel, rezultatele așteptate ale acestui program vizează o transformare profundă a sectorului energetic, care să contribuie la o piață mai echitabilă, mai competitivă și mai sustenabilă, în concordanță cu obiectivele de dezvoltare pe termen lung ale României și ale Uniunii Europene.

R.5.3 O PIAȚĂ INTERNĂ CONCURENȚIALĂ

Diversificarea pieței de energie: Se va observa o creștere a numărului de actori pe piață, inclusiv intrarea de noi participanți care vor contribui la o concurență mai echilibrată. Aceasta va determina o presiune competitivă care va stimula inovarea și eficiența, reducând costurile pentru consumatori și crescând calitatea serviciilor energetice.

Transparență și securitate sporite: Cu ajutorul tehnologiilor emergente și al protocoalelor de securitate riguroase, tranzacțiile din sectorul energetic vor fi mai sigure și mai transparente. Consumatorii vor avea acces la informații detaliate privind prețurile și originile energiei, ceea ce va crește încrederea în piață și va reduce incidentele de manipulare a prețurilor sau fraude.

Lichiditate îmbunătățită pe piața de energie: Prin măsurile de stimulare a tranzacțiilor și facilitarea accesului la platformele de tranzacționare, volumul tranzacțiilor va crește, asigurând o lichiditate mai mare pe piață. Acest lucru va contribui la stabilizarea prețurilor și la o mai bună gestionare a fluctuațiilor de piață.

Participare activă a cererii: Agregarea cererii va permite consumatorilor mici și mijlocii să joace un rol mai activ pe piață, negociind condiții mai favorabile și influențând deciziile de piață.

Îmbunătățirea competitivității regionale: Rolul întărit al platformelor bursiere românești va consolida poziția României ca jucător cheie în tranzacționarea energiei în regiune. Acest lucru va atrage investiții suplimentare și va contribui la creșterea influenței țării în politica energetică regională.

R.5.4.1. PERFORMANȚĂ ÎN REGLEMENTARE ȘI IMPLEMENTARE A POLITICILOR PUBLICE ÎN SECTORUL ENERGETIC

Responsabilitatea în sectorul energetic este un aspect critic al guvernării, jucând un rol vital în asigurarea faptului că toate companiile energetice, autoritățile de reglementare și factorii de decizie politică operează în interesul public.

Transparența implică partajarea deschisă a informațiilor de către organizații sau guverne. Este esențial ca părțile interesate să aibă acces la informații clare, exacte și în timp util. Această deschidere va permite părților interesate să înțeleagă procesul de luare a deciziilor, să fie informați cu privire la criteriile utilizate pentru decizii și să aibă o perspectivă asupra modului în care sunt alocate resursele. Transparența reduce riscul de corupție și crește încrederea în instituții.

Capacitatea de reacție: buna guvernare necesită ca instituțiile să răspundă la nevoile și aspirațiile părților interesate, în conformitate cu ambițiile și strategiile comune sau proprii. Capacitatea de reacție asigură că politicile și deciziile reflectă nevoile actuale și în evoluție ale societății, contribuind la rezultate mai eficiente și mai relevante.

Reprezentare și participare: incluziunea înseamnă, de asemenea, că toate părțile interesate, inclusiv grupurile minoritare și marginalizate sau consumatorii vulnerabili, au o voce în procesele de luare a deciziilor legate de politicile, proiectele și practicile energetice. Aceasta include implicarea diverselor comunități în consultări, planificare și formulare de politici, asigurându-se că perspectivele și nevoile lor sunt luate în considerare.

Alte rezultate vor fi:

- Asigurarea stabilității instituționale;
- Reforma continuă, fără sincope, a ciclului de politici publice în domeniul energiei;
- Planificarea, monitorizarea și evaluarea bugetară bazată pe programe bugetare;
- Asigurarea resurselor financiare și umane necesare.

R.5.4.2. PERFORMANȚĂ ÎN GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ ȘI EFICIENTIZAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE A COMPANIILOR ENERGETICE CU CAPITAL DE STAT

Îmbunătățirea performanței de conducere și administrare: Implementarea normelor stricte de guvernare corporativă și monitorizarea riguroasă a performanței de conducere și administrare vor conduce la o creștere a eficienței operaționale în companiile energetice de stat. Acest lucru va rezulta în gestionarea mai eficientă a resurselor, reducerea cheltuielilor inutile și maximizarea rentabilității.

Transparență sporită: Prin procese deschise și transparente de selecție a conducerii și publicarea periodică a rapoartelor de performanță și achiziții, companiile vor câștiga încrederea investitorilor și a publicului. Transparența va reduce riscul de corupție și va îmbunătăți imaginea sectorului energetic.

Responsabilitate și răspundere: Structurile de conducere vor fi mai responsabile față de obiectivele de performanță și răspundere. Acest lucru va asigura că deciziile sunt luate în interesul maximizării beneficiilor pentru companie și societate, nu doar pentru anumite grupuri de interese.

Conformitate și adaptare la crize: Companiile energetice vor fi mai bine pregătite să răspundă la crize și situații de urgență datorită unor planuri de gestionare a crizelor bine dezvoltate și testate periodic. Aceasta va asigura continuitatea serviciilor energetice chiar și în condiții adverse.

Diversitate și incluziune: Asigurarea diversității în echipele de management va contribui la o mai bună reprezentare și va aduce perspective variate în procesul decizional, ceea ce poate duce la inovații și abordări îmbunătățite în managementul companiilor. Astfel, în conformitate cu Strategia UE privind egalitatea de gen 2020-2025, companiile energetice vor asigura un echilibru de gen în funcțiile de conducere și în toate nivelurile organizaționale.

În plus, promovarea diversității și incluziunii în procesul de recrutare va atrage candidați dintr-o varietate de medii etnice și rasiale, contribuind la o forță de muncă mai diversă.

Un mediu de lucru cu adevărat incluziv permite personalului să aibă un echilibru sănătos între viața profesională și viața privată și promovează o cultură a mediului de lucru bazată pe rezultate, oferind totodată angajaților posibilitatea de a beneficia de program de lucru flexibil.

R6. UN SISTEM ENERGETIC OPTIMIZAT, EFICIENT, REZILIENT ȘI TRANSPARENT

Optimizare și Eficiență: Introducerea sistemelor de măsurare inteligente va oferi o monitorizare precisă și individualizată a consumului de energie, îmbunătățind eficiența energetică și reducând costurile operaționale. Consumatorii vor putea gestiona mai bine resursele energetice, adaptându-și consumul în funcție de necesități și prețurile energiei, ceea ce va duce la economii semnificative și la o mai mare sustenabilitate.

Integrare și Sustenabilitate: Sistemele SCADA îmbunătățite și integrarea IA vor transforma modul în care rețelele de încălzire și răcire sunt gestionate. Aceasta va include detectarea și intervenția rapidă în caz de pierderi sau defecțiuni, contribuind la o operare mai eficientă și la reducerea impactului asupra mediului. Implementarea conceptului „Smart energy transmission system” va crește flexibilitatea operativă și va îmbunătăți siguranța și integritatea rețelelor.

Securitate și Reziliență: Prin întărirea securității cibernetice, sectorul energetic va fi protejat împotriva amenințărilor digitale, crescând încrederea consumatorilor și actorilor participanți. Interconectarea rețelelor și sistemelor informatice pe o platformă de cloud guvernamental va asigura o colaborare eficientă și securizată între companii. Înființarea echipelor de răspuns la incidentele de securitate informatică (CSIRT) și a centrelor de operațiuni de securitate (SOC) va asigura monitorizare continuă și intervenție rapidă în caz de incidente de securitate.

Transparență și Control: Digitalizarea va oferi un nivel superior de transparență în activitățile sectorului energetic, cu informații accesibile și în timp real despre consum, tarife și incidente. Aceasta va facilita nu doar gestionarea mai eficientă a resurselor, dar și o mai bună înțelegere și acceptare din partea consumatorilor și a reglementatorilor.

Aceste transformări vor asigura că sectorul energetic din România devine mai competitiv, mai receptiv la nevoile pieței și mai bine pregătit să integreze surse regenerabile de energie, conducând la un sistem energetic mai robust și mai adaptat provocărilor viitorului.

R.6.1. UN SISTEM PERFORMANT DE EDUCAȚIE ȘI CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI

Creșterea calificării forței de muncă: Prin programele de învățământ superior și profesional adaptate nevoilor sectorului energetic, forța de muncă va dobândi competențele necesare pentru a opera tehnologiile moderne și pentru a implementa practici eficiente de administrare a energiei. Acest lucru va contribui la creșterea productivității și eficienței operaționale în companiile din sector.

Inovație și dezvoltare tehnologică: Susținerea cercetării și dezvoltării va accelera inovația în domeniul tehnologiilor energetice, inclusiv în energiile regenerabile și soluțiile de stocare a energiei. Parteneriatele cu universitățile și centrele de cercetare vor aduce progrese semnificative în optimizarea și adaptarea tehnologiilor la condițiile locale, stimulând astfel creșterea rolului României ca lider regional în inovația energetică.

Atragerea și retenția talentelor: Programele de burse și inițiativele de colaborare între industrie și instituțiile academice vor face sectorul energetic mai atractiv pentru tinerii profesioniști. Acest lucru va ajuta la retenția de talente înalt calificate necesare pentru sustenabilitatea și expansiunea industriei energetice.

Adaptabilitate și reziliență: Educația continuă și recalificarea profesională vor pregăti angajații să răspundă rapid schimbărilor tehnologice și de piață, crescând adaptabilitatea și reziliența companiilor în fața provocărilor economice și ambientale.

VIII. INDICATORII

Acești indicatori oferă o bază pentru monitorizarea și evaluarea progresului programelor, permițând ajustările necesare pentru a asigura atingerea obiectivelor stabilite și îmbunătățirea continuă a securității energetice.

1. SECURITATE ENERGETICĂ

- I.1.1.1. Numărul de țări din care România importă surse energetice primare
- I.1.1.2. Numărul de țări-sursă de import cu o proporție de mai mult de 20% din importurile totale pentru o resursă
- I.1.2.1. Gradul de dependență la import față de țiței și produse petroliere
- I.1.2.2. Gradul de dependență la import față de gaze naturale
- I.1.2.3. Gradul de dependență la import pentru combustibil nuclear
- I.1.2.4. Gradul de dependență la import pentru energie electrică
- I.1.4.1. Capacitatea instalată de rezervă (ex.: generatoare, surse alternative de energie, instalații de transport, distribuție, capacități industriale) gata să preia sarcina în cazul unei întreruperi majore
- I.1.4.2. Rata de succes a testelor de transfer la sistemele de rezervă efectuate pentru a verifica eficacitatea planurilor de continuitate
- I.1.5.1. Capacitatea transfrontaliera de interconectare
- I.1.5.2. Număr de proiecte de interconexiune realizate
- I.1.6.1. Timpul mediu necesar pentru restabilirea serviciilor energetice, sistemelor de producție sau de altă natură după o perturbare majoră (indicator de recuperare rapidă)
- I.1.6.2. Procentul de reducere a întreruperilor de serviciu / producție pe an ca urmare a îmbunătățirilor în infrastructură
- I.1.6.3. Numărul de instalații care implementează tehnologii avansate de tele-monitorizare și diagnosticare
- I.1.6.4. Rata de detectare a defecțiunilor înainte de a provoca întreruperi sau accidente, ca urmare a tehnologiilor avansate
- I.1.6.5. Timpul mediu de răspuns la incidente, comparativ cu perioada precedentă implementării programului

I.1.6.6. Numărul de exerciții și simulări de criză efectuate pentru a testa și îmbunătăți planurile de răspuns la incidente

I.1.6.7. Procentul instalațiilor energetice fără incidente majore într-un an

I.1.6.8. Costul total al pierderilor financiare datorate incidentelor și întreruperilor în sectorul energetic și pe Lanțul Energiei

I.1.7.1. Investiții cofinanțate în unități de producție în lanțul valoric al bateriilor (producție, asamblare și reciclare)

I.1.7.2. Investiții cofinanțate în unități de producție în lanțul valoric al celulelor și panourilor fotovoltaice (producție, asamblare și reciclare)

I.1.7.3. Finanțarea anuală a Programului Național de Cercetare în domeniul Nuclear al RATEN

2. ENERGIE CU EMISII SCĂZUTE DE CARBON

I.2.1 Emisiile de gaze cu efect de seră (GES) ale sectorului energetic

Emisiile și absorbțiile de GES pe care România le raportează la UNFCCC în Inventarul Național al Emisiilor de Gaze cu Efect de Seră (INEGES) sunt împărțite în următoarele sectoare principale: energie (inclusiv transport), IPPU, LULUCF și deșeuri. Inventarul este pregătit în conformitate cu Ghidurile IPCC pentru inventarul de GES din 2006, iar fiecare sector cuprinde categorii și subcategorii individuale identificate ca surse (sau absorbanți) de emisii.

În privința strategiei energetice, indicatorii relevanți se referă la emisiile de gaze cu efect de seră ale sectorului energetic.

I.2.2 Cantitatea de emisii de gaze cu efect de seră evitate datorită investițiilor realizate (în tone de CO₂ echivalent)

I.2.3 Procentul de reducere a volumului de substanțe periculoase eliberate în mediu față de perioada anterioară

I.2.4 Reducerea procentuală a emisiilor de CO₂ pe unitatea de energie produsă

I.2.5. Ponderea energiei din SRE în consumul final brut de energie

I.2.2.1 Putere instalată din capacități de producție poluante înlocuite cu capacități noi pe bază de gaze naturale

I.2.2.2. Putere instalată din capacități de producție a energiei electrice și termice din surse nucleare, biomasă, hidroenergetice, hidrogen și geotermale

I.2.6. Realizarea facilităților pentru captarea/transportul/ utilizarea/stocarea carbonului

I.2.7. Volume stocate (tCO₂/an)

I.2.8. Volume injectate, asigurarea inefectivității (tone/m³ CO₂/zi)

I.2.9 Putere instalată în capacități de stocare a energiei electrice

3. EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

I.3.1.1.1 Numărul de sisteme de încălzire centralizată stabilizate sau restructurate cu succes

Acest indicator urmărește progresul în soluționarea problemelor financiare ale operatorilor de SACET, incluzând cazurile de insolvență rezolvate și infrastructura revitalizată. Stabilizarea financiară și restructurarea cu succes a sistemelor de încălzire centralizată ar reflecta o îmbunătățire a viabilității economice a acestor sisteme, contribuind la creșterea încrederii și atragerea de noi investiții pentru proiecte viitoare.

I.3.1.1.2 Numărul de clienți reconecțați la SACET

I.3.1.1.3 Numărul de sisteme de încălzire centralizată noi

I.3.1.3 Pondere (%) SRE în sectorul încălzire & răcire

I.3.1.2 Număr de proiecte dezvoltate de capacități de producție pe gaz, flexibile și de înaltă eficiență, pentru cogenerarea de energie electrică și termică (CHP)

I.3.1.2.2 Kilometrii modernizați de rețele de termoficare

I.3.2 Reducerea pierderilor de energie termică și a pierderilor masice în rețelele de transport și distribuție ca procent din totalul energiei intrată în contur

4. ASIGURAREA ACCESULUI FIZIC LA ENERGIE PENTRU TOȚI CONSUMATORII ȘI ACCESIBILITATEA FINANCIARĂ A ENERGIEI

I.4.1 Procentul de locuințe și întreprinderi cu acces la energie electrică

Măsoară creșterea accesului la energie electrică, cu scopul de a atinge acces universal până în 2035.

I.4.2. Numărul anual de noi racordări la rețeaua de gaze naturale

Indicator care reflectă extinderea accesului la gaze naturale, cu un focus pe reducerea disparităților regionale și între mediul urban și rural.

I.4.3.1 Procentul de gospodării care utilizează soluții de încălzire alternative și sustenabile (pompe de căldură, panouri solare termice)

Indicator ce vizează măsurarea tranziției gospodăriilor de la încălzirea tradițională la soluții mai curate și mai eficiente, contribuind la reducerea sărăciei energetice și la îmbunătățirea confortului termic.

I.4.3.2 Capacitatea instalată în micro-rețele și sisteme de cogenerare

Măsoară dezvoltarea și implementarea micro-rețelelor și a sistemelor de cogenerare, cu un accent pe zonele izolate și afectate de sărăcie energetică.

CONSUMATORI INDUSTRIALI

I.4.4 Număr de companii susținute prin scheme de ajutor de stat

I.4.5 Valoarea sprijinului acordat prin scheme de susținere

I.4.6 Cantitatea de tone CO₂ evitate ca urmare a sprijinului acordat

CONSUMATORI CASNICI

Conform Regulamentului (UE) 2023/955 al Parlamentului European și al Consiliului din 10 mai 2023 de instituire a Fondului Social pentru Climă, sărăcia energetică se caracterizează ca fiind "situația în care gospodăriile nu pot avea acces la servicii energetice esențiale care stau la baza unui nivel de trai și de sănătate decente, cum ar fi căldură adecvată prin încălzire, răcirea, pe măsură ce temperaturile cresc, iluminatul, și energia necesară funcționării aparatelor.

LICH (Low Income High Costs) este indicatorul potrivit căruia proporția cheltuielilor cu energia din venit este peste proporția mediană națională în timp ce venitul rezidual coboară sub pragul oficial al sărăciei. Principalul avantaj al acestui indicator este că face legătura dintre sărăcie și sărăcie energetică. M/2 reprezintă jumătatea mediane naționale a cheltuielilor cu energia în termeni monetari absoluți. 2M Dubla Mediane Ponderii Naționale (2M) este un indicator de prag care are în vedere valoarea mediană națională a ponderii cheltuielilor energetice din venitul disponibil, indicând numărul gospodăriile pentru care ponderea cheltuielilor cu energia este dublul mediane naționale. 10% este un indicator care arată proporția gospodăriilor pentru care ponderea cheltuielilor cu energie depășește 10% din venitul familiei.

Prin coordonarea unui grup de lucru interinstituțional, Ministerul Energiei va operaționaliza și alți indicatori de monitorizare a sărăciei energetice la nivel național, care să surprindă toate fațetele acestei problematice, conform ultimelor recomandări ale Observatorului Român pentru Sărăcie Energetică

I.4.5.1. Incapacitatea de a încălzi gospodăria la un nivel adecvat

I.4.5.2. Procentul restanțelor la facturile de utilități

5. PIEȚE EFICIENTE DE ENERGIE

5.1. REDUCEREA POVERII DE REGLEMENTARE PENTRU SECTORUL ENERGETIC

I.5.1.1 Durata medie de procesare a autorizațiilor

Un indicator cheie care măsoară eficiența ghișeului unic și a digitalizării în scurtarea timpilor de așteptare pentru obținerea autorizațiilor necesare activităților din sectorul energetic.

I.5.1.2. Numărul de reglementări eliminate sau simplificate

Acest indicator va arăta progresul în eliminarea birocrăției și în simplificarea cadrului legislativ, cu scopul de a face sectorul mai agil și mai puțin împovărat de constrângeri inutile.

I.5.1.3. Rata de conformitate a companiilor la noile reglementări

Măsoară cât de bine companiile din sectorul energetic se adaptează la noile cerințe și cât de eficient este sistemul de reglementare în încurajarea conformității fără a impune sarcini excesive.

I.5.1.4. Satisfacția actorilor din sectorul energetic

Evaluarea periodică a percepției producătorilor, distribuitorilor și altor părți interesate cu privire la claritatea și eficiența reglementărilor, pentru a asigura că acestea sprijină activitățile sectorului fără a adăuga povara inutilă.

5.2. O PIAȚĂ ECHITABILĂ PENTRU TOȚI PARTICIPANȚII

I.5.2.1 Indicele de satisfacție a consumatorilor

Acest indicator va măsura gradul de satisfacție a clienților în relație cu calitatea serviciilor oferite, transparența facturării și eficiența în gestionarea plângerilor. Un scor crescut ar indica o îmbunătățire a serviciilor și o mai bună receptivitate a companiilor la nevoile consumatorilor.

I.5.2.2. Numărul de cazuri de nereguli sau abuzuri raportate și rezolvate

Acest indicator va evalua eficacitatea măsurilor de prevenire și combatere a abuzurilor în sectorul energetic. Reducerea numărului de cazuri nerezolvate sau a incidentelor de abuz va indica succesul în asigurarea unei piețe mai echitabile și protejate.

5.3. O PIAȚĂ INTERNĂ CONCURRENTIALĂ

I.5.3.1. Numărul de participanți pe piața de energie

Acest indicator măsoară diversitatea și numărul de actori activi pe piața energetică, reflectând sănătatea și dinamismul concurenței pe piață. Creșterea numărului de participanți indică o piață mai deschisă și mai competitivă.

I.5.3.2. Volumul tranzacțiilor pe piața de energie

Indicatorul măsoară totalul volumelor de energie tranzacționate în cadrul piețelor energetice, oferind o măsură a lichidității și dinamicii pieței. O creștere a volumului tranzacționat sugerează o piață mai activă și mai competitivă.

I.5.3.3. Numărul de reclamații legate de abuzurile de piață

Monitorizează frecvența reclamațiilor depuse de participanții la piață legate de abuzuri de piață, cum ar fi manipularea prețurilor sau practicile anticoncurențiale. O scădere a reclamațiilor poate indica o îmbunătățire a echității și integrității pieței.

5.4.1. PERFORMANȚĂ ÎN REGLEMENTARE ȘI IMPLEMENTARE A POLITICILOR PUBLICE ÎN SECTORUL ENERGETIC

I.5.4.1.1. Gradul de transparență

Acest indicator măsoară nivelul la care informațiile sunt accesibile și deschise publicului și părților interesate. Acesta poate fi cuantificat prin numărul de rapoarte publicate, frecvența actualizărilor de date și feedback-ul părților interesate privind claritatea și utilitatea informațiilor furnizate.

I.5.4.1.2. Rata de răspuns la solicitările publicului

Evaluarea eficienței cu care instituțiile publice răspund la întrebările și preocupările părților interesate. Indicatorul poate include timpul mediu de răspuns la solicitări și procentajul de solicitări soluționate satisfăcător.

I.5.4.1.3. Nivelul de participare a părților interesate

Măsoară implicarea efectivă a diverselor grupuri de interes, inclusiv minoritățile și consumatorii vulnerabili, în procesele de consultare și luare a deciziilor. Acesta poate fi evaluat prin numărul de întâlniri de consultare organizate, diversitatea participanților și frecvența implicării acestora în formularea politicilor.

I.5.4.1.4. Eficiența planificării și monitorizării bugetare

Evaluarea modului în care resursele financiare sunt alocate și utilizate în cadrul sectorului energetic. Indicatori precum procentul de proiecte finalizate în limitele bugetului alocat și rapoartele periodice de audit financiar pot oferi informații valoroase.

I.5.4.1.5. Satisfacția angajaților din sectorul energetic

Măsoară moralul și satisfacția personalului care lucrează în instituțiile energetice, indicând indirect eficacitatea managementului și disponibilitatea resurselor umane necesare pentru implementarea politicilor.

5.4.2. PERFORMANȚĂ ÎN GUVERNANȚĂ CORPORATIVĂ ȘI EFICIENTIZAREA ACTIVITĂȚII ECONOMICE A COMPANIILOR ENERGETICE CU CAPITAL DE STAT

I.5.4.2.1. Gradul de implementare a reglementărilor de guvernare corporativă

Acest indicator va măsura procentul de companii energetice de stat care implementează în totalitate normele de guvernare corporativă recomandate. Acesta ar putea include verificări ale conformității realizate de agențiile statului.

I.5.4.2.2. Raportul dintre recomandările de audit acceptate și implementate

Arată eficacitatea cu care recomandările din auditurile de guvernare corporativă sunt puse în practică de către companiile energetice de stat. Acest indicator ar oferi o vedere asupra responsabilității și aliniamentului la standardele de guvernare.

I.5.4.2.3. Numărul de inițiative legislative sau de politici publice adoptate pentru îmbunătățirea guvernării corporative

Acest indicator va măsura activitatea legislativă și de politici publice care vizează specific sectorul energetic de stat, indicând gradul de angajament al statului pentru reformă și îmbunătățire.

I.5.4.2.4. Indicatorul de integritate și transparență

Măsoară frecvența și calitatea rapoartelor publice generate de companiile energetice de stat, inclusiv rapoarte de sustenabilitate și responsabilitate socială, care reflectă transparența și deschiderea către părțile interesate și publicul larg.

6. UN SISTEM ENERGETIC OPTIMIZAT, EFICIENT, REZILIENT ȘI TRANSPARENT

I.6.1. Rata de implementare a contoarelor inteligente

Procentul de contoare inteligente instalate în raport cu totalul contoarelor active la nivel național. Acest indicator arată progresul în adoptarea tehnologiei de măsurare inteligentă, care este fundamentală pentru gestionarea eficientă a consumului de energie.

I.6.2. Timpul mediu de răspuns la defecțiuni în rețeaua de energie

Timpul mediu necesar pentru detectarea și remedierea defecțiunilor în rețeaua de energie. Sistemele SCADA și IA îmbunătățite vor reduce timpul, crescând eficiența și fiabilitatea rețelei.

I.6.3. Incidența incidentelor de securitate cibernetică

Numărul de breșe de securitate cibernetică raportate anual în sectorul energetic. Acest indicator va măsura eficacitatea măsurilor de securitate implementate și capacitatea de răspuns la amenințările cibernetice.

6.4. UN SISTEM PERFORMANT DE EDUCAȚIE ȘI CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI

I.6.4.1. Rata de absorbție a absolvenților

Indicatorul măsoară procentul de absolvenți din programele de învățământ superior și profesional specific energetic care obțin angajare în sectorul energetic în termen de un an de la absolvire. Acesta reflectă relevanța și calitatea pregătirii oferite în raport cu nevoile industriei.

I.6.4.2. Numărul de patente și inovații dezvoltate

Măsoară contribuțiile inovatoare generate de cercetările finanțate în sectorul energetic, inclusiv numărul de patente înregistrate și tehnologii noi implementate. Acest indicator reflectă direct impactul cercetării asupra avansării tehnologice în sector.

I.6.5.3. Numărul de parteneriate public-privat stabilite

Indicatorul urmărește numărul de colaborări între instituții academice, companii energetice și alte entități relevante, care pot include parteneriate de cercetare, proiecte de dezvoltare comună și programe de formare profesională.

I.6.6.4. Investițiile în cercetare și dezvoltare

Măsoară volumul de resurse financiare alocate pentru cercetare și dezvoltare.

IX. PROCEDURILE DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Ministerul Energiei monitorizează în permanență sectorul energetic, inclusiv stadiul de implementare a Strategiei Energetice 2025-2035, cu perspectiva anului 2050. Planurile de acțiune și măsurile necesare pentru îndeplinirea obiectivelor strategice vor fi urmărite îndeaproape, pentru a asigura sursele de finanțare și derularea în condiții optime a proiectelor de investiții.

Actualizarea periodică a Strategiei ține cont de schimbările care au loc pe plan local, regional, european și global. Transpunerea în practică a Strategiei Energetice este corelată cu contextul național și internațional, ambele evoluând în interdependentă dinamică.

Transformarea climatului economic impune noi tendințe de dezvoltare a societății și a nevoilor acesteia. Noile tehnologii și produse energetice reorientează alegerile de investiții, încrederea în procesele energetice, precum și structura sectorului energetic.

Pentru a răspunde modificărilor de context, o dată la doi ani, vor avea loc:

- actualizarea datelor și a analizei de sistem;
- nouă analiză calitativă a tendințelor din Sectorul energetic;
- redefinirea scenariilor și o nouă modelare cantitativă;
- revizuirea țăintelor și a priorităților de acțiune;
- actualizarea politicilor și a legislației.

Strategia Energetică se bazează pe dezvoltarea piețelor concurențiale de energie electrică, gaze naturale și alte resurse primare, ceea ce conduce la nevoia de noi abordări, o dată cu modificarea tendințelor de piață.

Strategia va fi implementat în corelare cu planificarea și execuția bugetară anuală, luând în considerare cadrul multianual de planificare bugetară și strategică, care acoperă patru ani. Astfel, Strategia va servi ca bază pentru fundamentarea bugetului pentru anul următor și, la rândul său, va fi actualizat pe baza performanței din ultimul an în ceea ce privește cheltuirea resurselor alocate.

Definirea clară a indicatorilor de performanță: Stabilirea indicatorilor specifici, măsurabili, realizabili, relevanți și timp-definiți (indicatori SMART) pentru fiecare dimensiune a strategiei. Asigurarea alinierii indicatorilor cu obiectivele strategice ale programelor.

Colectarea și înregistrarea datelor: Implementarea unui sistem de colectare a datelor care să captureze informații relevante pentru indicatorii de performanță. Utilizarea tehnologiilor informaționale pentru automatizarea proceselor de colectare și stocare a datelor.

Frecvența raportării: Conform metodologiei, indicatorii de intrare și de proces vor fi monitorizați trimestrial, indicatorii de ieșire vor fi monitorizați la fiecare semestru, indicatorii de rezultat și de impact vor fi monitorizați anual.

Pentru a genera cât mai puțină povară administrativă pentru echipa de monitorizare, este recomandabil ca indicatorii să fie colectați din surse oficiale, publice (INS, Eurostat, Banca Mondială, alte instituții și organizații naționale și internaționale) ori decâte ori este posibil.

Transparența și comunicarea: De asemenea, transparența și comunicarea sunt extrem de importante pentru raportarea rezultatelor. Guvernul, Parlamentul, precum și alte părți interesate, publice sau private, ar trebui să fie lăsate și încurajate să afle despre progresele înregistrate în atingerea rezultatelor, despre provocările întâmpinate și despre pașii următori necesari. În acest context, Strategia ar trebui să fie un instrument de comunicare util și puternic pentru creșterea vizibilității echipei ME și a eforturilor depuse. Comunicarea internă este esențială în ceea ce privește punerea în aplicare a Strategiei și ar trebui utilizată ca mijloc de schimb de informații între diferitele direcții și grupuri de lucru de la nivelul ministerului.

Evaluarea, monitorizarea și revizuirea Strategiei: În conformitate cu metodologia, se recomandă revizuirea anuală a Strategiei, astfel încât să se alinieze prioritățile, programele și măsurile proiectate la prioritățile politice de la momentele respective și la contextul general și să se actualizeze indicatorii și țintele.

Un exercițiu complet de planificare strategică va fi efectuat o dată la patru ani. În ceilalți ani, între lunile aprilie și iunie, ME, prin grupul de lucru al Strategiei, va pregăti o actualizare la doi ani pentru a stabili dacă sunt necesare modificări la planul strategic. Aceasta va consta din trei activități:

- compararea rezultatelor efective ale anului anterior versus cele planificate, pe baza țăintelor stabilite în planurile strategice și operaționale;
- reanalizarea mediului intern și extern, pentru a stabili dacă sunt necesare schimbări semnificative ale ipotezelor care stau la baza planului în vigoare; și
- adăugarea unui an suplimentar la plan.

Aceste activități și instrumente constituie baza pentru o procedură de monitorizare și evaluare eficientă, permițând organizațiilor să măsoare progresul, să identifice provocările și să ajusteze strategia pentru a maximiza impactul programelor implementate.

XI. INSTITUȚIILE RESPONSABILE

Organizarea și funcționarea ME sunt reglementate de Hotărârea Guvernului nr. 316/2021 privind organizarea și funcționarea Ministerului Energiei, cu modificările și completările ulterioare, precum și de prevederile Regulamentului de Organizare și Funcționare (ROF), aprobat prin Ordinul Ministrului Energiei nr. 800/2021, cu modificările și completările ulterioare.

În calitate sa de „*organ de specialitate al administrației publice centrale care elaborează și asigură aplicarea strategiilor și politicilor din domeniul energiei și a resurselor energetice*”, ME va continua să gestioneze pe termen mediu sprijinul financiar al Guvernului pentru sectorul de energie în paralel cu furnizarea de servicii conform misiunii sale legale, continuând să asigure adoptarea reglementărilor necesare în domeniile de mandat pe care le are în gestiune.

În acest sens, ME are responsabilitatea de a asigura planificarea strategică pentru actualizarea și integrarea tuturor inițiativelor Guvernului referitoare la susținerea bunului mers al sectorului energetic și al resurselor naturale.

În virtutea mandatului său, ME îndeplinește următoarele funcții:

- de strategie – prin care se asigură definirea obiectivelor în vederea aplicării Programului de Guvernare în domeniul energiei și elaborarea politicilor sectoriale – energie electrică și termică, inclusiv din surse verzi/regenerabile, hidrogen, neconvenționale; resurse minerale energetice/hidrocarburi, terestru sau pe mare, cărbune, uraniu, petrol și gaze naturale și derivate ale acestora; sectorul nuclear civil - gestionarea deșeurilor radioactive și al managementului apei grele, și întreținerea și verificarea tehnică periodică a echipamentelor energetice;
- de reglementare și sinteză – prin care se asigură elaborarea cadrului normativ și instituțional necesar în vederea realizării obiectivelor din domeniile sale de responsabilitate și din cele conexe inclusiv recuperarea instalațiilor, reciclarea materialelor și gestionarea resurselor materiale, administrarea, restructurarea și, după caz, privatizarea operatorilor economici care funcționează sub autoritatea sa și monitorizarea îndeplinirii clauzelor din contractele de vânzare-cumpărare de acțiuni încheiate în cadrul proceselor de privatizare;
- de control și monitorizare a domeniului de competență - asupra persoanelor fizice sau juridice sau autorităților publice care intră în sfera de reglementare a domeniului competent și prin care se realizează activități de control operativ la entitățile aflate în subordinea sa și la operatorii economici aflați sub autoritate;
- de aplicare a prevederilor Tratatului de aderare a României la UE în domeniile de responsabilitate;
- de reprezentare pe plan intern și extern a statutului român pe domeniile pe care le gestionează;
- de administrare a proprietății statului – prin asigurarea administrării proprietății publice și private a statului, și a serviciilor pentru care statul este responsabil;
- de autoritate de stat – prin care se asigură exercitarea controlului aplicării unitare și respectării reglementărilor legale în domeniile sale de activitate, precum și al funcționării entităților din subordinea sau sub autoritatea, alături de respectarea exigențelor privind calitatea lucrărilor de montaj al dotărilor tehnologice industriale;
- de coordonare - la nivel național, în colaborare cu celelalte autorități competente, a activităților legate de relațiile economice internaționale, fluxurile comerciale și cooperarea economică, în domeniile de competență;
- de absorbție a fonduri UE în domenii de competență.

ME este autoritatea competentă pe mai multe domenii – cum ar fi soluționarea litigiilor dintre consumatori și comercianții de energie, aplicarea prevederilor UE privind garantarea siguranței și furnizării de energie și a celor privind pregătirea pentru riscuri în sectorul energiei electrice. De asemenea, ME are competențe privind constituirea, menținerea și supravegherea stocurilor minime de țiței și produse petoliere, precum și în ceea ce privește facilitarea, coordonarea autorizării proiectelor de importanță națională și de interes comun privind rețeaua de transport gaze naturale și rețeaua electrică.

ME partajează responsabilitățile de elaborare și implementarea politicilor și reglementărilor cu alte ministere și instituții, acționând în colaborare și parteneriat cu acestea. Principalele părți interesate de Strategia Energetică Națională sunt:

- Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE)
- Companii și societăți energetice cheie precum Compania Națională de Transport al Energiei Electrice Transelectrica S.A. (Transelectrica), Societatea Națională de Transport Gaze Naturale Transgaz S.A. (Transgaz), Societatea de Producere a Energiei Electrice în Hidrocentrale „Hidroelectrica” SA, Societatea Națională Nuclearelectrica, CONPET SA, Complexul Energetic Valea Jiului S.A., Complexul Energetic Oltenia S.A., și Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gaze Naturale OPCOM S.A. (OPCOM), ELCEN București
- CNCIR (Compania Națională pentru Controlul Cazanelor, Instalațiilor de Ridicat și Recipientelor sub Presiune S.A.)
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAP)
- Ministerul Economiei, Antreprenorialului și Turismului (MEAT)
- Ministerul Finanțelor (MF)
- Ministerul Transporturilor și Infrastructurii (MTI)
- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA)
- Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE)
- Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării (MCID)
- Institutul Național de Statistică (INS)
- Comisia Națională de Strategie și Prognoză (CNSP)
- Agenția de Monitorizare și Evaluarea Performanței Întreprinderilor Publice (AMEPIP)

În plus, există posibilitatea implicarea altor entități desemnate prin acte normative. Aceste entități pot fi mandatate să-și asume responsabilități specifice ca parte a eforturilor generale de implementare a Strategiei Energetice Naționale.

XII. IMPLICAȚIILE BUGETARE ȘI SURSELE DE FINANȚARE

O parte dintre investițiile ce vor trebui realizate vor beneficia de co-finanțare publică din surse variate: Fondul pentru Modernizare, Fondul de Inovare, Mecanismul pentru Interconectarea Europei, Planul Național de Redresare și Reziliență, REPowerEU, Programul Dezvoltare Durabilă, Programele Regionale, Programul Tranziție Justă, Programul Transport, Planul Strategic PAC, bugetul de stat cu încadrare în creditele de angajament și creditele bugetare aprobate anual prin legile bugetare, în condițiile legii, ordonatorilor principali de credite implicați.

Fondurile aferente îndeplinirii obiectivelor prezentei Strategii naționale se planifică în bugetele proprii de către fiecare dintre instituțiile cu atribuții în domeniu, în raport cu posibilitățile, resursele disponibile și în mod corelat cu termenele de realizare a acțiunilor propuse.

Sursele de finanțare pentru implementarea Strategiei Naționale pot fi:

- a) fonduri de la bugetul de stat;
- b) fonduri din venituri proprii;
- c) fonduri europene, în cadrul proiectelor de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene;
- d) fonduri europene, alocate în cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență
- e) fonduri rezultate din co-finanțarea asigurată de Statul român împreună cu statele Uniunii Europene;
- f) donații și sponsorizări oferite / acceptate în condițiile legii;
- g) alte sume.

XIII. IMPLICAȚIILE ASUPRA CADRULUI JURIDIC

ME partajează responsabilitățile de elaborare și implementarea politicilor și reglementărilor cu alte ministere și instituții, acționând în colaborare și parteneriat cu acestea. Cadrul de politici publice relevante este aliniat priorităților la nivel european în domeniile acoperite de politice ale UE axate pe energie, respectiv:

- Politica cu privire la securitate energetică
- Politica cu privire la energia produsă din surse regenerabile
- Politica cu privire la eficiența energetică
- Politica cu privire la noile tehnologii curate

La nivel global, energia este inclusă în Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Organizației Națiunilor Unite, în cadrul a trei obiective – dintre care unul este în totalitate dedicat sectorului. Energia este prinsă integral în *ODD#7 – Energie accesibilă și curată* - și vizează accesul la energie accesibilă, fiabilă și sustenabilă pentru toți. Țintele sunt cu privire la accesul universal la servicii de energie accesibile și fiabile, creșterea semnificativă a cotei de energii regenerabile în mixul energetic global și dublarea ratei de creștere a EE. Totodată, se are în vedere consolidarea cooperării internaționale pentru a facilita accesul și cercetarea energiei curate, inclusiv energia regenerabilă, EE și tehnologii avansate și mai curate pentru combustibilii fosili și investiții în infrastructura energetică și în tehnologiile pentru energie curată. Nu în ultimul rând, se are în vedere extinderea infrastructurii și modernizarea tehnologiei pentru a furniza servicii energetice moderne și durabile pentru toate țările în curs de dezvoltare.

ODD#12 - Consum și producție responsabilă - se referă la asigurarea modelelor de consum și producție durabile, unde o țintă este managementul sustenabil și utilizarea eficientă a resurselor naturale. În sfârșit, *ODD#13 - Acțiune climatică* - este un obiectiv conex energiei care se referă la combaterea schimbărilor climatice și a impactului acestora. În acest sens, printre ținte se regăsesc consolidarea rezistenței și a capacității de adaptare la pericolele legate de climă și dezastrele naturale, integrarea măsurilor privind schimbările climatice în politicile, strategiile și planificările de la nivel național, alături de o educație mai bună, sensibilizarea și consolidarea capacității umane și instituționale în ce privește atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și avertizarea timpurie.

În ceea ce privește cadrul de reglementare a domeniului energiei, acesta este definit prin legislația europeană în cazul politicilor comune și de legislația națională.

Totodată, cadrul instituțional este definit și prin prisma tratatelor și acordurilor la care România este semnatară, între care cele mai importante sunt cele de aderare la UE și NATO, precum și acordurile bilaterale și tratatele internaționale din domeniul energiei și sectoarele conexe. Printre acestea se numără Parteneriatul Strategic cu SUA – în care energia ocupă un loc important – și în cadrul căruia în anul 2020 s-a semnat Acordul între Guvernul României și Guvernul SUA privind cooperarea pentru proiectele nucleare-energetice de la Cernavodă și în sectorul energiei nucleare civile din România, Acordul între România și Suedia privind cooperarea în domeniile energiei și mediului sau acordul cu Ungaria privind cooperarea în domeniul conductelor pentru transportul gazelor naturale și liniilor electrice de transport care intersectează granița româno-ungară.

ABREVIERI

ANDR	Agenția Nucleară pentru Deșeuri Radioactive
ANRE	Agenția Națională de Reglementare în domeniul Energiei
ANRM	Agenția Națională pentru Resurse Minerale
ANRSC	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice
BRUA	gazoductul Bulgaria-Romania-Ungaria-Austria
CANDU	Canada Deuterium Uranium – tip de reactor nuclear moderat cu apa grea și uraniu natural
CNE	Centrala nuclearo-electrica
CCGT	turbină cu ciclu combinat pe bază de gaz natural
CSC	procesul de captare, transport și stocare geologică a emisiilor de CO ₂
CE	Comisia Europeană
CEO	Complexului Energetic Oltenia
CNU	Compania Națională a Uraniului
DEN	Dispecerul Energetic Național
E-SRE	Energie electrică din surse regenerabile
EE	Eficiență energetică
ELCEN	Electrocentrale București
ENTSO -E	European Network of Transmission System Operators for Electricity, Rețeaua Europeană a Operatorilor de Transport și Sistem pentru Energie Electrică
ENTSO -G	European Network of Transmission System Operators for Gas, Rețeaua Europeană a Operatorilor de Transport și Sistem pentru Gaz Natural
ESCO	Energy Services Company, companie de servicii energetice
ETS	Emission Trading System, sistemul de tranzacționare a emisiilor de gaze cu efect de seră în UE
GEM- E3	model macroeconomic și sectorial pentru țările din Europa și economia globală;
GES	gaze cu efect de seră
GNC	gaz natural comprimat
GNL	gaz natural lichefiat
GPL	gaz petrolier lichefiat

HHI	indicele Herfindahl-Hirschmann
IA	Inteligență artificială
IoT	Internetul obiectelor
IEA	Agenția Internațională pentru Energie
IPPU	Procese industriale și utilizare a produselor
ME	Ministerul Energiei
mil t	milioane tone
mld m ³	miliarde metri cubi
Mtep	milioane tone echivalent petrol
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OPEC	Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol
PCI	„Proiecte de Interes Comun”, propuse spre finanțare prin programul <i>Connecting Europe Facility</i>
PRIME S	Price-Induced Market Equilibrium System, suita de modele utilizate în modelarea cantitativă
RET	Rețea Electrică de Transport
SACET	Sistem de alimentare centralizată cu energie termică
SEN	Sectorul energetic
SMI	Sisteme de măsurare inteligentă
RMM	Reactoare mici modulare
SNN	Societatea Națională Nuclearelectrica SA
SNT	sistem național de transport (pentru gaz natural, respectiv pentru țiței)
SRE	surse regenerabile de energie
STS	servicii tehnologice de sistem
UAT	Unități administrativ-teritoriale
UE	Uniunea Europeană
WACC	Weighted Average Cost of Capital, costul mediu ponderat al capitalului (costul capitalului)
OTS	operatorul de transport și de sistem pentru energie electrică
Tep	tone echivalent petrol, unitate de măsură a energiei. 1 tep = 11,628 MWh
TWh	terawatt-oră, echivalentul unui miliard de kilowați-oră (kWh), unitate de măsură a energiei. Sunt utilizați și alți multipli ai kWh, respectiv MWh (o mie de kWh) și GWh (un milion de kWh)

STRATEGIA ENERGETICĂ NAȚIONALĂ 2025-2035, CU PERSPECTIVA ANULUI 2050

ANEXA 1: PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI ENERGETICE NAȚIONALE

Obiectiv general 1: Securitate energetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
OS 1.1. Diversificarea surselor de aprovizionare cu resurse energetice primare		P.1.1. Diversificarea surselor de aprovizionare cu resurse energetice primare	R.1.1. Reducerea sau eliminarea dependențelor de resurse energetice din import	I.1.1. Numărul de țări din care România importă surse energetice primare
OS 1.2. Reducerea sau eliminarea dependențelor de resurse energetice primare din import		P.1.2.1 Punerea în valoare de noi zăcăminte de resurse primare pentru menținerea unui nivel scăzut de dependență energetică și pentru funcționarea în siguranță a SEN		I.1.2. Numărul de țări-sursă de import cu o proporție de mai mult de 20% din importurile totale pentru o resursă
OS 1.3. Menținerea unui mix energetic diversificat și a adecvanței sectorului energetic		P.1.3. Menținerea unui mix energetic diversificat și a adecvanței sectorului energetic		I.1.2.1. Gradul de dependență la import față de țiței și produse petroliere I.1.2.2. Gradul de dependență la import față de gaze naturale I.1.2.3. Gradul de dependență la import pentru combustibil nuclear

Obiectiv general 1: Securitate energetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
				I.1.2.4. Gradul de dependență la import pentru energie electrică
OS 1.4. Asigurarea stocurilor energetice și a sistemelor de rezervă		P.1.4 Asigurarea capacității de stocare de energie și a sistemelor de rezervă și monitorizarea stocurilor de siguranță ale sectorului energetic	R.1.3. Menținerea capacității de stocare a energiei și sisteme de rezervă la un nivel satisfăcător	I.1.4.1. Capacitatea instalată de rezervă (ex.: generatoare, surse alternative de energie, instalații de transport, distribuție, capacități industriale) gata să preia sarcina în cazul unei întreruperi majore. I.1.4.2. Rata de succes a testelor de transfer la sistemele de rezervă efectuate pentru a verifica eficacitatea planurilor de continuitate.
OS 1.5. Creșterea capacităților de interconectare transfrontalieră a rețelelor de transport de energie		P.1.5.1. Extinderea interconectărilor transfrontaliere de energie electrică	R.1.4. Realizarea proiectelor de interconectare a rețelelor de transport de energie	I.1.5.1. Capacitatea transfrontaliera de interconectare
		P.1.5.2. Extinderea interconectărilor	Vor fi realizate toate proiectele de interes comun (PCI) în care	I.1.5.2. Număr de proiecte de interconexiune realizate

Obiectiv general 1: Securitate energetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
		transfrontaliere de gaze naturale	România este partener, precum și alte proiecte majore de infrastructură incluse în Planurile de Dezvoltare a RET, respectiv a Sistemului Național de Transport Gaze Naturale	
OS 1.6 Protecția infrastructurii critice		P.1.6. Protecția infrastructurii critice împotriva atacurilor fizice, informatice și a calamităților	R.1.5. Consolidarea siguranței infrastructurilor critice în energie	I.1.6.1. Timpul mediu necesar pentru restabilirea serviciilor energetice, sistemelor de producție sau de altă natură după o perturbare majoră (indicator de recuperare rapidă). I.1.6.2. Procentul de reducere a întreruperilor de serviciu / producție pe an ca urmare a îmbunătățirilor în infrastructură. I.1.6.3. Numărul de instalații care implementează tehnologii avansate de tele-

Obiectiv general 1: Securitate energetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
				<p>monitorizare și diagnosticare</p> <p>I.1.6.4. Rata de detectare a defecțiunilor înainte de a provoca întreruperi sau accidente, ca urmare a tehnologiilor avansate.</p> <p>I.1.6.5. Timpul mediu de răspuns la incidente, comparativ cu perioada precedentă implementării programului</p> <p>I.1.6.6. Numărul de exerciții și simulări de criză efectuate pentru a testa și îmbunătăți planurile de răspuns la incidente</p> <p>I.1.6.7. Procentul instalațiilor energetice fără incidente majore într-un an</p> <p>I.1.6.8. Costul total al pierderilor financiare datorate incidentelor și întreruperilor în sectorul</p>

Obiectiv general 1: Securitate energetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
				energetic și pe Lanțul Energiei
OS 1.7 Întărirea lanțului de aprovizionare pentru infrastructura critică din energie		P.1.7. Realizarea de investiții pe întreg lanțul de aprovizionare pentru infrastructura critică din energie	R.1.5. Un lanț de aprovizionare consolidat pentru infrastructura critică din energie	I.1.7.1. Investiții cofinanțate în unități de producție în lanțul valoric al bateriilor (producție, asamblare și reciclare) I.1.7.2. Investiții cofinanțate în unități de producție în lanțul valoric al celulelor și panourilor fotovoltaice (producție, asamblare și reciclare) I.1.7.3. Finanțarea anuală a Programului Național de Cercetare în domeniul Nuclear al RATEN
OS 1.8 Legiferarea angajamentului României de a garanta securitatea energetică a Republicii Moldova		P.1.8. Legiferarea angajamentului României de a garanta securitatea energetică a Republicii Moldova		

Obiectiv general 2: Energie cu emisii scăzute de carbon				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
OS 2.1. Reducerea emisiilor de GES și noxe în sectorul energetic	OS 2.1.1. Creșterea ponderii SRE în mixul energetic prin capacități noi de generare din surse regenerabile	P.2.1.1. Co-finanțarea noilor capacități de producție SRE din PNRR și FM, inclusiv prin CfD	R.2.1 Contribuție echitabilă a României la realizarea țintei de decarbonare a UE R.2.2 Atingerea țăintelor obligatorii de SRE în consumul de energie aferent sectorului de încălzire & răcire	I.2.1 Emisiile GES ale sectorului energetic I.2.2 Cantitatea de emisii de GES evitate datorită investițiilor realizate (în tCO ₂ -echivalent) I.2.4 Reducerea procentuală a emisiilor de CO ₂ pe unitatea de energie produsă I.2.5. Ponderea energiei din SRE în consumul final brut de energie
	OS 2.1.2. Captarea și stocarea carbonului	P.2.1.2. Co-finanțarea proiectelor de CCUS din FM – Programul cheie 7	R.2.3. Emisiile GES aferente sectorului energetic vor ajunge la 11,1 mil. t echivalent CO ₂ la nivelul anului 2035, o reducere de 89% față de 1990.	I.2.6. Realizarea facilităților pentru captarea/transportul/ utilizarea/stocarea carbonului I.2.7. Volume stocate (tCO ₂ /an) I.2.8. Volume injectate, asigurarea inefectivității (tone/m ³ CO ₂ /zi)
OS 2.2. Mix energetic diversificat și echilibrat	OS 2.2.1 Înlocuirea capacităților de producție de energie electrică poluante care vor ieși din exploatare cu capacități noi, eficiente și cu emisii reduse	P.2.2.1 Înlocuirea capacităților de producție de energie electrică pe bază de cărbune cu capacități noi pe bază de gaze	R.2.4. Mixul energetic național este echilibrat, diversificat și flexibil, iar sistemul energetic național este capabil să integreze noi capacități de producție din	I.2.2.1 Putere instalată din capacități de producție poluante înlocuite cu capacități noi pe bază de gaze naturale I.2.3 Procentul de reducere a volumului de substanțe

Obiectiv general 2: Energie cu emisii scăzute de carbon				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
		naturale pregătite pentru hidrogen	SRE și să reziste tuturor situațiilor de stres	periculoase eliberate în mediu față de perioada anterioară
	OS 2.2.2. Exploatarea și utilizarea sustenabilă a tuturor tipurilor de resurse energetice primare care pot contribui la atingerea țintelor și obiectivelor climatice	P.2.2.2 Dezvoltarea capacităților de producție a energiei din surse nucleare, biomasă, hidroenergetice, hidrogen și geotermale		I.2.2.2. Putere instalată din capacități de producție a energiei din surse nucleare, biomasă, hidroenergetice, hidrogen și geotermale
OS 2.3. Stocare energie electrică		P.2.3 Dezvoltarea capacităților de stocare a energiei electrice		I.2.9 Putere instalată în capacități de stocare a energiei electrice

Obiectiv general 3: Eficiență energetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
OS 3.1. Abordarea integrată a sectorului de încălzire și răcire centralizată a clădirilor, cu coordonarea proiectelor de investiții pe întreg lanțul valoric		P.3.1.1 Realizarea de noi investiții integrate în sisteme de alimentare centralizate cu energie termică: producător de energie termică – transport și distribuție.	R.3.1.1.1 Optimizarea și atingerea sustenabilității a sistemelor de încălzire centralizată și crearea de sisteme noi centralizate de încălzire – răcire eficiente (de bloc, cartier, cvartal, localitate)	I.3.1.1.1 Numărul de sisteme de încălzire centralizată stabilizate sau restructurate cu succes. I.3.1.1.2 Numărul de clienți reconectați la SACET I.3.1.1.3 Numărul de sisteme de încălzire centralizată noi.
		P.3.1.2 Sprijinirea cogenerării de înaltă eficiență prin scheme de		I.3.1.2.1 Număr de capacități de producție pe gaz, flexibile și de înaltă eficiență, pentru

Obiectiv general 3: Eficiență energetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
		sprijin de tip bonus și co-finanțarea de investiții, în producția în sistem de cogenerare, stocarea energiei termice și în modernizarea rețelelor de termoficare	R.3.1.2.1 Optimizarea și modernizarea cogenerării prin investiții strategice	cogenerarea de energie electrică și termică (CHP) I.3.1.2.2 Nr. kilometrii modernizați de rețele de termoficare
		P.3.1.3 Sprijinirea introducerii utilizării de gaze verzi și/sau a pompelor de căldură industriale		I.3.1.3 Pondere (%) SRE în sectorul încălzire & răcire
OS 3.2 Diminuarea pierderilor de energie din rețelele de transport și distribuție energie		P.3.2 Creșterea performanței rețelelor de transport și distribuție a energiei – modernizare/înlocuire / redimensionare	R.3.2. Reducerea semnificativă a pierderilor de energie și a pierderilor masice în rețele de transport și distribuție energie termică	I.3.2 Reducerea pierderilor de energie termică și a pierderilor masice în rețelele de transport și distribuție ca procent din totalul energiei intrată în contur

Obiectiv general 4: Acces fizic la energie pentru toți consumatorii și accesibilitate financiară și competitivitate economică a energiei				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
OS 4.1. Accesul la Energie Electrică pentru toți consumatorii		P.4.1. Investiții pentru extinderea accesului (distribuit sau individual) la energie electrică	R.4.1. Acces universal la energie electrică	I.4.1. Procentul de locuințe și întreprinderi cu acces la energie electrică.

Obiectiv general 4: Acces fizic la energie pentru toți consumatorii și accesibilitate financiară și competitivitate economică a energiei				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
OS 4.2. Creșterea gradului de racordare a consumatorilor casnici și industriali la rețeaua de distribuție a gazelor naturale		P.4.2. Programul național de investiții Anghel Saligny (gaze naturale)	R.4.2 Acces generalizat la rețeaua de gaze naturale	I.4.2. Numărul anual de noi racordări la rețeaua de gaze naturale
OS 4.3. Îmbunătățirea accesului la energie termică în sistem distribuit sau individual		P.4.3 Investiții în soluții alternative și sustenabile de încălzire pentru gospodăriile care nu pot avea acces la sisteme centralizate P.4.4 Investiții în soluții centralizate locale pentru gospodări	R.4.3 Acces îmbunătățit la energie termică în sistem distribuit sau individual pentru gospodăriile care nu pot avea acces la sisteme centralizate	I.4.3.1 Procentul de gospodării care utilizează soluții de încălzire alternative și sustenabile (pompe de căldură, panouri solare termice) I.4.3.2 Capacitatea instalată în micro-rețele și sisteme de cogenerare
OS 4.4. Asigurarea accesibilității costurilor pentru consumatorii industrial		P.4.5. Menținerea și/sau extinderea măsurilor de compensare a costurilor energetice pentru consumatori industriali	R.4.4. Menținerea competitivității consumatorilor industriali	I.4.4. Număr de companii susținute prin scheme de ajutor de stat I.4.5 Valoarea sprijinului acordat prin scheme de susținere I.4.6 Cantitatea de tone CO ₂ evitate ca urmare a sprijinului acordat
OS 4.5. Asigurarea accesibilității costurilor pentru consumatori casnici	OS 4.5.1. Dezvoltarea producției descentralizate de energie și a autoproducției	P.4.6.1 Dezvoltarea satelor autonome energetice	R.4.5. Reducerea semnificativă a numărului	I.4.5.1. Incapacitatea de a încălzi gospodăria la un nivel adecvat

Obiectiv general 4: Acces fizic la energie pentru toți consumatorii și accesibilitate financiară și competitivitate economică a energiei				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
	OS 4.5.2. Colaborare instituțională trans-sectorială pentru combaterea sărăciei energetice	P.4.5.2 Coordonarea unui grup de lucru interinstituțional pentru monitorizarea permanentă, multicriterială, a sărăciei energetice în România și pentru identificarea precisă a consumatorilor vulnerabili.	gospodăriilor afectate de sărăcie energetică	I.4.5.2. Procentul restanțelor la facturile de utilități
	OS 4.5.3. Sprijinul consumatorilor vulnerabili	P.4.5.3. Direcționarea cu prioritate a fondurilor nerambursabile dedicate eficienței energetice și a capacităților de energie regenerabilă de mici dimensiuni către consumatorii aflați în sărăcie energetică.		
	OS 4.5.4. Informarea și educarea populației	P.4.5.4. Dezvoltarea ghișeelor unice la nivel de administrații publice locale care să ofere cetățenilor consiliere tehnică, financiară și juridică		

Obiectiv general 5: Piețe de energie eficiente				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
OS 5.1 Reducerea poverii de reglementare pentru sectorul energetic		P.5.1. Reducerea poverii de reglementare pentru sectorul energetic	R.5.1. Un mediu de reglementare eficient, transparent și prietenos pentru companiile din sistemul energetic	I.5.1.1 Durata medie de procesare a autorizațiilor I.5.1.2. Numărul de reglementări eliminate sau simplificate I.5.1.3. Rata de conformitate a companiilor la noile reglementări I.5.1.4. Satisfacția actorilor din sectorul energetic
OS 5.2 Asigurarea unei piețe echitabile și prevenirea și împiedicarea abuzurilor		P.5.2 Măsuri pentru asigurarea unei piețe echitabile și împiedicarea abuzurilor	R.5.2. O piață echitabilă pentru toți participanții	I.5.2.1 Indicele de satisfacție a consumatorilor I.5.2.2. Numărul de cazuri de nereguli sau abuzuri raportate și rezolvate I.5.2.3. Numărul de reclamații legate de abuzurile de piață
OS 5.3 Creșterea concurenței pe piețele interne		P.5.3. Măsuri pentru creșterea concurenței pe piețele interne	R.5.3 O piață internă concurențială	I.5.3.1. Numărul de participanți pe piața de energie I.5.3.2. Volumul tranzacțiilor pe piața de energie

Obiectiv general 5: Piețe de energie eficiente				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
OS 5.4 Dezvoltarea capacității administrative a Statului de guvernare a sectorului energetic	OS 5.4.1. Dezvoltarea capacității Statului de reglementare în domeniul energiei și de implementare a politicilor publice	P.5.4.1. Măsuri pentru îmbunătățirea capacității Statului de reglementare în domeniul energiei și de implementare a politicilor publice	R.5.4.1. Performanță în reglementare și implementare a politicilor publice în sectorul energetic	I.5.4.1.1. Gradul de transparență I.5.4.1.2. Rata de răspuns la solicitările publicului I.5.4.1.3. Nivelul de participare a părților interesate I.5.4.1.4. Eficiența planificării și monitorizării bugetare I.5.4.1.5. Satisfacția angajaților din sectorul energetic
	OS 5.4.2. Dezvoltarea capacității Statului de guvernare corporativă - eficientizarea activității economice a companiilor energetice cu capital de stat	P.5.4.2. Măsuri pentru îmbunătățirea capacității Statului de guvernare corporativă și eficientizarea activității economice a companiilor energetice cu capital de stat	R.5.4.2. Performanță în guvernare corporativă și eficientizarea activității economice a companiilor energetice cu capital de stat	I.5.4.2.1. Gradul de implementare a reglementărilor de guvernare corporativă I.5.4.2.2. Raportul dintre recomandările de audit acceptate și implementate I.5.4.2.3. Numărul de inițiative legislative sau de politici publice adoptate pentru îmbunătățirea guvernării corporative

Obiectiv general 5: Piețe de energie eficiente				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
				I.5.4.2.4. Indicatorul de integritate și transparență

Obiectiv general 6: Digitalizare, dezvoltarea rețelelor inteligente și securitate cibernetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
OS 6.1. 1: Implementarea Contoarelor Inteligente		P.6.1. Introducerea sistemelor de măsurare inteligente	R6. Un sistem energetic optimizat, eficient, rezilient și transparent	I.6.1. Rata de implementare a contoarelor inteligente
OS 6.2 Dezvoltarea și Integrarea Sistemelor SCADA și IA		P.6.2.1. Implementarea conceptului „Smart energy transmission system” în domeniul sistemelor centralizate de încălzire și răcire		I.6.2. Timpul mediu de răspuns la defecțiuni în rețeaua de energie
		P.6.2.2. Digitalizarea stațiilor de transformare și soluții privind controlul rețelei de la distanță - integrare stații în SCADA		
OS 6.3. Asigurarea securității cibernetică		P.6.3.1.interconectarea rețelelor și sistemelor informatice ale		

Obiectiv general 6: Digitalizare, dezvoltarea rețelelor inteligente și securitate cibernetică				
Obiectiv specific	Sub-obiectiv specific	Program	Rezultate	Indicatori
		companiilor din sectorul energetic național		
		P.6.3.2. Înființarea de către toate companiile din sectorul energiei a unui Computer Security Incident Response Team (CSIRT) și a unui Security Operations Center (SOC), scalate în funcție de nevoi și de obiectul de activitate		
OS 6.4 Susținerea educației și promovarea cercetării științifice		P.6.4. Măsuri pentru susținerea educației și promovarea cercetării științifice în domeniul energiei	R.6.1. Un sistem performant de educație și cercetare științifică în domeniul energiei	I.6.4.1. Rata de absorbție a absolvenților I.6.4.2. Numărul de patente și inovații dezvoltate I.6.4.3. Numărul de parteneriate public-privat stabilite I.6.4.4. Investițiile în cercetare și dezvoltare